

ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570

ภาคเหนือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคกลาง
ภาคตะวันออก
ภาคใต้
ภาคใต้ชายแดน

เสนอต่อ
คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค

กรกฎาคม 2564

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) มีภารกิจในการจัดทำแผนพัฒนาภาค ทั้ง ๖ ภาค โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี รวมถึงนโยบายรัฐบาล และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ควบคู่กับศักยภาพ โอกาส และบริบทการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค ให้กับส่วนราชการ และเป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดในช่วงเวลาเดียวกัน

ตามปฏิทินการดำเนินงานภายใต้กลไก ก.บ.ภ. ในกลางปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นช่วงเวลาของกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมถึงหลักเกณฑ์การจัดทำแผนปฏิบัติการภาคซึ่งเป็นแผนงานโครงการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ดังนั้น สำนักงานฯ จึงดำเนินการยกร่าง “ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐” ขึ้น เพื่อให้จังหวัด กลุ่มจังหวัด และส่วนราชการ มีกรอบทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อใช้ในการจัดทำแผนฯ โดยเป็นการยกร่างเพื่อใช้งานไปพลางก่อน และเป็นดำเนินการพร้อมกับการจัดทำร่างกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาภาค พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ฉบับสมบูรณ์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จะมีการทบทวนสถานการณ์ ปรับปรุงข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นจากภาคีการพัฒนาในพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ คาดว่าจะแล้วเสร็จพร้อมแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ในเดือนกันยายน ๒๕๖๕

ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ยังคงมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายต่อเนื่องจากแผนช่วง ๕ ปีก่อนหน้านี้ คือ มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม บนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถปรับตัวและฟื้นตัวได้เร็ว เพื่อเป็นฐานรองรับสถานการณ์วิกฤติต่างๆ ได้อย่างมั่นคงต่อไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กรกฎาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

ก

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

---

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

๒๐

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒๕

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒๖

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค

๒๘

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค

๒๘

๓.๓ เป้าหมายรวม

๒๙

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๒๙

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓๒

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

---

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๓๗

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

๕๕

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๖๒

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๖๓

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค

๖๕

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค

๖๕

๓.๓ เป้าหมายรวม

๖๖

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๖๖

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๖๙

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคกลาง (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

---

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๗๑

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

๘๘

	หน้า
๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค	
๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง	๙๖
๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค	๙๙
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค	
๓.๑ บทบาทของภาค	๑๐๒
๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค	๑๐๒
๓.๓ เป้าหมายรวม	๑๐๓
๓.๔ แนวทางการพัฒนา	๑๐๓
๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ	๑๐๗

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

---

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค	
๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค	๑๑๐
๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา	๑๒๖
๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค	
๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง	๑๓๔
๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค	๑๓๗
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค	
๓.๑ บทบาทของภาค	๑๔๑
๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค	๑๔๑
๓.๓ เป้าหมายรวม	๑๔๒
๓.๔ แนวทางการพัฒนา	๑๔๒
๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ	๑๔๘

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

---

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค	
๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค	๑๕๓
๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา	๑๗๑
๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค	
๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง	๑๗๖
๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค	๑๗๗
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค	
๓.๑ บทบาทของภาค	๑๗๙
๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค	๑๘๐
๓.๓ เป้าหมายรวม	๑๘๐
๓.๔ แนวทางการพัฒนา	๑๘๐
๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ	๑๘๓

ร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค	
๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค	๑๘๕
๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา	๒๐๓
๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค	
๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง	๒๐๘
๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค	๒๑๐
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค	
๓.๑ บทบาทของภาค	๒๑๓
๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค	๒๑๔
๓.๓ เป้าหมายรวม	๒๑๔
๓.๔ แนวทางการพัฒนา	๒๑๔
๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ	๒๑๘

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

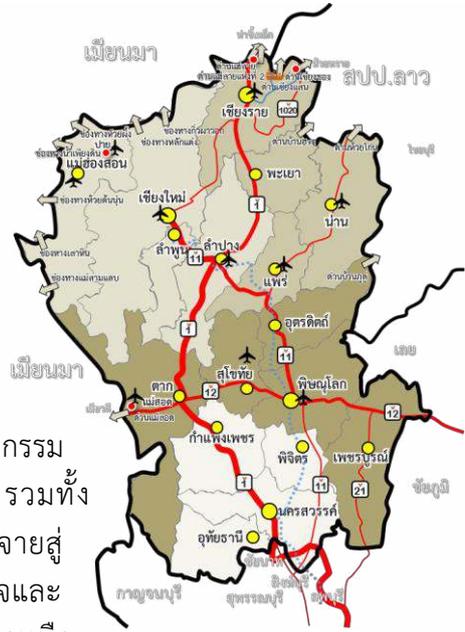
๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

- เศรษฐกิจของภาคเหนือมีขนาดเล็ก

และขยายตัวช้า มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเหนือปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนร้อยละ ๗.๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗.๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมทั้งโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ยังกระจายสู่ภาคเหนือไม่มากนัก โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) เศรษฐกิจภาคเหนือขยายตัวร้อยละ ๓.๑ ต่ำกว่าการขยายตัวของประเทศในช่วงเดียวกันที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๕

ตารางที่ ๑ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเหนือ ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	Per capita ๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๓๕๔,๗๒๕	๓๗๘,๕๙๓	๓๙๓,๓๔๐	๔๑๒,๖๖๓	๔๒๖,๓๔๙	๑๓๕,๕๒๒
สัดส่วน/ภาค	๓๒.๓	๓๓.๐	๓๒.๙	๓๒.๖	๓๒.๘	
ภาคเหนือตอนบน ๒	๑๘๓,๒๘๘	๑๙๒,๓๘๔	๑๙๘,๗๑๖	๒๐๒,๖๑๐	๒๑๐,๓๐๗	๘๙,๓๐๔
สัดส่วน/ภาค	๑๖.๗	๑๖.๘	๑๖.๖	๑๖.๐	๑๖.๒	
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๒๘๓,๑๒๕	๒๙๖,๙๙๘	๓๑๑,๔๖๑	๓๓๓,๒๔๑	๓๔๖,๘๓๗	๑๐๒,๙๓๖
สัดส่วน/ภาค	๒๕.๘	๒๕.๙	๒๖.๐	๒๖.๔	๒๖.๗	
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๒๗๘,๓๒๙	๒๗๙,๕๘๐	๒๙๓,๕๑๓	๓๑๕,๓๙๕	๓๑๖,๓๔๑	๑๒๖,๓๘๑
สัดส่วน/ภาค	๒๕.๓	๒๕.๔	๒๕.๕	๒๕.๐	๒๕.๓	
ภาคเหนือ	๑,๐๙๙,๔๖๗	๑,๑๔๗,๕๕๕	๑,๑๙๗,๐๒๙	๑,๒๖๓,๙๐๙	๑,๒๙๙,๘๓๔	๑๑๔,๒๘๗
สัดส่วน/ประเทศ	๘.๐	๗.๙	๗.๗	๗.๗	๗.๗	
ประเทศ	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๔,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๔๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยฐานข้อมูล GDP ของกองทุนประชากรชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

- ภาคบริการยังมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของภาคเหนืออย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๒

ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๕๔.๖ ในโครงสร้างเศรษฐกิจของภาค รองลงมาเป็นภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๕.๖ และ ๑๙.๗ สัดส่วนภาคบริการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๓.๗ ในปี ๒๕๕๙ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของภาคการค้าปลีก และการขนส่งสินค้า เนื่องจากการตลาดและการชำระเงินแบบออนไลน์กระตุ้นให้ผู้บริโภคใช้จ่ายสอยและมีการขนส่งสินค้ามากขึ้น

• ภาคเกษตรขยายตัวสูงเมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่น โดยช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคเกษตรขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๖ ขณะที่ภาคบริการขยายตัวร้อยละ ๓.๑ และภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ ๑.๗ นอกจากนี้ พบว่า การขยายตัวของภาคเกษตรสูงกว่าการขยายตัวของผลิตภัณฑ์รวมของภาคเหนือที่ขยายตัวในอัตราร้อยละ ๓.๑

ตารางที่ ๒ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคเหนือ ณ ราคาประจำปี

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเกษตร	๓๐๔,๖๒๑	๒๘๗,๘๒๕	๓๐๓,๔๕๔	๓๓๑,๑๑๕	๓๓๓,๑๙๕
ภาคอุตสาหกรรม	๒๗.๗	๒๕.๑	๒๕.๔	๒๖.๒	๒๕.๖
เหมืองแร่เหมืองหิน	๔๕,๓๗๗	๔๔,๙๗๖	๔๑,๙๒๖	๔๔,๕๙๕	๔๒,๖๕๒
อุตสาหกรรม	๑๙.๘	๒๑.๒	๒๐.๓	๑๙.๗	๑๙.๗
อื่นๆ	๑๔๙,๒๙๔	๑๗๒,๘๖๓	๑๗๓,๑๗๐	๑๗๘,๕๗๑	๑๘๘,๕๓๐
ภาคบริการ	๑๓.๖	๑๕.๑	๑๔.๕	๑๔.๒	๑๔.๔
ค้าส่งค้าปลีก	๒๓,๓๒๓	๒๕,๙๑๕	๒๗,๗๕๗	๒๕,๔๖๓	๒๗,๑๑๔
ขนส่งฯ	๒.๑	๒.๓	๒.๓	๒.๐	๒.๑
อื่นๆ	๕๗๖,๘๕๒	๖๑๕,๙๗๖	๖๕๐,๗๒๒	๖๘๓,๗๖๖	๗๑๐,๓๔๓
ค่าส่งค้าปลีก	๕๒.๕	๕๓.๗	๕๔.๔	๕๔.๑	๕๔.๖
ขนส่งฯ	๑๓๖,๔๗๔	๑๔๔,๙๓๐	๑๖๐,๐๐๑	๑๗๒,๐๘๖	๑๗๘,๒๗๒
อื่นๆ	๑๒.๔	๑๓.๑	๑๓.๔	๑๓.๖	๑๓.๗
ขนส่งฯ	๒๔,๘๗๐	๒๗,๖๐๑	๓๑,๙๙๙	๓๔,๗๙๖	๓๘,๓๘๙
อื่นๆ	๒.๓	๒.๔	๒.๗	๒.๘	๓.๐
อื่นๆ	๔๑๕,๕๐๙	๔๓๘,๔๔๕	๔๕๘,๗๒๑	๔๗๖,๘๘๔	๔๙๓,๖๘๒
อื่นๆ	๓๗.๘	๓๘.๒	๓๘.๓	๓๗.๗	๓๘.๐
ผลิตภัณฑ์รวม	๑,๐๙๙,๔๖๗	๑,๑๔๗,๕๕๕	๑,๑๙๗,๐๒๙	๑,๒๖๓,๙๐๙	๑,๒๙๙,๘๓๔
	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของกองบัญชาการตำรวจ สศช.

ตารางที่ ๓ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคเหนือ จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย: ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	-๑๐.๔	-๔.๐	๑๐.๖	๖.๐	-๒.๘	-๓.๑	๔.๖
ภาคอุตสาหกรรม	๑.๗	๖.๕	-๑.๔	๓.๗	๒.๗	๒.๘	๑.๗
เหมืองแร่เหมืองหิน	-๒.๕	๑.๕	-๑๓.๗	-๓.๓	๐.๔	๒.๖	-๕.๕
อุตสาหกรรม	๓.๑	๗.๒	๐.๙	๖.๔	๓.๐	๒.๖	๓.๔
อื่นๆ	๒.๘	๑๑.๕	๔.๕	-๒.๗	๓.๗	๕.๕	๑.๘
ภาคบริการ	๔.๖	๓.๘	๓.๖	๓.๕	๒.๑	๓.๙	๓.๑
ค้าส่งค้าปลีก	๔.๔	๔.๑	๔.๓	๕.๙	๑.๕	๔.๖	๓.๙
ขนส่งฯ	๙.๑	๕.๖	๑๓.๙	๙.๒	๙.๕	๙.๐	๑๐.๙
อื่นๆ	๔.๔	๓.๗	๒.๘	๒.๔	๑.๘	๓.๕	๒.๓
ผลิตภัณฑ์รวมภาคเหนือ	-๐.๖	๒.๒	๔.๓	๔.๒	๐.๙	๑.๕	๓.๑
ผลิตภัณฑ์รวมทั่วประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของกองบัญชาการตำรวจ สศช.

- รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศ ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรของภาคเหนือ (GRP Per capita) เท่ากับ ๑๑๔,๒๘๗ บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ที่เท่ากับ ๙๙,๘๕๒ บาทต่อคนต่อปี แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อหัวเท่ากับ ๒๔๓,๗๘๗ บาทต่อคนต่อปี โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำที่สุดเท่ากับ ๖๓,๓๗๐ บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดลำพูนมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงที่สุดเท่ากับ ๒๐๔,๐๐๙ บาท ต่อคนต่อปี

ตารางที่ ๔ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาท/คน/ปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๑๑๓,๐๓๕	๑๒๐,๕๔๒	๑๒๔,๘๔๓	๑๓๐,๘๕๙	๑๓๕,๕๒๒
ภาคเหนือตอนบน ๒	๗๕,๗๙๗	๘๐,๐๙๙	๘๓,๒๓๖	๘๕,๔๐๗	๘๙,๓๐๔
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๘๓,๑๐๒	๘๗,๔๔๑	๙๑,๙๓๙	๙๘,๖๓๔	๑๐๒,๙๓๖
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๑๐๘,๒๕๒	๑๐๙,๔๙๓	๑๑๕,๘๐๘	๑๒๕,๒๗๖	๑๒๖,๓๘๑
ภาคเหนือ	๙๕,๓๒๑	๙๙,๘๕๒	๑๐๔,๔๕๑	๑๑๐,๖๕๖	๑๑๔,๒๘๗
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สศช.

(๒) การเกษตร

- พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรวม ๓๒.๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ โดยพื้นที่เกษตรของภาคเหนือส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนล่างซึ่งเป็นพื้นที่ราบ ๒๑.๙ ล้านไร่ ทำการผลิตพืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง และภาคเหนือตอนบน ๑๐.๖ ล้านไร่ เป็นพื้นที่สำคัญในผลิตพืชผัก ผลไม้

- สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคเหนือสูงกว่าสัดส่วนของประเทศ ช่วยลดความเสี่ยงจากภาวะภัยแล้ง ในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีพื้นที่ชลประทานรวม ๑๐.๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๗.๘ ในปี ๒๕๕๙ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ ๓๑.๓ สูงกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒

- **ผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรต่ำ** เมื่อเทียบกับผลิตภาพแรงงานในสาขาการผลิตอื่น โดยผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรภาคเหนือในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๔๒,๑๑๒.๕๖ บาทต่อคน ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเท่ากับ ๒๙๓,๘๕๒.๕๖ บาทต่อคน และภาคบริการเท่ากับ ๑๖๐,๖๗๖.๘๘ บาทต่อคน รวมทั้งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจต่ำ โดยในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของภาคเหนือมีมูลค่า ๓๓๓,๑๙๕ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ

- **กระบวนการผลิตการเกษตรเริ่มปรับเปลี่ยนสู่การเกษตรสร้างมูลค่า** เกษตรกรมีการปรับกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์มากขึ้น ตามพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ใส่ใจในสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และมีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต อาทิ การใช้โดรน การใช้แอปพลิเคชันทดแทนแรงงานเกษตรที่สูงวัย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสู่ระบบเกษตรอัจฉริยะที่มีการบริหารจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๕ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคเกษตร รายการกิจกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๗)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๗)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
พืช	๘๘.๑	๘๗.๐	-๒.๘	๔.๘
ปศุสัตว์	๘.๑	๘.๙	๓.๖	-๑.๒
บริการทางการเกษตร และป่าไม้	๒.๓	๒.๗	๐.๙	๒.๘
ประมง	๑.๕	๑.๔	-๖.๕	-๐.๘
เกษตร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	-๓.๑	๔.๖

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

ตารางที่ ๖ : พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ขนาดฟาร์ม และพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)	ขนาดฟาร์ม (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ชลประทาน/พื้นที่เกษตร (ร้อยละ)
ภาคเหนือตอนบน ๑	๓,๘๓๕,๐๗๕	๘.๙	๑,๘๓๔,๒๔๖	๔๗.๘๓
ภาคเหนือตอนบน ๒	๖,๗๓๓,๔๗๗	๑๕.๕	๑,๕๒๔,๐๓๑	๒๒.๖๓
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๑๐,๘๑๘,๑๑๕	๒๒.๔	๒,๕๔๑,๙๕๐	๒๓.๕๐
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๑๑,๑๑๘,๔๖๗	๒๘.๕	๔,๒๘๓,๗๔๙	๓๘.๕๓
ภาคเหนือ	๓๒,๕๐๕,๑๓๔	๑๙.๑	๑๐,๑๘๓,๙๗๖	๓๑.๓๓
ประเทศ	๑๔๙,๒๕๒,๔๕๑	๑๙.๘	๓๔,๕๘๘,๐๔๒	๒๓.๑๗

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมชลประทาน

(๓) อุตสาหกรรม

● ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทในเศรษฐกิจภาคเหนือร้อยละ ๑๙.๗ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔.๙ ของมูลค่าภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๗ ลดลงจากที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๘ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ นอกจากนี้ พบว่า ผลิตภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมสูงกว่าภาคการผลิตอื่น โดยมีผลิตภาพแรงงาน ๒๙๓,๘๕๒.๕๖ บาทต่อคน แต่ยังต่ำกว่าผลิตภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ซึ่งเท่ากับ ๕๕๓,๑๓๐.๙๔ บาทต่อคน

● อุตสาหกรรมภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน พึ่งพาทรัพยากรในพื้นที่ อาทิ วัตถุดิบทางการเกษตร แร่ดินขาว ไม้แปรรูป และอาศัยแรงงานเป็นหลัก อุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคเหนือประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มมีสัดส่วนสูงที่สุดและขยายตัวต่อเนื่อง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๔.๙ ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร รองลงมาเป็นการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะประดิษฐ์ และการผลิตสิ่งทอ

● อุตสาหกรรมของภาคเหนือสามารถยกระดับสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ โดยการใช้อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการในเชิงสร้างสรรค์ อาทิ ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย สิ่งทอ และศิลปะ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง ซึ่งเป็นพื้นที่อารยธรรมล้านนาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น รวมถึงอุตสาหกรรมบริการ อาทิ บริการสุขภาพ แพทย์แผนไทย และสปา ซึ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของภาคเหนือมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยช่วง ๓ ปีแรก

ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๐ สูงกว่าในช่วงแผนฯ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๔ และในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ๕๑,๙๓๓.๖๖ ล้านบาท เป็นสัดส่วนร้อยละ ๗.๔ ของมูลค่าเศรษฐกิจของภาค เพิ่มขึ้นจาก ๔๔,๘๒๔.๔๙ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙

• **นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ**

ในปี ๒๕๖๓ มีโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ๒๓ แห่งในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๑.๙ ของโรงงานในนิคมฯ ทำการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ แผงวงจรไฟฟ้า (Integrated Circuit: IC) แผงวงจรพิมพ์ (Print Circuit Board: PCB) ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ (Hard Disk Drive: HDD) ซึ่งมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล และอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง หรือ Internet of Things (IoT) ปัจจุบันมีการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ๒๑,๕๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑ ของการจ้างงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ อย่างไรก็ตาม การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ มีบทบาทการผลิตในการเป็นผู้รับจ้างผลิตแบบ OEM อาจมีความเสี่ยงในการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศได้

ตารางที่ ๗ : มูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ภาคเหนือ จำแนกตามประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมแบบปริมาณลูกโซ่ และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

หน่วย : ล้านบาท

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ยแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
มูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์	๔๓,๔๘๙.๓๗	๔๔,๘๒๔.๔๙	๔๖,๙๐๒.๕๒	๔๙,๔๗๗.๙๒	๕๑,๙๓๓.๖๖	๔๒,๕๐๖.๓๒	๔๙,๔๓๓.๓๗
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๑.๙๑	๓.๑	๔.๖	๕.๕	๔.๙	๒.๔	๕.๐
สัดส่วนผลิตภัณฑ์รวมต่อ GRP (ร้อยละ)	๖.๙	๗.๐	๗.๐	๗.๑	๗.๔	๖.๖	๗.๑
ภาคผลิตอุตสาหกรรมสร้างสรรค์	๑๖,๔๓๐.๙๖	๑๗,๑๘๙.๘๗	๑๘,๐๖๕.๙๙	๑๘,๗๗๑.๒๕	๒๐,๓๐๓.๔๕	๑๖,๒๖๒.๓๓	๑๙,๐๕๐.๒๓
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๔.๐	๔.๖	๕.๑	๓.๙	๘.๒	๐.๕	๕.๗
การผลิตสิ่งทอ	๗๘๐.๖๙	๘๑๑.๑๑	๘๗๙.๗๙	๑,๒๕๖.๙๘	๑,๕๕๖.๕๐	๖๗๐.๙๔	๑,๒๖๑.๐๙
การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	๗,๗๓๐.๓๕	๗,๕๕๕.๕๓	๗,๕๒๐.๑๕	๗,๙๓๖.๒๘	๘,๐๔๖.๓๔	๗,๓๔๕.๕๖	๗,๘๓๕.๒๕
การผลิตเครื่องหนัง	๕๙๒.๘๕	๕๕๔.๗๐	๖๐๗.๑๙	๕๕๔.๖๕	๕๖๓.๒๒	๖๒๒.๐๑	๕๗๕.๐๒
การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	๖๓๗.๐๖	๖๖๗.๑๗	๗๐๒.๕๒	๖๘๖.๖๕	๖๖๖.๔๙	๖๒๐.๘๔	๖๘๕.๒๒
การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์จากไม้	๔๖๐.๒๕	๔๘๘.๗๓	๕๓๒.๗๖	๖๕๕.๒๔	๕๙๙.๙๖	๕๖๐.๖๑	๕๙๕.๙๙
การผลิตเฟอร์นิเจอร์	๔๐๕.๕๗	๔๔๗.๓๑	๕๑๗.๒๑	๔๘๘.๕๘	๔๙๘.๘๒	๔๑๒.๒๘	๕๐๑.๕๔
การผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ	๑,๘๓๙.๐๙	๑,๙๕๐.๕๒	๒,๑๐๒.๒๑	๑,๘๓๔.๑๕	๒,๔๓๖.๙๘	๑,๘๙๐.๙๕	๒,๑๒๔.๔๕
การจัดพิมพ์จำหน่ายหรือเผยแพร่	๑๘๕.๑๒	๒๒๙.๗๖	๑๙๓.๒๕	๑๙๖.๑๘	๑๘๗.๘๓	๑๘๔.๖๐	๑๙๒.๕๒
กิจกรรมการผลิตภาพยนตร์	๑๕.๙๗	๕๐.๒๓	๑๙.๒๗	๒๒.๑๘	๒๔.๙๖	๒๒.๒๖	๒๒.๑๔
กิจกรรมการจัดผังรายการโทรทัศน์	๓๑๗.๕๘	๓๑๗.๒๘	๓๕๓.๗๘	๓๓๙.๓๗	๒๖๐.๕๖	๒๕๕.๖๙	๓๑๗.๙๐
กิจกรรมการจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์	๑,๔๙๓.๖๙	๑,๕๕๐.๕๙	๑,๔๗๗.๔๑	๑,๔๘๑.๖๑	๑,๕๓๘.๐๙	๑,๖๓๔.๔๙	๑,๔๙๙.๐๔
กิจกรรมงานสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม	๑๐๖.๙๖	๑๓๒.๓๑	๑๓๗.๐๔	๑๑๗.๗๐	๑๑๙.๘๖	๘๓.๒๘	๑๒๔.๘๗
การโฆษณาและการวิจัยตลาด	๕๔.๕๒	๕๖.๗๒	๕๗.๐๐	๖๑.๔๒	๘๐.๖๓	๕๐.๗๗	๖๖.๓๕
กิจกรรมทางวิชาชีพ	๕๙.๑๖	๖๓.๗๗	๕๘.๑๘	๕๑.๕๕	๔๕.๕๓	๘๓.๗๐	๕๑.๗๕
ศิลปะ ความบันเทิงและนันทนาการ	๑,๗๕๒.๑๒	๒,๓๑๖.๑๓	๒,๘๐๘.๒๒	๓,๐๘๘.๗๐	๓,๖๙๗.๖๘	๑,๘๒๔.๔๔	๓,๑๙๘.๒๐
ภาคบริการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (กิจกรรมด้านสุขภาพ)	๒๗,๐๕๘.๔๑	๒๗,๖๓๔.๖๒	๒๘,๘๓๖.๕๓	๓๐,๗๐๖.๖๗	๓๑,๖๐๐.๒๑	๒๖,๒๔๓.๙๙	๓๐,๓๘๑.๑๔
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๐.๗	๒.๑	๔.๔	๖.๕	๒.๙	๔.๐	๔.๖

ที่มา : ประมวลผลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GRP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

หมายเหตุ : จำแนกตามกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจากมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเหนือที่ใช้รหัส TSIC ๒ หลัก โดยอ้างอิงกับรหัส TSIC ๕ หลัก จากการนิยามเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามการศึกษาโครงการการจัดทำนิยามเศรษฐกิจสร้างสรรค์และกลุ่มรหัสสาขาการสร้างสรรค์ ของศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี ๒๕๕๙

(๔) การท่องเที่ยว

• สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ในปี ๒๕๖๓ เป็นผลให้การท่องเที่ยวภาคเหนือหดตัว และเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๑ และ ๗.๖ ตามลำดับ และในปี ๒๕๖๓ รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงถึงร้อยละ ๕๑.๙ แต่หดตัวน้อยกว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศที่ลดลงร้อยละ ๗๐.๙ ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ ๔๓.๖ ซึ่งหากเปรียบเทียบในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ (เนื่องจากปี ๒๕๖๓ เป็นปีที่มีสถานการณ์ไม่ปกติ) สัดส่วนนักท่องเที่ยวของภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่าร้อยละ ๘๕.๒ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ ๔๐.๙ มาจากยุโรปและอเมริกา และร้อยละ ๓๐.๒ เป็นนักท่องเที่ยวจีน โดยเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก ปัจจุบันพบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปเป็นการท่องเที่ยวแบบ New Normal ที่ให้ความสำคัญกับสุขอนามัยในสถานบริการและแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะลดลง ปรับเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจง การเดินทางด้วยตนเอง และการท่องเที่ยวระยะใกล้ที่เน้นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว

• การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับระดับประเทศ ในปี ๒๕๖๒ ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยวภาคเหนือเท่ากับ ๒,๗๒๗.๗๒ บาทต่อคนต่อวัน ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยวระดับประเทศที่เท่ากับ ๓,๘๘๑.๗๐ บาทต่อคนต่อวัน สำหรับระยะเวลาพำนักก็มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี ๒๕๖๒ มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ๒.๓๘ วัน ลดลงจาก ๒.๔๔ วันในปี ๒๕๕๙ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการลดลงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่ายต่อทริปสูง ประกอบกับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวยังไม่มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล และรูปแบบความเชื่อมโยงของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวยังมีน้อย ไม่สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายและพักอยู่เป็นระยะเวลาสั้น

ตารางที่ ๘ : จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ยแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
นักท่องเที่ยว							
จำนวน (ล้านคน)	๓๑.๐๖	๓๓.๘๒	๓๕.๓๕	๓๖.๐๑	๒๐.๓๐	๒๗.๑๖	๓๑.๓๗
สัดส่วนต่อประเทศ	๑๑.๖	๑๑.๗	๑๑.๗	๑๑.๗	๑๔.๘	๑๑.๗	๑๒.๑
อัตราการขยายตัว	๔.๓	๘.๙	๔.๕	๑.๙	-๔๓.๖	๑๑.๐	-๗.๑
รายได้							
มูลค่า (ล้านบาท)	๑๕๘,๗๗๑.๔๔	๑๗๕,๔๕๔.๒๒	๑๙๐,๔๑๐.๘๔	๑๙๕,๓๓๙.๖๗	๙๓,๙๗๙.๒๗	๑๓๐,๙๓๑.๓๘	๑๖๓,๗๙๖.๐๐
สัดส่วนต่อประเทศ	๗.๔	๗.๑	๗.๑	๗.๒	๑๑.๙	๗.๘	๗.๕
อัตราการขยายตัว	๗.๔	๑๐.๕	๘.๕	๒.๖	-๕๒.๐	๑๕.๑	-๗.๖
วันพักเฉลี่ย (วัน)	๒.๕๓	๒.๔๔	๒.๔๓	๒.๓๘	n/a	๒.๕๙	๒.๔๒
ค่าใช้จ่ายต่อหัว (บาท)	๒,๔๒๙.๖๐	๒,๕๓๕.๙๘	๒,๖๕๒.๒๔	๒,๗๒๗.๗๒	n/a	๒,๒๓๘.๒๑	๒,๖๓๘.๖๕
อัตราการขยายตัวของ ค่าใช้จ่ายต่อหัว	๔.๑	๔.๔	๔.๖	๒.๘	n/a	๔.๒	๓.๙

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ ๙ : จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มจังหวัด ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ภาคเหนือตอนบน ๑							
จำนวน (ล้านคน)	๑๒.๔๔	๑๓.๗๐	๑๔.๔๕	๑๔.๘๓	๘.๑๓	๑๐.๗๗	๑๒.๗๘
มูลค่า (ล้านบาท)	๙๘,๔๗๓.๔๑	๑๐๘,๙๘๓.๔๐	๑๑๘,๖๙๐.๙๕	๑๒๒,๐๐๘.๓๘	๕๕,๕๕๓.๔๑	๗๘,๙๓๙.๗๕	๑๐๑,๓๑๖.๕๔
สัดส่วนต่อภาค	๖๒.๐	๖๒.๑	๖๒.๓	๖๒.๕	๕๙.๑	๖๐.๓	๖๑.๙
อัตราการขยายตัว	๘.๘	๑๐.๗	๘.๙	๒.๘	-๕.๔	๑๖.๒	-๘.๐
ภาคเหนือตอนบน ๒							
จำนวน (ล้านคน)	๕.๓๔	๕.๗๙	๖.๑๓	๖.๒๑	๓.๗๔	๔.๘๗	๕.๔๗
มูลค่า (ล้านบาท)	๒๘,๔๖๔.๒๒	๓๑,๓๗๖.๖๙	๓๔,๔๐๘.๓๙	๓๕,๑๗๙.๔๗	๑๘,๓๒๓.๐๓	๒๕,๓๒๘.๗๓	๒๙,๘๒๑.๙๐
สัดส่วนต่อภาค	๑๗.๙	๑๗.๙	๑๘.๑	๑๘.๐	๑๙.๕	๑๙.๔	๑๘.๒
อัตราการขยายตัว	๔.๒	๑๐.๒	๙.๗	๒.๒	-๔.๗	๑๒.๓	-๖.๕
ภาคเหนือตอนล่าง ๑							
จำนวน (ล้านคน)	๙.๓๖	๑๐.๐๙	๑๐.๔๑	๑๐.๖๐	๕.๙๙	๘.๓๘	๙.๒๗
มูลค่า (ล้านบาท)	๒๔,๗๓๕.๙๗	๒๗,๑๙๑.๗๓	๒๘,๙๒๗.๘๔	๒๙,๖๕๗.๐๗	๑๕,๖๒๙.๖๔	๒๑,๓๑๑.๓๒	๒๕,๓๕๑.๕๗
สัดส่วนต่อภาค	๑๕.๖	๑๕.๕	๑๕.๒	๑๕.๒	๑๖.๖	๑๖.๓	๑๕.๕
อัตราการขยายตัว	๖.๑	๙.๙	๖.๔	๒.๕	-๔.๗	๑๓.๙	-๗.๑
ภาคเหนือตอนล่าง ๒							
จำนวน (ล้านคน)	๓.๙๓	๔.๒๔	๔.๓๕	๔.๓๘	๒.๔๔	๓.๑๓	๓.๘๕
มูลค่า (ล้านบาท)	๗,๐๙๗.๘๔	๗,๙๐๒.๔๐	๘,๓๘๓.๖๖	๘,๔๙๔.๗๕	๔,๔๔๓.๑๙	๕,๓๕๑.๕๘	๗,๓๐๖.๐๐
สัดส่วนต่อภาค	๔.๕	๔.๕	๔.๐	๔.๓	๔.๗	๔.๑	๔.๕
อัตราการขยายตัว	๕.๕	๑๑.๓	๖.๑	๑.๓	-๔.๗	๒๑.๙	-๗.๒

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว

(๕) การค้าชายแดน

• ภาพรวมการค้าชายแดนภาคเหนือหดตัว โดยมูลค่าการค้าผ่านด่านชายแดนภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยลดลงร้อยละ ๐.๘ ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๒๓.๑ เป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการขนส่งสินค้าผ่านด่านชายแดน รวมทั้งการแข็งค่าของค่าเงินบาท และความล่าช้าในการตรวจอนุมัติหนังสือรับรองที่ยื่นขอใช้สิทธิลดหย่อนภาษีศุลกากรของเมียนมาร์

• มูลค่าการค้าชายแดนส่วนใหญ่มาจากการค้ากับสหภาพเมียนมาร์ ภาคเหนือเป็นประตูการค้ากับประเทศคู่ค้า ๓ ประเทศ ได้แก่ ส่วนใหญ่เป็นการค้ากับเมียนมาร์ ร้อยละ ๕๙.๖ ของมูลค่าการค้าชายแดนของภาค โดยผ่านด่านแม่สอด จังหวัดตาก เป็นหลัก รองลงมาเป็นการค้ากับ สปป.ลาว ในสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๔ และจีนตอนใต้ ร้อยละ ๑๘.๐ ซึ่งลดลงจากมูลค่าการค้าในปี ๒๕๕๙

• การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภาคเหนือยังไม่ประสบความสำเร็จ ภาคเหนือมีเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ๒ พื้นที่ ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่จังหวัดตาก และจังหวัดเชียงราย ในปี ๒๕๖๒ มูลค่าการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนของภาคเหนือ เท่ากับ ๑๔.๘ ล้านบาท ลดลงจาก ๔,๖๐๗.๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ เนื่องจากยังไม่สามารถดึงดูดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ให้มาลงทุนในพื้นที่ได้ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภาคเหนือจึงเป็นเพียงทางผ่านของสินค้าเท่านั้น ถึงแม้จะมี

ปัจจัยสนับสนุนด้านโครงข่ายโลจิสติกส์ที่มีศักยภาพ อาทิ เส้นทาง Rma เชื่อมต่อไปสู่จีนตอนใต้ และเส้นทางขนส่งผ่านสะพานมิตรภาพไทย - พม่า แห่งที่ ๒ เชื่อมกับโครงข่ายโลจิสติกส์ภายในประเทศ

ตารางที่ ๑๐ : มูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนภาคเหนือ ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท/ร้อยละ

มูลค่าการค้า	๒๕๕๓	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ส่งออก	๑๒๓,๒๘๔.๒	๑๒๐,๗๑๐.๖	๑๒๒,๘๙๐.๗	๑๑๗,๗๙๙.๗	๑๐๓,๗๑๐.๓		
	๕.๗	-๒.๑	๑.๘	-๔.๑	-๑๒.๐	๒๐.๕	-๔.๑
นำเข้า	๒๘,๗๖๔.๗	๓๓,๗๗๖.๗	๓๘,๓๔๘.๑	๔๐,๖๔๘.๐	๔๒,๖๕๑.๕		
	๑๓๒.๖	๑๗.๔	๑๓.๕	๖.๐	๕.๙	๔๘.๗	๑๐.๕
ดุลการค้า	๙๔,๕๑๙.๕	๘๖,๙๓๓.๙	๘๔,๕๔๒.๖	๗๗,๑๕๑.๖	๖๑,๐๕๘.๘		
	-๙.๓	-๘.๐	-๒.๘	-๘.๗	-๒๐.๙	๑๗.๓	-๑๐.๑
มูลค่ารวม	๑๕๒,๐๔๘.๙	๑๕๔,๔๘๗.๓	๑๖๑,๒๓๘.๘	๑๕๘,๔๔๗.๗	๑๔๖,๓๖๑.๘		
	๑๗.๙	๑.๖	๔.๔	-๑.๗	-๗.๖	๒๓.๑	-๐.๘

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ ๑๑ : มูลค่าและสัดส่วนการค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนภาคเหนือ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านบาท/ร้อยละ

มูลค่าการค้า	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
ส่งออก	๑๒๓,๒๘๔.๒	๑๒๐,๗๑๐.๖	๑๒๒,๘๙๐.๗	๑๑๗,๗๙๙.๗	๑๐๓,๗๑๐.๓
	๘๑.๑	๗๘.๑	๗๖.๒	๗๔.๓	๗๐.๙
นำเข้า	๒๘,๗๖๔.๗	๓๓,๗๗๖.๗	๓๘,๓๔๘.๑	๔๐,๖๔๘.๐	๔๒,๖๕๑.๕
	๑๘.๙	๒๙.๑	๒๓.๘	๒๕.๗	๒๙.๑
ดุลการค้า	๙๔,๕๑๙.๕	๘๖,๙๓๓.๙	๘๔,๕๔๒.๖	๗๗,๑๕๑.๖	๖๑,๐๕๘.๘
มูลค่ารวม	๑๕๒,๐๔๘.๙	๑๕๔,๔๘๗.๓	๑๖๑,๒๓๘.๘	๑๕๘,๔๔๗.๗	๑๔๖,๓๖๑.๘
	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ ๑๒ : มูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือจำแนกตามประเทศคู่ค้า ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ โครงสร้าง และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศคู่ค้า		๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
		ส่งออก	๙๓,๐๗๑.๓	๘๗,๙๔๐.๔	๘๗,๖๔๓.๓	๘๒,๗๐๑.๗	๗๔,๖๙๔.๔	๒๓.๔
เมียนมาร์	นำเข้า	๔,๘๓๙.๐	๕,๖๕๗.๓	๗,๑๘๗.๙	๑๐,๐๕๒.๓	๑๒,๔๘๖.๐	๔๐.๖	๒๗.๐
	มูลค่า	๙๗,๙๑๐.๓	๙๓,๕๙๗.๘	๙๔,๘๓๑.๒	๙๒,๗๕๔.๐	๘๗,๑๘๐.๔	๒๓.๙	-๒.๘
	ร้อยละ	๑๒.๘	-๔.๔	๑.๓	-๒.๒	-๖.๐		
	ส่งออก	๒๑,๙๐๙.๖	๒๐,๔๗๙.๘	๒๑,๙๓๘.๙	๑๕,๑๐๑.๑	๑๑,๓๙๘.๙	๑๙.๙	-๑๓.๘
สปป.ลาว	นำเข้า	๑๖,๙๑๑.๓	๒๐,๙๕๑.๕	๒๔,๔๘๕.๓	๒๓,๐๔๓.๓	๒๑,๓๘๓.๕	๓๗.๘	๖.๙
	มูลค่า	๓๘,๘๒๐.๙	๔๑,๔๓๑.๓	๔๖,๔๒๔.๒	๓๘,๑๔๔.๕	๓๒,๗๘๒.๔	๓๑.๓	-๓.๓
	ร้อยละ	๔๐.๖	๖.๗	๑๒.๑	-๑๗.๘	-๑๔.๑		
	ส่งออก	๘,๓๐๓.๓	๑๒,๒๙๐.๔	๑๓,๓๐๘.๔	๑๙,๙๙๖.๘	๑๗,๖๑๗.๐	๓.๖	๒๓.๗
จีนตอนใต้	นำเข้า	๗,๐๑๔.๔	๗,๑๖๗.๙	๖,๖๗๕.๐	๗,๕๕๒.๔	๘,๗๘๒.๐	๒๐.๓	๖.๒
	มูลค่า	๑๕,๓๑๗.๗	๑๙,๔๕๘.๓	๑๙,๙๘๓.๔	๒๗,๕๔๙.๒	๒๖,๓๙๙.๐	๘.๙	๑๕.๙
	ร้อยละ	๕.๑	๒๗.๐	๒.๗	๓๗.๙	-๔.๒		
	ส่งออก	๑๒๓,๒๘๔.๒	๑๒๐,๗๑๐.๖	๑๒๒,๘๙๐.๗	๑๑๗,๗๙๙.๗	๑๐๓,๗๑๐.๓	๒๐.๕	-๔.๑
รวม ๓ ประเทศ	นำเข้า	๒๘,๗๖๔.๗	๓๓,๗๗๖.๗	๓๘,๓๔๘.๑	๔๐,๖๔๘.๐	๔๒,๖๕๑.๕	๔๘.๗	๑๐.๕
	มูลค่า	๑๕๒,๐๔๘.๙	๑๕๔,๔๘๗.๓	๑๖๑,๒๓๘.๘	๑๕๘,๔๔๗.๗	๑๔๖,๓๖๑.๘	๒๓.๑	-๐.๘

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

๑.๑.๒ ด้านสังคม

(๑) ประชากร

- ประชากรของภาคเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในอัตราต่ำกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๒ มีจำนวนประชากร ๑๒.๑๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๘.๒ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๑๒.๐๘ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ โดยเฉลี่ยร้อยละ ๐.๑ ต่ำกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ โดยจังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรมากที่สุด ๑.๗๘ ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัดเชียงราย มีประชากร ๑.๒๙ ล้านคน และจังหวัดนครสวรรค์ มีประชากร ๑.๐๖ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ ๑๐.๗ และ ๘.๗ ของประชากรภาค ตามลำดับ

- ภาคเหนือเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เร็วกว่าระดับประเทศ โครงสร้างประชากรของภาคเหนือเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนประชากรสูงอายุ ร้อยละ ๒๑.๗ ซึ่งสูงกว่าร้อยละ ๑๗.๕ ของสัดส่วนผู้สูงอายุระดับประเทศ โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๙.๕ ในปี ๒๕๕๙ เป็นผลให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๓.๓ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี ๒๕๕๙ เป็นประชากรวัยแรงงาน ๒.๖ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี ๒๕๖๒

- ประชากรเมืองเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีประชากรเมือง ๓.๒๘ ล้านคน เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๐.๓๑ จาก ๓.๒๗ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ ซึ่งต่ำกว่าอัตราเพิ่มของประชากรเมืองระดับประเทศในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ ในอัตราร้อยละ ๑.๖๕ โดยจังหวัดกำแพงเพชรมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ มากที่สุด ร้อยละ ๘.๔ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่และตาก มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองร้อยละ ๒.๘ และ ๒.๔ ตามลำดับ ซึ่งเป็นเมืองที่มีการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๑๓ : ประชากรภาคเหนือ

รายการ	ปี					
	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๑๑.๘๕	๑๒.๐๗	๑๒.๐๘	๑๒.๐๘	๑๒.๑๒	๑๒.๑๒
โครงสร้างประชากร (ร้อยละ)						
กลุ่ม ๐-๑๔ ปี	๑๗.๙	๑๗.๕	๑๗.๑	๑๖.๗	๑๖.๒	๑๖.๕
กลุ่ม ๑๕-๕๙ ปี	๖๔.๒	๖๓.๘	๖๓.๔	๖๒.๙	๖๒.๙	๖๐.๗
กลุ่ม ๖๐+	๑๗.๙	๑๘.๗	๑๙.๕	๒๐.๒	๒๐.๙	๒๑.๗
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๓.๑๙	๓.๒๘	๓.๒๗	๓.๒๙	๓.๒๙	๓.๒๘

(๒) แรงงาน

- แรงงานมีการศึกษาสูงขึ้น แต่ผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีน้อย ปี ๒๕๖๒ มีผู้มีงานทำ ๖.๑๕ ล้านคน มีแรงงานที่มีความรู้ระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๔๕.๙ ลดลงจากร้อยละ ๔๘.๔ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๑๔.๙ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๙ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๑๒.๒ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๕ ในปี ๒๕๕๙ ระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๑๒.๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๘ ในปี ๒๕๕๙ ซึ่งร้อยละ ๔๕.๒ ของผู้มีงานทำอยู่ในภาคบริการ

● **ผลิตภาพแรงงานของภาคมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง** โดยในปี ๒๕๖๒ ผลิตภาพแรงงานรวมของภาค เท่ากับ ๑๑๔,๘๔๑.๕๑ บาทต่อคน เพิ่มขึ้นจาก ๑๐๒,๐๘๔.๙๔ บาทต่อคน ในปี ๒๕๕๙ เป็นผลจากการดำเนินการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ ๑๔ : ผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา

หน่วย : พันคน

ปี	ผู้มีงานทำ	ไม่มีการศึกษา	ประถมศึกษาและต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยมปลาย (สายสามัญ)	อาชีวศึกษา	วิชาชีพชั้นสูง	อุดมศึกษา	อื่นๆ
๒๕๕๘	๖,๓๙๖.๙๐ (๑๐๐)	๔๓๕.๑๐ (๖.๘)	๓,๑๙๔.๗๐ (๔๙.๙)	๘๗๓.๐๐ (๑๓.๖)	๗๒๑.๙๐ (๑๑.๓)	๑๗๑.๔๐ (๒.๗)	๒๖๕.๙๐ (๔.๒)	๗๑๑.๙๐ (๑๑.๑)	๒๒.๘๐ (๐.๔)
๒๕๕๙	๖,๓๑๐.๙๐ (๑๐๐)	๔๒๙.๓๐ (๖.๘)	๓,๐๕๒.๓๐ (๔๘.๔)	๘๗๗.๓๐ (๑๓.๙)	๗๒๘.๓๐ (๑๑.๕)	๑๘๑.๙๐ (๒.๙)	๒๗๘.๘๐ (๔.๔)	๗๔๖.๒๐ (๑๑.๘)	๑๖.๘๐ (๐.๓)
๒๕๖๐	๖,๒๒๐.๙๐ (๑๐๐)	๔๑๓.๘๐ (๖.๗)	๒,๙๕๓.๒๐ (๔๗.๕)	๘๗๗.๖๐ (๑๔.๑)	๗๒๖.๑๐ (๑๑.๗)	๑๗๗.๔๐ (๒.๙)	๒๘๙.๖๐ (๔.๗)	๗๕๗.๕๐ (๑๒.๒)	๒๕.๗๐ (๐.๔)
๒๕๖๑	๖,๒๗๐.๘๐ (๑๐๐)	๔๓๔.๕๐ (๖.๙)	๒,๙๒๖.๒๐ (๔๖.๗)	๘๙๗.๓๐ (๑๔.๓)	๗๕๓.๑๐ (๑๒.๐)	๑๗๙.๕๐ (๒.๙)	๓๐๖.๐๐ (๔.๙)	๗๕๙.๓๐ (๑๒.๑)	๑๔.๙๐ (๐.๒)
๒๕๖๒	๖,๑๕๑.๐๐ (๑๐๐)	๓๙๑.๖๐ (๖.๔)	๒,๘๒๒.๒๐ (๔๕.๙)	๙๑๔.๐๐ (๑๔.๙)	๗๔๘.๒๐ (๑๒.๒)	๑๘๐.๔๐ (๒.๙)	๓๑๖.๔๐ (๕.๑)	๗๗๑.๓๐ (๑๒.๕)	๑๘.๑๐ (๐.๓)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ร้อยละ

(๓) การศึกษา

● **ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ยกเว้นพื้นที่ห่างไกล** โดยในปี ๒๕๖๒ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรภาคเหนือวัย ๑๕ – ๕๙ ปี เท่ากับ ๘.๙๙ ปี เพิ่มขึ้นจาก ๘.๕๙ ปี ในปี ๒๕๕๙ แต่ยังคงต่ำกว่าระดับประเทศที่ปีการศึกษาเฉลี่ย เท่ากับ ๙.๖๕ ปี อย่างไรก็ตาม พบว่าในพื้นที่ห่างไกลยังมีปัญหาในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ เชิงรายได้ และทางดิจิทัล (Digital Divide) โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอน และตาก มีปีการศึกษาเฉลี่ยที่ต่ำสุดของภาคเหนือ เท่ากับ ๗.๒๐ ปี และ ๗.๗๓ ปี ตามลำดับ

● **การส่งเสริมสะเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education : STEM Education) มีมากขึ้น** โดยภาคเหนือมีศูนย์สะเต็มศึกษา ๒ แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก และได้มีการขยายโรงเรียนเครือข่ายสะเต็มไปยังจังหวัดอื่นๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนาการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบันไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต ซึ่งเป็นการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น

(๔) สาธารณสุข

● **การให้บริการสาธารณสุขมีความครอบคลุมมากขึ้น** แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรมีการกระจุกตัวในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางและเมืองหลัก ภาคเหนือมีสถานบริการสาธารณสุขให้บริการครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ มีจำนวนโรงพยาบาล ๑๙๕ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ๒,๒๒๗ แห่ง และมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรของภาคเหนือมีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๘๔๓ คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๒,๓๕๐ คน แต่ยังคงต่ำกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๖๗๔ คน และเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลก (WHO) ซึ่งกำหนดแพทย์ต่อประชากร

๑ : ๑,๐๐๐ คน ซึ่งสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ยังคงกระจุกตัวในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางและเมืองหลักของภาค โดยจังหวัดพิษณุโลกและเชียงใหม่ มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรต่ำที่สุด เท่ากับ ๑ : ๑,๐๖๓ คน และ ๑ : ๑,๑๗๖ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ : สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร

หน่วย : คน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๑,๗๑๑	๑,๖๗๒	๑,๕๓๗	๑,๔๔๐	๑,๓๙๒
ภาคเหนือตอนบน ๒	๒,๖๗๕	๒,๗๒๕	๒,๔๑๐	๒,๒๐๒	๒,๐๒๒
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๒,๓๘๙	๒,๕๗๓	๒,๑๕๖	๒,๐๓๙	๑,๙๕๔
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๓,๐๐๒	๒,๙๗๔	๒,๖๒๒	๒,๔๙๗	๒,๓๒๗
ภาคเหนือ	๒,๓๑๔	๒,๓๕๐	๒,๐๗๔	๑,๙๔๔	๑,๘๘๓
ประเทศ	๒,๐๓๕	๒,๐๖๕	๑,๘๔๓	๑,๗๗๑	๑,๖๗๔

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

• การเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสูงกว่าระดับประเทศ การเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) (โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๒ มีอัตราป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ๗,๓๘๘.๐๖ ต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๕๙ ที่มีอัตราป่วย ๖,๔๗๕.๗๒ ต่อประชากรแสนคน ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศ ๗,๐๗๒.๒๘ ต่อประชากรแสนคน โดยจังหวัดลำปางมีการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สูงที่สุดของภาคเหนือ คิดเป็น ๑๐,๖๒๕ ต่อประชากรแสนคนรองลงมา เป็นจังหวัดอุตรดิตถ์ คิดเป็น ๙,๖๐๐.๘๙ ต่อประชากรแสนคน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอัตราป่วยต่ำที่สุด คิดเป็น ๓,๓๐๙.๐๕ ต่อประชากรแสนคน

ตารางที่ ๑๖ : ภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก (มะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง)

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	โรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๖,๓๕๖.๐๖	๖,๘๒๙.๗๘	๖,๘๙๘.๓๕	๗,๒๕๔.๕๕	๗,๗๘๙.๙๔
ภาคเหนือตอนบน ๒	๖๐,๙๑๐.๖๐	๖,๕๗๗.๒๔	๖,๘๔๖.๐๔	๗,๒๑๘.๖๒	๗,๔๘๐.๘๔
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๖,๐๗๗.๖๙	๖,๒๘๖.๖๗	๖,๓๘๙.๕๐	๖,๖๕๘.๐๑	๖,๘๙๘.๔๘
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๕,๘๘๐.๑๒	๖,๔๐๑.๘๙	๖,๔๙๕.๖๕	๖,๙๑๓.๓๔	๗,๔๗๘.๖๙
ภาคเหนือ	๖,๑๐๙.๐๘	๖,๔๗๕.๗๒	๖,๖๔๐.๙๒	๖,๙๙๒.๘๑	๗,๓๘๘.๐๖
ประเทศ	๕,๗๗๘.๑๔	๖,๐๙๐.๑๓	๖,๓๐๐.๔๘	๖,๖๘๗.๙๕	๗,๐๗๒.๒๘

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

- อัตราการฆ่าตัวตายลดลง แต่สูงกว่าระดับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๒ อัตราการฆ่าตัวตาย เท่ากับ ๙.๘ ต่อประชากรแสนคน ลดลงจาก ๑๐.๒ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม อัตราการฆ่าตัวตายของประชากรภาคเหนือยังสูงกว่าระดับประเทศ ๖.๗ ต่อประชากรแสนคน โดยจังหวัดน่าน มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุดของภาคและของประเทศ เท่ากับ ๑๒.๕ ต่อประชากรแสนคน

ตารางที่ ๑๗ : อัตราการฆ่าตัวตาย

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๑๒.๗	๑๓.๓	๑๑.๑	๑๐.๓	๑๒.๑
ภาคเหนือตอนบน ๒	๑๒.๔	๑๑.๖	๑๐.๖	๑๑.๗	๑๐.๗
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๘.๘	๘.๒	๖.๗	๗.๙	๘.๘
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๖.๗	๗.๘	๖.๗	๗.๘	๗.๕
ภาคเหนือ	๑๐.๒	๑๐.๒	๘.๗	๑๐.๕	๙.๘
ประเทศ	๖.๕	๖.๔	๖.๐	๖.๓	๖.๗

ที่มา : ศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายแห่งชาติ กรมสุขภาพจิต

(๕) คุณภาพชีวิต

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนลดลง โดยปี ๒๕๖๒ มีคดีที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรับแจ้ง ๑๑๓.๒๐ คดีต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจาก ๕๙.๒๔ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ ส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับการลักทรัพย์ น้อโกง และทำร้ายร่างกาย สูงกว่าระดับประเทศที่มีจำนวน ๙๖.๔๘ คดีต่อประชากรแสนคน ในขณะเดียวกัน สถานการณ์ยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๒ มีคดีจับกุมยาเสพติด ๔๗๖.๕๖ คดีต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจาก ๒๘๖.๔๑ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เนื่องจากภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่ติดเขตชายแดนประเทศเพื่อนบ้านและเป็นเส้นทางหลักในการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศ โดยจังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคดียาเสพติดต่อประชากรแสนคนสูงสุด เท่ากับ ๗๙๗.๘๘ คดี จังหวัดแพร่ เท่ากับ ๖๗๔.๘๕ คดี และจังหวัดน่าน เท่ากับ ๖๒๔.๓๙ คดี

- ความยากจนลดลงแต่ยังความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๖.๖๗ ลดลงจากร้อยละ ๙.๘๓ ในปี ๒๕๕๙ แต่ยังคงมีความเสี่ยงในการเพิ่มขึ้นของกลุ่มคนยากจนที่มาจากกลุ่มเปราะบาง ที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด ถึงร้อยละ ๒๕.๒๖ รองลงมา เป็นจังหวัดตาก และจังหวัดน่าน ร้อยละ ๒๑.๑๓ และ ร้อยละ ๙.๔๘ ตามลำดับ สำหรับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ พบว่า สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายได้ ในปี ๒๕๖๒ มีถึง ๐.๔๑๑ เพิ่มขึ้นจาก ๐.๓๘๘ ในปี ๒๕๕๘ และพบว่า มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชากรในภาคน้อยกว่าระดับประเทศ ซึ่งสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ มีค่า ๐.๔๓๐

ตารางที่ ๑๘ : สัดส่วนคดีความพลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หน่วย : คดีต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๑๐๔.๗	๘๒.๘๗	๑๒๔.๖๒	๑๐๖.๑๐	๑๓๒.๓๘
ภาคเหนือตอนบน ๒	๕๑.๗	๔๑.๘๕	๘๘.๒๒	๕๙.๖๗	๘๐.๙๕
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๖๗.๘	๕๓.๕๖	๘๘.๘๗	๗๘.๕๔	๑๑๕.๓๐
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๗๙.๙	๕๖.๒๒	๘๘.๔๕	๘๑.๒๒	๑๑๙.๘๙
ภาคเหนือ	๗๖.๖	๕๙.๒๔	๙๘.๒๕	๘๒.๒๑	๑๑๓.๒๐
ประเทศ	๑๑๒.๒	๙๐.๗๙	๑๒๙.๓๒	๑๐๕.๗๙	๙๖.๔๘

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง

ตารางที่ ๑๙ : สัดส่วนคดียาเสพติด

หน่วย : คดีต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๓๔๐.๑	๓๑๘.๕๕	๕๕๖.๔๔	๕๕๐.๕๙	๕๘๐.๖๔
ภาคเหนือตอนบน ๒	๓๗๐.๔	๓๑๘.๔๕	๔๙๑.๙๕	๔๙๔.๙๔	๕๕๘.๖๔
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๒๕๑.๗	๒๕๓.๙๙	๓๑๖.๑๔	๓๙๖.๗๕	๔๐๓.๘๔
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๒๖๙.๗	๒๕๙.๑๒	๒๘๑.๔๐	๓๙๗.๘๘	๓๖๕.๕๗
ภาคเหนือ	๓๐๕.๑	๒๘๖.๔๑	๔๑๐.๗๔	๔๕๙.๓๘	๔๗๖.๕๖
ประเทศ	๔๒๒.๔	๔๓๘.๖๓	๕๕๒.๔๙	๕๒๔.๗๔	๕๕๓.๘๐

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง

ตารางที่ ๒๐ : จำนวนคนและสัดส่วนคนจน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เหนือตอนบน ๑	๒๕๑.๔๐	๘.๒	๓๐๗.๕๐	๑๐.๐๖	๒๕๒.๑๗	๘.๒๘	๓๙๘.๕๑	๑๓.๑๔	๑๙๘.๐๓	๖.๒๙
เหนือตอนบน ๒	๓๗๔.๗๐	๑๕.๔	๓๗๔.๔๔	๑๕.๔๓	๓๓๖.๗๐	๑๓.๙๓	๓๑๒.๓๐	๑๒.๙๗	๑๙๔.๘๐	๘.๒๗
เหนือตอนล่าง ๑	๒๙๒.๒๐	๘.๖	๓๑๖.๔๔	๙.๓๘	๓๗๒.๕๒	๑๑.๐๙	๔๗๑.๓๗	๑๔.๐๙	๒๘๐.๕๖	๘.๓๓
เหนือตอนล่าง ๒	๘๙.๔๐	๓.๔	๑๒๖.๐๔	๔.๘๗	๑๕๘.๓๑	๖.๑๔	๒๐๖.๖๕	๘.๐๔	๘๔.๗๙	๓.๓๙
ภาคเหนือ	๑,๐๐๗.๗๐	๘.๗๘	๑,๑๒๔.๔๓	๙.๘๓	๑,๑๑๙.๗๐	๙.๘๒	๑,๓๘๘.๘๔	๑๒.๒๓	๗๕๘.๑๘	๖.๖๗
ประเทศ	๔,๘๔๗.๒๐	๗.๒๑	๕,๘๑๐.๐๘	๘.๖๑	๕,๓๒๔.๘๐	๗.๘๗	๖,๖๘๒.๕๑	๙.๘๕	๔,๓๒๖.๑๕	๖.๒๔

ที่มา : สศช.

ตารางที่ ๒๑ : สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๔	๒๕๕๖	๒๕๕๘	๒๕๖๐	๒๕๖๒
ภาคเหนือตอนบน ๑	๐.๓๕๕	๐.๔๐๐	๐.๓๕๓	๐.๔๒๑	๐.๔๒๐
ภาคเหนือตอนบน ๒	๐.๓๔๗	๐.๓๔๐	๐.๓๑๗	๐.๔๒๑	๐.๓๙๗
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๐.๓๔๐	๐.๓๕๘	๐.๓๓๑	๐.๔๑๖	๐.๔๒๒
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๐.๓๑๐	๐.๓๑๙	๐.๒๘๑	๐.๓๙๑	๐.๓๘๔
ภาคเหนือ	๐.๔๔๑	๐.๔๓๓	๐.๓๘๘	๐.๔๑๗	๐.๔๑๑
ประเทศ	๐.๔๘๔	๐.๔๖๕	๐.๔๔๕	๐.๔๕๓	๐.๔๓๐

ที่มา : สศช.

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• พื้นที่ป่าไม้ภาคเหนือลดลง ขณะที่พื้นที่ป่าไม้ของประเทศเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ ๕๖.๓๙ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕ ของพื้นที่ภาค และร้อยละ ๕๕.๐๓ ของพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ ลดลงร้อยละ ๐.๒ จากพื้นที่ป่าไม้ในปี ๒๕๕๙ การลดลงของพื้นที่ป่าไม้มีสาเหตุจากการเกิดไฟป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร การลักลอบตัดไม้ อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลปลูกป่าและฟื้นฟูรักษาป่า เป็นผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงไม่มากนัก

ตารางที่ ๒๒ : พื้นที่ป่าไม้ภาคเหนือ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)					การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ป่าไม้		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่กลุ่มจังหวัด		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้กลุ่มจังหวัด/พื้นที่ป่าไม้ภาค
							(ไร่)	%	(ร้อยละ)		%
		๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๙-๒๕๖๒		๒๕๕๙	๒๕๖๒	๒๕๖๒
เหนือตอนบน ๑	๓๒,๔๑๖,๗๒๗	๒๓,๗๓	๒๓,๗๐	๒๓,๖๕	๒๓,๖๓	๒๓,๕๓	-๐.๑๗	-๐.๘	๗๓.๑	๗๒.๖	๔๑.๗
เหนือตอนบน ๒	๒๒,๖๙๐,๕๐๗	๑๒,๒๓	๑๒,๑๙	๑๒,๑๕	๑๒,๑๔	๑๒,๑๓	-๐.๐๖	-๐.๘	๕๓.๗	๕๓.๕	๒๑.๕
เหนือตอนล่าง ๑	๓๔,๒๕๕,๐๒๓	๑๖,๖๑	๑๖,๖๑	๑๖,๖๓	๑๖,๗๔	๑๖,๗๕	๐.๑๕	๐.๙	๔๘.๕	๔๘.๙	๒๙.๗
เหนือตอนล่าง ๒	๑๘,๑๒๗,๕๔๒	๓.๙๓	๓.๙๔	๓.๙๕	๓.๙๗	๓.๙๘	๐.๐๓	๑.๐	๒๑.๗	๒๑.๙	๗.๐
ภาคเหนือ	๑๐๗,๔๘๙,๗๙๙	๕๖.๕๐	๕๖.๔๓	๕๖.๓๘	๕๖.๔๘	๕๖.๓๙	-๐.๐๙	-๐.๒	๕๒.๕	๕๒.๕	๑๐๐.๐
รวมทั้งประเทศ	๓๒๓,๕๒๘,๗๐๐	๑๐๒.๒๔	๑๐๒.๑๗	๑๐๒.๑๖	๑๐๒.๔๙	๑๐๒.๔๘	๐.๓๑	๐.๒			

ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

• ภาคเหนือมีปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานต่อเนื่อง ปี ๒๕๖๒ มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM๑๐) เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงเกินมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ ๓๙๔ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร สูงขึ้นกว่าปี ๒๕๕๘ ที่มีปริมาณฝุ่นเกินมาตรฐานสูงสุด ๓๘๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนวันที่มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM๑๐) เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงเกินมาตรฐาน ๕๙ วัน เพิ่มขึ้นจาก ๔๒ วัน ในปี ๒๕๕๘ สาเหตุหลักของปัญหาหมอกควันในภาคเหนือเกิดจากการหาของป่า การล่าสัตว์ และการเผาไร่เพื่อกำจัดเศษวัสดุทางการเกษตร รวมทั้งผลกระทบที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน (หมอกควันข้ามแดน) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ซึ่งมีผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น มีความแห้งแล้งเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๓ : จำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM๑๐ สูงเกินมาตรฐานใน ๙ จังหวัดภาคเหนือ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

ปี	จำนวนวันสูงสุดที่ฝุ่นละออง สูงเกินมาตรฐาน	ปริมาณฝุ่นละอองสูงสุด (ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร)
๒๕๕๘	๔๒	๓๘๑
๒๕๕๙	๖๑	๓๑๖
๒๕๖๐	๓๘	๒๓๗
๒๕๖๑	๓๔	๒๓๓
๒๕๖๒	๕๙	๓๙๔
ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙	๕๑.๕	-
ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒	๔๓.๖	-

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

• การกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคเหนือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่มีความผันผวนของปริมาณน้ำค่อนข้างมาก ช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ปริมาณน้ำกักเก็บในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคเหนือเฉลี่ยเท่ากับ ๑๗,๘๖๑ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๗๒ ของความจุ เพิ่มขึ้นจากปริมาณกักเก็บเฉลี่ย ๑๕,๐๕๕ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ ๖๑ ของความจุในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ซึ่งในช่วง ๑๐ ปีย้อนหลัง (ปี ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบัน) พบว่า ปริมาณน้ำกักเก็บในแต่ละปีมีความผันผวนค่อนข้างมาก เป็นผลจากความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝน ที่มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change)

ตารางที่ ๒๔ : ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคเหนือ (ณ วันที่ ๑ ม.ค. ของแต่ละปี)

หน่วย : ล้าน ลบ.ม.

อ่างเก็บน้ำ	ความจุที่ ระดับเก็บกัก	ปี ๒๕๕๘	ปี ๒๕๕๙	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๕- ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ๓ ปี (๒๕๖๐- ๒๕๖๒)
ภูมิพล	๑๓,๔๖๒	๖,๑๒๙	๔,๙๒๗	๗,๐๒๗	๑๐,๕๕๖	๙,๐๒๓	๗,๗๔๑	๘,๘๖๙
สิริกิติ์	๙,๕๑๐	๕,๘๙๙	๔,๗๔๑	๗,๒๙๗	๗,๙๔๗	๗,๓๘๒	๖,๑๘๑	๗,๕๔๒
แม่งัด	๒๖๕	๑๘๕	๗๓	๑๘๑	๒๖๓	๒๖๖	๑๙๔	๒๓๗
แม่กวาง	๒๖๓	๔๘	๓๑	๑๑๒	๑๓๐	๑๔๗	๑๑๕	๑๓๐
กิวลม	๑๐๖	๗๙	๒๘	๙๖	๙๙	๙๒	๗๘	๙๖
กิวคอบมา	๑๗๐	๙๙	๒๗	๑๖๘	๑๗๘	๑๘๒	๑๓๔	๑๗๖
แควน้อย	๙๓๙	๖๗๘	๓๘๕	๘๑๙	๘๒๖	๖๕๐	๖๑๐	๗๖๕
แม่มอก	๑๑๐	-	-	-	๙๖	๔๖	-	๔๗
รวมทั้งสิ้น	๒๔,๘๒๕	๑๓,๑๑๗	๑๐,๒๑๒	๑๕,๗๐๐	๒๐,๐๙๕	๑๗,๗๘๘	๑๕,๐๕๕	๑๗,๘๖๑
ร้อยละความจุ	๑๐๐	๕๓	๔๑	๖๓	๘๑	๗๒	๖๑	๗๒

ที่มา : กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : อ่างเก็บน้ำแม่มอกได้เพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักเป็น ๑๑๐ ล้าน ลบ.ม. จึงถูกปรับเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคเหนือ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ฉะนั้น ความจุที่ระดับเก็บกัก ในช่วงระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เป็น ๒๔,๗๑๕ ล้าน ลบ.ม.

• คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินภาคเหนือมีแนวโน้มดีขึ้น ปี ๒๕๖๒ แหล่งน้ำผิวดินภาคเหนือส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี และพอใช้ โดยมีคุณภาพดีขึ้นจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๔ แหล่งน้ำ ได้แก่ แม่น้ำกก แม่น้ำอิง แม่น้ำกวาง และกว๊านพะเยา เนื่องจากมีระบบจัดการของเสียและระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนก่อนปล่อยน้ำทิ้งสู่แหล่งน้ำ

ตารางที่ ๒๕ : คุณภาพแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปิง	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
วัง	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี	พอใช้
ยม	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
น่าน	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
กก	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ดี	ดี
แม่จาง	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี	พอใช้
ลี้	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
อิง	ดี	พอใช้	ดี	ดี	ดี
กวาง	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	พอใช้
บึงบอระเพ็ด	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	พอใช้	ดี	เสื่อมโทรม
กว๊านพะเยา	พอใช้	เสื่อมโทรม	พอใช้	ดี	พอใช้

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ

• ปัญหาขยะของภาคเหนือมีแนวโน้มลดลง มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์มากขึ้น ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นของภาคเหนือมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเฉลี่ย ๓.๘๙ ล้านตันต่อปี ลดลงจาก ๔.๓๒ ล้านตันต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) และพบว่ามีการนำขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น โดยช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) มีปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เฉลี่ย ๑.๒๑ ล้านตันต่อปี เพิ่มขึ้นจาก ๑.๐๔ ล้านตันต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) เป็นผลจากมาตรการภาครัฐในการรณรงค์ทำความเข้าใจ และขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

ตารางที่ ๒๖ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๕๘			ปี ๒๕๕๙			ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
เหนือตอนบน ๑	๑.๑๕	๐.๓๙	๐.๓๓	๑.๑๑	๐.๔๑	๐.๒๗	๑.๑๓	๐.๔๐	๐.๓๐
เหนือตอนบน ๒	๐.๙๔	๐.๑๕	๐.๒๒	๐.๙๐	๐.๑๗	๐.๒๒	๐.๙๒	๐.๑๖	๐.๒๒
เหนือตอนล่าง ๑	๑.๓๔	๐.๒๓	๐.๒๖	๑.๒๘	๐.๒๐	๐.๓๖	๑.๓๑	๐.๒๒	๐.๓๑
เหนือตอนล่าง ๒	๐.๙๘	๐.๒๖	๐.๒๐	๐.๙๓	๐.๒๑	๐.๒๑	๐.๙๖	๐.๒๔	๐.๒๑
รวมภาคเหนือ	๔.๔๑	๑.๐๓	๑.๐๑	๔.๒๒	๐.๙๙	๑.๐๖	๔.๓๒	๑.๐๑	๑.๐๔
ร้อยละของประเทศ	๑๙.๕	๒๑.๘	๒๒.๘	๑๘.๕	๑๖.๔	๒๒.๕	๑๘.๙๗	๑๙.๑๑	๔.๕๗
ประเทศ	๒๒.๖๕	๔.๗๓	๔.๕๒	๒๒.๘๔	๖.๐๒	๔.๗๒	๒๒.๗๕	๕.๓๘	๔.๕๗

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะ โดยกรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ ๒๗ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๖๐			ปี ๒๕๖๑			ปี ๒๕๖๒			ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
เหนือตอนบน ๑	๑.๑๐	๐.๖๙	๐.๑๑	๐.๙๘	๐.๕๓	๐.๒๔	๑.๐๓	๐.๕๗	๐.๓๓	๑.๐๔	๐.๖๐	๐.๒๓
เหนือตอนบน ๒	๐.๘๘	๐.๓๐	๐.๒๓	๐.๘๕	๐.๒๔	๐.๓๐	๐.๗๒	๐.๒๐	๐.๓๗	๐.๘๒	๐.๒๕	๐.๓๐
เหนือตอนล่าง ๑	๑.๒๔	๐.๓๐	๐.๓๘	๑.๒๙	๐.๒๘	๐.๕๓	๑.๒๗	๐.๓๒	๐.๖๘	๑.๒๗	๐.๓๐	๐.๕๓
เหนือตอนล่าง ๒	๐.๗๘	๐.๒๕	๐.๑๒	๐.๘๓	๐.๒๗	๐.๑๕	๐.๗๑	๐.๒๘	๐.๒๐	๐.๗๗	๐.๒๖	๐.๑๖
รวมภาคเหนือ	๔.๐๐	๑.๕๔	๐.๘๔	๓.๙๕	๑.๓๒	๑.๒๒	๓.๗๓	๑.๓๖	๑.๕๘	๓.๘๙	๑.๔๑	๑.๒๑
ร้อยละของประเทศ	๑๗.๗๖	๑๗.๗๐	๑๔.๑๙	๑๗.๑๐	๑๙.๐๕	๑๓.๘๐	๑๕.๗๑	๒๒.๘๖	๑๓.๘๔	๑๖.๘๖	๑๙.๘๗	๑๓.๙๔
ประเทศ	๒๒.๕๒	๘.๗	๕.๙๒	๒๓.๑	๖.๙๓	๘.๘๔	๒๓.๗๕	๕.๙๕	๑๑.๔๒	๒๓.๑๒	๗.๑๙	๘.๗๓

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะ โดยกรมควบคุมมลพิษ

(๒) ภัยพิบัติ

• ภาคเหนือประสบปัญหาอุทกภัยน้อยลง ขณะที่มิสถานการณ์ภัยแล้งเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๖๑ มีหมู่บ้านที่ประสบปัญหาอุทกภัย ๕,๐๕๐ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔ ของหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยทั้งประเทศ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งมีจำนวน ๘,๔๑๓ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ ของหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยทั้งประเทศ และในปี ๒๕๖๒ มีหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ๔,๔๗๑ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๓๕.๔ ของหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งมีหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ๓,๕๐๗ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒ ของหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งทั้งประเทศ

ตารางที่ ๒๘ : สถานการณ์อุทกภัยภาคเหนือ ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๕๗			ปี ๒๕๕๘			ปี ๒๕๕๙			ปี ๒๕๖๐			ปี ๒๕๖๑		
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)
ภาคเหนือตอนบน ๑	๙๙๙	๗๖,๖๘๐	๒๔๒,๘๗๒	๔๘๙	๖๖,๖๕๔	๒๑๔,๑๓๖	๑,๓๗๐	๔๐,๒๕๖	๑๐๓,๔๑๙	๒,๒๗๙	๕๗,๒๑๒	๑๘๙,๐๐๒	๒,๓๖๒	๑๓๓,๙๑๘	๒๔๑,๗๐๑
ร้อยละของภาค	๒๒.๐	๕๗.๑	๕๙.๘	๒๘.๒	๕๙.๓	๖๕.๖	๑๖.๓	๓๕.๖	๓๖.๐	๑๖.๑	๒๓.๑	๒๘.๐	๔๖.๘	๗๒.๙	๖๒.๙
ภาคเหนือตอนบน ๒	๒,๑๒๗	๑๘,๔๓๐	๓๔,๓๙๒	๒๘๕	๑๑,๕๓๒	๒๖,๗๖๘	๒,๕๗๖	๒๓,๑๕๘	๔๘,๑๗๑	๓,๐๒๐	๒๐,๒๐๙	๕๘,๗๗๔	๑,๘๑๑	๒๔,๖๓๒	๕๙,๗๐๐
ร้อยละของภาค	๔๖.๘	๑๓.๗	๘.๕	๑๖.๔	๑๐.๓	๘.๒	๓๐.๖	๒๐.๕	๑๖.๘	๒๑.๔	๘.๒	๘.๗	๓๕.๙	๑๓.๔	๑๕.๕
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๑,๒๙๑	๓๗,๐๗๘	๑๒๒,๓๙๘	๑๒๒	๑๗,๖๘๘	๓๙,๙๘๗	๒,๑๒๔	๒๒,๘๕๕	๕๙,๓๗๒	๔,๗๔๒	๖๗,๓๖๕	๑๔๗,๙๔๑	๗๗๗	๒๔,๑๓๖	๗๙,๖๙๔
ร้อยละของภาค	๒๘.๔	๒๗.๖	๓๐.๑	๒๓.๒	๑๕.๗	๑๒.๓	๒๕.๒	๒๐.๓	๒๐.๗	๓๓.๖	๒๗.๓	๒๑.๙	๑๕.๔	๑๓.๑	๒๐.๘
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๑,๓๒๒	๑,๒๖๔	๖,๔๘๘	๕๕๘	๑๖,๔๓๙	๔๕,๓๐๗	๒,๓๔๓	๒๖,๗๐๔	๗๖,๓๙๓	๔,๐๗๑	๑๐๒,๔๐๓	๒๗๙,๙๓๔	๑๐๐	๑,๐๙๓	๒,๙๘๑
ร้อยละของภาค	๒.๙	๑.๖	๑.๖	๓.๒	๑๔.๖	๑๓.๙	๒๗.๘	๒๓.๖	๒๖.๖	๒๘.๘	๔๑.๔	๔๑.๔	๒.๐	๐.๖	๐.๘
ภาคเหนือ	๔,๕๙๙	๑๓๘,๓๕๒	๔๐๖,๑๕๖	๑,๗๓๔	๑๑๒,๓๑๓	๓๒๖,๑๙๘	๘,๔๑๓	๑๑๓,๐๑๓	๒๘๗,๓๕๕	๑๔,๑๑๒	๒๔๗,๑๙๓	๖๗๕,๖๕๑	๕,๐๕๐	๑๘๓,๗๗๙	๓๘๘,๐๗๖
ร้อยละของประเทศ	๓๐.๒	๒๒.๓	๒๒.๔	๒๙.๑	๕๒.๘	๓๖.๘	๓๔.๔	๑๙.๖	๑๖.๘	๒๘.๙	๑๘.๕	๑๘.๔	๓๓.๔	๔๓.๙	๓๘.๑
ประเทศ	๑๕,๐๘๕	๖๐๕,๗๖๖	๑,๘๑๐,๗๘๘	๕,๙๖๒	๒๑๒,๗๓๙	๘๘๗,๕๔๐	๒๔,๔๗๓	๕๗๗,๕๖๖	๑,๗๐๗,๕๓๗	๔๘,๙๐๓	๓๓๓,๗๙๔	๑,๖๗๘,๔๗๕	๑๕,๐๓๐	๕๑๘,๓๓๘	๑,๐๐๙,๒๘๙

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ ๒๙ : ค่าเฉลี่ยสถานการณ์อุทกภัยภาคเหนือระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

กลุ่มจังหวัด	ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙			ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑		
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)
เหนือตอนบน ๑	๙๙๒	๖๙,๔๑๘	๒๑๕,๐๑๓	๒,๓๒๑	๙๕,๕๖๕	๒๑๕,๓๕๒
ร้อยละของภาค	๒๑.๗	๔๑.๙	๔๔.๓	๓๑.๕	๔๘.๐	๔๕.๕
เหนือตอนบน ๒	๑,๕๑๔	๒๕,๒๙๗	๖๑,๗๗๕	๒,๔๑๖	๒๒,๔๒๑	๕๙,๒๓๗
ร้อยละของภาค	๒๗.๘	๑๔.๗	๑๒.๐	๒๘.๗	๑๐.๘	๑๒.๑
เหนือตอนล่าง ๑	๑,๒๙๓	๔๙,๗๓๒	๑๓๘,๙๑๐	๒,๗๖๐	๔๕,๗๕๓	๑๑๓,๘๘๘
ร้อยละของภาค	๒๕.๒	๒๕.๑	๒๔.๒	๒๔.๕	๒๐.๒	๒๑.๔
เหนือตอนล่าง ๒	๑,๒๙๘	๓๗,๕๖๑	๑๑๗,๑๘๘	๒,๐๘๖	๕๑,๗๔๘	๑๔๑,๔๕๘
ร้อยละของภาค	๒๕.๓	๑๘.๓	๑๙.๕	๑๕.๔	๒๑.๐	๒๑.๑
ภาคเหนือ	๕,๐๙๗	๑๘๒,๐๐๘	๕๓๒,๘๘๗	๙,๕๘๑	๒๑๕,๔๘๖	๕๒๙,๘๖๔
ร้อยละของประเทศ	๓๑.๙	๓๒.๙	๒๘.๗	๓๑.๒	๓๑.๒	๒๘.๓
ประเทศ	๑๗,๗๗๐	๗๓๙,๐๒๗	๒,๓๑๖,๑๓๑	๓๒,๐๑๗	๘๗๖,๐๖๕	๒,๓๔๓,๘๘๒

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ ๓๐ : สถานการณ์ภัยแล้งภาคเหนือ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๕๘			ปี ๒๕๕๙			ปี ๒๕๖๐			ปี ๒๕๖๑			ปี ๒๕๖๒		
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)
เหนือตอนบน ๑	๑,๓๑๐	๑๙๒,๙๑๙	๕๘๕,๒๘๒	๑,๐๓๓	๑๔๓,๕๓๐	๔๒๐,๑๓๘	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๑๕.๑	๒๕.๔	๒๙.๖	๒๙.๕	๔๘.๔	๕๐.๔	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	N/A	N/A
เหนือตอนบน ๒	๒,๒๓๑	๑๒๘,๓๒๑	๓๓๙,๐๔๖	๔๐๐	๒,๔๗๐	๓,๔๙๓	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑,๐๑๕	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๒๕.๘	๑๖.๙	๑๗.๑	๑๑.๔	๐.๘	๐.๔	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๒๒.๗	N/A	N/A
เหนือตอนล่าง ๑	๒,๗๘๑	๒๙๔,๘๓๙	๗๔๔,๗๑๔	๑,๒๓๕	๑๒๒,๓๗๔	๓๔๑,๙๓๕	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑,๗๔๐	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๓๒.๑	๓๘.๘	๓๗.๖	๓๕.๒	๔๑.๓	๔๑.๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๓๘.๙	N/A	N/A
เหนือตอนล่าง ๒	๒,๓๓๔	๑๔๓,๑๖๕	๓๑๐,๔๙๐	๘๓๙	๒๘,๒๕๔	๖๗,๖๔๕	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑,๗๑๖	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๒๗.๐	๑๘.๙	๑๕.๗	๒๓.๙	๙.๕	๘.๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๓๘.๔	N/A	N/A
ภาคเหนือ	๘,๖๕๖	๗๕๙,๒๔๔	๑,๙๗๙,๕๓๒	๓,๕๐๗	๒๙๖,๖๒๘	๘๓๓,๒๑๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๔,๕๗๑	N/A	N/A
ร้อยละของประเทศ	๔๖.๔	๔๐.๐	๔๒.๒	๒๘.๒	๒๗.๗	๒๗.๔	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๓๕.๔	N/A	N/A
ประเทศ	๑๘,๖๔๕	๑,๘๙๗,๒๔๓	๔,๖๘๗,๗๐๔	๑๒,๔๔๙	๑,๐๗๑,๔๗๒	๓,๐๔๖,๔๓๓	๕๘๔	๓๕,๓๖๖	๗๖,๗๑๙	๐	๐	๐	๑๒,๖๔๒	N/A	N/A

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : ปี ๒๕๖๐ ปภ. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในพื้นที่ภาคเหนือ
 ปี ๒๕๖๑ ปภ. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในประเทศไทย
 ปี ๒๕๖๒ ปภ. ไม่แสดงข้อมูลระดับครัวเรือนและราษฎร

ตารางที่ ๓๑ : ค่าเฉลี่ยสถานการณ์ภัยแล้งภาคเหนือระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙			ค่าเฉลี่ย ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒		
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ราษฎร (คน)
เหนือตอนบน ๑	๑,๘๐๓	๒๐๘,๑๑๒	๖๖๗,๔๙๑	๐	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๒๒.๕	๓๕.๑	๓๖.๑	๐	N/A	N/A
เหนือตอนบน ๒	๒,๓๐๖	๑๔๐,๓๔๘	๔๔๐,๙๙๔	๓๓๘	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๒๕.๓	๑๖.๔	๑๖.๔	๗.๖	N/A	N/A
เหนือตอนล่าง ๑	๒,๗๑๗	๒๓๔,๑๙๗	๗๐๙,๑๐๕	๕๘๐	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๓๒.๘	๓๕.๔	๓๕.๙	๑๓.๐	N/A	N/A
เหนือตอนล่าง ๒	๑,๖๐๐	๙๘,๘๔๙	๒๕๗,๙๕๘	๕๗๒	N/A	N/A
ร้อยละของภาค	๑๙.๔	๑๓.๑	๑๑.๕	๑๒.๘	N/A	N/A
ภาคเหนือ	๘,๔๒๖	๖๘๑,๕๐๕	๒,๐๗๕,๕๔๘	๑,๔๙๐	N/A	N/A
ร้อยละของประเทศ	๓๓.๓	๓๐.๑	๒๙.๓	๑๑.๘	N/A	N/A
ประเทศ	๒๖,๔๐๘	๒,๓๑๕,๐๕๐	๗,๕๖๕,๕๖๙	๔,๔๐๙	N/A	N/A

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : ปี ๒๕๖๐ ปภ. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในพื้นที่ภาคเหนือ

ปี ๒๕๖๑ ปภ. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในประเทศไทย

ปี ๒๕๖๒ ปภ. ไม่แสดงข้อมูลระดับครัวเรือนและราษฎร

• การเกิดไฟไหม้ป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ เกิดไฟไหม้ป่าในภาคเหนือ ๕,๕๕๑ ครั้ง มีพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ ๑๐๒,๔๖๙ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่เกิดไฟไหม้ป่า ๔,๕๕๐ ครั้ง พื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ ๗๐,๖๐๒ ไร่ คิดเป็นอัตราการเกิดไฟไหม้ป่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕.๕ เป็นผลให้เกิดปัญหาหมอกควันและการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของภาคเหนือ

ตารางที่ ๓๒ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคเหนือ

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ภาคเหนือตอนบน ๑	๒,๓๔๖	๒๒,๙๖๑	๒,๘๔๑	๓๗,๓๗๒	๒,๓๕๘	๓๗,๘๔๒	๒,๐๖๕	๒๙,๐๘๓	๓,๗๖๕	๖๔,๑๐๒
ภาคเหนือตอนบน ๒	๔๒๗	๓,๔๙๖	๖๒๒	๘,๕๗๓	๓๕๐	๔,๖๐๐	๑๙๖	๒,๑๙๐	๙๑๕	๑๗,๓๐๗
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๕๔๐	๖,๕๓๔	๙๒๗	๑๘,๔๑๔	๖๗๔	๑๕,๙๑๗	๓๖๕	๑๑,๑๙๕	๖๗๒	๑๕,๗๕๙
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๑๓๑	๒,๘๗๑	๑๖๐	๖,๒๔๓	๑๑๐	๒,๔๑๕	๕๙	๙๖๙	๑๙๙	๕,๓๐๑
รวมทั้งภาค	๓,๔๔๔	๓๕,๘๖๒	๔,๕๕๐	๗๐,๖๐๒	๓,๕๙๒	๖๐,๗๗๔	๒,๖๘๕	๔๓,๔๓๗	๕,๕๕๑	๑๐๒,๔๖๙
ร้อยละของไฟไหม้ป่าภาค : ประเทศ	๖๙.๑๓	๕๙.๓๒	๖๖.๔๖	๕๖.๐๘	๗๕.๑๐	๘๐.๕๘	๗๑.๓๑	๗๗.๙๑	๗๕.๘๐	๖๗.๕๑

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ (<http://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/statistic.html>)

ตารางที่ ๓๓ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคเหนือเฉลี่ยต่อปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๕ - ๒๕๕๙		๒๕๖๐ - ๒๕๖๒		การเปลี่ยนแปลง	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ภาคเหนือตอนบน ๑	๒,๒๕๐	๒๑,๗๔๔	๒,๗๒๙	๔๓,๖๗๖	๔๗๙	๒๑,๙๓๑
ภาคเหนือตอนบน ๒	๔๕๕	๔,๒๗๕	๔๘๗	๘,๐๓๒	๔๒	๓,๗๕๘
ภาคเหนือตอนล่าง ๑	๕๐๔	๗,๐๒๑	๕๗๐	๑๔,๒๙๐	๖๗	๗,๒๖๙
ภาคเหนือตอนล่าง ๒	๑๕๑	๓,๙๙๒	๑๒๓	๒,๘๙๕	- ๒๘	- ๑,๐๙๗
รวมทั้งภาค	๓,๓๕๙	๓๗,๐๓๓	๓,๙๐๙	๖๘,๘๙๓	๕๖๐	๓๑,๘๖๑
ร้อยละของไฟไหม้ป่าภาค : ประเทศ	๖๖	๕๓	๗๔	๗๕		

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ (<http://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/statistic.html>)

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเหนือเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ระดับกระทรวง กรม และระดับพื้นที่ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีการจัดทำแผนพัฒนาภาคเหนือเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเหนือ โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ให้ภาคเหนือเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างมูลค่าสูงเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์สำคัญที่ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายรวมได้แก่ (๑) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ และ (๒) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคเหนือ

ตารางที่ ๓๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๙
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๑๗
	ผลการดำเนินงาน	๐.๔๑๑

ผลการพัฒนาภาคเหนือในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคยังไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาของภาค โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๐.๙ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ ๓ ต่อปี ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของภาคลดลง บรรลุเป้าหมายการพัฒนาโดยสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ในการกระจายรายได้ในปี ๒๕๖๓ เท่ากับ ๐.๔๑๑ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๑๗ โดยมีผลการพัฒนาภาคตามประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคเหนือยังไม่สามารถส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย โดยในปี ๒๕๖๒ รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ ๒.๖ และในปี ๒๕๖๓ หดตัวร้อยละ ๕๑.๙ เป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) การท่องเที่ยวของภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวและมีค่าใช้จ่ายต่อเฉลี่ยต่อครั้งต่ำและระยะเวลาพำนักสั้นซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวภาคเหนือยังไม่สามารถสร้างมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่มีความหลากหลายของการให้บริการ ตลอดจนขาดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีอัตลักษณ์และมีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ

ตารางที่ ๓๕ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการขยายตัวรายได้ การท่องเที่ยวภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๒.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๒.๐
	ผลการดำเนินงาน	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๖	หดตัวร้อยละ ๕๑.๙

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ได้ให้ความสำคัญกับสร้างมูลค่าเพิ่มต่อยอดจากทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่รวมทั้งสร้างกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ๆ อาทิ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยแวดล้อมในโครงการด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม พร้อมไปกับการรักษาอัตลักษณ์ของเมือง รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การสนับสนุน Community Based Tourism/Local Tourism รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทั้งระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในภาคและประเทศเพื่อนบ้าน

(๒) การพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพสูง โดยให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางและขยายสู่พื้นที่เครือข่ายที่มีศักยภาพ มีการดำเนินการด้าน Food Valley เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการให้ตอบสนองต่อตลาดเป้าหมายเฉพาะ การพัฒนาธุรกิจบริการทางการแพทย์และสุขภาพ โดยการบูรณาการของภาครัฐและเอกชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ และขยายผลการดำเนินงานไปยังกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๒ ตลอดจนการพัฒนาสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์และการยกระดับการผลิตสินค้าชุมชน ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจ ขยายเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้รับสนับสนุนทั้งงบประมาณจากส่วนกลางและพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒) ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายทั้งในส่วนของมูลค่าการค้าชายแดน และอัตราการขยายตัวของการผลิตสาขาอุตสาหกรรม โดยในปี ๒๕๖๓ มูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือหดตัวร้อยละ ๗.๖ และในปี ๒๕๖๒ การผลิตสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ ๓ ซึ่งการหดตัวของมูลค่าการค้าชายแดนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแข็งค่าของเงินบาท รวมไปถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ขณะที่การขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายของการผลิตสาขาอุตสาหกรรมเป็นผลจากการที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเขตเศรษฐกิจพิเศษได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ ๓๖ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินการ	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕.๐	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕.๐
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๑.๗	หดตัวร้อยละ ๗.๖
อัตราการขยายตัวของการผลิตสาขาอุตสาหกรรมภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๐
	ผลการดำเนินงาน	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๐	NA

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

ในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ได้มีการดำเนินการเสริมศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐาน และวางผังเมืองทั้งเมืองหลักและเมืองชายแดนให้สอดคล้องและสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อาทิ โครงการระบบขนส่งมวลชนจังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาเมืองสถานีขนส่งระบบราง โครงการเสริมศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานเมืองเป้าหมายและเมืองชายแดน โครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย การพัฒนาผู้ประกอบการ และบุคลากรให้มีความรู้ มีทักษะฝีมือ เข้าถึงข้อมูลกฎระเบียบการดำเนินธุรกิจ ในธุรกิจระดับภูมิภาค และสากล รวมทั้งการพัฒนาสินค้าที่มีศักยภาพสามารถแข่งขันได้

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า ยังไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมาย โดยในปี ๒๕๖๒ การผลิตภาคเกษตรหดตัวร้อยละ ๒.๙ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการขยายตัวภาคเกษตรร้อยละ ๔ ต่อปี เป็นผลมาจากการเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้ปริมาณน้ำฝนในประเทศไทยต่ำกว่าปกติ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว พืชยืนต้น และผลไม้เมืองร้อน

ตารางที่ ๓๗ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินการ	๒๕๖๒
อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตร ภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๐
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๒.๙

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สรุปได้ดังนี้

ในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ได้มีการดำเนินการพัฒนาการเกษตรสู่การเป็นเกษตรยั่งยืน เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ โดยพัฒนาปัจจัยการผลิตควบคู่ไปกับการพัฒนาเกษตรกร พบว่า ในภาคเหนือมีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นในหลายจังหวัด อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒,๘๘๘.๘๐ ไร่ การพัฒนา

อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปตามโครงการ Northern Thailand Food Valley ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ขยายผลสู่ภาคเหนือตอนล่าง ตลอดจนการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างโดยภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยการขยายพื้นที่ชลประทานให้ทั่วถึง ซึ่งในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีพื้นที่ชลประทาน ๑๐.๑๘ ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑๒.๘๘

๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาคูณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยในปี ๒๕๖๒ สัดส่วนคนจนของภาคเท่ากับร้อยละ ๖.๖๗ และมีสัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ร้อยละ ๐.๕๒ หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ เป็นผลจากมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยของภาครัฐ อาทิ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ รวมถึงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่สำคัญของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ อาทิ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนยากจนภาคเหนือ โครงการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาทักษะด้านอาชีพผู้มีรายได้น้อยให้มีความรู้ และโอกาสในการสร้างรายได้ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ร้อยละ ๐.๕๒ หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔ ต่อปี

ตารางที่ ๓๘ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินการ	๒๕๖๒
สัดส่วนคนจนภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ไม่เกินร้อยละ ๘.๐
	ผลการดำเนินการ	ร้อยละ ๖.๖๗
สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕.๐
	ผลการดำเนินการ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๔

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สรุปได้ดังนี้

(๑) การส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุและผู้มีรายได้น้อย พบว่า มีการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสมาชิกกลุ่มจะได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ในการผลิต การแปรรูป และการตลาด ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว ๒๓,๑๔๐ กลุ่ม นอกจากนี้ ยังได้มีการดำเนินโครงการขยายโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ โดยกระทรวงแรงงาน เป็นการฝึกอบรมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้มีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น

(๒) การพัฒนายกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวทางแม่ฮ่องสอนโมเดล มีการดำเนินการ ดังนี้ (๑) การปลดล็อกข้อจำกัดของพื้นที่ ในการขอใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าเพื่อจัดทำโครงการจัดที่ดินทำกินของ คทช. ซึ่งได้มีการจัดที่ดินทำกินแล้วรวม ๕ พื้นที่ป่า (๒) การลงทะเบียนโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน ๗๕,๖๙๗ คน หรือร้อยละ ๒๖.๔ ของประชากรทั้งหมด (๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ โดยการขอเปิดเส้นทางบินตรงกรุงเทพฯ - แม่ฮ่องสอน (๔) ปรับปรุงเส้นทางเชื่อมโยง

จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่น (๕) พัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และ ๖) พัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ตามโครงการปั่นดาว

(๓) การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพิ่มขึ้น มีการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบการดูแลและยกระดับการให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุ พร้อมเข้าสู่อุปกรณ์เปลี่ยนแปลงในสังคมผู้สูงอายุภาคเหนือ ภายใต้งบประมาณการภาค ปี ๒๕๖๒ งบประมาณ ๑๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพของครอบครัวผู้สูงอายุในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

(๔) การพัฒนาแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพในทักษะใหม่ (Reskill) ที่จำเป็นในการทำงาน และตรงตามความต้องการของตลาด ตลอดจนการพัฒนายกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Upskill)

(๕) การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชน พบว่า มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความอบอุ่น (ตามเกณฑ์ จปฐ.) ร้อยละ ๙๙.๗๓ ในปี ๒๕๖๒ และมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในภาคเหนือ ๑,๒๐๕ กองทุน โดยภาครัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ ๖๕,๖๘๑,๙๖๒ บาท ในปี ๒๕๖๓ นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินโครงการสำคัญ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ งบประมาณ ๒๓,๕๗๒,๖๐๐ บาท โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดผู้นำในพื้นที่ ๑๗ จังหวัด ๑,๒๓๕ ตำบล จำนวน ๖,๘๘๐ คน

๑.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันอย่างยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคเหนือ (ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒) ยังไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนา โดยในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ภาคเหนือ ร้อยละ ๕๒.๕ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ ๕๘ เนื่องจากยังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร รววมถึงปัญหาไฟป่า จำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{๑๐}) เกินมาตรฐานในพื้นที่ภาคเหนือ ปี ๒๕๖๒ ยังคงสูงถึง ๕๙ วัน เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ ๑๕ วันต่อปี เนื่องจากการแก้ไขปัญหาหมอกควันที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ตารางที่ ๓๙ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๘.๐ ของพื้นที่ภาค
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๕๒.๕
จำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM _{๑๐}) เกินมาตรฐานของภาคเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ไม่เกิน ๑๕ วัน
	ผลการดำเนินงาน	๕๙ วัน

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สรุปได้ดังนี้

(๑) อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและป่าไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีการดำเนินการฟื้นฟูและรักษาพื้นที่ป่าไม้ การป้องกันไฟป่าอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

(๒) พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบในลุ่มน้ำหลักของภาค ดำเนินการพัฒนา ระบบชลประทาน การสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และพัฒนาระบบส่งน้ำ รวมถึงพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ของภาค ได้แก่ บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร และกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคของประชาชน

(๓) การแก้ไขปัญหาหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและจังหวัดตาก มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันและไฟป่า รมรงค์เลิกพฤติกรรมเผาวัสดุทางการเกษตร รวมถึงจัดตั้งเครือข่ายในการเฝ้าระวังในพื้นที่

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ **วิถีชีวิตดิจิทัล (Digital Lifestyle)** ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ส่งผลให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า ปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรดั้งเดิมสู่เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ และยังส่งผลให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป มีความสะดวกสบายมากขึ้น มีความนิยมในสินค้าที่มีอัตลักษณ์ และช่วยลดข้อจำกัดเชิงพื้นที่ของภาคเหนือในพื้นที่ห่างไกลและอยู่บนภูเขาสูงในการเข้าถึงองค์ความรู้ในการพัฒนา กระบวนการผลิต ระบบตลาด รวมทั้งบริการของภาครัฐ อาทิ การศึกษา สาธารณสุข ผ่านระบบออนไลน์ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) สำหรับกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้

๒.๑.๒ **การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เร็วกว่าระดับประเทศ** จำนวนประชากรสูงอายุของภาคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานลดลง อัตราพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานเพิ่มขึ้น และอาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในอนาคต มีความต้องการแรงงานข้ามชาติมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะเป็นโอกาสของการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ ผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับผู้สูงอายุ

๒.๑.๓ **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)** การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากอุณหภูมิผิวโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ภัยธรรมชาติมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น เกิดการแปรปรวนของระยะเวลาที่ฝนตก การกระจายตัวของฝนและปริมาณน้ำฝน ส่งผลกระทบให้เกิดภาวะภัยแล้ง น้ำท่วมฉับพลัน รวมถึงการเกิดไฟป่าที่มีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้พืชบางชนิดมีระยะเวลาการให้ผลผลิตที่เปลี่ยนไป การแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชเพิ่มขึ้นและอาจมีความรุนแรงขึ้น ปริมาณผลผลิตเกษตรลดลง ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรและความมั่นคงทางอาหาร

๒.๑.๔ การขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ภาคเหนือมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น มีจำนวนประชากรเขตเมืองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาโอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพ การสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในเมืองหลักของภาคที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อการขยายตัวของเมือง ขณะเดียวกันการขยายตัวของเมืองที่ขาดการวางแผนจัดการพื้นที่เมืองอย่างเหมาะสม ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความแออัดของชุมชนตลอดจนเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาทิ ขยะและของเสีย มลภาวะทางน้ำและอากาศ

๒.๑.๕ การมุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน (Growing Sustainability) การพัฒนาภาคในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการผลิตและการบริโภคที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกิดการส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียวที่มีการผลิตโดยใช้วัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น พลาสติกชีวภาพ รวมถึงการผลิตที่ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามระบบ Zero Waste การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด การใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานสะอาดเพื่อลดปริมาณขยะและการเผาที่เป็นสาเหตุของปัญหาหมอกควันซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของภาค และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตภาคเกษตรจากเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืนในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ตามศักยภาพของพื้นที่ ขณะที่ผู้บริโภคมีการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

๒.๑.๖ สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของภาค มีการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศแบบ New Normal ที่ยกระดับการให้บริการที่คำนึงถึงสุขอนามัยตามมาตรฐานสากล ประชากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเข้าสู่สังคมดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อรักษาระยะห่างทางสังคม อาทิ การประชุมผ่านระบบออนไลน์ การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟู ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์และเกิดความสมดุลมากขึ้น ขณะเดียวกัน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้แรงงานบางส่วนถูกเลิกจ้าง ย้ายกลับภูมิลำเนาเข้าสู่ภาคเกษตร นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตและการบริโภค ได้ส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มสูงขึ้นด้วย

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) ภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่อารยธรรมล้านนาที่มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และงานหัตถศิลป์ โดยเฉพาะในพื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง ผู้คนมีทักษะฝีมือในงานหัตถศิลป์ มีเครือข่ายขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถขยายสู่ภาคการท่องเที่ยว บริการ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นโอกาสในการยกระดับรายได้ของภาค

(๒) ภาคเหนือเป็นฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม มีเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับสากล ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางอากาศ และระบบรางที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัด ระหว่างจังหวัด และระหว่างภูมิภาค เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ

(๓) เป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพหลากหลายแห่งหนึ่งของโลก ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) หรือ ทรัพยากรชีวภาพ (Bioresource) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการวิจัยและพัฒนาต่อยอดด้านการเกษตร การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชีวภาพซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจสีเขียว และการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะทาง (Niche Tourism) อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

(๔) พฤติกรรมของผู้บริโภคและกระแสการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มุ่งเน้นสินค้าที่มีรูปแบบไม่ซ้ำใคร (Unique Product) มีความแตกต่างอย่างเป็นเอกลักษณ์ หรือให้ความสำคัญกับสุขภาพ การบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริโภคสินค้าแนวอนุรักษ์ ส่งผลให้สินค้าและบริการในเชิงวัฒนธรรม สินค้าสร้างสรรค์ เกษตรอินทรีย์ แพทย์ทางเลือก ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

(๕) การพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีแผนการพัฒนาสถานีขนส่งสินค้า (Truck Terminal) ในพื้นที่ภาคเหนือร่วมกับแผนการพัฒนาท่าเรือทางบกในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือและเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

(๖) พื้นที่ภาคเหนือมีความพร้อมในการเชื่อมโยงด้านการค้าและบริการกับพื้นที่เศรษฐกิจภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขงและเอเชียใต้ โดยมีความพร้อมของโครงข่ายคมนาคมตามแนวเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) และแนวตะวันออก-ตะวันตก และแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) รวมถึงมีแผนก่อสร้างโครงการพื้นฐานขนาดใหญ่ อาทิ รถไฟฟ้าทางคู่ รถไฟความเร็วสูง การขยายท่าอากาศยาน ส่งผลให้เกิดโอกาสในการขยายเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน บริการการศึกษานานาชาติ ธุรกิจบริการสุขภาพและการแพทย์

(๗) ภาคเหนือตอนล่างเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการผลิตเอทานอล พลังงานไฟฟ้าชีวมวล พลาสติกชีวภาพ และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีมาตรฐานสากล และการพัฒนารูปแบบความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้พื้นที่

(๒) ยังไม่สามารถนำฐานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์งานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากสถาบันการศึกษามาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการได้อย่างคุ้มค่า

(๓) การขยายตัวของเมืองโดยขาดการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากร

เมืองได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเกิดความแออัดในพื้นที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง อาทิ การจัดการขยะ น้ำเสีย

(๔) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ของภาคเหนือ ทำให้ภาระพึ่งพิงของประชากรสูงอายุต่อวัยแรงงานเพิ่มสูงขึ้น การจัดสวัสดิการและระบบการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นโอกาสของการขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ

(๕) แรงงานมีปัญหาเชิงปริมาณและคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต ทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการ แรงงานมีการศึกษาสูงขึ้น แต่สัดส่วนแรงงานที่จบระดับอุดมศึกษายังน้อย อาจไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาของภาคได้

(๖) ภาคเหนือยังเผชิญปัญหาหมอกควันเป็นประจำทุกปี และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเศรษฐกิจของภาค

(๗) การค้าชายแดนภาคเหนือยังมีปัจจัยเสี่ยงต่อการขยายตัวในอนาคต เนื่องจากประเทศคู่ค้าตามแนวชายแดนมีขนาดตลาดค่อนข้างเล็ก กำลังการซื้อต่ำ นำเข้าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งมีมูลค่าต่ำเป็นหลัก และความไม่แน่นอนทางการเมืองสูง รวมทั้งการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติในประเทศคู่ค้า ซึ่งมีความได้เปรียบเรื่องค่าแรงขั้นต่ำและสามารถผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าได้

(๘) พื้นที่ตอนบนของภาคมีข้อจำกัดเชิงกายภาพ มีสภาพเป็นภูเขาสูงและพื้นที่ป่าสงวน จึงมีข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเข้าถึงบริการภาครัฐ เป็นพื้นที่ที่ความยากจนสูง พื้นที่ป่าต้นน้ำ บางส่วนเสื่อมโทรม มีการบุกรุกใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าผิดประเภท

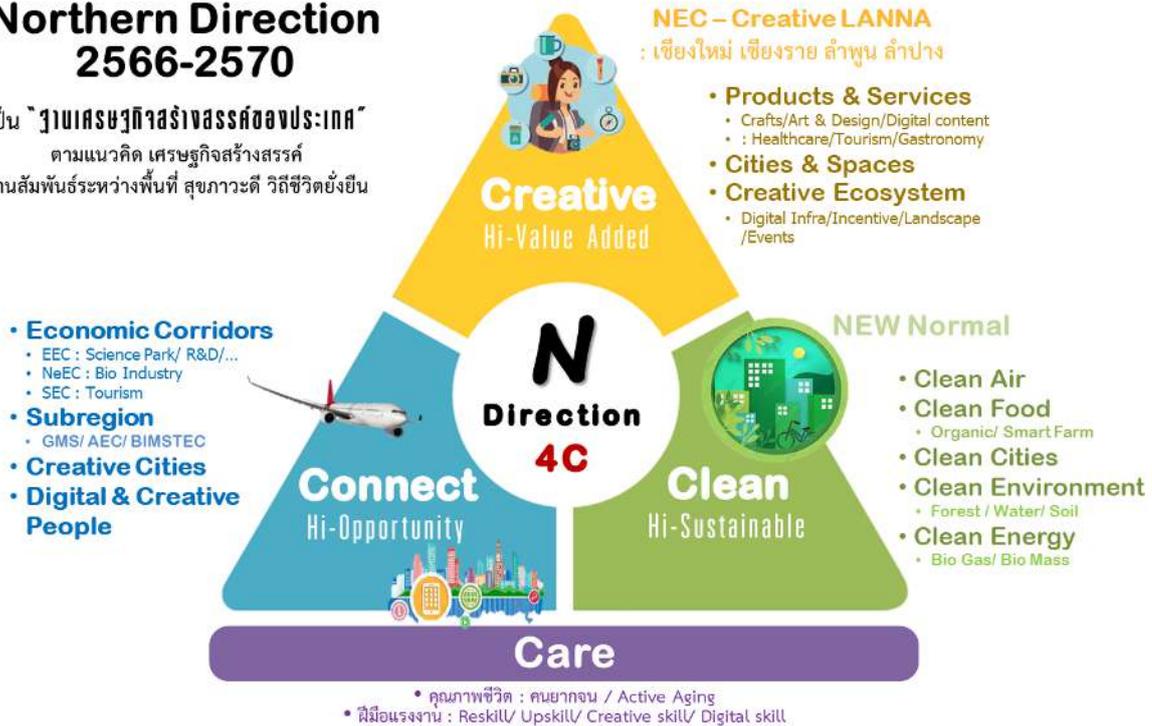
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค ภาคเหนือมีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งทรัพยากรชีวภาพที่หลากหลาย เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ รวมทั้งมีทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการเชื่อมโยงทั้งในประเทศและอนุภูมิภาค รวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ และการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือจะต้องนำศักยภาพต่างๆของพื้นที่ มาใช้ในการต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค มุ่งสู่การพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค และเติบโตอย่างยั่งยืน ตามแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดีวิถีชีวิตยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนา ๔C ได้แก่ Creative พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง โดยการสร้างระบบนิเวศ เมือง และพื้นที่สร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถพัฒนาสู่การเป็นสินค้าและบริการสร้างสรรค์ Connect สร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศและกับอนุภูมิภาค ทั้งในส่วนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เมืองสร้างสรรค์ และกลุ่มผู้คนสร้างสรรค์ Clean พัฒนาตามแนววิถีใหม่ (New Normal) บนฐานการเติบโตอย่างยั่งยืนของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดูแลความสะอาดของเมือง และการใช้พลังงานสะอาด โดยคำนึงถึง Care ที่ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการดูแลผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในสังคมและพัฒนาศักยภาพแรงงาน

Northern Direction 2566-2570

เป็น “**ภูมิภาคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย**”
ตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์
สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน

๓.๓ เป้าหมายรวม

๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคเหนือลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๓.๔.๑ พัฒนาสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ Creative LANNA ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง

(๑) พัฒนา Creative Ecosystem การปรับภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมของเมือง การพัฒนาย่านสร้างสรรค์ การเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space) การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานสำคัญ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุนของภาคเอกชน

(๒) พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ระยะเวลามุ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็น Creative Original ซึ่งเป็นกลุ่มศิลปะต้นฉบับเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ (๑) กลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม (๒) กลุ่มอุตสาหกรรมศิลปะการแสดงและดนตรี (๓) กลุ่มอุตสาหกรรมทัศนศิลป์ และ (๔) กลุ่ม Digital Content โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา วัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิต ออกแบบ บรรจุกิจกรรม การพัฒนาผู้ประกอบการ การสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนผลักดันให้นำแนวคิดและองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์

(๓) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้ โดยสนับสนุนการจัดงานเทศกาลสร้างสรรค์ระดับนานาชาติเพื่อสร้างจุดขายของพื้นที่ การส่งเสริมช่องทางการขายสินค้า

สร้างสรรค์ที่หลากหลาย การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคและคนในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและการบริการที่เกี่ยวข้อง และเข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ต่างประเทศ

๓.๔.๒ พัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง

(๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย ต่อยอดสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งระดับชุมชนและมาตรฐานสากล และสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้านที่สามารถพัฒนาเป็นเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์

(๒) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในกระบวนการผลิต สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรทั้งระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่งเสริมแนวคิด Food Valley ตลอดจนพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ

(๓) พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพตลอดห่วงโซ่คุณค่าในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมฐานชีวภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมชีวภาพ

๓.๔.๓ พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เน้นกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ (๑) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต (๒) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (๓) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (MICE) และ (๔) กลุ่มธุรกิจบริการสุขภาพ

(๑) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างยั่งยืน โดยการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการรูปแบบใหม่ที่มีความเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพ เพื่อการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) และยกระดับมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการเชื่อมโยงกับกลุ่มธุรกิจอื่นในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

(๒) พัฒนาปัจจัยสนับสนุนการบริการด้านการท่องเที่ยว โดยพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว สนับสนุนการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการยกระดับคุณภาพการให้บริการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและมีความเชี่ยวชาญ รวมทั้งส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์

๓.๔.๔ เสริมศักยภาพของเมืองและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเอื้อต่อการอยู่อาศัย

(๑) วางผังเมืองทั้งเมืองหลัก เมืองรอง และเมืองชายแดน เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการเป็นเมืองน่าอยู่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง พัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อรองรับสังคมดิจิทัล พัฒนาระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

(๒) สนับสนุนการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของภาค พัฒนาโครงข่ายเส้นทางและระบบขนส่งย่อยที่เชื่อมต่อกับระบบหลักของประเทศและอนุภูมิภาคตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ

เหนือ-ใต้ และแนวตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งจะรองรับการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญเชื่อมโยงอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC

๓.๔.๕ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

(๑) **แก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต** โดยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาทักษะด้านอาชีพแก่คนยากจนให้ตรงกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต โดยใช้ฐานข้อมูลด้านความยากจนที่มีอยู่ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการภาครัฐให้ครอบคลุม อาทิ บริการด้านการศึกษา และสาธารณสุข

(๒) **พัฒนาผู้สูงอายุสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging)** โดยการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามศักยภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(๓) **พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน** ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ โดยการยกระดับทักษะเดิมให้สูงขึ้น (Upskill) และการพัฒนาศักยภาพเสริมทักษะใหม่ (Reskill)

๓.๔.๖ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่มีความสมดุล ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน ปัญหาลิ่งแวดล้อมเมือง

(๑) **อนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศและป่าไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ** โดยให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกพืชที่ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่/สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการดูแลรักษาป่า ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกของประชาชนถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้

(๒) **พัฒนาการบริหารจัดการน้ำในลักษณะนิเวศลุ่มน้ำ** โดยพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ตามความเหมาะสมทางภูมิสังคม เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านการจัดหาและการใช้ เพื่ออุปโภค บริโภค การรักษาระบบนิเวศน์ทางน้ำ การเกษตรกรรม และการอุตสาหกรรม เชื่อมโยงแหล่งน้ำระดับต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพในการกระจายน้ำอย่างทั่วถึง เร่งรัดการรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างจริงจัง อนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์แหล่งน้ำอย่างยั่งยืน

(๓) **แก้ไขปัญหาหมอกควัน** โดยสนับสนุนการประยุกต์ใช้วิธีการด้วยรูปแบบที่เกิดผลสำเร็จมาแล้วในหลายพื้นที่ และปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาจากทุกภาคส่วนในการแสวงหาความรู้/เทคโนโลยีใหม่ที่จะเป็นทางเลือกให้เลิกพฤติกรรมเผาวัสดุทางการเกษตร มีการจัดตั้งเครือข่ายการเฝ้าระวังในพื้นที่/การลาดตระเวนเพื่อป้องปรามผู้ลักลอบฝ่าฝืนกฎหมาย และบังคับใช้ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด จริงจัง และรวดเร็ว

(๔) **ลดปัญหาลิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน** โดยจัดให้มีระบบกำจัดขยะและน้ำเสียด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาลิ่งแวดล้อมในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง ลดการเกิดขยะ การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมการสร้าง

ความเข้าใจและความตระหนักรู้ให้กับประชาชนเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้มาตรการจูงใจในการลดขยะควบคู่กับมาตรการทางกฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

(๕) **เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ** โดยสนับสนุนองค์ความรู้ การจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการสื่อสารโทรคมนาคม ส่งเสริมการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติ และเพิ่ม ขีดความสามารถในการรองรับ/ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และ เครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรองรับกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ล้านนา (Creative LANNA)

(๑) **สาระสำคัญ** พัฒนาพื้นที่ใน ๔ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง ซึ่งพื้นที่จังหวัดกลุ่มนี้มีความโดดเด่นของอารยธรรมล้านนาที่มีความเชื่อมโยงกันอย่าง ชัดเจน และมีการพัฒนาเกี่ยวเนื่องสู่ภาคเศรษฐกิจ ทั้งการท่องเที่ยว บริการและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง โดยนำทุน ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลต่อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจของพื้นที่และประชาชนในวงกว้าง

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนา Creative Ecosystem - ปรับปรุงทัศนและสถาปัตยกรรมของเมือง - พัฒนาย่านสร้างสรรค์ - พัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานสำคัญ และ สิ่งอำนวยความสะดวก - สนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุนของภาคเอกชน	พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ - สร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ - พัฒนาผู้ประกอบการ และ ทรัพยากรบุคลากร รวมทั้งการสร้างเครือข่าย - ส่งเสริมงานวิจัยและการพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์	สร้าง Brand การส่งเสริมการตลาด และประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้ - สนับสนุนการจัดงานเทศกาล สร้างสรรค์ระดับนานาชาติ - ส่งเสริมช่องทางการขายสินค้า สร้างสรรค์ - ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และ สร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคและ คนในพื้นที่ - เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและ การบริการที่เกี่ยวข้อง - เข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ต่างประเทศ

๓.๕.๒ แผนพัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคเหนือในด้านการสร้างความมั่นคงทางอาหารและการสร้างรายได้แก่ประชากรจำนวนมากในพื้นที่ อีกทั้งภาคเหนือมีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) โดยมีการปลูกพืชเมืองหนาวในภาคเหนือตอนบน และการปลูกพืชไร่และข้าว ในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันภาคเกษตรโดยการพัฒนาเกษตรกรรม ยั่งยืน และเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง จะช่วยยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร ช่วยเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
• จัดทำฐานข้อมูลและปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ • บริหารจัดการปัจจัยการผลิต และสร้างเครือข่าย • เกษตรกรตระหนักถึงความปลอดภัยของการผลิตสินค้าเกษตร • สามารถควบคุมดูแลคุณภาพ และตรวจสอบย้อนกลับได้ • ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย • สนับสนุนการนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตควบคุมคุณภาพ • มีฐานข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ที่ทันสมัย เช่น ศักยภาพแหล่งน้ำ พยากรณ์อากาศ ชุดดิน สามารถเข้าถึงได้ • วางแผนการผลิตที่เป็นระบบ ไม่ให้เกิดซัพพลายส่วนเกิน • พันธุ์พืช สัตว์ ที่มีคุณภาพ ทนสภาพแวดล้อม ให้ผลผลิตสูงต้านทานโรค • มีสารชีวภัณฑ์ที่เพียงพอ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Production) • เพิ่มศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ประกอบการ • ให้ความสำคัญแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ไม่ปนเปื้อนสารเคมี	• ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตชีวภาพ • ฐานข้อมูลผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผลผลิต เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย ที่เป็นระบบ มีหน่วยงานที่จัดเก็บ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ • มีการรวมกลุ่ม ตรวจสอบซึ่งกันและกัน • เข้าถึงแหล่งเงินทุน ระบบประกันภัย ประกันความเสี่ยง	• ส่งเสริมการตลาดและการสร้างความเชื่อมั่นผู้บริโภค • ประชาสัมพันธ์สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค • สร้างช่องทางการตลาด • สนับสนุนการจับคู่ธุรกิจ เชื่อมโยงผู้ผลิตและตลาด • ส่งเสริมการค้าขายสินค้าล่วงหน้า • สนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

๓.๕.๓ แผนงานพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและมรดกโลก

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคเหนือมีจุดเด่นด้านอารยธรรมล้านนา และมรดกโลกซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปสู่การท่องเที่ยวแบบ New Normal ดังนั้น ภาคเหนือจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพพร้อมทั้งนำเสนอและต่อยอดเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของภาคเหนือเพื่อเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามมาตรฐานระดับสากล - ฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว - พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว - พัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย	- สร้างมูลค่าเพิ่มโดยพัฒนาบริการในรูปแบบใหม่ที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น - ยกระดับคุณภาพการให้บริการด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม - พัฒนามาตรฐานการให้บริการ	- ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ - สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว - สร้างการรับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน

๓.๕.๔ แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุ และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

(๑) **สาระสำคัญ** การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ที่เร็วกว่าระดับประเทศ ส่งผลให้การจัดระบบดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุม เกิดการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงปัญหาความยากจนที่ภาคเหนือกำลังเผชิญอยู่ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมรายได้ พัฒนาอาชีพ ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะคนยากจนและผู้สูงอายุ ตลอดจนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน เพื่อรองรับการพัฒนาตลาดแรงงานในอนาคตของภาคเหนือต่อไป

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพแก่คนยากจนในรูปแบบของกลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน - พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยการพัฒนาองค์ความรู้ และส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุคนในครอบครัว และชุมชนอย่างมีส่วนร่วม - ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ โดยอบรมพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน - พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	- อบรมพัฒนาอาชีพและสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม - พัฒนาบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) - ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มโอกาสในการทำงานให้เกิดการจ้างงานต่อเนื่อง และเข้าถึงแหล่งเงินของผู้สูงอายุ - พัฒนาความรู้และยกระดับทักษะแรงงานยกระดับทักษะเดิมให้สูงขึ้น (Upskill) และการพัฒนาศักยภาพเสริมทักษะใหม่ (Reskill)	- พัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ - พัฒนาสถานบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกพื้นที่พร้อมนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ - พัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการของผู้สูงอายุ - พัฒนามาตรฐานแรงงาน

๓.๕.๕ แผนงานอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่มีความสมดุล

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคเหนือเป็นแหล่งลุ่มน้ำขนาดใหญ่ถึง ๘ ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำวัง ลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำสาละวิน ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำสะแกกรัง มีลำน้ำหลักของภาคที่ไหลไปบรรจบเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา อีกทั้งยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคเหนือ และมีแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ที่สำคัญในภาคเหนือตอนบน ซึ่งจัดเป็นแหล่งน้ำต้นทุนหลักของประเทศในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม นอกจากนั้นแล้ว ภาคเหนือยังมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดของประเทศ และเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำและมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศ ซึ่งจะเป็นฐานทรัพยากรสำคัญในการดูดซับน้ำฝนและเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแต่ละลุ่มน้ำ

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- ปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน - ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ - ทำฝายชะลอน้ำ - ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ว่างของรัฐตามแนวกันชนและการเชื่อมต่อป่า - ปลูกและฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน”	- บริหารจัดการป่าชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน - เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน/พัฒนาอาสาสมัคร/ประชาชนในการบริหารจัดการ ฝายชะลอน้ำและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ - ประชาสัมพันธ์การรับรู้และกระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ	บังคับใช้กฎหมาย หรือกฎของชุมชนอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่ให้เกิดการบุกรุกป่า หรือเผาป่า

๓.๕.๖ แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคเหนือมีภูมิประเทศของพื้นที่ตอนบนเป็นที่สูง ภูเขา ป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำลำธาร โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนือตอนบนมีลักษณะเป็นป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ผสมกับพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้พื้นที่ภาคเหนือกว่าร้อยละ ๘๐ ถูกปกคลุมด้วยพืชพรรณและป่าไม้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งที่ป่าไม้สลัดใบและสิ้นสุดฤดูตุลาคมก็เกิดเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร จึงมักเกิดไฟป่าขึ้นบ่อยครั้งจากอากาศที่ร้อน แห้งแล้งและนิ่ง และจากที่เกษตรกรดำเนินการเผาตอซัง เศษวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับทำการเกษตร ทำให้เกิดหมอกควันแขวนลอยและสะสมอยู่ในบรรยากาศเป็นระยะเวลายาวนาน สร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบนิเวศของพื้นที่ภาคเหนืออย่างกว้างขวาง ประกอบกับภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลให้ปัญหาหมอกควันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
● สนับสนุนการประยุกต์ใช้วิธีการแก้ไขปัญหามอกควันที่ประสบความสำเร็จแล้วในหลายพื้นที่ โดยปรับให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน ● ส่งเสริมความรู้/เทคโนโลยีใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกของชุมชน พร้อมส่งเสริมให้เลิกพฤติกรรมกรรมการเผาวัสดุทางการเกษตร ● พัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตร และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจที่โตเร็ว สนับสนุนการปลูกพืชทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว	● พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลป่าไม้ การทำเกษตรที่ลดการเผา และการลาดตระเวนเพื่อป้องปรามผู้ลักลอบฝ่าฝืนกฎหมาย ● จัดทำแผนการจัดการและควบคุมการเผาหลังการเก็บเกี่ยว ● ป้องกันและแก้ไขปัญหาคารบุงรุกป่า ไฟป่า (จัดชุดลาดตระเวน จัดทำแนวกันไฟ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันไฟ) ● บังคับใช้ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด จริงจัง และรวดเร็ว	● ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ในทุกภาคส่วนเพื่อลดการเผาและร่วมกันเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันในชุมชน ● พัฒนาระบบเฝ้าระวังสุขภาพ พัฒนาระบบบริหารทางการแพทย์ เพื่อรองรับอุบัติเหตุหมอกควัน พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน การให้สุขศึกษาและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน ● สร้างระบบรับแจ้งเหตุและข่าวสาร และแจ้งเตือนการเผาผ่านสื่อออนไลน์และเครือข่ายชุมชน ● สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากหมอกควันแก่ประชาชน

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง

กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

- อัตราการเติบโตและขนาด

เศรษฐกิจของภาคมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับประเทศ

มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑,๕๙๖,๐๙๔ ล้านบาท คิดเป็นเพียงร้อยละ ๙.๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนเล็กน้อยอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๕ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๐.๓ ของประเทศ สำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวร้อยละ ๒.๖ ต่ำกว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๕ และมีการขยายตัวชะลอลงเฉลี่ยต่ำกว่าการขยายตัวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๙ โดยในปี ๒๕๖๒ เศรษฐกิจของภาคชะลอลงร้อยละ ๐.๑ ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกับระดับประเทศ ที่ขยายตัวชะลอลงร้อยละ ๒.๓

ตารางที่ ๑ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย	
						ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	๒๙๘,๑๒๘ ๒๑.๙	๓๐๑,๒๘๔ ๒๐.๙	๓๐๘,๔๐๓ ๒๐.๔	๓๑๙,๐๕๙ ๑๙.๓	๓๐๘,๕๗๕ ๑๙.๓	๒๓.๐	๒๐.๐
ภาคอุตสาหกรรม	๒๘๓,๙๘๓ ๒๐.๘	๓๐๕,๖๕๖ ๒๑.๒	๓๒๑,๒๑๗ ๒๑.๔	๓๓๗,๓๕๙ ๒๑.๖	๓๔๐,๗๖๙ ๒๑.๓	๒๐.๗	๒๑.๔
เหมืองแร่เหมืองหิน	๑๕,๑๑๕ ๑.๑	๑๕,๒๐๐ ๑.๑	๑๖,๘๓๕ ๐.๘	๑๓,๔๗๑ ๐.๙	๑๔,๓๓๖ ๐.๙	๑.๐	๐.๙
อุตสาหกรรม	๒๔๓,๕๕๗ ๑๗.๙	๒๖๒,๒๐๗ ๑๘.๒	๒๗๘,๔๐๗ ๑๘.๖	๒๙๑,๒๗๗ ๑๘.๗	๒๘๗,๖๐๒ ๑๘.๐	๑๗.๙	๑๘.๓
อื่นๆ	๒๕,๓๒๒ ๑.๙	๒๘,๒๔๘ ๒.๐	๒๖,๙๗๔ ๒.๐	๓๒,๖๑๑ ๒.๑	๓๘,๘๓๐ ๒.๔	๑.๘	๒.๒
ภาคบริการ	๗๘๑,๔๕๒ ๕๗.๓	๘๓๕,๑๖๗ ๕๗.๙	๘๘๑,๓๕๕ ๕๘.๒	๙๑๓,๕๕๕ ๕๘.๖	๙๔๖,๗๕๑ ๕๙.๓	๕๖.๑	๕๘.๖
ค้าส่งค้าปลีก	๑๖๓,๘๕๒ ๑๒.๐	๑๘๔,๗๙๔ ๑๒.๘	๑๙๙,๘๒๐ ๑๓.๓	๒๑๓,๔๐๐ ๑๓.๗	๒๒๑,๕๑๔ ๑๓.๙	๑๑.๔	๑๓.๖
ขนส่งฯ	๓๐,๗๗๘ ๒.๓	๓๔,๖๗๓ ๒.๔	๓๘,๗๑๙ ๒.๕	๓๙,๗๕๐ ๒.๖	๔๔,๐๒๐ ๒.๘	๒.๒	๒.๖
อื่นๆ	๖๐๗,๙๘๔ ๔๔.๒	๖๓๖,๗๐๐ ๔๔.๐	๖๖๒,๘๑๖ ๔๓.๘	๖๖๐,๓๕๕ ๔๓.๖	๖๖๑,๒๑๖ ๔๓.๙	๔๒.๕	๔๒.๔
ผลิตภัณฑ์รวม	๑,๓๖๓,๕๖๔ ๑๐๐	๑,๔๔๒,๑๐๗ ๑๐๐	๑,๕๑๐,๙๗๕ ๑๐๐	๑,๕๗๐,๐๐๓ ๑๐๐	๑,๕๙๖,๐๙๔ ๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

• ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทเป็นฐานรายได้ใหม่ ในขณะที่ภาคเกษตรที่เป็นฐานรายได้เดิมมีบทบาทลดลง โครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจจับคู่เคลื่อนโดยภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตร ใน ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคบริการ มีสัดส่วนถึงร้อยละ ๕๘.๖ ส่วนใหญ่เป็นการค้าส่งค้าปลีก การศึกษา และบริการการเงิน ภาคเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๐ ของผลิตภัณฑ์ภาค ส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช และภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ ๒๑.๔ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๔๖.๑ ภาคเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๐ และภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๗ โดยภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรมีความสำคัญน้อยลง ซึ่งรายได้หลักของภาคมาจากภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรม ที่มีบทบาทเป็นฐานรายได้ใหม่ของภาคจากนโยบายการปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่การเป็นฐานเศรษฐกิจชีวภาพและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ

• การลงทุนใหม่ในภาคมีน้อยส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวร้อยละ ๒.๖ ชะลอตัวลงจากการขยายตัวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๒.๙ แต่ยังคงต่ำกว่าการขยายตัวของระดับประเทศที่ร้อยละ ๓.๕ โดยขยายตัวได้ดีในภาคอุตสาหกรรม ส่วนภาคเกษตร และภาคบริการชะลอตัวลง โดยขยายตัวร้อยละ ๔.๕ ๑.๑ และ ๒.๔ ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓ มีจำนวนโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุน สัดส่วนเพียงร้อยละ ๕.๒ และเงินลงทุนเพียงร้อยละ ๒.๙ ของประเทศ

ตารางที่ ๒ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย : ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะเวลา ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะเวลา ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	๑.๕	๔.๑	๒.๓	๔.๕	-๓.๖	๑.๘	๑.๑
ภาคอุตสาหกรรม	๑.๘	๐.๔	๕.๔	๘.๖	-๐.๖	๔.๑	๔.๕
เหมืองแร่เหมืองหิน	๒.๗	-๑.๑	-๑๔.๓	๓.๖	๑.๔	-๐.๔	-๓.๑
อุตสาหกรรม	๑.๗	-๐.๘	๖.๖	๘.๕	-๒.๕	๔.๑	๔.๒
อื่นๆ	๑.๕	๑๓.๓	๔.๘	๑๓.๐	๑๕.๕	๖.๔	๑๔.๓
ภาคบริการ	๔.๒	๔.๐	๓.๕	๑.๙	๑.๗	๒.๘	๒.๔
ค้าส่งค้าปลีก	๙.๑	๖.๙	๕.๑	๔.๒	๑.๘	๕.๐	๓.๗
ขนส่ง	-๓.๓	๖.๒	๑๑.๓	๒.๘	๘.๒	๓.๑	๗.๔
อื่นๆ	๓.๔	๓.๒	๒.๖	๑.๓	๑.๓	๑.๐	๑.๓
ผลิตภัณฑ์รวมภาค ตอน.	๓.๑	๓.๓	๓.๖	๓.๙	๐.๑	๒.๙	๒.๖
ผลิตภัณฑ์รวมรวมในประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• รายได้เฉลี่ยต่อประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยของคนทั้งประเทศ ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (GRP per capita) เท่ากับ ๘๖,๑๗๑ บาทต่อคนต่อปี ต่ำกว่าระดับประเทศมากกว่า ๒.๘ เท่า โดยกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒ มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำที่สุดที่ ๗๐,๔๘๙ บาทต่อคนต่อปี และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงที่สุดในกลุ่มที่ ๙๔,๑๙๖ บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ ๓ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาท/คน/ปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑	๗๒,๒๘๖	๗๗,๖๔๐	๘๒,๖๔๖	๘๓,๗๔๔	๘๕,๖๕๘
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒	๕๙,๐๔๒	๖๔,๓๖๕	๖๖,๖๘๐	๖๗,๖๐๙	๗๐,๔๘๙
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	๘๐,๖๑๗	๘๔,๘๐๐	๘๘,๖๔๘	๙๓,๔๐๔	๙๔,๐๒๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑	๗๘,๓๒๕	๘๒,๕๐๔	๘๖,๕๗๖	๙๑,๙๕๘	๙๔,๑๙๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๒	๖๐,๔๒๓	๖๔,๕๑๘	๖๘,๒๖๔	๗๐,๓๘๒	๗๑,๙๓๕
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๗๒,๕๖๖	๗๗,๐๔๒	๘๐,๙๗๖	๘๔,๔๓๔	๘๖,๑๗๑
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• เศรษฐกิจกระจุกตัวเฉพาะเมืองหลักที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองภายในภาค ในปี ๒๕๖๒ จังหวัดนครราชสีมา มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๑๙.๐ ของภาค และจังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๑๓.๔ ของภาค ในขณะที่จังหวัดอำนาจเจริญ บึงกาฬ มุกดาหาร หนองบัวลำภู และยโสธร มีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุดของภาค แต่ละจังหวัดมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ ๒.๐ ของภาคส่งผลกระทบต่อสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดขึ้นในพื้นที่

(๒) การเกษตร

• มีบทบาทเป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศแต่เป็นพืชเชิงเดี่ยวพึ่งพาน้ำฝนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลผลิตพดต่ำ ในขณะที่เกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในด้านเป็นฐานรายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่ และการจ้างงาน ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร มีมูลค่า ๓๐๘,๕๗๕ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๙.๓ ของผลิตภัณฑ์ภาค พืชหลักที่สำคัญของภาค ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดของประเทศ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ในพื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของภาค โดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และทุ่งสัมฤทธิ์ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์ แต่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในภาพรวมต่ำกว่าระดับประเทศ เนื่องจากทำการเกษตรแบบดั้งเดิมใช้สารเคมีสูง ซึ่งในแต่ละปีมีการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายทางเกษตร เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓ พันล้านบาทต่อปี เป็นภาคที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยและมันสำปะหลังมากที่สุดของประเทศ โดยอ้อยส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ และอุดรธานี และมันสำปะหลัง ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และอุดรธานี สำหรับการปลูกข้าวอินทรีย์ มีแนวโน้มขยายพื้นที่มากขึ้น ปัจจุบันแหล่งปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยร้อยละ ๘๐.๐ อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ (จังหวัดยโสธร สุรินทร์ มหาสารคาม ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด) และจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนอีกร้อยละ ๒๐.๐ อยู่ในภาคเหนือตอนบน ตลาดข้าวอินทรีย์ ส่วนใหญ่ส่งออกต่างประเทศ โดยเฉพาะสหภาพยุโรป

ตารางที่ ๔ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคเกษตร รายการกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
พืช	๘๒.๗	๘๐.๐	๒.๔	๒.๔
ปศุสัตว์	๑๑.๕	๑๓.๘	๔.๓	๒.๒
บริการทางการเกษตร และป่าไม้	๔.๐	๔.๕	๒.๕	๐.๐
ประมง	๑.๘	๑.๗	-๖.๕	๐.๘
เกษตร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๓.๙	๐.๘

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดแต่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย พื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่อครัวเรือนมากกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรวม ๖๓.๘๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ โดยพื้นที่เกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบ เหมาะสำหรับปลูกข้าวและพืชไร่ มีความเหมาะสมในการทำเกษตรแปลงใหญ่ ขณะที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีพื้นที่เกษตรไม่มากนักเนื่องจากเป็นภูเขาสูงสลับที่ราบเชิงเขา และมีขนาดฟาร์มเล็กมากประมาณ ๑๐ ไร่ต่อครัวเรือน จึงเหมาะกับเกษตรแบบประณีตหรือเกษตรอินทรีย์ จังหวัดที่มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรต่ำสุดของภาคซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความยากจน ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น นครพนม กาฬสินธุ์ และศรีสะเกษ โดยมีเนื้อที่ถือครอง ๑๒.๐ ๑๒.๓ ๑๓.๑ และ ๑๓.๒ ไร่ต่อครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ : พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ขนาดฟาร์ม และพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)	ขนาดฟาร์ม (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ชลประทาน/พื้นที่เกษตร (ร้อยละ)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑	๑๑,๐๗๑,๗๓๓	๑๙.๓๒	๓๖๘,๐๗๘	๓.๓
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒	๖,๒๘๙,๑๗๒	๑๔.๕๒	๘๓๑,๗๔๖	๑๓.๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	๑๓,๕๘๕,๓๖๖	๑๔.๔๔	๒,๔๕๖,๕๑๐	๑๘.๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑	๒๐,๓๐๗,๔๘๙	๑๘.๑๘	๒,๖๖๑,๙๕๖	๑๓.๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๒	๑๒,๖๐๓,๒๔๗	๑๖.๔๙	๑,๕๓๖,๑๑๒	๑๒.๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๓,๘๕๗,๐๒๗	๑๖.๖๕	๗,๘๕๔,๔๐๒	๑๒.๓
ประเทศ	๑๔๙,๒๕๒,๔๕๑	๑๖.๑๓	๓๔,๕๘๘,๐๔๒	๒๓.๒

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

• การเพิ่มพื้นที่ชลประทานมีข้อจำกัดด้านกายภาพไม่สามารถพัฒนาโครงการขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มปริมาณการกักเก็บให้เพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดปี พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ โดยในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ชลประทานประมาณ ๗.๙ ล้านไร่ และมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ ๑๒.๓ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีสัดส่วน

ร้อยละ ๒๓.๒ โดยพื้นที่โครงการชลประทานของภาคส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๒ มีสัดส่วนร้อยละ ๓๓.๙ ๓๑.๓ และ ๑๙.๖ ของพื้นที่ชลประทานทั้งภาค ตามลำดับ แต่ยังมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ ๑๒.๓ จึงเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ทั้งการเก็บกักน้ำในฤดูแล้ง และชลอน้ำในช่วงฤดูฝนไม่ให้ท่วมพืชผลเสียหาย

(๓) อุตสาหกรรม

• อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมดั้งเดิมแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้นเพื่อส่งออกไปเพิ่มมูลค่าในพื้นที่อื่นและมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับประเทศ ภาคอุตสาหกรรมในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนในโครงสร้างเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ ๒๑.๔ และคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๖.๕ เมื่อเทียบกับมูลค่าภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเพียงร้อยละ ๔.๑ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๕ ต่อปี สาขาอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มน้ำดื่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุด โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๑.๙ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ โดยลดลงจากสัดส่วนร้อยละ ๖๕.๖ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ รองลงมาเป็นการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ การผลิตผลิตภัณฑ์และพลาสติก การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี การผลิตเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นที่ทำจากโลหะ ที่มีสัดส่วนเท่ากับ ๘.๙ ๗.๒ ๓.๙ ๓.๘ และ ๒.๔ ตามลำดับ โดยอุตสาหกรรมของภาคส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ตามเมืองหลัก อาทิ จังหวัดขอนแก่น และนครราชสีมา โครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมยังอยู่ในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก และสิ่งทอ เริ่มมีบทบาทมากขึ้น และเป็นฐานสร้างรายได้ใหม่ให้กับภาค ซึ่งอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กระจุกตัวในจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ ๙๗.๙ ของภาค ส่วนอุตสาหกรรมสิ่งทอ ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทุกจังหวัด โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนมากที่สุด ๕ อันดับแรกของภาค ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม นครราชสีมา ชัยภูมิ และอุดรธานี สำหรับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา อุดรธานี บึงกาฬ และบุรีรัมย์ สำหรับอุตสาหกรรมที่เคยเป็นฐานรายได้เดิมของภาค เริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาทิ อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย จากร้อยละ ๓.๑ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓.๔ ของสาขาอุตสาหกรรม โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนมากที่สุด ๕ อันดับแรกของภาค ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น สุรินทร์ นครราชสีมา อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด สำหรับอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน (เอทานอล) ปัจจุบันมีผู้ประกอบการเปิดดำเนินการแล้ว ๘ ราย ปริมาณการผลิต เฉลี่ย ๒.๓ ล้านลิตรต่อวัน หรือร้อยละ ๓๘.๕ ของการผลิตรวมทั้งประเทศ

(๔) การค้าส่งค้าปลีก

• การค้าส่งค้าปลีกในระดับพื้นที่กำลังเผชิญกับการแข่งขันจากการค้าปลีกสมัยใหม่ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เมื่อเทียบกับร้อยละ ๑๑.๔ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓.๗ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๕.๐ โดยกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ มีมูลค่าการค้าส่งค้าปลีกสูงสุดร้อยละ ๓๔.๓ โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา รองลงมาเป็นกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๒ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒ มีสัดส่วนเท่ากับ ๒๔.๙

๑๖.๖ ๑๖.๑ และ ๘.๑ ตามลำดับ โดยในพื้นที่มีร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่เป็นสาขาของห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ กระจายทุกพื้นที่ ร้านค้าปลีกในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการขายเพื่อให้ได้ส่วนแบ่งการตลาด

(๕) การค้าขายแดน

• การค้าขายแดนขยายตัวอย่างก้าวกระโดดแต่ขาดความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตภายในภาค สินค้าส่วนใหญ่มาจากนอกภาค มูลค่าการค้าขายแดนและมูลค่าการค้าผ่านแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๖๓ มีมูลค่ารวม ๓๘๔,๒๒๒.๘๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑ ของการค้าขายแดนทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๑๔.๖ เกินดุลการค้า ๒๑,๙๑๔.๒๐ ล้านบาท แบ่งเป็นการส่งออก ๒๐๓,๐๖๘.๕๐ ล้านบาท และการนำเข้า ๑๘๑,๑๕๔.๓๐ ล้านบาท จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศจีน สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์และส่วนประกอบผลไม้สดแช่แข็ง และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ผลิตจากนอกภาค สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ทองแดงและผลิตภัณฑ์ สินค้าอุปโภคและบริโภค และไม้แปรรูป เป็นต้น ด้านการค้าขายแดนที่มีสัดส่วนการค้าสูงที่สุด ได้แก่ ด้านหนองคาย มีสัดส่วนร้อยละ ๓๘.๖ ของมูลค่าการค้าขายแดน รองลงมาได้แก่ ด้านมุกดาหาร ร้อยละ ๒๕.๗ ด้านพิบูลมังสาหาร ร้อยละ ๑๓.๗ ด้านท่าลี่ ร้อยละ ๑๐.๖ และด้านนครพนม ร้อยละ ๙.๙ ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการค้าขายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๙.๑ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับ ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ ๑๙.๕ เนื่องจากการค้าขายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าขายแดนสูงสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ ๑.๑ เมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๑๒.๘ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสินค้านำเข้าสำคัญ เช่น ทองแดงและผลิตภัณฑ์ และเครื่องรับส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง หดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ ๗.๕ และ ๑๒.๔ ตามลำดับ ตามราคาในตลาดโลกที่ปรับลดลง

ตารางที่ ๖ : มูลค่าการค้าขายแดนและผ่านด่านศุลกากรชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ อัตราการขยายตัวและสัดส่วน

หน่วย : ล้านบาท/ร้อยละ

มูลค่าการค้า	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย	
						ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ส่งออก	๑๖๖,๙๓๓.๔๗	๑๙๘,๗๖๐.๓๘	๑๘๗,๒๔๕.๐๙	๑๙๕,๒๔๐.๗๖	๒๐๓,๐๖๘.๕๐	๑๔๑,๐๕๗.๗๒	๑๙๖,๐๗๘.๖๘
อัตราการขยายตัว	๙.๔	๑๙.๑	-๕.๘	๔.๓	๔.๐	๑๓.๑	๕.๔
สัดส่วน	๖๑.๑	๖๒.๙	๕๖.๑	๕๘.๒	๕๒.๙	๖๙.๒	๕๗.๕
นำเข้า	๑๐๖,๔๑๙.๙๑	๑๑๗,๑๑๔.๘๓	๑๔๖,๖๕๑.๑๗	๑๓๙,๙๕๑.๐๖	๑๘๑,๑๕๔.๓๐	๖๘,๕๔๓.๙๓	๑๔๖,๒๑๗.๘๕
อัตราการขยายตัว	๑๑.๑	๑๐.๐	๒๕.๒	-๔.๖	๒๙.๔	๔๐.๐	๑๕.๐
สัดส่วน	๓๘.๙	๓๗.๑	๔๓.๙	๔๑.๘	๔๗.๑	๓๐.๘	๔๒.๕
ดุลการค้า	๖๐,๕๑๓.๕๖	๘๑,๖๔๕.๕๕	๔๐,๕๙๓.๙๒	๕๕,๒๘๙.๖๖	๒๑,๙๑๔.๒๐	๗๒,๕๑๓.๗๙	๔๙,๘๖๐.๘๓
อัตราการขยายตัว	๖.๖	๓๔.๙	-๕๐.๓	๓๖.๒	-๖๐.๔	-๐.๗	-๙.๙
สัดส่วน	๒๒.๑	๒๕.๘	๑๒.๒	๑๖.๕	๕.๗	๓๘.๔	๑๕.๑
มูลค่ารวม	๒๗๓,๓๕๓.๓๘	๓๑๕,๘๗๕.๒๑	๓๓๓,๘๙๖.๒๖	๓๓๕,๑๙๑.๘๒	๓๘๔,๒๒๒.๘๐	๒๐๙,๖๐๑.๖๕	๓๔๒,๒๙๖.๕๓
อัตราการขยายตัว	๑๐.๐	๑๕.๖	๕.๗	๐.๔	๑๔.๖	๑๙.๕	๙.๑
สัดส่วน	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

• สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภคและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จากนอกภาค จำแนกตามประเทศคู่ค้าของภาคพบว่า ในปี ๒๕๖๓ การค้ากับ สปป.ลาว

มีมูลค่าการค้า เท่ากับ ๑๕๗,๐๕๓.๖๘ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๐.๙ ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งภาค ขยายตัวลดลงร้อยละ ๑.๔ เนื่องจากผู้ประกอบการไทยเผชิญกับข้อจำกัดด้านการส่งออกจากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ โดยผ่านด่านศุลกากรหนองคาย ด่านมุกดาหาร ด่านพิบูลย์มังสาหาร และด่านนครพนม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๘.๖ ๒๕.๗ ๑๓.๗ และ ๙.๙ ตามลำดับ ของมูลค่าการค้า โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าปศุสัตว์ รถยนต์นั่ง และสินค้าอุตสาหกรรม สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ทองคำ ผักและของปรุงแต่งจากผัก และทองแดงและผลิตภัณฑ์ การค้ากับจีนตอนใต้ มีมูลค่าการค้า ๑๕๓,๘๗๓.๔๓ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๐.๐ ในปี ๒๕๖๓ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๙.๕ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้แช่แข็ง เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยางพารา ผลิตภัณฑ์ยาง และไม้แปรรูป สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เครื่องรับส่งสัญญาณและอุปกรณ์ การค้ากับเวียดนาม มีมูลค่าการค้า ๕๔,๙๘๑.๑๐ ล้านบาท หดตัวลงร้อยละ ๑๓.๙ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๓ แนวโน้มมีความสำคัญมากขึ้น มีสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้สดแช่แข็ง เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และอุปกรณ์กึ่งตัวนำทรานซิสเตอร์ สินค้านำเข้า ได้แก่ เครื่องรับส่งวิทยุและสื่อสาร เคมีภัณฑ์ และไดโอดทรานซิสเตอร์ สำหรับการการค้ากับกัมพูชา มีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๔.๘ ของมูลค่าชายแดนทั้งภาค ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐๑.๐ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ สินค้าปศุสัตว์อื่น ๆ รถยนต์นั่ง รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ และสายเคเบิล

ตารางที่ ๗ : มูลค่าการค้าผ่านด่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามประเทศคู่ค้า ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓
โครงสร้าง และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศคู่ค้า		๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
		สปป.ลาว	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๑๑๔,๔๙๘.๒๘ ๔๙,๕๘๘.๐๐ ๑๖๔,๐๘๖.๒๘ ๖๐.๐	๑๑๐,๗๘๒.๕๖ ๕๔,๘๓๑.๙๘ ๑๖๕,๖๑๔.๕๔ ๕๒.๔	๑๐๖,๘๔๘.๔๖ ๖๐,๒๗๕.๒๑ ๑๖๗,๑๒๓.๖๗ ๕๐.๑	๑๐๒,๗๙๐.๐๑ ๕๖,๕๑๒.๐๗ ๑๕๙,๓๐๒.๐๘ ๔๗.๕	๙๒,๒๒๓.๕๕ ๖๔,๘๓๐.๑๓ ๑๕๗,๐๕๓.๖๘ ๔๐.๙
กัมพูชา	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๓,๓๐๐.๐๔ ๑,๔๖๙.๗๕ ๔,๗๖๙.๗๙ ๑.๗	๑,๓๔๖.๓๑ ๒,๔๙๓.๒๒ ๓,๘๓๙.๕๓ ๑.๒	๓,๙๖๒.๙๐ ๒,๑๙๓.๔๔ ๖,๑๕๖.๓๔ ๑.๘	๖,๓๖๓.๑๘ ๒,๗๕๐.๔๔ ๙,๑๑๓.๖๒ ๒.๗	๑๔,๓๓๑.๙๕ ๓,๙๘๒.๖๔ ๑๘,๓๑๔.๕๙ ๔.๘	๒๗.๗ ๑๖๐.๙ ๓๕.๔ ๑.๕	๘๐.๒ ๓๒.๐ ๔๗.๕ ๒.๖
จีนตอนใต้	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๑๔,๑๖๘.๐๕ ๓๖,๖๘๔.๕๙ ๕๐,๘๕๒.๖๔ ๑๘.๖	๒๔,๙๕๔.๖๔ ๔๒,๗๑๑.๕๓ ๖๗,๖๖๖.๑๗ ๒๑.๔	๑๙,๖๑๓.๖๖ ๖๓,๘๕๙.๒๒ ๘๓,๔๗๒.๘๘ ๒๕.๐	๓๓,๗๖๒.๕๓ ๖๙,๑๖๖.๐๕ ๑๐๒,๙๒๘.๕๘ ๓๐.๗	๕๔,๕๘๕.๙๒ ๙๙,๒๘๗.๕๑ ๑๕๓,๘๗๓.๔๓ ๔๐.๐	๔.๕ ๘๕.๕ ๒๗.๙ ๑๖.๔	๔๗.๑ ๒๙.๕ ๓๒.๓ ๒๙.๓
เวียดนาม	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๓๔,๙๖๗.๑๐ ๑๘,๖๗๗.๕๖ ๕๓,๖๔๔.๖๖ ๑๙.๖	๖๑,๖๗๖.๘๗ ๑๗,๐๗๘.๑๐ ๗๘,๗๕๔.๙๗ ๒๔.๙	๕๖,๘๒๐.๐๗ ๒๐,๓๒๓.๓๐ ๗๗,๑๔๓.๓๗ ๒๓.๑	๕๒,๓๒๕.๐๔ ๑๑,๕๒๒.๕๔ ๖๓,๘๔๗.๕๘ ๑๙.๐	๔๑,๙๒๗.๐๘ ๑๓,๐๕๔.๐๒ ๕๔,๙๘๑.๑๐ ๑๔.๓	๓๙.๕ ๒๗๙.๗ ๖๑.๘ ๑๕.๖	๑๐.๒ -๔.๙ ๓.๔ ๒๐.๓
รวม	ส่งออก นำเข้า มูลค่า	๑๖๖,๙๓๓.๔๗ ๑๐๖,๔๑๙.๙๑ ๒๗๓,๓๕๓.๓๘	๑๙๘,๗๖๐.๓๘ ๑๑๗,๑๑๔.๘๓ ๓๑๕,๘๗๕.๒๑	๑๘๗,๒๔๕.๐๙ ๑๔๖,๖๕๑.๑๗ ๓๓๓,๘๙๖.๒๖	๑๙๕,๒๔๐.๗๖ ๑๓๙,๙๕๑.๐๐ ๓๓๕,๑๙๑.๗๖	๒๐๓,๐๖๘.๕๐ ๑๘๑,๑๕๕.๓๐ ๓๘๔,๒๒๓.๘๐	๑๓.๑ ๔๐.๐ ๑๙.๕	๕.๔ ๑๕.๐ ๙.๑

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

- **ด่านมุกดาหาร นครพนม และหนองคายมีบทบาทเป็นประตูการค้าที่สำคัญในการเชื่อมโยงกับเวียดนามและจีนตอนใต้** เส้นทางการค้าชายแดนและผ่านแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สำคัญ ไปยัง สปป.ลาว จีนตอนใต้ และเวียดนามมี ๓ เส้นทาง คือ **เส้นทางที่ ๑. เส้นทาง R๙** ออกจากไทย ณ ด่านมุกดาหาร (สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๒) ไปยังแขวงสะหวันนะเขต แล้วไปถึงชายแดนลาว-เวียดนามที่ด่านแดนสะหวัน แล้วเข้าเวียดนามที่ด่านลาวบาว เมืองกวางจิ ซึ่งมีเขตเศรษฐกิจพิเศษลาวบาว ไปสิ้นสุดที่เมืองดองฮา โดยสามารถเดินทางไปยังทางใต้ของเวียดนาม ได้แก่ เมืองเว้ เมืองดานัง เมืองโฮจิมินห์ หรือขึ้นไปทางเหนือยังกรุงฮานอย ไปยังเมืองล้งซาน เมืองผิงเสียง ประเทศจีน และต่อไปถึงนครหนานหนิง มณฑลกว่างซี ได้อีกเส้นทางหนึ่ง **เส้นทางที่ ๒. เส้นทาง R ๑๒** จากด่านนครพนม (สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๓) ไปยังด่านท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว ไปเมืองกวางบิน เมืองกลางซอน ของเวียดนาม เข้าสู่จีน โดย ผ่านด่านผิงเสียง มณฑลกว่างซี ซึ่งเมืองผิงเสียงมี “ตลาดผลไม้เมืองผิงเสียง” ในภาคใต้ของจีน ซึ่งเป็นตลาดที่สามารถใช้เป็นประตูให้กับผลไม้ไทยเข้าสู่ตลาดจีนได้ มีความสะดวกสบาย มีการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ดี **เส้นทางที่ ๓. เส้นทางรถไฟ** ระยะทางประมาณ ๔๑๔ กิโลเมตร สามารถลำเลียงทั้งสินค้าและผู้โดยสารจากไทย ผ่าน สปป.ลาว ไปยังประเทศจีนตอนใต้ โดยเชื่อมโยงที่จังหวัดหนองคาย ดังนี้ หนองคาย-เวียงจันทน์-วังเวียง-หลวงพระบาง-อุดมไซ-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น-จีนตอนใต้

(๖) การท่องเที่ยว

- **การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในภาค** ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๕ และ ๖.๔ ตามลำดับ หากเปรียบเทียบในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ รายได้จากการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๗ ต่อปี สูงกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวร้อยละ ๘.๒ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕.๖ สูงกว่าระดับประเทศ ที่ขยายตัวร้อยละ ๔.๗ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๙๖.๐ เป็นชาวไทย สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ ๔.๐

- **แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลายแต่ส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลและมีข้อจำกัดในการพัฒนา** เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ภูหลวง ภูเรือ และภูกระดึง จังหวัดเลย รวมทั้งการท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรมที่มีช่วงเวลาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และการท่องเที่ยวบริเวณเมืองชายแดนริมแม่น้ำโขงเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โดยแหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ทุกพื้นที่ของภาคซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของหน่วยงานราชการซึ่งมีกฎระเบียบในการนำมาใช้ประโยชน์เชิงธุรกิจ

- **นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในภาคมากกว่านักท่องเที่ยวจากภายนอก มีการใช้จ่ายและระยะเวลาพักจํานวนน้อย** โดยในปี ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวจำนวน ๒๓.๓๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐ ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งประเทศ มีรายได้จากการท่องเที่ยว ๔๗,๙๗๘.๕๒ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๑ ของรายได้ท่องเที่ยวทั้งประเทศ และรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคส่วนใหญ่เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ ๙๘.๕ ชาวต่างชาติร้อยละ ๑.๕ ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในปี ๒๕๖๒ ยังคงเดิมอยู่ที่ ๒.๓๑ วัน เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ และค่าใช้จ่ายต่อหัว เพิ่มขึ้นจาก ๑,๑๓๔.๗๕ บาทต่อวัน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑,๓๐๔.๗๑ บาทต่อวัน ในปี ๒๕๖๒ จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ ๔๖.๘ แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวไทย จำนวน ๒๒,๙๗๙,๔๗๔ คน ลดลงร้อยละ ๔๕.๔ และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน ๓๔๖,๕๑๕ คน ลดลงถึงร้อยละ ๘๐.๔ รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงที่ร้อยละ ๕๑.๙ อย่างไรก็ตาม รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังลดลงน้อยกว่าระดับประเทศที่ลดลงร้อยละ ๗๑.๐

ทั้งนี้ มีผลทำให้สัดส่วนนักท่องเที่ยวไทยต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้นในปี ๒๕๖๓ โดยในปี ๒๕๖๒ ที่มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวไทยต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ ๙๖.๐ และ ๔.๐ เป็นร้อยละ ๙๘.๕ และ ๑.๕ ในปี ๒๕๖๓

ตารางที่ ๘ : จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ยแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
นักท่องเที่ยว							
จำนวน (ล้านคน)	๓๗.๒๘	๔๐.๕๙	๔๒.๙๔	๔๓.๘๖	๒๓.๓๓	๓๒.๑๓	๓๗.๖๘
สัดส่วนต่อประเทศ	๑๓.๙	๑๔.๐	๑๔.๒	๑๔.๓	๑๗.๐	๑๓.๙	๑๔.๙
อัตราการขยายตัว	๑๒.๖	๘.๙	๕.๘	๒.๑	-๔๖.๘	๗.๑	-๗.๕
รายได้							
มูลค่า (ล้านบาท)	๗๓,๘๙๒.๗๐	๘๖,๗๒๑.๖๒	๙๗,๒๕๑.๖๕	๙๙,๗๓๙.๙๐	๔๗,๙๗๘.๕๒	๖๑,๓๑๑.๗๔	๘๒,๙๒๒.๙๒
สัดส่วนต่อประเทศ	๓.๔	๓.๕	๓.๖	๓.๗	๖.๑	๓.๗	๔.๒
อัตราการขยายตัว	๑๑.๕	๑๗.๔	๑๒.๑	๒.๖	-๕๑.๙	๙.๐	-๖.๔
วันพักเฉลี่ย (วัน)	๒.๓	๒.๓	๒.๔	๒.๓	n/a	๒.๔	๒.๓
ค่าใช้จ่ายต่อหัว/วัน (บาท)	๑,๑๓๔.๗๕	๑,๒๑๓.๖๓	๑,๒๗๕.๐๗	๑,๓๐๔.๗๑	n/a	๑,๐๕๔.๕๙	๑,๒๖๔.๔๗
อัตราการขยายตัว	๓.๘	๗.๐	๕.๑	๒.๓	n/a	๗.๐	๔.๙

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

• **อีสานล่างเป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยวจากนอกภาค เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและไม่ไกลจากกรุงเทพฯ** ในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสูงสุด ประมาณ ๑๑.๐๑ ล้านคนต่อปี สร้างรายได้ประมาณ ๒๑,๙๕๘.๔๐ ล้านบาทต่อปี โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ วนังน้ำ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีนักท่องเที่ยวประมาณ ๗.๙๖ ล้านคนต่อปี สร้างรายได้ ๑๕,๔๐๖.๕๖ ล้านบาทต่อปี แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ คำชะโนด และพระธาตุพนม ในพื้นที่ตอนกลางของภาค มีนักท่องเที่ยวประมาณ ๔.๓๕ ล้านคนต่อปี สร้างรายได้ ๑๐,๖๑๓.๕๖ ล้านบาทต่อปี ในส่วนการท่องเที่ยวระดับจังหวัด จังหวัดนครราชสีมามีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้มากที่สุด ส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู อำนาจเจริญ และยโสธร มีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ต่ำที่สุด ทั้งนี้ การท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีปัญหาในหลายด้าน อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกลกัน การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมีปฏิทินการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาสั้นๆ สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวขาดมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ทุกพื้นที่ของภาคแต่ส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลและมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ รวมถึงขาดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวและปฏิทินการท่องเที่ยว

• **การท่องเที่ยวยังขาดกิจกรรมและสินค้าที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายและใช้เวลาท่องเที่ยวให้นานขึ้น** โดยในปี ๒๕๖๒ มีค่าใช้จ่ายที่ ๑,๓๐๔.๗๑ บาท/คน/วัน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีค่า ๓,๘๘๑.๘๐ บาท/คน/วัน สำหรับระยะเวลาพำนัก ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเช่นเดียวกัน โดยมีจำนวน ๒.๓๑ วัน ในขณะที่ประเทศมีค่าเฉลี่ย ๓.๐๒ วัน ซึ่งทั้งสองรายการมีค่าต่ำสุดของทุกภาค โดยมีสาเหตุหนึ่งจากการที่สัดส่วนของนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงที่มีการใช้จ่ายต่อครั้งสูง ด้านอุปทานการท่องเที่ยว ยังขาดคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล ตลอดจนกิจกรรมและความเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อย

• การท่องเที่ยวขยายตัวในเมืองหลักที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าเมืองรอง ในปี ๒๕๖๒ (เนื่องจากปี ๒๕๖๓ เป็นปีที่มีสถานการณ์ไม่ปกติ) จังหวัดที่มีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดส่วนใหญ่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก คือ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุตรธานี และอุบลราชธานี โดยมีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวร้อยละ ๒๖.๔ ๑๘.๑ ๑๑.๙ และ ๗.๑ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม พบว่า เมืองท่องเที่ยวรอง เช่น จังหวัดเลย หนองคาย มุกดาหาร บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มีสัดส่วนการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวในอัตราที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โครงการท่องเที่ยวชุมชน ท่องเที่ยววัฒนธรรม ดำเนินการโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง ดำเนินการโดยคณะกรรมการการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง ที่ส่งเสริมพื้นที่เมืองรองและชุมชนเพื่อกระจายรายได้และสร้างสมดุลเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยว

ตารางที่ ๙ : รายได้การท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว แยกรายกลุ่มจังหวัด ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ๖ ปี (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ๖ ปี (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ							
ตอนบน ๑							
จำนวน (ล้านคน)	๘.๘๖	๙.๓๓	๙.๗๐	๑๐.๐๕	๕.๕๔	๗.๓๔	๘.๖๖
มูลค่า (ล้านบาท)	๑๘,๓๖๓.๔๔	๒๐,๕๖๙.๙๒	๒๒,๕๖๒.๕๙	๒๓,๒๔๐.๒๓	๑๑,๕๒๗.๖๒	๑๕,๖๙๒.๐๙	๑๙,๔๗๕.๐๙
สัดส่วนต่อภาค	๒๔.๙	๒๓.๗	๒๓.๒	๒๓.๓	๒๔.๐	๒๕.๖	๒๓.๖
อัตราการขยายตัว	๗.๓	๑๒.๐	๙.๗	๓.๐	-๕.๐	๖.๗	-๔.๙
ตอนบน ๒							
จำนวน (ล้านคน)	๔.๐๙	๔.๓๓	๔.๕๗	๔.๖๔	๒.๔๒	๓.๕๖	๓.๙๙
มูลค่า (ล้านบาท)	๖,๔๒๑.๔๗	๗,๒๑๘.๑๗	๘,๐๔๑.๖๘	๘,๒๔๒.๗๐	๓,๘๗๘.๙๔	๕,๒๓๔.๔๕	๖,๘๔๕.๓๗
สัดส่วนต่อภาค	๘.๗	๘.๓	๘.๓	๘.๓	๘.๙	๘.๕	๘.๒
อัตราการขยายตัว	๗.๓	๑๒.๔	๑๑.๔	๒.๕	-๕.๒	๑๕.๓	-๙.๒
ตอนกลาง							
จำนวน (ล้านคน)	๖.๗๓	๗.๔๐	๗.๗๒	๘.๐๒	๔.๓๕	๕.๕๗	๖.๘๗
มูลค่า (ล้านบาท)	๑๖,๓๐๗.๙๖	๑๙,๑๘๓.๙๓	๒๑,๐๘๑.๓๘	๒๒,๐๒๑.๑๙	๑๐,๖๑๓.๕๖	๑๒,๘๕๘.๐๐	๑๘,๒๒๐.๒๗
สัดส่วนต่อภาค	๒๒.๑	๒๒.๑	๒๑.๗	๒๒.๑	๒๒.๑	๒๑.๐	๒๒.๐
อัตราการขยายตัว	๒๓.๒	๑๗.๖	๙.๙	๔.๔	-๕.๑	๑๑.๑	-๔.๔
ตอนล่าง ๑							
จำนวน (ล้านคน)	๑๒.๕๙	๑๔.๐๐	๑๕.๒๔	๑๕.๔๕	๘.๑๗	๑๐.๙๔	๑๓.๒๒
มูลค่า (ล้านบาท)	๒๓,๘๕๓.๖๓	๒๙,๒๐๘.๗๙	๓๔,๑๘๑.๐๘	๓๔,๘๑๑.๐๗	๑๖,๙๒๖.๐๒	๑๙,๔๗๘.๒๗	๒๘,๗๘๓.๗๔
สัดส่วนต่อภาค	๓๒.๓	๓๓.๗	๓๕.๒	๓๔.๙	๓๕.๓	๓๑.๗	๓๔.๘
อัตราการขยายตัว	๑๐.๘	๒๒.๕	๑๗.๐	๑.๙	-๕.๑	๑๐.๓	-๒.๖
ตอนล่าง ๒							
จำนวน (ล้านคน)	๕.๐๒	๕.๕๒	๕.๗๑	๕.๖๙	๒.๘๔	๔.๗๑	๔.๙๔
มูลค่า (ล้านบาท)	๘,๙๔๖.๒๐	๑๐,๕๔๐.๘๑	๑๑,๓๘๔.๙๒	๑๑,๔๓๕.๗๑	๕,๐๓๒.๓๘	๘,๐๔๘.๙๒	๙,๕๙๘.๖๖
สัดส่วนต่อภาค	๑๒.๑	๑๒.๒	๑๑.๗	๑๑.๕	๑๐.๕	๑๓.๒	๑๑.๕
อัตราการขยายตัว	๖.๓	๑๗.๘	๘.๐	๐.๕	-๕.๖	๙.๐	-๖.๗

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จะเห็นได้ว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ในปี ๒๕๖๓ จังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักและมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ มีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ลดลง โดยจังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ขอนแก่น และอุดรธานี มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ร้อยละ ๕๐.๐ ๔๗.๑ ๔๕.๗ และ ๔๔.๔ ตามลำดับ รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี และนครราชสีมา มีรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ ๕๒.๐ ๕๐.๒ และ ๔๘.๘ ตามลำดับ และเมืองท่องเที่ยวรองได้รับผลกระทบ เช่นเดียวกับกับเมืองท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร บุรีรัมย์ หนองคาย สุรินทร์ และเลย โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวลดลง ร้อยละ ๖๑.๒ ๖๑.๑ ๕๔.๙ ๕๓.๕ และ ๔๖.๒ ตามลำดับ จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-๑๙) ส่งผลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นการท่องเที่ยวแบบ New Normal การเดินทางเป็นหมู่คณะ ลดลง และปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจง ซึ่งการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและตอบโจทย์ กับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานสถานที่ท่องเที่ยวหรือมาตรฐานความปลอดภัย ด้านสุขอนามัย นอกจากนี้ยังต้องเสริมสร้างการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและระหว่าง จังหวัดเพื่อรองรับการเดินทางด้วยตนเองและการท่องเที่ยวในระยะใกล้ที่เน้นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนและหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อกระจายแหล่งท่องเที่ยวและลดความแออัดในสถานที่ท่องเที่ยวกระแสหลัก

(๗) เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

- **ครัวเรือนส่วนใหญ่พึ่งพิงรายได้หลักจากภาคเกษตรเพียงอย่างเดียวมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงด้านรายได้** โดยในปี ๒๕๖๒ มีรายได้เฉลี่ย ๒๐,๖๐๐ บาทต่อเดือน ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งประเทศที่ ๒๖,๐๑๘ บาทต่อเดือน

- **ความไม่แน่นอนของรายได้จากภาคเกษตรมีผลต่อภาระหนี้สินครัวเรือน** โดยในปี ๒๕๖๒ มีจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ ๓.๔๑ ล้านครัวเรือน มากกว่าทุกภาค หรือมีสัดส่วนร้อยละ ๓๕.๐ ของครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งประเทศ และหนี้สินครัวเรือนของภาคเฉลี่ยเท่ากับ ๑๘๐,๒๒๘ บาท เพิ่มขึ้นจาก ๑๖๐,๖๓๕ บาท ในปี ๒๕๕๘ และสูงกว่าหนี้สินต่อครัวเรือนเฉลี่ยทั้งประเทศที่ ๑๖๔,๐๕๕ บาท โดยหนี้สินสูงชันจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่พอรายจ่าย เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่กู้ยืมใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อทำการเกษตร และนำไปใช้ลงทุนในสินทรัพย์ เช่น บ้าน รถยนต์ มากกว่าการกู้ยืมเพื่อการศึกษา

๑.๑.๒ ด้านสังคม

(๑) ประชากร

- **ประชากรมีมากเป็น ๑ ใน ๓ ของประเทศแต่กระจุกตัวในเมืองใหญ่ ในขณะที่อัตราการเพิ่มประชากรลดลงมากกว่าประเทศแนวโน้มเกิดปัญหาอัตราพึ่งพิงสูง** ปี ๒๕๖๒ มีจำนวนประชากร ๒๒.๐๑ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๓.๑ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๒๑.๙๕ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒ โดยเฉลี่ยร้อยละ ๐.๑ ต่ำกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ โดยจังหวัดนครราชสีมา มีประชากรมากที่สุด ๒.๖๕ ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัด

อุบลราชธานี มีประชากร ๑.๘๗ ล้านคน และจังหวัดขอนแก่น มีประชากร ๑.๘๑ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐ ๘.๕ และ ๘.๒ ของประชากรภาค ตามลำดับ

- การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุยังเน้นการช่วยเหลือด้านสวัสดิการมากกว่าการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พึ่งตนเอง โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสูงวัยมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนประชากรสูงอายุร้อยละ ๑๖.๒ ต่ำกว่าร้อยละ ๑๖.๙ ของสัดส่วนผู้สูงอายุระดับประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๔ ในปี ๒๕๕๙ จึงทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๕.๕๑ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี ๒๕๕๙ เป็นประชากรวัยแรงงาน ๔.๑๔ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี ๒๕๖๒

- การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุมชนชนบทสู่ชุมชนเมืองมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและผลิตสินค้าใหม่ๆ มากขึ้น ปี ๒๕๕๙ มีประชากรเมืองจำนวน ๔.๔๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๐.๓ ของประชากรทั้งภาค ในปี ๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๔๖ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๐.๓ ของประชากรทั้งภาค ในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ จังหวัดชัยภูมิมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุดร้อยละ ๑๙.๑ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร และอุบลราชธานี มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองร้อยละ ๑.๔ และ ๑.๒ ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเมืองที่กำลังขยายตัวทั้งด้านเศรษฐกิจ และการศึกษา เกิดโอกาสในการประกอบอาชีพและการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของคนเมือง

ตารางที่ ๑๐ : ประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายการ	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๒๑.๙๒	๒๑.๙๕	๒๑.๙๙	๒๒.๐๒	๒๒.๐๑
โครงสร้างประชากร (ร้อยละ)					
กลุ่ม ๐-๑๔ ปี	๑๘.๑	๑๗.๘	๑๗.๕	๑๗.๒	๑๖.๙
กลุ่ม ๑๕-๕๙ ปี	๖๘.๑	๖๘.๙	๖๗.๖	๖๗.๓	๖๖.๙
กลุ่ม ๖๐+	๑๓.๙	๑๓.๔	๑๕.๐	๑๕.๖	๑๖.๒
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๔.๔๕	๔.๔๕	๔.๔๕	๔.๔๗	๔.๔๖

ที่มา : สำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๒) แรงงาน

- แรงงานภาคเกษตรเปลี่ยนไปสู่ภาคบริการมากขึ้นในขณะที่มีพื้นฐานความรู้ระดับประถมศึกษา ส่วนแรงงานฝีมือมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแต่ยังมีน้อยเสี่ยงต่อการปรับการผลิตภาคไปสู่สินค้ามูลค่าเพิ่มสูง ในปี ๒๕๖๒ มีกำลังแรงงาน ๙.๓๙ ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ ๕๒.๒ ของกำลังแรงงานของภาค จำนวนแรงงานที่มีความรู้ระดับประถมลดลง จากร้อยละ ๕๗.๒ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๕๔.๔ ในปี ๒๕๖๒ มีความรู้ระดับมัธยมต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๔.๙ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๖.๑ ในปี ๒๕๖๒ ระดับมัธยมปลาย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๔ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๖๒ แรงงานระดับอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒.๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒.๑ ในปี ๒๕๖๒ และระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๘.๗ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๘.๙ ในปี ๒๕๖๒

(๓) การศึกษา

- มีสถาบันการศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่และมีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่มากขึ้น โดยระดับอุดมศึกษาครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ๓๖ แห่ง เอกชน ๑๐ แห่ง และสถาบันวิทยาลัยชุมชน ๗ แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสถาบันวิจัย ๑๒ แห่ง ซึ่งมากที่สุดในประเทศ

- คนอยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับนานขึ้น ในขณะที่การศึกษาผ่านระบบออนไลน์เป็นทางเลือกในอนาคต ประชากรมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย เพิ่มขึ้นจาก ๘.๕๒ ปี ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๘.๘๑ ปี ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่มีปีการศึกษาเฉลี่ย ๙.๖๕ ปี โดยจังหวัดที่มีปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุด คือ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุด ๙.๕๓ ปี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา หนองคาย และมหาสารคาม ๙.๒๓ ๙.๑๕ และ ๙.๑๕ ปี ตามลำดับ จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำสุดที่ ๘.๒๔ ปี สำหรับจำนวนครัวเรือนที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เพิ่มขึ้นจาก ๒.๖๔ ล้านครัวเรือน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๓.๖๗ ล้านครัวเรือน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น และอุบลราชธานี ๕๗๔,๕๕๗ ๓๕๙,๙๒๑ และ ๓๓๑,๑๓๗ ครัวเรือน ตามลำดับ จังหวัดอำนาจเจริญ เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตต่ำสุดที่ ๕๒,๘๘๕ ครัวเรือน

- ผลคะแนน O-NET อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าประเทศเนื่องจากขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เสริมนอกหลักสูตร โดยผลการสอบ O-NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก) ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๓๔.๑ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๔.๗ ในปี ๒๕๖๒ เมื่อพิจารณาในรายวิชา พบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ ร้อยละ ๕๓.๗ วิชาที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๐.๐ เช่นเดียวกับประเทศ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๒๔.๗ รองลงมาคือ วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๒๙.๖ และ วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๓๐.๘ สาเหตุสำคัญมาจากความไม่พร้อมของเด็กวัยเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนหรือเนื้อหาหลักสูตรไม่ครอบคลุมเนื้อหาของข้อสอบ ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เสริมนอกหลักสูตร และมาตรฐานของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

(๔) สาธารณสุข

- สถานบริการสาธารณสุขครอบคลุมทุกพื้นที่แต่ยังมีความเหลื่อมในแต่ละพื้นที่ ประชาชนในจังหวัดขนาดใหญ่ เข้าถึงบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากกว่าประชาชนในจังหวัดขนาดเล็ก ในปี ๒๕๖๒ มีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล ๓๓๘ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๓๐๓ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๒๕ แห่ง และโรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๑๐ แห่ง ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีจำนวน ๓,๔๘๓ แห่ง สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรมีแนวโน้มดีขึ้น จากแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ๓,๓๓๘ คน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๒,๖๒๓ คน ในปี ๒๕๖๒ และมีแพทย์เฉพาะทางที่เชี่ยวชาญด้านการรักษาโรคไต โรคหัวใจ มะเร็งท่อน้ำดี และการผ่าตัดนิวโรในถุงน้ำดี อย่างไรก็ตามบุคลากรทางการแพทย์ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักของภาค ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน ๑,๕๘๗ ๑,๒๒๑ ๘๑๐ และ ๕๕๑ คน ตามลำดับ จังหวัดที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรมาก ได้แก่ จังหวัดหนองบัวลำภู บึงกาฬ นครพนม และกาฬสินธุ์ จำนวน ๔,๗๔๐ ๔,๕๐๓ ๔,๑๔๖ และ ๓,๖๔๓ คน ตามลำดับ โดยแพทย์ต้องมีการดูแลผู้ป่วยมากขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อความล่าช้ารวมถึงคุณภาพในการให้บริการ

ตารางที่ ๑๑ : สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร

หน่วย : คน

กลุ่มจังหวัด	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑	๔,๒๒๙	๓,๗๖๓	๓,๓๑๖	๓,๒๐๙	๓,๑๔๓
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒	๔,๓๘๐	๔,๖๙๒	๔,๑๐๙	๓,๖๖๓	๓,๕๗๔
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	๓,๒๓๙	๒,๒๙๒	๒,๐๖๘	๒,๐๐๕	๑,๙๖๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑	๓,๖๙๕	๓,๖๔๗	๒,๙๘๐	๒,๘๔๙	๒,๖๘๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๒	๔,๔๔๘	๓,๙๘๒	๓,๑๔๕	๒,๙๗๒	๒,๘๖๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓,๒๐๗	๓,๓๓๘	๒,๘๔๖	๒,๗๑๙	๒,๖๒๓
ประเทศ	๒,๐๓๕	๒,๐๖๕	๑,๘๔๓	๑,๗๗๑	๑,๖๗๔

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

• โรคพยาธิใบไม้ตับยังเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารดิบไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเกิดมะเร็งท่อน้ำดี อัตราของผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีในภาคเพิ่มขึ้น จาก ๑๐๒.๘๑ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑๐๔.๕๘ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดร้อยเอ็ด มีอัตราของผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีสูงสุด ๑๙๑.๗๙ ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี และอุดรธานี ๑๙๐.๓๘ ๑๕๕.๑๓ และ ๑๑๘.๐๑ ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากค่านิยมความเชื่อและพฤติกรรมการบริโภคอาหารจากปลาน้ำจืดมีเกล็ดแบบดิบๆ หรือสุกๆ ดิบๆ ที่มีตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ มีความเชื่อในการกำจัดพยาธิแบบผิดๆ และส่งต่อพฤติกรรมการบริโภคปลาดิบสู่เพื่อนญาติ และครอบครัว

• ยังมีปัญหาความพร้อมของมารดาในช่วงตั้งครรภ์ที่ส่งผลต่อเขาว์ปัญญาของเด็ก โดยค่าเฉลี่ยเขาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีแนวโน้มลดลงและต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยของประเทศ ปี ๒๕๕๙ มีค่าเฉลี่ยเขาว์ปัญญาที่ระดับ ๙๔.๗๙ ลดลงจากระดับ ๙๕.๙๘ ในปี ๒๕๕๔ และต่ำกว่าประเทศที่มีค่าเฉลี่ย ๙๘.๒๓ โดยจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยเขาว์ปัญญาต่ำสุด ๓ อันดับแรกของภาค ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และมุกดาหาร มีค่าเฉลี่ยเขาว์ปัญญา ๘๙.๖๗ ๙๐.๗๕ และ ๙๑.๒๖ ตามลำดับ อันเนื่องมาจากปัญหาโภชนาการของแม่ส่งผลให้เด็กมีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า ๒,๕๐๐ กรัม ถึงร้อยละ ๙.๖ สูงที่สุดในประเทศ ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก

(๕) สัดส่วนคนจน

• สัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลงแต่ยังอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับภาพรวมทั้งประเทศ ปัญหาความยากจนลดลงเกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเลย ที่มีสัดส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้น สัดส่วนคนจนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลดลงจากร้อยละ ๑๒.๙๖ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๘.๓๗ ในปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงสูงกว่าสัดส่วนคนจนของประเทศที่มีอัตราร้อยละ ๖.๒๔ โดยจังหวัดกาฬสินธุ์ ติดลำดับ ๑ ใน ๑๐ ของจังหวัดที่มีความยากจนสูงสุดของประเทศ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีสัดส่วนคนจนสูงจากร้อยละ ๒๐.๒๑ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา และหนองบัวลำภู ร้อยละ ๑๔.๐๖ ๑๓.๕๗ และ ๑๓.๑๖ ตามลำดับ ส่วนการกระจายรายได้ของภาคมีแนวโน้มคงที่ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ในปี ๒๕๕๘ มีค่าเท่ากับ ๐.๔๓๒ และในปี ๒๕๖๒ มีค่าเท่ากับ ๐.๔๓๖ สูงเป็นอันดับที่ ๒ รองจากภาคใต้

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• นโยบายส่งเสริมการปลูกไม้มีค่ามีผลให้พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ของภาคเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๒ เมื่อเทียบกับช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ เนื่องจากมีการส่งเสริมการปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน ๑๕.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙ ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ ๑๕.๔ ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร รองลงมาคือ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดเลย และจังหวัดอุบลราชธานี ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ : พื้นที่ป่าไม้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)					อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่กลุ่มจังหวัด (ร้อยละ)		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้กลุ่มจังหวัด/พื้นที่ป่าไม้ภาค (ร้อยละ)
		๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๕๕-๕๙	๖๐-๖๒	๒๕๕๙	๒๕๖๒	๒๕๖๒
อีสานตอนบน ๑	๒๑,๔๖๖,๔๒๕	๓.๔๔	๓.๔๕	๓.๔๕	๔.๔๖	๓.๔๔	-๐.๘	๐.๒	๑๖.๑	๑๖.๐	๒๒.๐
อีสานตอนบน ๒	๑๒,๑๖๑,๔๑๕	๒.๔๕	๒.๔๒	๒.๔๑	๒.๔๑	๒.๔๐	-๒.๕	-๐.๕	๑๙.๙	๑๙.๘	๑๕.๔
อีสานตอนกลาง	๑๙,๖๓๙,๙๑๗	๑.๕๔	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๘	๑.๕๙	๐.๙	๐.๖	๗.๙	๘.๑	๙.๙
อีสานตอนล่าง ๑	๓๒,๓๒๓,๘๗๐	๕.๓๓	๕.๓๕	๕.๑๐	๕.๔๘	๕.๕๐	๐.๖	๐.๙	๑๖.๖	๑๗.๐	๓๔.๕
อีสานตอนล่าง ๒	๑๙,๙๔๒,๓๓๖	๒.๘๙	๒.๘๘	๒.๘๕	๒.๘๒	๒.๘๒	-๐.๒	-๐.๘	๑๔.๔	๑๔.๑	๑๘.๒
ภาคอีสาน	๑๐๕,๕๓๓,๙๖๓	๑๕.๖๖	๑๕.๖๕	๑๕.๖๖	๑๕.๗๕	๑๕.๗๕	-๐.๓	๐.๒	๑๔.๘	๑๔.๙	๑๐๐.๐
รวมทั้งประเทศ	๓๒๓,๕๒๘,๗๐๐	๑๐๒.๒๔	๑๐๒.๑๗	๑๐๒.๑๖	๑๐๒.๔๙	๑๐๒.๔๘	๐.๐	๐.๑			

ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

• ปริมาณกักเก็บน้ำในเขื่อนขนาดใหญ่ถึงแม้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตลอดทั้งปี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณน้ำท่ารายปี ๖๑,๕๑๓ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ๑๒ แห่ง ความจุในการกักเก็บน้ำ ๘,๓๖๘ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ ๑๓.๖ ของปริมาณน้ำท่ารายปี และในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๒.๗ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณกักเก็บมากกว่าช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ โดยในปี ๒๕๖๔ อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาค มีปริมาณการกักเก็บ ๕,๕๗๔ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ ๖๖.๖ ของความจุทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งมีปริมาณการกักเก็บ ๓,๗๙๖ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔ ของความจุทั้งหมด โดยอ่างเก็บน้ำตอนกลางและตอนล่างของภาคมีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ ภาคเกษตรกรรมไม่สามารถทำนาปรังได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง

ตารางที่ ๑๓ : ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ณ วันที่ ๑ ม.ค.ของแต่ละปี)

หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร

อ่างเก็บน้ำ	ความจุ กักเก็บ	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (๕๕-๕๙)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (๖๐-๖๔)
ห้วยหลวง	๑๓๖	๑๐๑	๑๐๑	๕๙	๕๙	๕๘	-๑.๙	๕๐.๔
น้ำอูน	๕๒๐	๒๕๕	๔๖๓	๓๙๙	๒๗๖	๒๓๓	๑.๕	๒๔.๕
น้ำพอง	๑๖๕	๖๒	๑๓๑	๑๑๘	๘๘	๘๘	-๗.๙	๒๒.๗
จุฬารัตน์	๑๖๔	๑๕๓	๑๕๖	๑๒๒	๔๕	๑๔๕	-๙.๙	๑๙.๓
อุบลรัตน์	๒,๔๓๑	๒,๑๑๒	๒,๑๒๔	๗๗๒	๔๙๒	๑,๔๙๕	๓๐.๕	๓๘.๑
ลำปาว	๑,๙๘๐	๑,๐๘๙	๑,๗๐๘	๑,๑๔๔	๑,๔๐๘	๙๔๖	-๘.๕	๒๒.๕
ลำตะคอง	๓๑๔	๑๑๘	๑๙๑	๒๔๘	๑๕๕	๓๔๕	-๔.๒	๑๑.๖
ลำพระเพลิง	๑๕๕	๗๑	๑๓๘	๗๕	๒๒	๑๕๔	๒๙.๒	๙๕.๖
มูลขาม	๑๔๑	๗๐	๑๐๘	๖๙	๔๙	๑๔๑	๑๓.๐	๒๒.๔
ลำแจะ	๒๗๕	๑๒๘	๑๙๙	๑๖๓	๘๕	๒๔๓	๓.๖	๑๖.๐
ลำนางรอง	๑๒๑	๖๓	๗๗	๓๙	๒๓	๙๙	-๔.๕	-๐.๓
สิรินธร	๑,๙๖๖	๑,๕๘๓	๑,๕๖๕	๑๒๐๖	๑๗๑๐	๑๖๒๖	-๑.๓	๐.๕
รวมทั้งสิ้น	๘,๓๖๘	๕,๘๐๕	๖,๙๖๑	๔,๔๑๔	๔,๔๑๓	๕,๕๗๔	-๒.๗	๒๒.๗
ร้อยละของความจุ	๑๐๐.๐	๖๙.๔	๘๓.๒	๕๒.๗	๕๒.๗	๖๖.๖		

ที่มา : กรมชลประทาน

• คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมืองและการผลิตทางการเกษตร แหล่งน้ำสำคัญ ๑๒ แห่ง ได้แก่ ลำน้ำชี ลำปาว ลำน้ำมูล น้ำอูน น้ำสงคราม ลำชี ลำเสียว ลำน้ำเลย น้ำพอง ลำตะคองตอนบน ลำตะคองตอนล่าง และหนองหาร โดยในปี ๒๕๖๒ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลงกว่าปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ โดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากขึ้น ได้แก่ ลำตะคองตอนล่างและลำปาว แหล่งน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ แม่น้ำพอง ชี ลำมูล ลำตะคองตอนบน ลำเสียว และลำชี โดยแหล่งกำเนิดน้ำเสียมาจากชุมชนเมือง การทำปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การชะหน้าดิน และจากพื้นที่ทำการเกษตร ไตแก นาข้าว ไร่มันสำปะหลัง และไร่อ้อย เป็นต้น

ตารางที่ ๑๔ : คุณภาพแหล่งน้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แหล่งน้ำ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
พอง	เสื่อมโทรม	พอใช้	เสื่อมโทรม	พอใช้	พอใช้
ชี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
มูล	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้
สงคราม	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ลำตะคองตอนบน	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้
ลำตะคองตอนล่าง	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม	เสื่อมโทรม
ลำปาว	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	เสื่อมโทรม
เสียว	พอใช้	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้
เลย	พอใช้	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี
อูน	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ดี
ลำชี	ดี	ดี	ดี	ดี	พอใช้
หนองหาร	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ

• แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการจัดการขยะมูลฝอยมีมากขึ้น โดยในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ อัตราการเกิดปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒.๗ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ซึ่งในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราการเกิดปริมาณขยะมูลฝอยลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๗ มีอัตราการกำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓๕.๙ และมีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๔๙.๕ โดยในปี ๒๕๖๒ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ๗.๘๑ ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดถูกต้อง ๐.๙๖ ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยถูกนำไปใช้ประโยชน์ ๔.๘๔ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๙ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งภาค มีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๐.๕๑ ล้านตัน จังหวัดที่มีปริมาณขยะมากที่สุดคือ นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี และอุดรธานี ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการผลิตไฟฟ้า

ตารางที่ ๑๕ : ปริมาณขยะ การกำจัดขยะ และการใช้ประโยชน์จากขยะภาค

รายการ	ปี					อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๗-๒๕๕๙	๒๕๖๐-๒๕๖๒
ปริมาณการเกิดขยะ (ล้านตันต่อปี)							
อีสานตอนบน ๑	๑.๓๖	๑.๒๘	๑.๓๑	๑.๓๔	๑.๓๕	-๓.๐	๑.๘
อีสานตอนบน ๒	๐.๗๒	๐.๗๒	๐.๖๙	๐.๗๘	๐.๗๘	-๒.๘	๓.๐
อีสานตอนกลาง	๑.๗	๑.๗๔	๑.๖๙	๑.๘๔	๑.๘๔	-๙.๗	๒.๘
อีสานตอนล่าง ๑	๒.๒๘	๒.๓๕	๒.๓	๒.๓๔	๒.๓๗	-๗.๐	๐.๙
อีสานตอนล่าง ๒	๑.๑๒	๑.๒๑	๑.๓๒	๑.๔๗	๑.๔๗	-๓๕.๓	๙.๕
รวมอีสาน	๗.๑๘	๗.๓	๗.๓๑	๗.๗๗	๗.๘๑	-๑๒.๗	๒.๗
รายการ	ปี					อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๗-๒๕๕๙	๒๕๖๐-๒๕๖๒
การกำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (ล้านตันต่อปี)							
อีสานตอนบน ๑	๐.๒๗	๐.๑๙	๐.๕	๐.๑๙	๐.๒๔	๔๒.๙	๒๓.๘
อีสานตอนบน ๒	๐.๐๙	๐.๐๙	๐.๓๔	๐.๐๕	๐.๐๕	๐.๐	๖๔.๒
อีสานตอนกลาง	๐.๐๙	๐.๑๓	๐.๒๘	๐.๓๒	๐.๒๕	-๓๑.๓	๕๘.๐
อีสานตอนล่าง ๑	๐.๒	๐.๓๒	๐.๘๘	๐.๓๕	๐.๒๑	-๒๒.๒	๕๘.๓
อีสานตอนล่าง ๒	๐.๒๑	๐.๓๑	๐.๔๙	๐.๒๗	๐.๒๑	-๒๔.๑	๒๐.๓
รวมอีสาน	๐.๘๖	๑.๐๔	๒.๔๙	๑.๑๘	๐.๙๖	-๘.๘	๓๕.๙
การใช้ประโยชน์จากขยะ (ล้านตันต่อปี)							
อีสานตอนบน ๑	๐.๔๙	๐.๕	๐.๒๒	๐.๖๘	๐.๘๑	๔.๕	๕๑.๗
อีสานตอนบน ๒	๐.๒๑	๐.๒๔	๐.๑๑	๐.๓๕	๐.๖๒	๑๕.๔	๕๙.๔
อีสานตอนกลาง	๐.๔๑	๐.๓๑	๐.๔๗	๑	๑.๐๕	-๒๓.๙	๔๖.๗
อีสานตอนล่าง ๑	๐.๒๒	๐.๒๘	๐.๓๙	๑.๐๑	๑.๓	-๖๕.๔	๗๕.๒
อีสานตอนล่าง ๒	๐.๐๙	๐.๑๑	๐.๔๒	๐.๗๕	๑.๐๖	-๖๐.๙	๑๒๗.๕
รวมอีสาน	๑.๔๒	๑.๔๔	๑.๖๑	๓.๗๙	๔.๘๔	-๓๐.๙	๔๙.๕

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

(๒) ภัยพิบัติ

• ปัญหาหมอกควันมีแนวโน้มเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีมีสาเหตุจากไฟป่าและกิจกรรมการผลิตภาคเกษตร ถึงแม้ว่าในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ จะมีอัตราการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒.๔ เมื่อเทียบกับในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ซึ่งมีอัตราการเกิดไฟป่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๑.๙ โดยในปี ๒๕๖๓ เกิดไฟ

ไหม้ป่าจำนวน ๑,๓๑๐ ครั้ง ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีจำนวน ๒๕๐ ครั้ง และพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ ลดลง ๔๕๐ ไร่ โดยในระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ เกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย ๑,๐๒๙ ครั้งต่อปี คิดเป็นพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย ๑๖,๑๗๙ ไร่ต่อปี แต่ภาคก็ประสบปัญหาหมอกควันทั้งที่มีสาเหตุเกิดจากไฟป่า การเก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยและการเตรียมพื้นที่เพื่อทำการเกษตรทั้งภายในภาคและจากนอกภาค โดยจังหวัดที่มีการเกิดไฟไหม้ป่ามากที่สุดคือ เลย ชัยภูมิ และนครราชสีมา ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๖ : จำนวนครั้งและพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓

จำนวนครั้ง/พื้นที่ป่าถูกไฟไหม้	ปี ๒๕๕๘	ปี ๒๕๕๙	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	อัตราการเปลี่ยนแปลง (๒๕๕๘-๒๕๕๙)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
จำนวนครั้งการเกิดไฟไหม้ป่า	๑,๐๗๙	๑,๕๖๐	๘๗๘	๘๘๓	๑,๐๔๖	๑,๓๑๐	-๑.๙	๒.๔
จำนวนพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ (ไร่)	๑๔,๘๕๓	๒๖,๗๐๙	๙,๖๘๗	๙,๖๙๙	๒๓,๓๙๗	๒๑,๙๓๔	๑.๑	๒๓.๕

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ (<http://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/statistic.html>)

• การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลต่อภัยพิบัติภัยแล้งและน้ำท่วม โดยในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับอุทกภัยเพิ่มขึ้นกว่าในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๕ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับผลกระทบจากพายุ “โพดุล” และพายุโซนร้อน “คาลกิณี” ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน ดินสไลด์ วัตภัย จำนวน ๑๖ จังหวัด และมีผู้เสียชีวิตจำนวน ๒๙ คน ส่วนปัญหาภัยแล้งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะบริเวณตอนกลางและตอนล่างของภาค เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ขาดระบบชลประทานที่ครอบคลุมพื้นที่การเกษตร น้ำใต้ดินไม่เพียงพอในฤดูแล้ง บ่อบาดาลขาดการบำรุงรักษา

ตารางที่ ๑๗ : ปัญหาภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายการ	ปี					อัตราการเปลี่ยนแปลง ๒๕๕๗-๒๕๕๙	อัตราการเปลี่ยนแปลง ๒๕๖๐-๒๕๖๒
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒		
ผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย							
- จำนวนหมู่บ้าน	๑,๕๐๔	๖,๒๙๗	๒๒,๘๐๒	๔,๖๙๙	N/A	-๓๒.๖	๒๖๙.๕
- จำนวนครัวเรือน (ล้านครัวเรือน)	๐.๐๒	๐.๐๘	๐.๕๙	๐.๑๑	N/A	๔๙.๙	-๔๔.๖
ผู้ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง							
- จำนวนหมู่บ้าน	๕,๐๑๔	๓๒๘	๔๑๘	๐	๒๕๔	-๖๖.๔	๙.๑
- จำนวนครัวเรือน (ล้านครัวเรือน)	๐.๕๘	๐.๒๘	๐.๐๒	๐	N/A	-๕๖.๕	๐.๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : ปี ๒๕๖๐ ปก. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในพื้นที่
 ปี ๒๕๖๑ ปก. ไม่มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) ในประเทศไทย
 ปี ๒๕๖๒ ปก. ไม่แสดงข้อมูลระดับครัวเรือนและราษฎร

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ โดยใช้แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกรอบในการจัดทำแผนงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด รวมถึงการดำเนินงานตามภารกิจปกติของกระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการในพื้นที่ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับประเด็นการพัฒนาภาค และร่วมกัน ขับเคลื่อนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่เป้าหมายการพัฒนา ให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดการ พัฒนาและค่าเป้าหมายรวม ได้แก่ (๑) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (๒) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้

ตารางที่ ๑๘ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๑๒
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๖
	ผลการดำเนินงาน	๐.๔๓๖

ผลการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน ช่วง ๓ ปี แรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒) พบว่า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคบรรลุตามเป้าหมายในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ภาคมีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ ๐.๑ และ ๐.๔ ตามลำดับ เป็นผลมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเติบโตจากภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร ส่วนในปี ๒๕๖๒ การเจริญเติบโตไม่บรรลุตามเป้าหมายเนื่องจากภาคประสบปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงมีผลต่อการผลิตภาค เกษตรซึ่งเป็นสาขาการผลิตหลักของภาค ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของภาคลดลงบรรลุตามเป้าหมาย โดยสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๐.๔๓๖ ซึ่ง ลดลงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดที่ ๐.๔๔๖ โดยมีผลการพัฒนาภาคตามประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืน

ผลพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓) พบว่าการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ทั้งสิ้น ๕๖๕,๓๒๗ ไร่ หรือเฉลี่ยปีละ ๑๔๑,๓๒๒ ไร่ บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นปีละ ๑๒๐,๐๐๐ ไร่ รวมทั้ง ยังได้ปริมาณกักเก็บน้ำและพื้นที่รับประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑๙ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
พื้นที่ชลประทาน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้น ๑๒๐,๐๐๐ ไร่	เพิ่มขึ้น ๑๒๐,๐๐๐ ไร่
	ผลการดำเนินงาน	๑๔๔,๓๒๕ ไร่	๙๖,๐๗๔ ไร่

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ โดยการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ หนอง ผาย และพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ ด้วยการสร้างแหล่งกักเก็บ (แก้มลิง) อ่างเก็บน้ำ ผาย ซึ่งสามารถเพิ่มปริมาณการกักเก็บได้ทั้งสิ้น ๒๔๒.๗๙ ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ มีการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลให้สามารถนำขึ้นมาใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนหรือแหล่งน้ำดิบสำหรับประปาหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ซึ่งปัจจุบันภาค มีปริมาณน้ำบาดาลที่กักเก็บ รวม ๒๔๑,๓๑๒ ล้านลูกบาศก์เมตร และมีปริมาณการใช้น้ำบาดาล รวม ๔,๖๘๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

(๒) การพัฒนาระบบส่งและกระจายน้ำ โดยดำเนินการก่อสร้างระบบสูบน้ำ อาคารบังคับน้ำ คลองส่งน้ำ ไปยังพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น ๕๖๕,๓๒๗ ไร่ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาภาค ที่มีการกำหนดการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ชลประทานปีละ ๑๒๐,๐๐๐ ไร่

(๓) การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ โดยดำเนินการในระดับลุ่มน้ำ ให้มีความสมดุลระหว่างการใช้น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาวเพื่อป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งสามารถเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ทั้งสิ้น ๒.๕๘ ล้านไร่

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๓ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า การแก้ปัญหาความยากจนมีความก้าวหน้าอย่างมาก โดยในปี ๒๕๖๒ สัดส่วนคนจนของภาคลดลงเหลือร้อยละ ๘.๓๗ บรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้คือ ลดลงเหลือร้อยละ ๑๐.๐๐ ในปี ๒๕๖๒ เช่นเดียวกับสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ ในปี ๒๕๖๒ ที่ลดลงเหลือ ๐.๔๓๖ บรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้คือ ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๖

ตารางที่ ๒๐ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
สัดส่วนคนจน	ค่าเป้าหมาย	ลดลงเหลือร้อยละ ๑๒.๒๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๘.๓๗

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ประกอบด้วย

- การพัฒนาอาชีพและรายได้ของคนจน โดยดำเนินการฝึกอบรมอาชีพเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ตลอดจนพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อย พัฒนาอาชีพและรายได้ของคนยากจน พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการพัฒนากำลังคน อาชีวศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จัดตั้งกองทุนชุมชนหนุนเสริมอาชีพผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เพื่อให้หมู่บ้านมีกองทุนชุมชนที่สามารถหนุนเสริมอาชีพผู้มีรายได้น้อย จำนวน ๒,๖๗๘ หมู่บ้าน และผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

- การพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยปรับปรุงสถานที่บริการผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้เป็นอารยสถาปัตยกรรม จำนวน ๑๐ แห่ง พัฒนามาตรฐานการให้บริการและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยพัฒนาคลินิกผู้สูงอายุให้มีมาตรฐานผ่านเกณฑ์การประเมินของกรมการแพทย์ และตำบลมีระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) ในชุมชน และจัดกิจกรรมยุติธรรมเชิงรุกสร้างสุขให้ประชาชนสนับสนุนศูนย์ยุติธรรมชุมชนนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทในเรื่องหนี้ในระบบ

- การพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ผู้นำในขบวนการชุมชนมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ๘๐๗ ตำบล

(๒) การพัฒนาระบบป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่เสี่ยง โดยดำเนินกิจกรรมการรณรงค์กำจัดพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เพื่อคัดกรองพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชนกลุ่มเสี่ยง ประชาชนกลุ่มเสี่ยงอายุ ๔๐ ปีขึ้นไปได้รับการตรวจคัดกรองด้วยอัลตราซาวด์ พร้อมกำจัดสิ่งปนเปื้อนให้ถูกต้องในพื้นที่เสี่ยงและจัดการเรียนการสอนในพื้นที่เสี่ยง

(๓) การพัฒนาโภชนาการแม่และเด็ก โดยมีการเฝ้าระวัง ติดตาม แก้ไขภาวะโภชนาการ และพัฒนาการเด็ก ให้หญิงตั้งครรภ์โลหิตจางไม่เกินร้อยละ ๒.๐ ทารกแรกเกิดมีภาวะขาดสารไอโอดีนลดลง ร้อยละ ๒.๐ และเด็กอายุ ๖ เดือน - ๕ ปี ได้รับธาตุเหล็กอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐.๐ ของประชากรเด็กในภาค

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างความเข้มแข็งฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๓ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๖ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย เป็นผลจากการชะลอตัวของภาคเกษตรและภาคการค้า สำหรับภาคเกษตร ขยายตัวชะลอลงเหลือร้อยละ ๑.๑ ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย เนื่องจากผลผลิตข้าวและอ้อยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ จากการได้รับผลกระทบภัยแล้ง รวมทั้งพื้นที่เกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกพื้นที่ชลประทานอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในพื้นที่มีการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการอนุรักษ์และส่งเสริมการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้คงความอุดมสมบูรณ์ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ ๑๕.๐ ต่อพื้นที่ภาคได้ เนื่องจากมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรและเกิดไฟไหม้ป่าเป็นประจำทุกปี โดยในปี ๒๕๖๒ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๑๔.๙ ต่อพื้นที่ภาค

ตารางที่ ๒๑ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๑๒
อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตร	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๕
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๓.๖
พื้นที่ป่าไม้	ค่าเป้าหมาย	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕.๐ ต่อพื้นที่ภาค
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๑๔.๙

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สรุปได้ดังนี้

(๑) การเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการแปรรูปข้าวหอมมะลิให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น การผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัย และการยกระดับกลุ่มผู้ผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้สู่มาตรฐานสินค้าอย่างครบวงจร รวมทั้งการเชื่อมโยงตลาดข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้

(๒) การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่สินค้าชนิดใหม่ตามศักยภาพพื้นที่ การเพิ่มศักยภาพการผลิตโคเนื้อและโคนมคุณภาพสูง รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์โคขุน โพนยางคำด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์

(๓) การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bioeconomy) ให้เป็นฐานรายได้ใหม่ที่สำคัญของภาค โดยสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ได้สนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ พัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรม ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการของภาค รวมทั้งมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓ ได้เห็นชอบกรอบแนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Economic Corridor : NeEC – Bioeconomy)

(๔) โครงสร้างเศรษฐกิจปรับตัวไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคประกอบด้วย ภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๒๐.๐ มีแนวโน้มที่ลดลง เมื่อเทียบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๒๓.๒ โดยภาคเกษตรกรรมยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้หลักให้กับภาค แต่ส่วนใหญ่เป็นพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเพิ่มมูลค่าและมีความเสี่ยงในการผลิตเนื่องจากมีความผันผวนต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศสูง ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทในการฐานรายได้ให้กับภาคในอนาคต สินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหาร การผลิตเครื่องดื่ม การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การผลิตสิ่งทอ การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากกระดาษ เป็นต้น แต่สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ส่งต่อไปแปรรูปเพิ่มมูลค่านอกภาค ส่วนสินค้าที่นำเข้ามาเพื่อส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าผ่านแดนจากต่างประเทศ

(๕) ภาคเป็นศูนย์กลางในการให้บริการสาธารณสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีโรงพยาบาลระดับจังหวัดและอำเภอตามจังหวัดชายแดนให้บริการรักษาสุขภาพกับประชาชนจากประเทศเพื่อนบ้านตามหลักมนุษยธรรม ส่วนโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในเมืองหลัก อาทิ จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และอุบลราชธานี มีการให้บริการกับกลุ่มผู้รับบริการที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน

(๖) การอนุรักษ์และส่งเสริมการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้คงความอุดมสมบูรณ์และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ต้นน้ำและป่าธรรมชาติ โดยในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อบริหารจัดการพื้นที่ป่า ศึกษานวัตกรรมที่เหมาะสมต่อการฟื้นฟูป่าอนุรักษ์เสื่อมสภาพ จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่า เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลทางวิชาการ และเป็นแหล่งเผยแพร่การใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่า

๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ตั้งแต่ช่วงปลายปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยว ลดลงร้อยละ ๒๒.๓ และรายได้ลดร้อยละ ๒๔.๗ ส่งผลให้ค่าเป้าหมายไม่บรรลุตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ ๒๒ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการขยายตัวรายได้การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐.๐	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๒.๖	หดตัวร้อยละ ๕๑.๙

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สรุปได้ดังนี้

(๑) การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น อาทิ พัฒนาและส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ (กลุ่มจังหวัดวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง)

(๒) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองรองเพิ่มขึ้น อาทิ การส่งเสริมและพัฒนากองการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ การส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง - เข็กกีฬา การส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม การส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางโรแมนติกรูทและนาสิรูท เป็นต้น แต่ยังไม่สามารถสร้างรายได้หลักให้กับภาค

๑.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ๆ ของภาค

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ในช่วง ๓ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ถึงแม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวม ขยายตัวเฉลี่ย

เพียงร้อยละ ๒.๖ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ที่ได้กำหนดค่าเป้าหมายในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๕ เนื่องจากในปี ๒๕๖๒ ภาคประสบปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในภาค อาทิ โครงข่ายคมนาคมทางอากาศ ระบบถนน และระบบราง มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๒๓ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๑๒

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สรุปได้ดังนี้

(๑) การเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการขนส่งทางอากาศ อาทิ การพัฒนาท่าอากาศยานขอนแก่น เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณความต้องการการเดินทางและการขนส่งสินค้าทางอากาศเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เป็นการก่อสร้างอาคารที่พักผู้โดยสารหลังใหม่ พื้นที่รวม ๔๐,๐๐๐ ตารางเมตร สามารถรองรับผู้โดยสารได้ ๒,๐๐๐ คน ต่อชั่วโมงหรือ ๕.๐ ล้านคนต่อปี

(๒) การเชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักและระหว่างฐานการผลิตหลักของประเทศ อาทิ โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงชุมทางถนนจิระ-ขอนแก่น โครงการรถไฟทางคู่ช่วงมาบตาพาด-ชุมทางถนนจิระ โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (Motorway) สายบางปะอิน-สระบุรี-นครราชสีมา และโครงการที่จะดำเนินการในอนาคต อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูง ช่วงกรุงเทพ- นครราชสีมา โครงการรถไฟทางคู่สายใหม่ช่วงบ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร-นครพนม

(๓) การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศ ที่ผ่านมามีการพัฒนาเมืองชายแดนที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (หนองคาย มุกดาหาร และนครพนม) เพื่อเป็นพื้นที่การลงทุนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ เช่น ด้านศุลกากร ระบบถนนและรถไฟเชื่อมโยงเพื่อนบ้าน เป็นต้น แต่ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเมืองและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ไฟฟ้า ประปา การเตรียมเมืองเข้าสู่เมืองอัจฉริยะ เพื่อรองรับการพัฒนาในอนาคต

๑.๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๖ ในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า มูลค่าการค้าชายแดน มีการขยายตัวต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดที่ ร้อยละ ๒๐ โดยมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๙.๑ ต่อปี เนื่องจากความต้องการสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านลดลง โดยเฉพาะ สปป.ลาว ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ หดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ ๑.๑ และประเทศเวียดนาม ขยายตัวชะลอลงเหลือเพียงร้อยละ ๓.๔

ตารางที่ ๒๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๖

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉยงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐.๐	ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๔	ร้อยละ ๑๔.๖

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๖ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่หนองคาย มุกดาหาร และนครพนม โดยจังหวัดหนองคาย ได้ก่อสร้างเส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๒ อ.โพนพิสัย-บึงกาฬ ตอน ๑ ถนนสาย ก.ฝั่งเมืองหนองคาย และการก่อสร้างศุลกากรหนองคายและลานตรวจสินค้าแห่งใหม่พร้อมสิ่งปลูกสร้าง สำหรับจังหวัดมุกดาหาร ได้ก่อสร้างเส้นทางหลวงหมายเลข ๑๒ ภาพสินธุ์-บรรจบทางหลวงหมายเลข ๑๒ (บ้านนาไคร้) ตอน ๑ และตอน ๒ และจังหวัดนครพนม ก่อสร้างศูนย์การขนส่งชายแดนและด่านศุลกากรแห่งใหม่ พร้อมทั้งการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข ๒๒ สกลนคร-นครพนม รวมทั้งโครงการก่อสร้างที่ทำกาการค้าด่านศุลกากรท่าลี่ และส่วนประกอบอื่น สำหรับการลงทุนในการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มุกดาหาร นครพนม และ หนองคาย ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และ หนองคาย ยังไม่มีเอกชนลงทุนเช่าพื้นที่กรมธนารักษ์ ซึ่งอยู่ระหว่างรอเสนอคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษพิจารณาแนวทางสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ราชพัสดุต่อไป

(๒) การค้าชายแดนมีความสำคัญมากขึ้นต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาค โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคมีสัดส่วนการค้าชายแดน ร้อยละ ๓๔.๒ ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค เมื่อเทียบกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีสัดส่วนการค้าชายแดน ร้อยละ ๒๔.๒ ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค มูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดน ด้านการค้าที่สำคัญของภาค ได้แก่ ด้านมุกดาหาร ด้านนครพนม ด้านหนองคาย และด้านพิบูลย์มังสาหาร (อุบลราชธานี) มีสัดส่วนต่อมูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดน เฉลี่ยร้อยละ ๔๖.๙ ๒๓.๔ ๑๗.๘ และ ๕.๔ ตามลำดับ โดยการค้าชายแดนกับ สปป.ลาว สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซล สินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ รถยนต์นั่ง เครื่องสำอาง เครื่องหอมและสบู่ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ทองคำ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ทองแดงและผลิตภัณฑ์ ในส่วนของการค้าผ่านแดนกับจีนตอนใต้ (กว่างสี) สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ หมวดคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และ เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง สำหรับการค้าผ่านแดนกับเวียดนาม สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องรับวิทยุโทรศัพท์ โทรเลข โทรศัพท์ และเคมีภัณฑ์อื่นๆ

(๓) การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-สปป.ลาว แห่งที่ ๕ ณ จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเชื่อมระหว่างบึงกาฬ-เมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ (สปป.ลาว) คาดว่าจะแล้วเสร็จ ในปี ๒๕๖๕

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีผลต่อการผลิตและการดำรงชีวิตในอนาคต ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการเร่งพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อช่วยภาคเกษตรในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เกษตรกร และลดความเสี่ยงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ รวมทั้งการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ใหม่ๆของภาค อาทิ อุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมอาหาร

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุมีผลต่อรูปแบบการผลิตทางการเกษตรที่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมากขึ้น การเข้าสู่สังคมสูงวัยของแรงงานเกษตรกรอย่างรวดเร็วประกอบกับแรงงานเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากขาดแคลนแรงงานหนุ่มสาวที่จะเข้ามาทดแทน ส่งผลต่อผลิตภาพแรงงานในภาคเกษตร ดังนั้นการผลิตภาคเกษตรจึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรกล และพึ่งพิงปัจจัยภายนอกมากขึ้น ตั้งแต่การไถนา การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีสำหรับการผลิต โดยเฉพาะ Internet of Things (IoT) และเทคโนโลยีชีวภาพ จะเป็นเรื่องสำคัญสำหรับภาคเกษตรในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเพิ่มมูลค่าการผลิต

๒.๑.๓ ความเป็นเมืองก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ ทั้งความสะดวกรวดเร็วด้านการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ และการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ การย้ายถิ่นฐานของประชากรเข้ามาอาศัยและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตเมือง และมีการขยายตัวของเมืองที่รวดเร็ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของภาค อาทิ วิถีชีวิตและค่านิยมแบบเมือง ความผูกพันทางสังคมจากฐานทางประเพณีและวัฒนธรรมในอดีตลดลง ในขณะที่คนในภาคส่วนใหญ่มีระดับความรู้และการศึกษาขั้นประถม ทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพในเมืองยังไม่เพียงพอต่อการหารายได้เพื่อการดำรงชีพในระดับที่ดี จำเป็นที่จะต้องการพัฒนาคนให้มีความรอบรู้ สามารถดำเนินชีวิตได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

๒.๑.๔ กระแสการดูแลสุขภาพด้วยวิถีธรรมชาติทำให้ภาคมีโอกาสในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนา ความนิยมของสังคมทั้งในประเทศไทยและของโลกที่ให้ความสนใจการดูแลสุขภาพ อาทิ การบริโภคอาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน และการรับประทานอาหารที่มีสมุนไพรเป็นส่วนประกอบได้สร้างโอกาสให้กับการผลิตทางการเกษตรของภาค โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดตอนบนและตอนล่างของภาคที่มีพื้นฐานการผลิตพืชสมุนไพรและมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชสมุนไพรอยู่มาก

๒.๑.๕ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบต่อการผลิตภาคเกษตร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและความรุนแรงสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงและน้ำท่วม การผลิตภาคเกษตรของภาคพึ่งพิงน้ำฝนพื้นที่ชลประทานมีเพียง ร้อยละ ๑๒.๓๐ ของพื้นที่เกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน และป่าไม้ให้สมดุล เพื่อเป็นฐานการผลิตการเกษตร และพัฒนาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อให้น้ำเพียงพอต่อการผลิตภาคเกษตร และการอุปโภคบริโภค

๒.๑.๖ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพมีผลให้ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมดีขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีวัสดุทำให้ภาคมีโอกาสสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรของภาค การนำเทคโนโลยีชีวภาพแบบง่ายมาใช้ในการผลิตการเกษตรมากขึ้น อาทิ การใช้สาร EM มาใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และใช้

เป็นยาป้องกันโรคแมลง ส่งผลให้เกษตรกรใช้สารเคมีลดลง และผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น ขณะเดียวกันยังช่วยฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ งานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตวัสดุเครื่องใช้และบรรจุภัณฑ์ต่างๆ จากผลผลิตการเกษตร โดยเฉพาะขานอ้อยและมันสำปะหลัง ให้สามารถนำมาทำเครื่องเรือน และบรรจุภัณฑ์ต่างๆ แทนพลาสติก เช่น ถ้วยชาม ก่องและถุง เป็นต้น จะเป็นผลดีกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลผลิตเกษตรชนิดนี้จำนวนมาก ช่วยแก้ปัญหาราคาส่งผลผลิตและยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย

๒.๑.๗ โรคอุบัติใหม่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของคนในภาค การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่อการผลิตภาคเกษตรและภาคบริการ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่ต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศเป็นหลัก อาทิ มะม่วง และกล้วยหอม ด้านท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน รูปแบบการผลิตของภาคมีแนวโน้มเปลี่ยนจากการพึ่งพาตลาดภายนอกเป็นตลาดภายในมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพสินค้าและบริการเพื่อสร้างความต้องการสินค้าใหม่ๆ

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) แหล่งที่ตั้งของภาคอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนที่เป็นโครงข่ายเชื่อมโยงทั้งภายในภาค เชื่อมโยงระหว่างภาค และประเทศเพื่อนบ้าน สามารถขนส่งสินค้าและการโดยสารได้หลายทิศทาง ทั้งในเส้นทางเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) และตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลดีต่อการค้า ไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา และมีระบบการขนส่งทางอากาศที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงในระดับประเทศ และในระดับนานาชาติ

(๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก ถึงร้อยละ ๔๒.๘ ของพื้นที่การเกษตรของประเทศ และในพื้นที่ภาคสามารถปลูกพืชได้หลากหลาย โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งมีความปลอดภัยที่สุดของประเทศ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพด้านปศุสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงโคเนื้อโพนยางคำที่มีชื่อเสียงและคุณภาพที่ดีที่สุดของประเทศ และมีฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐานชั้นสูง รวมทั้งยังเป็นแหล่งฐานการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรของประเทศ ที่สามารถพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าการผลิตได้อีกมาก

(๓) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และหลากหลาย ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น แหล่งไดโนเสาร์ โบราณคดีบ้านเชียง โบราณสถานที่เชื่อมโยงอารยธรรมขอม เช่น ปราสาทหินพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และธรรมชาติที่สวยงาม เช่น เขาใหญ่ ภูกระดึง ภูเขี้ยว รวมทั้งการรักษาประเพณีและวัฒนธรรม การแห่ปราสาทผึ้ง ผีตาโขน บุญบั้งไฟ การแห่ช้างสุรินทร์ ที่โดดเด่นสามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ และท่องเที่ยวเชิงกีฬา ที่สามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวนานาชาติ และนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มได้ นอกจากนี้ยังมีสินค้าพื้นเมืองที่มีคุณภาพและหลากหลาย โดยเฉพาะผ้าไหม ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าย้อมคราม ที่สามารถพัฒนาต่อยอดให้สามารถเข้าสู่ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ

(๔) สถาบันวิจัยตั้งอยู่ในพื้นที่ ๑๒ แห่ง ซึ่งมีความสามารถเฉพาะทางที่โดดเด่น อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านสาธารณสุขและเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ด้านวิศวกรรมศาสตร์และแปรรูปอาหาร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสกลนคร ด้านเกษตรและประมง เป็นต้น

(๕) การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศสู่ภาค อาทิ โครงข่ายรถไฟทางคู่ รถไฟความเร็วสูง และทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จะทำให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ในภาค

(๖) กระแสของสังคมโลกให้ความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพ ประกอบกับโครงสร้างประชากรสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการด้านสุขภาพสูงขึ้น เช่น อาหารมาตรฐานอินทรีย์ และพืชสมุนไพร ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพร้อมในด้านการผลิต

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) พื้นที่ภาคประสบปัญหาความแห้งแล้ง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นดินเป็นดินทรายที่ไม่อุ้มน้ำ และมีแนวโน้มความแห้งแล้งรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ป่าลดลงและเสื่อมโทรม เพราะถูกทำลายเพื่อการเกษตรและการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และระบบชลประทานยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง มีเพียงร้อยละ ๑๒.๓ ของพื้นที่เกษตรเท่านั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำการผลิตที่พึ่งพาน้ำฝน และทำนาปรังได้เพียงส่วนน้อย บางพื้นที่มีปัญหาดินเค็มทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเต็มที่

(๒) จำนวนคนจนมากที่สุดของประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ของประชากรภาค มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ขาดโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพแรงงานอยู่ในระดับต่ำส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ และจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังท้องถิ่นอื่น หรือต่างประเทศ เพื่อหางานทำ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

(๓) คนมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารดิบ มีปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมากที่สุดในประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ชุ่ม เพราะมีหนองน้ำ อ่างเก็บน้ำอยู่จำนวนมาก จึงทำให้เชื่อกันว่ากระจายแพร่เชื้ออยู่ตามแหล่งน้ำต่างๆ คนขอนแก่น จึงมีโอกาสป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีสูง

(๔) แม่และเด็กมีปัญหาโภชนาการในสตรีมีครรภ์ เด็กมีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า ๒,๕๐๐ กรัม สูงที่สุดในประเทศ ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสามารถทางเชาว์ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ต่ำสุดของประเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๙๔.๗๙ กระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม เนื่องจากจำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมากที่สุดของประเทศ

(๕) แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน บางแห่งตั้งอยู่ห่างไกลเข้าถึงได้ยาก กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีน้อย

(๖) การเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของเกษตรกร

(๗) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น มูลค่าเพิ่มต่ำ ประกอบกับการลงทุนใหม่ มีน้อย จึงมีแหล่งสร้างงานน้อย

(๘) การค้าชายแดน สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ผลิตจากนอกภาค ไม่สร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับภาค

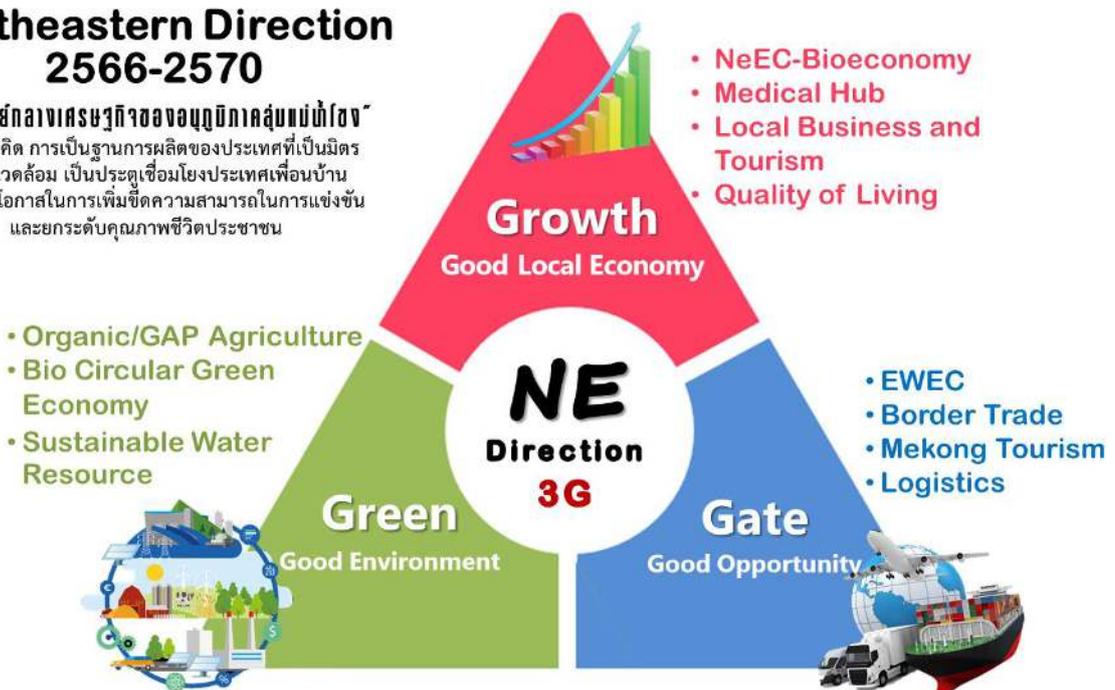
๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นฐานการผลิตการเกษตรทั้งข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ รวมทั้งมีทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการเชื่อมโยงทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ที่มีความสามารถเฉพาะทางที่โดดเด่น แต่มีปัญหาพื้นฐานด้านการขาดแคลนน้ำ ดิน คุณภาพต่ำ ประสบอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซาก คนมีปัญหาทั้งในด้านความยากจนและคุณภาพชีวิต ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง” โดยพัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่ เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ เชื่อมโยงการค้า การลงทุนในภูมิภาค ตามแนวคิดการเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NE Direction) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ๓G ได้แก่ Green พัฒนาเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ พัฒนาโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว หรือ Bio Circular Green Economy) และการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน Growth โดยใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สนับสนุนการพัฒนาศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ท่องเที่ยวชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิต และ Gate ใช้โอกาสจากการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดน ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์

Northeastern Direction 2566-2570

เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง”
ตามแนวคิด การเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน
เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน

๓.๓ เป้าหมายรวม

๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

การกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับหมุดหมายการพัฒนาประเทศตามกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ พร้อมทั้งพิจารณา โอกาส ศักยภาพ ปัญหาและข้อจำกัดของภาค เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาไปสู่ “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” โดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ และการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยขับเคลื่อนการพัฒนา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๓.๔.๑ พัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ

(๑) พัฒนาข้าวหอมมะลิ พืชไร่ พืชสวน พืชไร่ พืชสวน พืชไร่ พืชสวน รวมทั้งพื้นที่ที่มีศักยภาพอื่นๆ ให้ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัยและอินทรีย์ โดยพัฒนากระบวนการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเกษตรชีวภาพทั้งระบบ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

(๒) ส่งเสริมการปลูกพืชมูลค่าสูง อาทิ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาว และสมุนไพร (เลย อุดรธานี สกลนคร นครพนม) โดยจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อการบริหารจัดการ ส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชสมุนไพรสำคัญ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มหาสารคาม เลย อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี อาทิ ขมิ้นชันและไพล ให้มีปริมาณมากพอและมีคุณภาพตามระบบมาตรฐานการเกษตรและตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพืชสมุนไพร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ และการจัดตั้งตลาดกลาง

(๓) ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพสูงในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มุกดาหาร นครพนม นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี และโคนม ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น โดยสนับสนุนการปรับปรุงพันธุ์ ส่งเสริมการปลูกแปลงหญ้าและปรับปรุงคุณภาพอาหารสัตว์ พัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงและทักษะเกษตรกร รวมทั้งการจัดระบบมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ให้ได้มาตรฐานอุตสาหกรรม (GMP) และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและขยายตลาดไปสู่อาเซียน

(๔) ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากภาควิชาการในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรกรต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมชีวภาพอย่างเป็นรูปธรรมโดยให้สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในภาคให้มีบทบาทเป็นฐานทางวิชาการสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่กระจายอยู่ทุกพื้นที่ถ่ายทอดความรู้ และนำการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

๓.๔.๒ บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา

(๑) จัดหาแหล่งน้ำและขยายพื้นที่ชลประทานในพื้นที่ที่มีศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมกับนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร

จัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ สำหรับภาคเกษตรในระดับไร่นา ขยายผลโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และ โคก หนอง นา โมเดล เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้ในฤดูแล้ง

(๒) บริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ โดยดำเนินการในระดับลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างการใช้ น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาวเพื่อป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง

๓.๔.๓ พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน อาทิ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าย้อมคราม ในพื้นที่กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ สกลนคร อุดรธานี เลย หนองบัวลำภู บึงกาฬ และจังหวัดที่มีศักยภาพ เป็นต้น

(๑) ยกกระดับมาตรฐานสินค้ากลุ่มผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าย้อมคราม และส่งเสริมพื้นที่ที่มีศักยภาพให้ก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางแฟชั่นในระดับภูมิภาค โดยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสร้างนวัตกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้า สร้างอัตลักษณ์และคุณค่าของผ้าทออีสานโดยสร้างเรื่องราวของลวดลายสีเส้นเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพสินค้า ออกแบบ สี ลวดลาย ตราสัญลักษณ์ พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ตลอดห่วงโซ่การผลิตให้หลากหลาย

(๒) พัฒนาผู้ประกอบการและนักออกแบบรุ่นใหม่ ในการออกแบบและการจัดการสินค้าให้ทันสมัย พัฒนาระบบตลาด สร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับภาคอุตสาหกรรม

(๓) ส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ พัฒนาระบบการผลิตตั้งแต่การปลูกหม่อน ฝ้าย คราม เลี้ยงไหม แปรรูป การสร้างเรื่องราวให้เชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การดำรงชีวิตแบบพื้นถิ่น

๓.๔.๔ พัฒนาเมือง เขตเศรษฐกิจพิเศษและเมืองชายแดน รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค

(๑) พัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะที่มีความน่าอยู่ โดยพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ พัฒนาเมืองนครราชสีมา เมืองมุกดาหาร และเมืองหนองคาย ให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมและการบริการให้กับพื้นที่โดยรอบ โดยเน้นการต่อยอดจากฐานเศรษฐกิจที่มีในพื้นที่เพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่โดยรอบ ยกกระตือรือร้นระบบโครงสร้างพื้นฐานในเมืองให้ครอบคลุมและได้มาตรฐานเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของคนทุกกลุ่ม รวมทั้งวางแผนเพื่อสงวนและรักษาพื้นที่สีเขียวอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการรุกรานพื้นที่สีเขียวจากการขยายตัวของเมืองในอนาคต และส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงชายแดน โดยเร่งก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๕ (บึงกาฬ-ปากซัน) พัฒนาเส้นทางใหม่เชื่อมโยงบึงกาฬ-อุดรธานี และรถไฟความเร็วสูง เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายเส้นทางคมนาคมระหว่างไทย ลาว เวียดนาม และจีน ให้มีความสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

(ก) พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มุกดาหาร นครพนม และหนองคาย ให้มีความพร้อมสำหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นศูนย์กลางความเจริญในการกระจายความเจริญไปยังพื้นที่โดยรอบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการลงทุนและสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน พร้อมทั้งเร่งรัดการดำเนินงานโครงการและมาตรการสำคัญในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และบริการ CIQ ที่ได้มาตรฐานสากล

(ข) พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ให้เกิดความเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) เพื่อเชื่อมโยงไปยัง สปป.ลาว เวียดนาม และต่อเนื่องไปยังจีนซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของโลก และเชื่อมโยงกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยมีโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางรถไฟ ทางอากาศ สู่อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของประเทศ อาทิ อุตสาหกรรมระบบราง ท่าเรือบก (Dry Port)

๓.๔.๕ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน

(๑) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ โดยส่งเสริมชุมชนในการสร้างสรรค์กิจกรรม อาทิ ท่องเที่ยวสุขภาพ เทศกาลประจำถิ่น โฆษณาประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างการรับรู้สินค้า บริการ แหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน และเมืองเก่า ได้แก่ เมืองเก่าบุรีรัมย์ เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่าสุรินทร์ เมืองเก่านครราชสีมา และเมืองเก่าสกลนคร พัฒนาแบรนด์และสื่อสารความแตกต่างของชุมชนต่าง ๆ ในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling)

(๒) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยบูรณาการกิจกรรมแพนท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดให้เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอารยธรรมอีสานใต้ และเชื่อมโยงสู่ประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนาม เพื่อเพิ่มระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ พัฒนาสินค้าและบริการที่มีจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สร้างจากทุนทางวัฒนธรรม พัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการการท่องเที่ยววิถีใหม่ รักษามาตรฐานการให้บริการ จัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี พัฒนาระบบโลจิสติกส์สนับสนุนนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบไปสู่แหล่งท่องเที่ยว ดูแลความปลอดภัยและสุขลักษณะให้นักท่องเที่ยว

(๓) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ในพื้นที่จังหวัดเลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อานาจเจริญ อุบลราชธานี และสกลนคร และพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ สี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง เลย-อุดรธานี-หนองบัวลำภู-หนองคาย-สปป.ลาว โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ให้สอดคล้องกับกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของสองฝั่งโขง พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย อาทิ การท่องเที่ยว/พักผ่อน ชมทัศนียภาพและวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง (Leisure/Lifestyle) การท่องเที่ยวด้วยจักรยานและการเดินทางแบบคาราวาน (Cycling/Caravan Tours) การท่องเที่ยวเชิงมหกรรม (Festivals/Events) เป็นต้น พัฒนาลานเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาท่าเรือและการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย ส่งเสริมการบริหารจัดการที่เกิดจากชุมชนเพื่อสร้างงานและรายได้

(๔) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุดรธานี หนองบัวลำภู และชัยภูมิ โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

และมีชีวิต ออกแบบการจัดแสดง จัดนิทรรศการ มัลติมีเดีย หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม มีความสนุกสนาน รื่นรมย์เสมอ (play and learn) ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศเพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวที่สนใจ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน โฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและกลับมาได้บ่อยครั้ง

(๕) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน ดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในลักษณะเครือข่าย เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างภาคเอกชน กับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งในประเทศและกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาทักษะฝีมือบุคลากรในภาคบริการและการท่องเที่ยว จัดฝึกอบรมภาคีเครือข่ายภาษาต่างประเทศ นอกจากนั้นพัฒนาสินค้า OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชน ของที่ระลึก ร้านอาหาร ที่พักให้มีคุณภาพดี โดยเน้นการให้บริการด้านอาหารพื้นถิ่นที่สะอาด ปลอดภัย รวมถึงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

๓.๔.๖ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานและแก้ปัญหาความยากจนให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

(๑) พัฒนาอาชีพและรายได้ของผู้มีรายได้น้อย โดยสร้างโอกาสให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย มีที่ดินทำกินของตนเอง ส่งเสริมการมีอาชีพ สนับสนุนปัจจัยการผลิตและแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ยกระดับฝีมือและอบรมให้ความรู้ เพื่อให้มีรายได้เสริมและเกิดความมั่นคงทางรายได้ ตามแนวทางโคก หนอง นา โมเดล และเกษตรทฤษฎีใหม่

(๒) พัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคเฉพาะถิ่น แก้ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่เสี่ยง อาทิ จังหวัดขอนแก่น สกลนคร ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ อานาจเจริญ มหาสารคาม อุดรธานี นครพนม และยโสธร โดยส่งเสริมการเรียนรู้ในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับให้แก่ประชาชน ทั้งในชุมชนและเยาวชนในสถานศึกษา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและค่านิยมในการบริโภคอาหารปรุงสุกจากปลาน้ำจืดมีเกล็ด กำจัดสิ่งปฏิกูลจากชุมชนบริเวณรอบแหล่งน้ำอย่างถูกหลักสุขาภิบาล สร้างเครือข่ายโรงพยาบาลในการคัดกรอง เฝ้าระวัง วินิจฉัยและรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับและผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี พร้อมทั้งพัฒนาระบบคัดกรองกลุ่มเสี่ยงและระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามการทำงาน

(๓) พัฒนาโภชนาการแม่และเด็ก โดยส่งเสริมการบริโภคไอโอดีนและให้ความรู้แก่พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กในด้านโภชนาการที่เหมาะสม ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ และวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นการพัฒนาเด็กในช่วง ๐-๓ ปีแรก และยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนและพื้นที่ห่างไกลให้ได้มาตรฐาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กก่อนวัยเรียน ให้มีพัฒนาการความพร้อมทั้งทักษะสมอง ร่างกาย และสังคม

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทุ่งกุลาร้องไห้

(๑) **สาระสำคัญ** ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร ตลอดจนภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนากระบวนการผลิตและการแปรรูปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งยกระดับคุณภาพมาตรฐานและการยอมรับของผู้บริโภค ทั้งใน

ประเทศและต่างประเทศ ซึ่งต้องมีการพัฒนาทั้งตัวมาตรฐาน กระบวนการตรวจรับรอง และการตรวจสอบย้อนกลับ ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและไม่เป็นภาระต้นทุนการผลิต โดยสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ตลอดจนพัฒนาระบบกระบวนการรับรองให้มีความรวดเร็ว และระบบการตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อใช้ในการติดตามตรวจสอบที่ต้นทาง

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
• การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรอินทรีย์ • วิจัยและพัฒนาพันธุ์ • การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ • ตรวจรับรองมาตรฐาน • ระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน • การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร • พัฒนาคูณภาพดิน	• วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ • ส่งเสริมการแปรรูปโดยใช้นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ	• ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการบริโภค • เพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์และออฟไลน์ • การสำรวจความต้องการสินค้าเกษตรกรอินทรีย์ (ตลาดเฉพาะ) • การสร้างตราสินค้า

๓.๕.๒ แผนงานพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ฐานเศรษฐกิจชีวภาพ (NeEC-Bioeconomy)

(๑) **สาระสำคัญ** เน้นส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตสำหรับอุตสาหกรรมชีวภาพ และพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมชีวภาพเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ รวมถึงการพัฒนาบริหารจัดการเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาทางชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพในการสร้างนวัตกรรม ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ สถานศึกษา และหน่วยงานวิจัยของภาครัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโต

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
• การส่งเสริมการลงทุนเพื่อสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ • การจัดตั้งศูนย์ทดสอบห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล • การส่งเสริมการทำเกษตรสมัยใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลิตภาพและผลผลิตทางการเกษตร	• การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ • การต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชีวภาพ	• การเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ • การสร้างความตระหนักของผู้บริโภคถึงความสำคัญของการบริโภคผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชีวภาพ

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคกลาง
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคกลาง (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

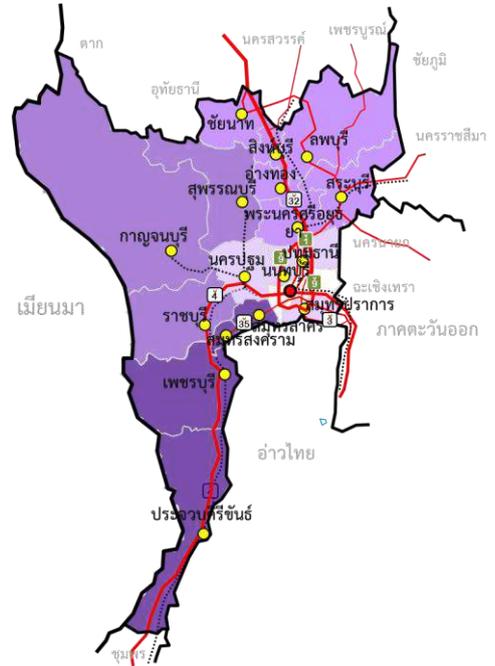
๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

• เศรษฐกิจของภาคกลางมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยภาคกลาง (๑๗ จังหวัด) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๓,๗๗๕,๖๗๙ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๐ ภาคกลางเป็นภาคที่มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างเพียงพอ ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งมีแหล่งน้ำและระบบชลประทานค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา จึงมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยวและบริการ ทำให้มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคสูงรองจากกรุงเทพฯ และเมื่อภาคกลางรวมกับกรุงเทพฯ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๕๖.๑ ในขณะที่ภาคอื่นส่วนใหญ่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อประเทศค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการผลิตที่ผ่านมา พบว่าภาคกลางมีส่วนการผลิตต่อประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่กรุงเทพฯ เพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ ๓๒.๘ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๓๓.๘ ในปี ๒๕๖๒ ทั้งๆ ที่ภาคกลางเป็นภาคที่รองรับกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นว่าภาคกลางยังจำเป็นต้องพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พร้อมรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะขยายตัวหรือย้ายฐานการผลิตจากกรุงเทพฯ

ตารางที่ ๑ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคกลาง ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	Per capita ๒๕๖๒
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคกลาง	๓,๒๕๔,๐๒๗	๓,๓๕๓,๒๙๘	๓,๕๓๖,๒๗๑	๓,๗๒๗,๔๐๖	๓,๗๗๕,๖๗๙	๒๕๔,๘๖๐
สัดส่วน/ประเทศ	๒๓.๗	๒๓.๐	๒๒.๘	๒๒.๘	๒๒.๓	
ประเทศ	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๔,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๔๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖	๒๔,๓,๗๘๗

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

• **โครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจขับเคลื่อนโดยภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ**

ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ ๔๘.๔ ของผลิตภัณฑ์ภาค อุตสาหกรรมสำคัญที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงของภาค ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี และผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ ภาคบริการมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๔๕.๗ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้า และการขนส่ง สำหรับภาคเกษตรมีบทบาทน้อยเฉลี่ยร้อยละ ๕.๙ โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช และเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ ๕๑.๔ ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๔๑.๗ และภาคเกษตรที่ร้อยละ ๖.๘ จะพบว่าภาคบริการมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรมีความสำคัญลดลง

ตารางที่ ๒ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคกลาง ณ ราคาประจำปี

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	๒๐๐,๙๕๓ ๖.๒	๑๙๕,๙๐๖ ๕.๘	๒๐๒,๙๘๐ ๕.๗	๒๒๓,๘๒๒ ๖.๐	๒๒๖,๗๕๔ ๖.๐	๖.๘	๕.๙
ภาคอุตสาหกรรม	๑,๖๗๓,๓๑๑ ๕๑.๔	๑,๖๗๕,๓๘๒ ๕๐.๐	๑,๗๔๒,๒๒๒ ๔๙.๓	๑,๘๑๓,๖๖๓ ๔๘.๗	๑,๗๘๘,๖๖๒ ๔๗.๔	๕๑.๔	๔๘.๔
เหมืองแร่เหมืองหิน	๒๙,๑๙๒ ๐.๙	๓๗,๑๙๙ ๑.๑	๓๕,๗๗๘ ๑.๐	๓๔,๕๙๕ ๐.๙	๓๖,๙๒๕ ๑.๐	๐.๙	๑.๐
อุตสาหกรรม	๑,๕๐๘,๗๓๘ ๔๖.๔	๑,๕๓๘,๑๖๗ ๔๔.๓	๑,๕๕๕,๓๖๘ ๔๓.๙	๑,๖๑๒,๘๖๖ ๔๓.๓	๑,๕๖๗,๗๐๖ ๔๑.๕	๔๖.๕	๔๒.๙
อื่นๆ	๑๓๕,๓๘๑ ๔.๒	๑๕๑,๐๑๖ ๔.๕	๑๕๕,๐๗๗ ๔.๔	๑๖๖,๒๐๒ ๔.๕	๑๘๔,๐๓๑ ๔.๙	๔.๑	๔.๖
ภาคบริการ	๑,๓๗๙,๗๖๔ ๔๒.๔	๑,๔๘๒,๐๑๑ ๔๔.๒	๑,๕๙๑,๐๖๘ ๔๕.๐	๑,๖๘๙,๙๒๑ ๔๕.๓	๑,๗๖๐,๒๖๒ ๔๖.๖	๔๑.๗	๔๕.๗
ค้าส่งค้าปลีก	๔๐๐,๔๐๐ ๑๒.๓	๔๒๙,๕๕๖ ๑๒.๘	๔๗๖,๙๐๒ ๑๓.๕	๕๒๔,๕๘๐ ๑๔.๑	๕๔๔,๕๓๒ ๑๔.๔	๑๒.๐	๑๔.๐
ขนส่ง	๒๒๑,๕๓๙ ๖.๘	๒๕๐,๔๑๔ ๗.๕	๒๖๖,๙๗๔ ๗.๕	๒๖๗,๒๔๐ ๗.๒	๒๖๕,๖๘๕ ๗.๐	๖.๙	๗.๓
อื่นๆ	๗๕๗,๘๒๕ ๒๓.๓	๘๐๒,๐๔๐ ๒๓.๙	๘๕๗,๑๙๒ ๒๔.๐	๘๙๘,๑๐๑ ๒๔.๑	๙๕๐,๐๔๕ ๒๕.๒	๒๒.๙	๒๔.๔
ผลิตภัณฑ์รวม	๓,๒๕๔,๐๒๗ ๑๐๐.๐	๓,๓๕๓,๒๙๘ ๑๐๐.๐	๓,๕๓๖,๒๗๑ ๑๐๐.๐	๓,๗๒๗,๔๐๖ ๑๐๐.๐	๓,๗๗๕,๖๗๙ ๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของกองบัญชีประชาชาติ สศช.

• **เศรษฐกิจภาคกลางขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศ** ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจภาคกลางขยายตัวร้อยละ ๓.๑ เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการขยายตัวของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๒.๗ แต่ยังคงต่ำกว่าการขยายตัวของระดับประเทศที่ร้อยละ ๓.๕ ทั้งที่ภาคกลางเป็นภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจของภาคพึ่งพิงการส่งออก ทำให้ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา และการผลิตสินค้าในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มต้นทุนสูงขึ้น ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากค่าแรงและราคาที่ดินที่สูงขึ้น ทำให้การผลิตสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานเข้มข้นและเทคโนโลยีขั้นต่ำที่แข่งขันกันด้วยราคานั้นจะถูกแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดจากสินค้าที่ผลิตในประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศอื่นๆ ที่มีต้นทุนถูกกว่าโดยเฉพาะสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอัตราการขยายตัวของ

ภาคอุตสาหกรรมในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๑.๒ ส่วนภาคเกษตร และบริการ ขยายตัวร้อยละ ๓.๙ และ ๔.๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคกลาง จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย: ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะเวลา ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะเวลา ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	-๘.๑	-๔.๘	๕.๐	๑๐.๐	-๓.๓	-๒.๓	๓.๙
ภาคอุตสาหกรรม	๓.๑	-๐.๗	๒.๓	๒.๔	-๑.๑	๑.๖	๑.๒
เหมืองแร่เหมืองหิน	๑๘.๙	๓.๓	-๖.๐	-๓.๙	๖.๖	๔.๘	-๑.๑
อุตสาหกรรม	๒.๓	-๑.๓	๒.๖	๒.๗	-๒.๐	๑.๓	๑.๑
อื่นๆ	๙.๐	๖.๗	๑.๐	๐.๖	๔.๖	๔.๙	๒.๑
ภาคบริการ	๖.๐	๓.๙	๖.๖	๔.๕	๓.๖	๕.๑	๔.๙
ค้าส่งค้าปลีก	๔.๙	๑.๙	๘.๓	๗.๗	๒.๐	๓.๕	๖.๐
ขนส่ง	๘.๕	๕.๔	๑๑.๘	๐.๕	๒.๒	๕.๓	๔.๘
อื่นๆ	๕.๕	๔.๖	๔.๗	๕.๑	๕.๑	๖.๑	๕.๐
ผลิตภัณฑ์รวมภาคกลาง	๓.๕	๑.๐	๔.๕	๓.๙	๑.๐	๒.๗	๓.๑
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของกองบัญชีประชาชาติ สศช.

• ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรของภาคกลาง (GRP Per capita) เท่ากับ ๒๕๔,๘๖๐ บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๒๔๓,๗๘๗ บาท โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per capita) สูงที่สุดคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔๓๙,๑๕๙ บาท รองลงมาได้แก่ สมุทรสาคร ๓๘๘,๓๗๒ บาท สมุทรปราการ ๓๔๙,๔๐๖ บาท และสระบุรี ๓๓๖,๓๙๓ บาท ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ สุพรรณบุรี ๑๐๗,๐๒๓ บาท ต่ำกว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔.๑ เท่า

ตารางที่ ๔ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาทต่อคนต่อปี

ภาค/ประเทศ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวภาคกลาง	๒๓๑,๘๙๘	๒๓๕,๖๕๔	๒๔๓,๓๒๗	๒๕๓,๗๐๐	๒๕๔,๘๖๐
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๓.๕	๑.๖	๓.๓	๔.๓	๐.๕
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สศช.

• พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคกลางยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดคือ จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมาได้แก่ ปทุมธานี ร้อยละ ๑๑.๕ สมุทรสาคร ร้อยละ ๑๐.๘ และพระนครศรีอยุธยา ร้อยละ ๑๐.๖ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ ๐.๗ ซึ่งเห็นว่าการกระจายการพัฒนาในภาคกลางยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยจังหวัดในภาคที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูง

คือจังหวัดในแถบปริมณฑลที่รองรับการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาจากกรุงเทพฯ โดยตรงและจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค ดังนั้น จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ฐานการผลิตเดิมของภาคควบคู่กับการกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนหรือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มากขึ้น

(๒) การเกษตร

• **ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ** โดยภาคกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร จึงมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีระบบชลประทานที่ดี มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย ทำให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรหลากหลายประเภท ทั้งพืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่เชื่อมโยงแหล่งผลิตสินค้าเกษตรทั้งในภาคกลาง และภาคอื่นๆ **มีสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี** มีศูนย์วิจัยข้าวตั้งอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี ลพบุรี ราชบุรี ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ ยังมีตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุพรรณ จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น **มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรภาคกลาง ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ ประมาณ ๒๒๖,๗๕๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑๙๕,๙๐๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙** ภาคเกษตรของภาคกลางมีส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค และร้อยละ ๑๖.๕ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของประเทศ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรภาคกลาง ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวร้อยละ ๓.๙ สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๓ ต่อปี สำหรับปัญหาสำคัญของการทำเกษตรภาคกลางที่ยังต้องดำเนินการแก้ไข คือ รูปแบบการผลิตเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และหลายพื้นที่มีภัยแล้ง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้นตามแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมของภาคกลางลดลง นอกจากนี้แนวโน้มต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรของภาคกลางมีสูงขึ้นจากค่าจ้างแรงงานและราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งค่าจ้างในการทำการเกษตรต่างๆ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นผู้พ้นวัยหนุ่มสาวแล้ว จึงใช้การทำเกษตรในรูปแบบการจ้างดำเนินการมากขึ้น เช่น การจ้างเตรียมดิน และการจ้างเก็บเกี่ยว เป็นต้น

• **ภาคกลางถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง** ทั้งทางด้านเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ และประมง แหล่งการทำเกษตรที่สำคัญของภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๑๔.๖ รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ ๑๑.๗ กาญจนบุรี ร้อยละ ๑๐.๙ ประจวบคีรีขันธ์ ร้อยละ ๙.๖ และนครปฐม ร้อยละ ๘.๙ **สินค้าเกษตรด้านพืชที่สำคัญของภาคกลาง** ได้แก่ ข้าว แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา **มันสำปะหลัง** แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และลพบุรี **อ้อยโรงงาน** แหล่งปลูกที่สำคัญได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี และสุพรรณบุรี **สับปะรดโรงงาน** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** แหล่งปลูกที่สำคัญได้แก่ จังหวัดลพบุรี และสระบุรี นอกจากนี้ยังมี **กล้วยไม้** เป็นพืชส่งออกสำคัญที่ทำรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ โดยแหล่งผลิตกล้วยไม้ที่สำคัญของประเทศอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งจังหวัดที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมากที่สุดของภาคและของประเทศคือ จังหวัดนครปฐม รองลงมาคือ สมุทรสาคร **ด้านปศุสัตว์** ได้แก่ **โคนม** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสระบุรี รองลงมา ได้แก่ ลพบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรีและนครปฐม **โคเนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมา ได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และสุพรรณบุรี **สุกร** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดราชบุรี รองลงมา ได้แก่ นครปฐม สุพรรณบุรี ลพบุรี และ

สระบุรี **เปิดเนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสระบุรี รองลงมา ได้แก่ นครปฐม ลพบุรี กาญจนบุรี และราชบุรี **เปิดไข่** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา ได้แก่ อ่างทอง นครปฐม ชัยนาท ลพบุรี และพระนครศรีอยุธยา **ไก่เนื้อ** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดลพบุรี รองลงมา ได้แก่ กาญจนบุรี สระบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม และ**ไก่ไข่** เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดนครปฐม รองลงมา ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี สระบุรี และกาญจนบุรี สำหรับ**ด้านประมง** ภาคกลางมีศักยภาพในการทำการประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ

ตารางที่ ๕ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคเกษตร รายกิจกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
พืช	๖๖.๑	๖๓.๐	-๓.๔	๖.๕
ปศุสัตว์	๑๙.๖	๒๓.๑	๘.๙	๑.๖
บริการทางการเกษตร และป่าไม้	๑.๖	๑.๘	-๐.๘	๖.๑
ประมง	๑๒.๖	๑๒.๑	-๘.๕	๑.๕
เกษตร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	-๒.๓	๓.๙

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สศช.

- **พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคกลางสูงกว่าภาพรวมระดับประเทศ** ปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรวมประมาณ ๑๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ และมีพื้นที่ชลประทานครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๐.๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ ทำให้ภาคกลางมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรคิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมระดับประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒

- **เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก** จากข้อมูลการตรวจรับรองเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ พบว่าภาคกลางมีพื้นที่ได้รับการรับรองเกษตรปลอดภัยรวมทั้งสิ้น ๑๐๘,๗๔๘.๐๑ ไร่ แบ่งออกเป็นที่ยังไม่หมดอายุ ๘๘,๓๑๖.๐๙ ไร่ และที่หมดอายุ ๑๐,๔๓๑.๙๒ ไร่ และเกษตรอินทรีย์ ๓๐,๖๕๑.๘๖ ไร่ แบ่งออกเป็นที่ยังไม่หมดอายุ ๑,๖๖๐.๕๗ ไร่ และที่หมดอายุ ๒๘,๙๙๑.๒๙ ไร่ โดยจังหวัดในภาคกลางที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยมากที่สุดคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาได้แก่ ราชบุรี ปทุมธานี นครปฐม และกาญจนบุรี ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ จังหวัดลพบุรี รองลงมาได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม สระบุรี และสุพรรณบุรี ในอนาคตความต้องการสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์จะมีมากขึ้นตามพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนั้นการสนับสนุนและส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ยังมีความสำคัญที่ต้องดำเนินการและขยายผลต่อไป

(๓) อุตสาหกรรม

- **สาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักของภาค** ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑,๗๘๘,๖๖๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑,๖๓๕,๓๘๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม ๑,๕๖๗,๗๐๖ ล้านบาท สาขาเหมืองแร่

๓๖,๙๒๕ ล้านบาท สาขาการไฟฟ้า ๑๖๗,๖๓๖ ล้านบาท และสาขาการประปา ๑๖,๓๙๕ ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคกลาง ปี ๒๕๖๒ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕ และมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ สาขาอุตสาหกรรมในช่วงสามปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัว ร้อยละ ๑.๑ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๓ ต่อปี

• **แหล่งผลิตที่สำคัญของภาคกลางยังคงกระจุกตัวในจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครปฐม และสระบุรี** จังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ ๑๙.๕ รองลงมาได้แก่ สมุทรสาคร ร้อยละ ๑๗.๖ พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ ๑๕.๙ ปทุมธานี ร้อยละ ๑๔.๐ และนครปฐม ร้อยละ ๑๑.๗ สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดของภาคกลางคือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาค แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร รองลงมาได้แก่- นครปฐม สมุทรปราการ ปทุมธานี และราชบุรี อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่ม ร้อยละ ๑๑.๑ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสมุทรสาคร อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี ร้อยละ ๑๐.๖ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม และปทุมธานี อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ ร้อยละ ๙.๖ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี และอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง ร้อยละ ๗.๗ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสมุทรปราการ สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญของภาคกลางที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง กระดาษ เคมีภัณฑ์ แก้วซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ และเฟอร์นิเจอร์

• **อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ มีการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม** ทำให้มีคู่แข่งทางการค้าสูง และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เกิดปัญหามลพิษเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาจากผู้รับจ้างผลิตที่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาเป็นการผลิตที่เป็นเจ้าของแบรนด์ตัวเองที่มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง

(๔) การค้าส่งค้าปลีก

• **ภาคกลางเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญของประเทศรองมาจากกรุงเทพฯ** ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้า ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๕๔๔,๕๓๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๔๒๙,๕๕๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ มูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้าคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๔ ของเศรษฐกิจภาค และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๙.๘ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้าทั้งประเทศ สำหรับอัตราการขยายตัวมีแนวโน้มเติบโตดี โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๔ ขยายตัวสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๑๒ โดยจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดของภาคคือ จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ ๑๗.๕ รองลงมาได้แก่ นนทบุรี ร้อยละ ๑๕.๗ และปทุมธานี ร้อยละ ๑๓.๗ ในช่วงปี

๒๕๖๓ เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ภาคการค้าได้รับผลกระทบทั้ง การค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศจากการหยุดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลให้อุปสงค์ในสินค้าลดลง ยกเว้นสินค้าประเภทสุขอนามัยที่เพิ่มสูงขึ้นและสินค้าอุปโภคบริโภคประเภทน้ำดื่ม อาหารแห้ง ไข่ไก่ และ ของสดที่ประชาชนซื้อกักตุน ภาคการค้าจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทใหม่ และ พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และมีแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce ควบคู่กับบริการ ด้านโลจิสติกส์ในการขนส่งและกระจายสินค้ามากขึ้น

(๕) การค้าชายแดน

• **ภาคกลางเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางการค้าชายแดนกับ ประเทศเมียนมา** โดยภาคกลางมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทางฝั่งตะวันตก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้า ชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ปี ๒๕๖๓ ภาคกลางมีมูลค่าการค้าชายแดน รวมทั้งสิ้นประมาณ ๖๐,๒๙๗ ล้านบาท ลดลงจาก ๗๐,๔๗๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ โดยเป็นมูลค่าการส่งออก ๙๖๗ ล้านบาท และนำเข้า ๕๙,๓๒๙ ล้านบาท โดยสินค้าส่งออกไปยังเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ อาหารเสริมและ นม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครื่องปรุงรส น้ำมันปาล์ม เครื่องจักรการเกษตร สุกรมี่ชีวิต ปุ๋ย และปูนซีเมนต์ เป็นต้น และสินค้านำเข้าจากเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค-กระบือมีชีวิต ไม้ไผ่ลำ อาหารทะเล และเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น แม้ว่าการค้าชายแดนของภาคกลางจะเป็นการนำเข้ามากกว่าส่งออก ทำให้ขาดดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด เนื่องจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติมาจากทางเมียนมาเป็นมูลค่า สูงและพืชเกษตรที่เป็นวัตถุดิบการผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้แก่ประเทศได้มาก การค้าชายแดนของภาคกลางในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี จากที่เคยหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๙ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มูลค่า การค้าชายแดนตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ประเทศไทยต้องเข้มงวดในการควบคุมการเข้า - ออกตลอดแนวชายแดน และต่อมาในช่วง ต้นปี ๒๕๖๔ ยังได้รับผลกระทบจากปัญหาการเมืองในประเทศเมียนมาที่นำมาสู่การก่อกองรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนและธุรกิจท่องเที่ยวชายแดน เป็นอย่างมาก นอกจากการค้าชายแดนแล้วภาคกลางยังมีการค้าผ่านแดนไปยังประเทศจีน สิงคโปร์ และ เวียดนาม โดยในปี ๒๕๖๓ ภาคกลางมีมูลค่าการค้าผ่านแดนรวมประมาณ ๓๖๘ ล้านบาท เป็นการส่งออก ๓๖๒ ล้านบาท และการนำเข้า ๖ ล้านบาท

(๖) การท่องเที่ยว

• **การท่องเที่ยวของภาคกลางมีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และความหลากหลายทางธรรมชาติ** ภาคกลางในอดีตเป็นที่ตั้งของเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์หลายเมือง บางเมืองเคยเป็นราชธานีหรือเมืองหลวง บางเมืองผลัดเปลี่ยนกันเป็นเมืองศูนย์กลางของอำนาจการปกครอง ไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป อาทิ กรุงศรีอยุธยา เมืองลพบุรี หรือละโว้ เมืองนครปฐม หรือนครชัยศรี เมือง อุทอง ที่อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองคูบัว ที่ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ทำให้เมืองทั้งหลายเหล่านี้ รวมทั้งเมืองใกล้เคียงมีโบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งศาสนสถานอยู่มากมาย รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความ สำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงสงครามโลก นอกจากนี้ ภาคกลางยังเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทาง ธรรมชาติ โดยมีสภาพภูมิประเทศ ทั้งภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ และทะเล ทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงหลายแหล่ง เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมืองโบราณอุทอง สะพานข้ามแม่น้ำ แคว วัดพญูเชิงวรวิหาร วัดไชยวัฒนาราม วัดขุนอินทประมูล วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร ชะอำ หัวหิน

น้ำตกไทรโยค และน้ำตกเอราวัณ เป็นต้น ทำให้ที่ผ่านมามีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางจำนวนมาก โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน ๖๖.๑๕ ล้านคน ต่อมาในปี ๒๕๖๓ เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมากเหลือ ๓๓.๑๙ ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ ของประเทศ) ลดลงจาก ๕๓.๙๖ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมาได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และพระนครศรีอยุธยา สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยว ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) ภาคกลางมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๑ ต่อปี จากที่เคยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๙.๒ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แต่ถ้าเทียบกับประเทศพบว่า หดตัวน้อยกว่า โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ระดับประเทศมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๑ ต่อปี

• **รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง** ในปี ๒๕๖๓ ภาคกลางมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๗๔,๔๖๔ ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ ๙.๔ ของประเทศ) ลดลงจาก ๑๒๙,๒๖๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคกลาง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี และพระนครศรีอยุธยา สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคกลางในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓) มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๓ ต่อปี จากที่เคยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๕.๑ ต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แต่ถ้าเทียบกับภาพรวมระดับประเทศ พบว่า ภาคกลางหดตัวน้อยกว่า โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ระดับประเทศมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๑.๕ ต่อปี เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวจะพบว่า ภาคกลางมีจำนวนนักท่องเที่ยวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๔.๒ ของประเทศ แต่รายได้จากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๙.๔ ของประเทศ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภาคกลางส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจำนวนวันพักและรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่อนข้างต่ำกว่าภาคอื่น ด้วยเหตุที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังไม่เป็นที่รู้จัก และอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงไม่นิยมพักค้าง นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมพักค้างในกรุงเทพฯ มากกว่า สำหรับรายได้การท่องเที่ยวในปี ๒๕๖๓ มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลต่อการเดินทาง และการส่งออก ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ความกังวลด้านสุขภาพอนามัยและการเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้การเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่คณะลดลงเป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยวต้องปรับตัวให้ทันกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ โดยพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ มีการดูแลรักษาความสะอาด สุขอนามัย และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้จุดเด่นของแต่ละพื้นที่และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๑.๑.๒ สังคม

(๑) ประชากร

• **ภาคกลางมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ**
ข้อมูลจากกรมการปกครอง ในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑๒.๑๖ ล้านคน (ชาย ๕.๘๘ ล้านคน หญิง ๖.๒๘ ล้านคน) หรือร้อยละ ๑๘.๓ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๑๑.๙๓ ล้านคนในปี ๒๕๕๙ และมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรรวมของภาคในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๐.๗ ต่อปี สูงกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ โดยจังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากรมากที่สุด ๑.๓๔ ล้านคน รองลงมาได้แก่ นนทบุรี มีจำนวนประชากร ๑.๒๗ ล้านคน และปทุมธานี มีจำนวนประชากร ๑.๑๖ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑ ๑๐.๔ และ ๙.๖ ของประชากรภาค ตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของประชากรของภาค

กลางส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประชากรจากภูมิภาคอื่นหรือประชากรที่ไม่มีสัญชาติอพยพมาพักอาศัยและประกอบอาชีพ

- **สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์** โครงสร้างประชากรของภาคกลางเปลี่ยนแปลงกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่า ร้อยละ ๒๐ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ ๑๖.๓ ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ ๑๗.๕ ของสัดส่วนผู้สูงอายุระดับประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๔.๘ ในปี ๒๕๕๙ เนื่องจากคนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางการแพทย์ จึงทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๕.๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๔.๒ ในปี ๒๕๖๒ เช่นเดียวกับประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๗๐.๒ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๖๙.๕ ในปี ๒๕๖๒ ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ๔๒ คน ในปี ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๔๔ คน ในปี ๒๕๖๒ และอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้ประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุจาก ๒๑ คน ในปี ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๔ คน ในปี ๒๕๖๒ เพราะฉะนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพและสมรรถนะกำลังแรงงาน เพื่อให้สามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้

- **ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น** ปี ๒๕๕๙ มีประชากรเมืองจำนวน ๔.๕๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๗.๙ ของประชากรทั้งภาค เพิ่มขึ้นเป็น ๔.๗๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๙.๒ ของประชากรทั้งภาค ในปี ๒๕๖๒ หรือมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรเมืองของภาคในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๑.๔ ต่อปี โดยจังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุดร้อยละ ๕.๑ รองลงมาได้แก่นนทบุรี และสมุทรสาคร มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมือง ร้อยละ ๔.๑ และ ๑.๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ : ประชากรภาคกลาง

รายการ	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๑๑.๘๕	๑๑.๙๓	๑๒.๐๒	๑๒.๑๐	๑๒.๑๖
โครงสร้างประชากร (%)					
กลุ่ม ๐-๑๔ ปี	๑๕.๓	๑๕.๐	๑๔.๘	๑๔.๕	๑๔.๒
กลุ่ม ๑๕-๕๙ ปี	๗๐.๔	๗๐.๒	๗๐.๐	๖๙.๘	๖๙.๕
กลุ่ม ๖๐+	๑๔.๓	๑๔.๘	๑๕.๒	๑๕.๗	๑๖.๓
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๔.๕๑	๔.๕๒	๔.๕๕	๔.๖๕	๔.๗๗

- **ประชากรแฝงเพิ่มสูงขึ้น ส่วนใหญ่กระจุกตัวในพื้นที่ที่เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของภาค** ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี ๒๕๖๒ พบว่า กรุงเทพฯ เป็นจังหวัดที่มีประชากรแฝงมากที่สุด ๒.๔๐ ล้านคน หรือ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ (๘.๐๒ ล้านคน) รองลงมาได้แก่ สมุทรปราการ ๗.๓๘ แสนคน นนทบุรี ๕.๕๔ แสนคน ปทุมธานี ๕.๑๖ แสนคน และสมุทรสาคร ๔.๔๗ แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๙.๒ ๖.๙ ๖.๔ และ ๕.๖ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ ตามลำดับ เนื่องจากภาคกลางและกรุงเทพฯ เป็นแหล่งอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า และสถาบันการศึกษา ดังนั้น การให้

โอกาสในการได้รับบริการจากภาครัฐทางด้านสวัสดิการ ด้านสาธารณสุข โภค การรักษาพยาบาล และด้านอื่นๆ จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องดูแลและให้บริการอย่างเท่าเทียม

(๒) แรงงาน

- สัดส่วนกำลังแรงงานของภาคกลางมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ ในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีประชากรอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ๑๒.๑๕ ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน ๘.๔๙ ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๙.๙ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗๑.๖ ของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป กำลังแรงงานเหล่านี้ประกอบด้วย ผู้มีงานทำ ๘.๓๙ ล้านคน ซึ่งผู้มีงานทำส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๔.๒ อยู่ในภาคบริการ รองลงมาร้อยละ ๒๙.๙ อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และร้อยละ ๑๕.๙ อยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยแรงงานในภาคบริการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๑.๖ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๕๔.๒ ในปี ๒๕๖๒ แต่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมลดลงจากร้อยละ ๓๑.๗ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒๙.๙ ในปี ๒๕๖๒ เช่นเดียวกันกับแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ลดลงจากร้อยละ ๑๖.๗ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๕.๙ ในปี ๒๕๖๒ สำหรับอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑.๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑.๑ ในปี ๒๕๖๒

- แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และแรงงานระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยมาก ในปี ๒๕๖๒ มีผู้มีงานทำ ๘.๓๙ ล้านคน แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ร้อยละ ๓๒.๕ ลดลงจากร้อยละ ๓๕.๔ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมต้น ร้อยละ ๑๙.๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๘.๘ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมปลาย มีค่าใกล้เคียงกันกับปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑๓.๓ ระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๑๖.๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๕.๒ ในปี ๒๕๕๙ ระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ ๔.๘ และมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๔.๙ ในปี ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม การผลิตแรงงานระดับอาชีวศึกษา ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่มีความต้องการแรงงานสายวิชาชีพเป็นจำนวนมาก

• ตารางที่ ๗ : ผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา

สถานภาพแรงงาน	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	ล้านคน	ร้อยละ
กำลังแรงงาน	๘.๓๖		๘.๔๑		๘.๓๖		๘.๓๔		๘.๕๐	
ผู้มีงานทำ	๘.๒๘		๘.๓๐		๘.๒๕		๘.๓๒		๘.๓๙	
ที่ไม่มีการศึกษา	๐.๓๖	๔.๔	๐.๓๒	๓.๘	๐.๓๐	๓.๖	๐.๓๑	๓.๗	๐.๓๐	๓.๖
ที่มีการศึกษาระดับประถมและต่ำกว่า	๒.๙๖	๓๕.๗	๒.๙๔	๓๕.๔	๒.๘๓	๓๔.๓	๒.๘๓	๓๔.๐	๒.๗๓	๓๒.๕
ที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น	๑.๔๖	๑๗.๗	๑.๕๖	๑๘.๘	๑.๕๘	๑๙.๑	๑.๕๖	๑๘.๘	๑.๖๓	๑๙.๕
ที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย	๑.๐๗	๑๒.๙	๑.๑๐	๑๓.๓	๑.๐๙	๑๓.๒	๑.๐๙	๑๓.๑	๑.๑๑	๑๓.๓
ที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา	๐.๔๐	๔.๘	๐.๔๑	๔.๙	๐.๔๐	๔.๙	๐.๔๑	๔.๙	๐.๔๐	๔.๘
ที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูง	๐.๕๗	๖.๙	๐.๕๘	๗.๐	๐.๕๖	๖.๘	๐.๕๗	๖.๘	๐.๖๐	๗.๑
ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา	๑.๒๗	๑๕.๔	๑.๒๖	๑๕.๒	๑.๓๖	๑๖.๕	๑.๓๖	๑๖.๔	๑.๓๙	๑๖.๕
อื่นๆ และไม่ทราบ	๐.๑๙	๒.๒	๐.๑๓	๑.๖	๐.๑๔	๑.๗	๐.๑๙	๒.๓	๐.๒๓	๒.๘

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- กำลังแรงงานของภาคกลางเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๔๔.๙ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๕๒.๗ ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ ๔๓.๔ ในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคม จำนวน ๔.๔๘

ล้านคนหรือร้อยละ ๑๑.๗ ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ร้อยละ ๗๖.๗ และ ๗๐.๙ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ ๒๑.๗

- **ภาคกลางต้องพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น** โดยในปี ๒๕๖๒ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา) ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานคงเหลือในภาค จำนวน ๑,๑๗๒,๖๑๑ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๖๓๔,๑๙๙ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐ ของแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานคงเหลือทั้งประเทศ โดยจังหวัดสมุทรสาคร มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากที่สุดในภาคกลาง จำนวน ๒๓๙,๓๔๑ คน รองลงมาได้แก่ นครปฐม จำนวน ๒๑๒,๘๒๙ คน และสมุทรปราการ จำนวน ๑๖๔,๙๔๔ คน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ขณะที่อัตราการเกิดลดลง และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยทุกปี ประกอบกับแรงงานบางสาขาไม่เป็นที่นิยมของคนไทย โดยเฉพาะในกิจการประมงทะเล แปรรูปสัตว์น้ำ และแปรรูปด้านการเกษตร ผู้ประกอบการจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะแรงงานสัญชาติเมียนมา

(๓) การศึกษา

- **คนในภาคกลางได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ** โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕-๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๙.๗ ปี ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๙.๙ ใน ปี ๒๕๖๒ สูงกว่าภาคอื่นๆ ยกเว้นกรุงเทพฯ ที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๑๑.๗ ปี และสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ๙.๗ ปี โดยจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดของภาค ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๑๑.๕ ๑๐.๘ และ ๑๐.๔ ปี ตามลำดับ

- **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ** โดยผลการสอบ O-NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก) ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๓๖.๖ เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๓๖.๒ ในปี ๒๕๕๙ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๐ ในทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ ๕๕.๕ เมื่อพิจารณาในรายวิชาปี ๒๕๖๒ พบว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ร้อยละ ๒๗.๒ รองลงมาได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๓๐.๐ และ ๓๓.๘ ตามลำดับ และจังหวัดชัยนาทมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ ๓๔.๑ รองลงมา ได้แก่ กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๓๔.๖ ๓๔.๘ และ ๓๔.๘ ตามลำดับ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงกระบวนการบริหารวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรการเรียน และส่งเสริมการศึกษาทางเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ยดีขึ้น

- **ภาคกลางและกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและมีสถาบันวิจัยและพัฒนาที่พร้อมให้บริการครบวงจร** ภาคกลางมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ๔๔ แห่ง ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ๒๓ แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน ๒๐ แห่ง และวิทยาลัยชุมชน ๑ แห่ง นอกจากนี้ ภาคกลางยังมีโอกาสดีกว่าภาคอื่นๆ ในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญและมีชื่อเสียงในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๖๑ แห่ง แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ๓๕ แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน ๒๖ แห่ง ซึ่งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาคกลางและกรุงเทพฯ อยู่ใน ๘๐๐ อันดับแรกของโลก จากการจัดอันดับของ The Times Higher Education World University Rankings ๒๐๒๑ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ติดอันดับที่ ๘๐๑ - ๑,๐๐๐ นอกจากนี้ ภาคกลางยังเป็นที่ตั้งของบริษัทเอกชน และสถาบันการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมาก ที่มีความพร้อมที่จะเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาค

อื่น เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และศูนย์วิจัยแห่งชาติ ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา สถาบันการแพทย์จักรีนฤเบดินทร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดสมุทรปราการ สถาบันบำราศนราดูร เป็นสถาบันทางการแพทย์ชั้นนำทางวิชาการด้านโรคติดต่อ และโรคติดเชื้อในระดับอาเซียน สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น

(๔) สาธารณสุข

- **ประชาชนในภาคกลางมีโอกาสได้รับบริการสาธารณสุขที่ดีที่สุดของประเทศ**
เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสถานพยาบาลที่ได้มาตรฐาน บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย การให้บริการมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล รวมทั้งมีเครือข่ายสถานพยาบาลรองรับการขยายตัวด้านบริการเชื่อมโยงจากกรุงเทพฯ โดยมีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน ๑,๙๓๙ แห่ง แยกเป็นโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๑๑๘ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๒๒ แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๘ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๑,๗๙๑ แห่ง และสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรของภาคกลางไม่รวมกรุงเทพฯ มีแนวโน้มดีขึ้น จากแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ๒,๑๑๗ คน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑,๗๘๙ คน ในปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงต่ำกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๖๗๔ คน และเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลก (WHO) ซึ่งกำหนดแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๐๐๐ คน ซึ่งจำนวนแพทย์ส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวในกลุ่มจังหวัดปริมณฑลและเมืองหลักของภาค โดยจังหวัดสมุทรสาคร มีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุดของภาคกลาง โดยมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๐๕๕ คน รองลงมา ได้แก่ ปทุมธานี ซึ่งมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๓๒๓ คน และสระบุรี ซึ่งมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๕๑๑ คน ในส่วนของกรุงเทพฯ มีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุดของประเทศ โดยมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๕๖๕ คน มีโรงพยาบาลสังกัดโรงเรียนแพทย์ ๙ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป ๒๖ แห่ง โรงพยาบาลเฉพาะโรคและสถาบันเฉพาะโรค ๑๓ แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุขครบทุกเขตรวม ๖๘ ศูนย์/๗๖ สาขา และโรงพยาบาลเอกชน ๑๐๔ แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓ ของโรงพยาบาลเอกชนทั้งหมด

- **คนในภาคกลางมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มากขึ้น** ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต อัตราการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำคัญใน ๕ โรค ได้แก่ โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก ๖,๐๙๖ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๖,๘๒๕ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดอ่างทอง มีการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สูงที่สุดของภาคกลาง คิดเป็น ๙,๙๒๒ ต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นจาก ๖๗๗ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๗๕๕ ต่อประชากรแสนคน สิงห์บุรี คิดเป็น ๙,๗๖๓ ต่อประชากรแสนคน และราชบุรี คิดเป็น ๘,๕๔๓ ต่อประชากรแสนคน และการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตสูงสุดของคนไทย พบว่า ภาคกลางมีอัตราการเจ็บป่วยปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดปทุมธานี มีการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งสูงที่สุดของภาคกลาง คิดเป็น ๑,๒๗๖ ต่อประชากรแสนคน รองลงมาเป็นราชบุรี คิดเป็น ๑,๒๗๕ ต่อประชากรแสนคน และลพบุรี คิดเป็น ๑,๒๕๘ ต่อประชากรแสนคน ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศ ๑,๐๗๘ ต่อประชากรแสนคน

ตารางที่ ๘ : ภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก (มะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และ หลอดเลือดสมอง)

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
มะเร็ง	๖๓๔	๖๗๗	๗๑๗	๗๕๖	๗๙๕
หัวใจ	๑,๕๑๕	๑,๕๔๒	๑,๕๑๑	๑,๕๘๒	๑,๖๔๔
โรคหลอดเลือดสมอง	๔๓๖	๔๖๕	๔๖๕	๕๐๑	๕๒๖
เบาหวาน	๑,๒๑๗	๑,๒๖๘	๑,๒๘๒	๑,๓๕๓	๑,๔๒๗
ความดันโลหิตสูง	๒,๐๓๙	๒,๑๔๓	๒,๑๗๗	๒,๓๑๖	๒,๔๓๓
ภาคกลาง	๕,๘๔๑	๖,๐๙๖	๖,๑๕๓	๖,๕๐๙	๖,๘๒๕
ประเทศ	๕,๘๑๔	๖,๐๙๐	๖,๓๐๐	๖,๖๘๘	๗,๐๗๒

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

• **ภาคกลางมีปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ** การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีแนวโน้มลดลงจาก ๑๗,๑๓๔ คนในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑๑,๑๘๔ คน ในปี ๒๕๖๒ หรือคิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี ลดลงจาก ๔๖.๑ ต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๓๒.๗ ต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีอัตรา ๓๑.๓ ต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปีพันคน โดยจังหวัดที่มีอัตราการคลอดในหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปี สูงสุดของภาคกลาง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมา ได้แก่ สมุทรสาคร และกาญจนบุรี มีอัตราการคลอดบุตรต่อพันคน เท่ากับ ๔๔.๗ ๔๔.๒ และ ๓๘.๒ ตามลำดับ ทั้งนี้ ปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในเด็กวัยรุ่นของภาคกลาง ยังคงเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญ ตามมาด้วยปัญหาด้านการเรียน การทำแท้งที่ผิดกฎหมาย การติดเชื้จากการมีเพศสัมพันธ์ การหย่าร้าง และการขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูลูก ดังนั้น จึงควรดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยการให้ความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศศึกษาและการคุมกำเนิดที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก

(๕) คุณภาพชีวิต

• **ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น** ภาคกลางมีคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินลดลงจาก ๑๑๖.๗ คดี ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑๐๙.๐ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดนครปฐมมีสัดส่วนคดีสูงสุด จำนวน ๑๔๓.๔ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ และสมุทรสาคร มีสัดส่วนคดี ๑๓๑.๙ และ ๑๒๙.๖ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ สถานการณ์ยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องและการจับกุมได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่ภาคกลางเป็นพื้นที่พักเก็บบยาเสพติดหรือแบ่งบรรจุจำหน่าย และเป็นเส้นทางลำเลียงผ่านยาเสพติดเพื่อรอส่งมอบไปยังภาคอื่นหรือปลายทางประเทศที่สาม ซึ่งในปี ๒๕๖๒ มีการจับกุมคดียาเสพติด ๕๕๖.๖ คดีต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจาก ๔๓๒.๓ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ โดยจังหวัดสมุทรปราการมีการจับกุมคดียาเสพติดที่มีสัดส่วนคดียาเสพติดต่อประชากรแสนคนสูงสุด เท่ากับ ๘๖๘.๗ คดี รองลงมา ได้แก่ ราชบุรี และสิงห์บุรี เท่ากับ ๖๗๗.๒ และ ๖๗๐.๗ คดี ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ : สัดส่วนคตีความพลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และคดียาเสพติด

ภาค/ประเทศ	คตีความพลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)					คดียาเสพติด (ต่อประชากรแสนคน)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคกลาง	๑๔๒.๐	๑๑๖.๗	๑๖๑.๒	๑๒๘.๘	๑๐๙.๐	๔๒๕.๓	๔๓๒.๓	๔๕๖.๓	๕๖๔.๘	๕๕๖.๖
ประเทศ	๑๑๒.๒	๙๐.๘	๑๒๖.๑	๑๐๕.๘	๙๖.๕	๔๒๒.๔	๔๓๘.๖	๕๕๓.๓	๕๒๔.๗	๕๕๓.๘

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง

• สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของภาคกลางมีแนวโน้มลดลง จำนวนคนจนหรือประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงจาก ๗๑๓.๑๑ พันคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๕๖๙.๓๔ พันคน ในปี ๒๕๖๒ เช่นเดียวกับสัดส่วนคนจนของภาคที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕.๒ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๓.๘ ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดชัยนาทมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดของภาค ร้อยละ ๑๗.๙ รองลงมาได้แก่ อ่างทอง และสุพรรณบุรี มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๗.๓ และ ๑๑.๗ ตามลำดับ ส่วนสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ (Gini Coefficient) ภาคกลางมีแนวโน้มลดลงจาก ๐.๓๙๙ ในปี ๒๕๕๘ เป็น ๐.๓๘๕ ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำสูงสุดสามอันดับแรกในภาค ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม ชัยนาท และประจวบคีรีขันธ์ มีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ (Gini Coefficient) เท่ากับ ๐.๕๑๗ ๐.๕๑๐ และ ๐.๔๓๒ ตามลำดับ

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม พื้นที่ใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ขณะที่พื้นที่เกษตรลดลง ทรัพยากรดินมีแนวโน้มเสื่อมโทรมในระดับสูง ซึ่งมีสาเหตุจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร การเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร การทิ้งกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยปัญหาดินเปรี้ยวจัดในภาคกลางมีเนื้อที่ ๓.๒๐ ล้านไร่ และปัญหาดินเค็มมีพื้นที่ประมาณ ๐.๔๘ ล้านไร่ พบในบริเวณพื้นที่ที่มีตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อย และกลุ่มจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้กับทะเล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

• พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ป่าชายเลนของภาคกลางเพิ่มขึ้นมีผลมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ช่วงปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ พบว่า พื้นที่ป่าไม้ของภาคกลางเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๑ ต่อปี โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีพื้นที่ป่าไม้ ๑๓.๙๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔ ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ ๑๓.๖ ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ โดยจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง นนทบุรี และปทุมธานี สำหรับสถานการณ์พื้นที่ป่าชายเลนของภาคกลาง (สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๒) พื้นที่ป่าชายเลนของภาคกลางเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๗.๖ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีพื้นที่ป่าชายเลน ๑๐๓,๔๑๕.๖๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ของพื้นที่ภาค และคิดเป็นร้อยละ ๕.๙ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ โดยจังหวัดสมุทรสงครามที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด ร้อยละ ๑.๖ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ การเพิ่มขึ้นของป่าชายเลนเป็นผลมาจากการรณรงค์และการปลูกจิตสำนึกให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินโครงการปลูกป่าอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)

- **ปริมาณน้ำเก็บกักลดน้อยลง** ปริมาณน้ำท่าของภาคกลาง ในลุ่มน้ำหลัก ๕ แห่ง ประกอบด้วย ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ป่าสัก ท่าจีน แม่กลอง และชายฝั่งอ่าวไทยตะวันตก ช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ มีปริมาณกักเก็บน้ำเฉลี่ย ๒๙,๓๔๙ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยปี ๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ จำนวน ๕,๒๗๗.๙๔ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗ และเมื่อพิจารณาการปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั้ง ๖ แห่งของภาคกลาง ช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ (ณ วันที่ ๑ มกราคม) ภาคกลางสามารถกักเก็บน้ำ ได้เพิ่มขึ้นจาก ช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ จำนวน ๑๐,๘๐๖.๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ถึงแม้ว่าปริมาณน้ำท่าและปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้นจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ความถี่ในการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวของชุมชน ประกอบกับภัยแล้งและปัญหาด้านประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำฝนของภาคกลาง

- **คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินยังต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง** ภาคกลางมีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญและได้รับการตรวจวัดคุณภาพจากกรมควบคุมมลพิษ จำนวน ๑๑ สาย ช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๒ ดัชนีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยปี ๒๕๖๒ คุณภาพของแม่น้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีนตอนกลาง แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง และแม่น้ำลพบุรี ที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยมีสาเหตุจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตเมือง การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และการปล่อยของเสียจากฟาร์มสุกรและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งขาดระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่มีประสิทธิภาพ

- **ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่การกำจัดอย่างถูกต้องลดลง** เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ และ ช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ จะพบว่า ภาคกลางมีปริมาณขยะเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นจาก ๕.๓๕ ล้านตัน/ปี เป็น ๕.๕๖ ล้านตัน/ปี และในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ๕.๗๕ ล้านตันต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ โดยมีสาเหตุเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง พฤติกรรมการบริโภคและการท่องเที่ยวของประชาชน โดยจังหวัดสมุทรปราการมีปริมาณขยะเป็นลำดับ ๔ ของประเทศ รองจากกรุงเทพฯ ชลบุรี และ นครราชสีมา สำหรับการจัดการขยะมูลฝอย ปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง ๑.๗๒ ล้านตัน ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๑ จำนวน ๐.๗๒ ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ ๒๙.๕ และมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ ๒.๓๐ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ จำนวน ๐.๔ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๑.๗ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ และช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ พบว่า ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง และมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ๐.๕๘ และ ๑.๐๖ ล้านตัน/ปี ตามลำดับ

- **ปริมาณขยะทะเลยังคงพบปัญหาและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** ปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีปริมาณขยะทะเล จำนวน ๓๒๒,๗๔๖ ชิ้น คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘ ของปริมาณขยะทะเลทั้งประเทศ โดยจังหวัดสมุทรปราการมีปริมาณขยะทะเลสูงที่สุดของภาค จำนวน ๑๙๗,๓๗๙ ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ ของปริมาณขยะทะเลภาคกลาง) รองลงมาได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีปริมาณขยะทะเล จำนวน ๗๐,๙๒๘ ชิ้น และ ๔๕,๐๐๖ ชิ้น ตามลำดับ ซึ่งขยะทะเลส่วนใหญ่ ประกอบด้วยขวดพลาสติก กล่องโฟม ขวดกระป๋อง และถุงพลาสติก สาเหตุของการเกิดขึ้นของขยะทะเลในภาคกลางส่วนใหญ่เกิดจาก

การทำกิจกรรมบริเวณท่าเรือและการทำสะพานปลา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด และการทิ้งขยะของพื้นที่ชุมชนในบริเวณใกล้เคียง

- ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมของภาคกลางมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ปี ๒๕๖๓ ภาคกลางมีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม ๒.๕๘ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ ของปริมาณกากอุตสาหกรรมในประเทศ โดยแบ่งเป็นกากของเสียอันตราย จำนวน ๐.๓๙ ล้านตัน และกากของเสียไม่อันตราย จำนวน ๒.๑๘ ล้านตัน ซึ่งมีปริมาณมากกว่า ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๐.๖๗ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ (ปี ๒๕๖๒ มีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม ๑.๙๑ ล้านตัน) โดยจังหวัดที่มีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สระบุรี และปทุมธานี ตามลำดับ ถึงแม้ว่าปริมาณการกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนกากของเสียอุตสาหกรรมยังคงเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งของภาคที่ต้องทำการแก้ไข เนื่องจากโรงงานที่รับกำจัดกากอุตสาหกรรมยังคงมีน้อยและมีต้นทุนที่สูง ทำให้ผู้ประกอบการนิยมลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมในพื้นที่สาธารณะเพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน

- มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงขึ้น ทั้งมลพิษที่ได้รับผลกระทบจากสารอินทรีย์ระเหยง่าย ก๊าซโอโซน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ภาคกลางส่วนใหญ่พบในจังหวัดที่มีเขตประกอบการอุตสาหกรรม ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี สระบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสมุทรสาคร ส่วนปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กยังคงมีค่าเกินมาตรฐาน ปี ๒๕๖๓ ภาคกลาง มีจำนวนครั้งที่เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน ที่เกินค่ามาตรฐาน จำนวน ๑๒๙ ครั้ง และมีปริมาณสูงสุด ๓๐๖ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน ที่เกินค่ามาตรฐาน จำนวน ๖๐ ครั้ง และมีปริมาณสูงสุด ๑๐๘ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน และ ๒.๕ ไมครอน ที่เกิดขึ้นสูงสุดอยู่ในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี โดยสาเหตุหลักมาจากกิจกรรมการผลิตของโรงปูนซิเมนต์ โรงปูนขาว โรงโม่ บด ย่อยหิน และการจราจรในพื้นที่

(๒) ภัยพิบัติ

- สถานการณ์ไฟป่ามีแนวโน้มลดลง แต่พื้นที่ได้รับความเสียหายเพิ่มขึ้น จากการเปรียบเทียบการเกิดไฟป่าระหว่างช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า ภาคกลางมีอัตราการเกิดไฟไหม้ป่าลดลง ๑๔๑ ครั้ง หรือลดลงร้อยละ ๘.๕ แต่ในทางกลับกันมีพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น ๓,๘๕๓.๑๒ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ โดยปี ๒๕๖๓ ภาคกลางมีอัตราการเกิดไฟไหม้ป่า จำนวน ๖๓๒ ครั้ง มีพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย ๑๔,๐๔๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ และคิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ของไฟไหม้ป่าทั้งประเทศ โดยสาเหตุของการเกิดไฟไหม้ป่าของภาคกลางเกิดจากปัญหาภัยแล้ง อุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น และการเผาพื้นที่เพื่อเตรียมพื้นที่เพื่อใช้ในภาคการเกษตร

- ภาคกลางมีการบูรณาการการบริหารจัดการน้ำได้อย่างเป็นระบบ ทำให้สถานการณ์น้ำท่วมและน้ำแล้งมีแนวโน้มความรุนแรงลดลง ปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายจากการเกิดอุทกภัยรวม ๘๘๕ หมู่บ้าน ร้อยละ ๕.๙ ของทั้งประเทศ ๑๓,๗๕๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๔ ของทั้งประเทศ และมีประชาชนได้รับความเดือดร้อน ๓๙,๕๔๐ คน คิดเป็น ๙.๕ ของทั้งประเทศ ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่ได้รับความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย ๓,๑๑๒ หมู่บ้าน ๗๔,๙๖๐ ครัวเรือน และมีประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ๑๘๐,๖๗๘ คน โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับผลกระทบทางด้านอุทกภัย

มากที่สุด ๓๐๐ หมู่บ้าน มีสาเหตุจากฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน ประกอบกับการเกิดขึ้นของพายุในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงอ่างเก็บน้ำได้ทันที และสถานการณ์ภัยแล้งของภาคกลางมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ จึงสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์น้ำท่วมและน้ำแล้งของภาคกลางได้อย่างเป็นรูปธรรม

- **ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ภาคกลางมีจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเล ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีชายฝั่งทะเลยาว ๔๖๒.๔๘ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ ของความยาวชายฝั่งทั้งหมด ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ พบว่าภาคกลางมีพื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งและมีการแก้ไขพื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๖๑ ภาคกลางมีแนวชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะเป็นระยะทาง ๒๒๐.๕๙ กิโลเมตร แบ่งเป็นการกัดเซาะชายฝั่งระดับรุนแรง ๔.๖๘ กิโลเมตร ระดับปานกลาง ๑.๙๙ กิโลเมตร ระดับน้อย ๔.๖๘ กิโลเมตร และมีพื้นที่การกัดเซาะที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ๒๐๙.๐๖ (คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔ ของความยาวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศ) เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ เป็นระยะทาง ๑๑.๗๗ กิโลเมตร โดยจังหวัดที่ยังคงประสบปัญหามีพื้นที่กัดเซาะรุนแรง ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และสมุทรปราการ สาเหตุของการกัดเซาะส่วนหนึ่งมาจากการเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล การขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายตัวรุกล้ำพื้นที่ชายฝั่ง และการบุกรุกทำลายป่าชายเลน

ตารางที่ ๑๐ : สรุปการเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติของภาคกลาง

รายการ	ปี							
	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)	๑๓.๘๖	๑๓.๙๑	๑๓.๙๑	๑๓.๙๒	๑๓.๙๒	๑๓.๙๘	N/A	N/A
พื้นที่ป่าชายเลน (ล้านไร่) (เก็บข้อมูลทุก ๕ ปี)	๐.๐๗	N/A	N/A	N/A	N/A	๐.๑๐	N/A	N/A
ปริมาณน้ำท่า (ล้านลูกบาศก์เมตร)	๒๖,๘๐๓.๔๔	๒๑,๙๒๔.๘๘	๓๐,๘๑๑.๐๐	๓๕,๑๒๕.๙๓	๓๒,๐๘๑.๓๘	N/A	N/A	N/A
ปริมาณน้ำในอ่างน้ำขนาดใหญ่ (ล้านลูกบาศก์เมตร) (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ม.ค. ของทุกปี)	๑๘,๘๕๙	๑๗,๒๕๘	๑๖,๔๖๐	๒๐,๘๙๗	๒๔,๐๗๐	๒๕,๐๔๘	๑๙,๕๐๙	๒๒,๔๐๑.๒๐
คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (คะแนน)	N/A	๕๙.๓๘	๖๔.๖๘	๖๓.๕๐	๖๗.๒๕	๖๖.๑๙	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	๕.๒๐	๕.๒๕	๕.๖๒	๕.๔๐	๕.๕๓	๕.๗๕	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่กำจัด ถูกต้อง (ล้านตัน)	๑.๑๙	๑.๓๕	๒.๒๑	๒.๓๔	๒.๔๔	๑.๗๒	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่ถูก นำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน)	๐.๘๕	๐.๗๘	๑.๐๕	๑.๖๖	๑.๘๙	๒.๓๐	N/A	N/A
ขยะทะเล (ชิ้น)	๐	๔,๑๙๗	๓,๑๕๔	๑๕,๐๔๘	๙๗,๗๗๒	๓๒๒,๗๔๖	N/A	N/A
จำนวนครั้งการเกิดไฟ ไหม้ป่า (ครั้ง)	๓๖๖	๓๒๕	๔๑๓	๒๑๐	๑๔๒	๕๓๙	๖๓๒	N/A
จำนวนพื้นที่ป่า ถูกไฟไหม้ (ไร่)	๓,๗๐๐	๔,๕๑๕	๖,๓๒๖.๑๓	๒,๓๕๗	๑,๒๔๔	๖,๕๕๖.๙๕	๑๔,๐๔๗.๓๐	N/A
หมู่บ้านที่รับผลกระทบ จากอุทกภัย (แห่ง)	N/A	๑๗๗๐	๓,๑๑๒	๘๘๕	N/A	N/A	N/A	N/A
หมู่บ้านที่รับผลกระทบ จากภัยแล้ง (แห่ง)	N/A	๑๔๗๙	๑,๘๖๑	๒๙	๐	๐	N/A	N/A
การกัดเซาะชายฝั่ง (กิโลเมตร)	N/A	N/A	N/A	N/A	๒๐๘.๘๒	๒๒๐.๕๙	N/A	N/A

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคกลางเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ระดับกระทรวง กรม และระดับพื้นที่ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีการจัดทำแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคกลาง โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ให้พัฒนากรุงเทพฯ สุ่มหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์สำคัญที่ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายรวม ได้แก่ (๑) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกลาง และ (๒) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคกลาง

ตารางที่ ๑๑ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๑.๐
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐
	ผลการดำเนินงาน	๐.๓๘๕

ผลการพัฒนาภาคกลางในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลาง (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคยังไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาของภาค โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑.๐ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ ๓.๕ ต่อปี ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของภาคลดลง บรรลุเป้าหมายการพัฒนาโดยสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ในการกระจายรายได้ในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๐.๓๘๕ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๐๐ โดยมีผลการพัฒนาภาคตามประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนารุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากกรุงเทพฯ มีจำนวนประชากรแฝงมากที่สุดของประเทศไทย และเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องลดลง นอกจากนั้น กรุงเทพฯ ยังอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักๆ ด้านระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะหลายเส้นทาง ทำให้ระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมขนส่งยังไม่สมบูรณ์ เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM ๒.๕ ตามมา ที่ส่งผลให้ลำดับการจัดเป็นเมืองนำอยู่ที่ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่แผนพัฒนาภาคกลางฯ กำหนดไว้ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไปจึงต้องเร่งแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเมือง โดยเร่งดำเนินการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและขนส่งสาธารณะให้เสร็จสมบูรณ์มีการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เร่งฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ อาทิ การใช้หลักเศรษฐศาสตร์มาบริหารจัดการปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม การลดปริมาณขยะให้น้อยลงด้วยการลดการใช้ การ

นำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: ๓Rs) และการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกให้มากขึ้น

ตารางที่ ๑๒ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
กรุงเทพฯ ได้รับการจัดลำดับเป็นเมืองน่าอยู่	ค่าเป้าหมาย	ต่ำกว่าอันดับที่ ๙๗
	ผลการดำเนินงาน	อันดับที่ ๙๘
สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องของภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น
	ผลการดำเนินงาน	๒๙.๙๓
ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	ค่าเป้าหมาย	ต่ำกว่า ๑๖๐ คดีต่อประชากรแสนคน
	ผลการดำเนินงาน	๑๐๙.๐๓ คดีต่อประชากรแสนคน

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) การเร่งพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อบรรเทาปัญหาจราจร และให้ประชาชนเข้าถึงบริการระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกสบายและปลอดภัยในการเดินทาง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ได้ดำเนินการโครงการที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการให้บริการนำส่งผู้โดยสารเข้าสู่ระบบขนส่งทางราง โดยรถเวียน (Shuttle Bus) เส้นทางดินแดง – BTS สนามเป้า ระยะเวลาดำเนินการ ๒ ปี (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) (๒) โครงการพัฒนาระบบการเดินทางในคลองผดุงกรุงเกษม ระยะเวลาดำเนินการ ๔ ปี (ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) (๓) โครงการศึกษาและวิเคราะห์โครงการระบบรถไฟฟ้ารางคู่ขนาดเบา (Light Rail Transit) สายบางนา - ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และ (๔) โครงการรถไฟฟ้ามหานคร สายเฉลิมรัชมงคล (สายสีน้ำเงิน ช่วงหัวลำโพง - บางแค) เพื่อพัฒนาโครงข่ายรถไฟฟ้าให้สมบูรณ์

(๒) การก่อสร้างถนนวงแหวน เชื่อมโยงโครงข่ายเส้นทางถนนที่ยังขาดความเชื่อมต่อกับเส้นทางหลัก (Missing Link) การก่อสร้างสะพานเพื่อลดปัญหาความแออัดและคับคั่งของปริมาณการจราจรในเขตเมือง ลดปัญหาคอขวด การเชื่อมต่อโครงข่ายการเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและลดเวลาการเดินทาง รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแยก ณ ระนอง (๒) โครงการก่อสร้างทางยกระดับถนนอ่อนนุช – ลาดกระบัง (๓) โครงการทางหลวงท้องถิ่นสายเชื่อมระหว่างถนนวิภาวดีรังสิตกับถนนพหลโยธิน ช่วงที่ ๑ จากถนนวิภาวดีรังสิตถึงสะพานข้ามคลองลาดพร้าว และ (๔) โครงการก่อสร้างอุโมงค์ทางลอดขนาด ๔ ช่องจราจร แยกรัชดา-ราชพฤกษ์

(๓) การจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้มาตรการผังเมืองควบคุมการใช้พื้นที่รวมทั้งคุ้มครองแหล่งอนุรักษ์และทัศนียภาพเมือง ตลอดจนการจัดทัศนียภาพของเมืองให้สวยงามมีพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพฯ (ปรับปรุงครั้งที่ ๔) เป็นโครงการต่อเนื่อง ๓ ปี (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) และ (๒) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามผังเมืองรวมด้วยมาตรการกลไก ที่เหมาะสมกรณีมาตรการการควบคุมเขตพื้นที่ซ้อนทับ (Overlay Zoning)

(๔) **การพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุ** โดยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดคล้องต่อความต้องการและเอื้อต่อการใช้ชีวิต รวมทั้งพัฒนารูปแบบและคุณภาพการบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิและบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ และออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่างๆ ให้สามารถรองรับคนทุกกลุ่มในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน (Universal Design) เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่างๆ อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการจัดการรถและบริหารจัดการเดินรถสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖) และ (๒) โครงการก่อสร้างลิฟท์สำหรับผู้สูงอายุและคนพิการของระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร ตามแนวเส้นทางสัมปทาน ระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

(๕) **การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสีย น้ำท่วม และมลพิษทางอากาศ** ในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงและความเสียหายเป็นมูลค่าสูง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการจ้างเหมาเอกชนเดินเครื่องจักรโรงงานกำจัดมูลฝอย ขนาด ๑,๐๐๐ ตันต่อวัน ที่ศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช ระยะที่ ๓ และ (๒) โครงการเช่ารถเก็บขนมูลฝอยในพื้นที่แบบอัตโนมัติ ๕ ตัน ใน ๕๐ เขต ในกรุงเทพฯ

(๖) **การวางระบบป้องกันภัยอาชญากรรมและภัยก่อการร้ายในเขตกรุงเทพฯ และพื้นที่ต่อเนื่อง** รวมทั้งพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจร และปัญหาความรุนแรงในสังคม โดยการใช้เทคโนโลยี การบังคับใช้กฎหมาย การปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ตลอดจนสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง เพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการติดตั้งอุปกรณ์ลดอันตรายในบริเวณจุดเสี่ยงภัยในพื้นที่กรุงเทพฯ (๒) โครงการบริหารจัดการศูนย์อำนวยความสะดวกทางถนนกรุงเทพมหานคร และ (๓) โครงการสำรวจและออกแบบศูนย์ควบคุมและบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีจราจรและความปลอดภัยของกรุงเทพมหานคร

(๗) **การพัฒนากรุงเทพฯ เป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ** โดยการจัดทำผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการพื้นที่และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่ อัจฉริยะ และสามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งระยะแรกดำเนินการที่บางซื่อเพื่อเป็นต้นแบบพัฒนาพื้นที่รอบสถานีระบบขนส่งมวลชน และเมืองอัจฉริยะแห่งแรก (Smart City) ในไทย และภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการก่อสร้างสถานีกลางบางซื่อ ก่อสร้างแล้วเสร็จพร้อมที่จะเปิดใช้งานในปี ๒๕๖๔ (๒) โครงการจัดหาพร้อมติดตั้งอุปกรณ์ตรวจสอบสถานะอุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) แบบ Stand alone พร้อมเชื่อมโยงสถานะของอุปกรณ์เข้าสู่ศูนย์ควบคุมระบบ และ (๓) โครงการนำสายสื่อสารลงดินตามโครงการเปลี่ยนระบบสายไฟฟ้าอากาศเป็นสายไฟฟ้าใต้ดิน

(๘) **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมเมือง** ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการก่อสร้างศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ (๒) โครงการลดพลาสติก ปลอดโฟม ปลอดโรค ลิ่งแวดล้อมปลอดภัย

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓) ได้มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในวงเงินลงทุนที่สูง แต่รายได้จากการท่องเที่ยวภาคกลางยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากสถานะซบเซาของเศรษฐกิจโลก ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่เริ่มขึ้นในช่วงปลายปี ๒๕๖๒ และส่งผลต่อเนื่องถึงปี ๒๕๖๔ ทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไม่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยว ในปี ๒๕๖๓ ของภาคกลางต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มาก แม้รัฐบาลมีมาตรการส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศก็ตาม ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไป ควรเร่งกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ของท้องถิ่นมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สินค้าและบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น การพัฒนาเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อสร้างกระแสการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้ง การพัฒนามาตรฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง

ตารางที่ ๑๓ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
รายได้จากการท่องเที่ยวภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๕.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๑.๓	หดตัวร้อยละ ๕๗.๐

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เช่น กลุ่มประวัติศาสตร์และศาสนา กาญจนบุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี กลุ่มดูแลสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทย อาทิตินนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม และเพชรบุรี และกลุ่มท่องเที่ยวทางน้ำ อาทิตินนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง และสิงห์บุรี โดยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดอย่างยั่งยืน รวมทั้งบริหารการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ศาสนา และวัฒนธรรม และ (๒) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม

(๒) การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แหล่งผลิตสินค้า OTOP และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้มีเส้นทางหรือเครือข่ายการคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย เป็นการขยายเส้นทางท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะบริเวณคลองลำท่าแดง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง (๒) โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเชื่อมโยงการท่องเที่ยว (๓) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และนิเวศน์ และ (๔) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และเพชรบุรี เพื่อยกระดับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่เมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้ที่ยั่งยืน

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒) พบว่า อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร และสาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางก็ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากเกิดสถานการณ์ภัยแล้ง และมีจำกัดจากภาวะเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าสำคัญที่ชะลอตัว มาตรการกีดกันทางการค้าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไปควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ประกอบการหรือนักลงทุนทั้งภาคเอกชนไทยและต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในประเทศเพื่อช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ เพิ่มการลงทุนและการจ้างงาน ส่งเสริมการลงทุนและการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยในการลดต้นทุนการผลิต และการตลาด เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของตลาดโลก

ตารางที่ ๑๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๙
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๓.๓
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๒
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๒

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สรุปได้ดังนี้

(๑) การนำผลการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การแปรรูปและสร้างมูลค่าจากใบ เปลือก และต้นสับปะรดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเส้นใยสับปะรดบ้านคา จังหวัดราชบุรี

(๒) การพัฒนามาตรฐานฟาร์มเพื่อผลิตอาหารปลอดภัย (Food Safety) จากสินค้าเกษตรหลักของภาค ได้แก่ ข้าว พืชผัก มะพร้าว โคนม โคเนื้อ สุกร ไก่ เป็ด กุ้ง ปลา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญ ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรคุณภาพสูง ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเฉพาะและตลาดระดับบน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร

(๓) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อยกระดับสู่ Smart Farmer และ Smart Farming โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและ

พันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (๑) โครงการหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเลี้ยงปลาช่อนแบบครบวงจรบ้านห้วยคันแหลน จังหวัดอ่างทอง และ (๒) โครงการยกระดับผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงจากของเหลือใช้ทางการเกษตรเชิงธุรกิจ จังหวัดสมุทรสงคราม

(๔) การส่งเสริมให้อุทยานวิทยาศาสตร์ สถาบันวิจัย เมืองนวัตกรรมอาหาร ให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้ภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าเพิ่มสูงผ่านการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมที่เข้มข้น อาทิ (๑) โครงการก่อสร้างศูนย์นวัตกรรมแห่งอนาคต (Futurium) และ (๒) โครงการก่อสร้างศูนย์การศึกษาโลกดิจิทัล (IDC) ขึ้นในภูมิภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางบูรณาการนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality) และเทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented Reality)

(๕) การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs และ Start Up โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ อาทิ การนำงานวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการใช้กลยุทธ์การตลาด เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจและเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ (๑) โครงการส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อยเพื่อยกระดับสินค้ามาตรฐานเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด ในพื้นที่ภูมิภาค และ (๒) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(๖) การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรประมงทะเล โดยเร่งรัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการและวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมและพัฒนาการประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการประมง เป็นต้น ในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งรอบอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ อาทิ โครงการป้องกันและปราบปรามรองรับแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU)

๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒) พบว่า ภาคกลางมีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจาก ๑๓.๙๒ ล้านไร่ ในปี ๒๕๖๑ เป็น ๑๓.๙๘ ล้านไร่ ในปี ๒๕๖๒ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ ของพื้นที่ภาคกลาง แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๓๔.๕ ของพื้นที่ภาคกลาง และเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพน้ำยังคงพบปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมทั้งในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง โดยในปี ๒๕๖๒ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) เท่ากับ ๓๙ คะแนน และแม่น้ำท่าจีนตอนล่างมีค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) เท่ากับ ๕๑ คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า ๗๐ คะแนน ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก การบริหารจัดการน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนโดยการบังคับใช้กฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ตารางที่ ๑๕ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
คุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา และท่าจีนตอนล่าง	ค่าเป้าหมาย	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดี มากกว่า ๗๐ คะแนน
	๑) น้ำแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ๒) แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง	๓๙ คะแนน ๕๑ คะแนน
สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ต่อพื้นที่ภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ ๓๔.๕ ต่อพื้นที่ภาค
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๓๔.๐

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาแหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำ ในพื้นที่แล้งซ้ำซาก อาทิ จังหวัด กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และลพบุรี เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการน้ำ โดยปรับปรุงและ บำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม วางแผนจัดสรรน้ำเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็ก กระจายในพื้นที่การเกษตรเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่ สำคัญ อาทิ (๑) โครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ภาคกลาง) (๒) โครงการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (ภาคกลาง) และ (๓) โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาแหล่งน้ำและบริหาร จัดการน้ำ จำนวน ๒๖ แห่ง

(๒) การฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เสื่อมโทรม อาทิ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะ ชายฝั่งทะเลในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ โดยการ จัดทำแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ปลูกป่าชายเลน และการทำแนวไม้ไผ่กันคลื่น แก้ไขปัญหาหมอลพิษทางทะเล และชายฝั่ง โดยการบริหารจัดการขยะที่ลงสู่ทะเล และปราบน้ำมันในพื้นที่ อ่าวไทยตอนใน ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ โครงการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง คชจ.ป้องกันการกัด เซาะชายฝั่งโดยวิธีการปักไม้ไผ่ชะลอความรุนแรงของคลื่นในชายฝั่งที่เป็นหาดโคลน

๑.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจ พิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่ กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓) มีการลงทุนเพิ่มขึ้นในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของภาคกลาง ส่งผลให้ ในปี ๒๕๖๒ มีมูลค่าการค้าชายแดนภาคกลางเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ถึงร้อยละ ๔.๕ ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ กำหนดที่ร้อยละ ๒.๐ กว่าเท่าตัว แต่เนื่องจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่เริ่มตั้งแต่ช่วงปลายปี ๒๕๖๒ ทำให้ต้องปิดด่านชายแดนส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนในปี ๒๕๖๓ ลด ต่ำลงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยลดลงถึงร้อยละ ๒๔.๙ ดังนั้น การพัฒนาในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญในการ เตรียมความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ณ จุดผ่านแดน การผ่อนคลายนโยบายและกฎเกณฑ์ที่ เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมการลงทุนในบริเวณพื้นที่ชายแดนให้มากขึ้น

ตารางที่ ๑๖ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการค้าชายแดน ภาคกลาง	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๒.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๒.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๔.๕	หดตัวร้อยละ ๒๔.๙

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้เป็นประตูเชื่อม Southern Economic Corridor จากท่าเรือทวาย-ท่าเรือแหลมฉบัง-ท่าเรือสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา-ท่าเรือวังเตา ประเทศเวียดนาม โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและขนส่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ (๑) โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (สบจ) (๒) โครงการศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

(๒) การพัฒนามาตรฐานด้านชายแดนไทย-เมียนมา บ้านพุน้ำร้อน ด้านเจดีย์สามองค์ และด่านสิงขร เพื่อเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว กับเมียนมา โดยจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับการพัฒนาในอนาคต พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และสาธารณสุขการ จุดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน ตลอดจนระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการพัฒนาด่านสิงขร ระยะที่ ๓ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๖ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒) มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ และการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีมูลค่าการลงทุนที่สูง แต่เนื่องจากภาวะซบเซาของเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย รวมทั้งมาตรการกีดกันการค้าที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของภาคกลางไม่เพิ่มขึ้นตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไปควรผลักดันและให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง โครงข่ายถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคและเชื่อมโยงกลุ่มประเทศ CLMV และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ตารางที่ ๑๗ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๖

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของภาคกลาง (GRP Per capita)	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๕

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๖ สรุปได้ดังนี้

(๑) การเร่งดำเนินการแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงภาคกลางกับภาคอื่นๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งของประเทศ และรองรับการเชื่อมโยงกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ อาทิ โครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงที่กำหนดเป็นแผนระยะเร่งด่วน ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ประกอบด้วย (๑) โครงการเชื่อมโยงภาคเหนือ ด้วยรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ - พิษณุโลก ระยะทาง ๓๘๐ กิโลเมตร จำนวน ๗ สถานี ปัจจุบันอยู่ระหว่างหารูปแบบการลงทุน คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างปี ๒๕๖๗ (๒) โครงการเชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ - นครราชสีมา ระยะทาง ๒๕๓ กิโลเมตร จำนวน ๖ สถานี ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างคาดว่าจะแล้วเสร็จ ภายในปี ๒๕๖๙ และ (๓) โครงการเชื่อมโยงภาคตะวันออก ด้วยรถไฟความเร็วสูง เชื่อม ๓ สนามบิน (ดอนเมือง - สุวรรณภูมิ - อู่ตะเภา) ระยะทาง ๒๒๐ กิโลเมตร จำนวน ๙ สถานี ปัจจุบันอยู่ระหว่างเวนคืนที่ดิน คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างปี ๒๕๖๕

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินงานพัฒนาโครงการข่ายการคมนาคม เพื่อส่งเสริมให้ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการบริการธุรกิจและการพาณิชย์ ศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ อาทิ (๑) โครงการศึกษาจัดทำ Model การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางและภาคใต้เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร (๒) โครงการพัฒนากรุงเทพมหานคร และเมืองปริมณฑล พัฒนาเมืองปริมณฑลให้เป็นเมืองศูนย์กลางการบริการธุรกิจและการพาณิชย์ ศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ ศูนย์บริการด้านสุขภาพและการศึกษาและเมืองที่น่าอยู่ และ (๓) โครงการพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจภาคกลาง เพื่อให้ภาคกลางเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ของประเทศ

(๒) การพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีขนส่งมวลชนในเมืองที่มีศักยภาพสำคัญ อาทิ กรุงเทพฯ และปริมณฑล พระนครศรีอยุธยา และบริเวณเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ รวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการนำร่องที่ใช้แนวทางการจัดรูปที่ดิน การผังเมืองควบคู่กับการพัฒนาเมืองแบบประหยัดพลังงาน เป็นต้น อาทิ โครงการก่อสร้างด้านบุคลากรบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน ระยะที่ ๑ เพื่อเปิดพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษใหม่บริเวณชายแดนจุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี และช่วยอำนวยความสะดวกการเชื่อมโยงการค้าด้านตะวันออกของประเทศในกลุ่มประเทศเวียดนาม กัมพูชา ไทย เมียนมา จากทะเลจีนใต้ไปทะเลอันดามัน และจากฝั่งทะเลอันดามันมายังฝั่งอ่าวไทย

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม การปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในรูปแบบการผลิตและการค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กลายมาเป็นรูปแบบการค้าที่มีบทบาทมากขึ้น มีการยกระดับกระบวนการผลิตแบบอัตโนมัติ ไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่าง Information Technology กับ Operational Technology หรือที่เรียกว่า Internet of Things (เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์และอื่นๆ เข้าไว้ด้วยกัน) ผสมเข้ากัน

ความสามารถในการจัดการกับ Big Data และ Cloud Technology จะเห็นได้ว่าโลกในปัจจุบันกำลังเข้าสู่ยุค Digital Economy ทำให้ต้องเร่งพัฒนาความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี Digital ให้กับทุกภาคส่วน ทั้งภาคธุรกิจ การศึกษา ราชการ เกษตรกรรม การท่องเที่ยว การขนส่ง และอุตสาหกรรม ถ้าไม่สามารถก้าวทันหรือปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันและต้องเผชิญความเสี่ยงต่อความอยู่รอด ดังนั้นภาคกลางซึ่งเป็นฐานการผลิตและการส่งออกที่สำคัญของประเทศจำเป็นต้องปรับตัวโดยนำความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มาช่วยในการยกระดับผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร (Aging Society) ภาคกลางกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ในปี ๒๕๖๘ โดยสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่วัยแรงงานลดลง ซึ่งจะส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ในปี ๒๕๖๒ ประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุจำนวน ๒๔ คน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัย ยกย่องคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง การพัฒนาระบบสุขภาพ สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อการดำรงชีพในสังคมสูงวัย การเพิ่มประสิทธิภาพและสมรรถนะกำลังแรงงาน ยกย่องมาตรฐานฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ เพื่อให้สามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้ รวมทั้งการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมรองรับกลุ่มผู้สูงอายุให้สามารถมีงานทำหลังเกษียณอายุ ซึ่งจะเป็นการสร้างคุณค่าผู้สูงอายุและลดการพึ่งพิง นอกจากนี้ภาคกลางสามารถใช้การเปลี่ยนแปลงนี้มาเป็นโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ ผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ และสถานบริการในการดูแลผู้สูงอายุ

๒.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงและเกิดบ่อยครั้งมากขึ้น (Climate Change) เนื่องจากการดำเนินการกิจกรรมหลายอย่างที่เป็นตัวเร่ง ทั้งการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล อาทิ ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ในภาคพลังงาน การผลิตไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม การทำการเกษตรและการปศุสัตว์ ส่งผลให้เกิดก๊าซเรือนกระจกตามมา อาทิ การทำนาข้าวทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของก๊าซมีเทน จากการย่อยสลายซากสิ่งมีชีวิต และจากมูลสัตว์เลี้ยง รวมทั้งการตัดไม้ทำลายป่าทำให้จำนวนต้นไม้ที่ทำหน้าที่เปลี่ยนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นก๊าซออกซิเจนลดลง ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศจึงมีมากขึ้น ทำให้เกิดพลังงานความร้อนสะสมบนผิวโลกและในบรรยากาศทำให้อุณหภูมิโลกร้อนขึ้น ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทำให้เกิดกระแสความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับภาคกลางกำลังประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สำคัญคือ การที่โลกร้อนจนน้ำแข็งขั้วโลกละลายทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นคุกคามการดำรงชีวิตของชุมชนชายฝั่งทะเล มีการรุกคืบของน้ำเค็มส่งผลให้ผลผลิตสินค้าเกษตรลดลงในพื้นที่อ่าวไทยตอนบนของประเทศไทย ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในแถบจังหวัดที่ติดทะเลอ่าวไทย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อป่าชายเลน ระบบนิเวศชายฝั่ง และการประมง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการทำ การเกษตร และเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งที่มีความรุนแรงและเกิดขึ้นหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้นแนวทางการพัฒนาต่อไปจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกให้มากขึ้น และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒.๑.๔ การให้ความสำคัญกับดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีความต้องการและความก้าวหน้ามากขึ้น ปัจจุบันภาวะการทำงานท่ามกลางการแข่งขันที่สูงขึ้นและพฤติกรรมการใช้ชีวิต โดยเฉพาะการบริโภคได้ส่งผลต่อสุขภาพ ประชากรโลกมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น อาทิ โรคหัวใจ มะเร็ง และโรคซึมเศร้า ประกอบกับเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) เป็นตัวเร่งให้คนสนใจดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาลมากขึ้น ทำให้มีแนวโน้มความต้องการใช้บริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพในสถานบริการด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น ซึ่งภาคกลางมีความพร้อมในเทคโนโลยีการรักษาพยาบาล มีบุคลากร เครื่องมือ และสถานบริการด้านสาธารณสุขทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จากกิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์มากที่สุด เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ภาคกลางจึงมีโอกาสเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพและทันสมัยที่สามารถช่วยลดความแออัดในการไปใช้บริการสถานพยาบาลในพื้นที่กรุงเทพฯ ได้อีกด้วย

๒.๑.๕ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรงในเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เป็นการซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาอยู่แล้วโดยกระทบทั้งด้านการค้า การลงทุน การส่งออก และการท่องเที่ยว ทำให้ภาคการผลิตและบริการต้องปรับตัว แนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce กับบริการด้านโลจิสติกส์ในการขนส่งและกระจายสินค้าจะมีเพิ่มมากขึ้น การเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่คณะลดลงเป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ดังนั้นในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการผลิตและบริการเพื่อการบริโภคภายในประเทศควบคู่กับการกระตุ้นการบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศด้วย เน้นการผลิตตามความต้องการสินค้าประเภทสุขอนามัยมากขึ้น พัฒนาศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า (City Distribution Centre: CDC) และศูนย์กระจายสินค้าย่อยในเขตเมือง เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce พัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยว โดยการสร้างตลาดท่องเที่ยวคุณภาพและใช้จุดเด่นของแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง มีการดูแลสุขภาพความสะอาด สุขอนามัย และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

๒.๑.๖ การขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่อาศัยในเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าในปี ๒๕๙๓ ประชากรเมืองจะมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๗๐ ของประชากรโลก เนื่องจากเมืองเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแหล่งจ้างงานที่สำคัญ รวมทั้งมีความเพียบพร้อมทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ทำให้มีจำนวนประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น หลายเมืองขยายตัวออกไปตามแรงผลักดันทางเศรษฐกิจจนยากที่จะควบคุมให้เป็นไปอย่างมีระเบียบตามแผนที่วางไว้หรือขยายตัวไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าจะวางแผนรองรับได้ทัน ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ในปี ๒๕๖๒ ภาคกลางมีจำนวนประชากรเมือง ๔.๗๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๙.๒ ของประชากรทั้งภาค โดยมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรเมืองของภาคในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๑.๔ ต่อปี ประชาชนในจังหวัดภาคกลางและภาคอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในชนบทมีการอพยพเข้าสู่ตัวเมืองโดยเฉพาะในเขตเมืองปริมณฑลมากขึ้น เนื่องจากมีความเจริญและสามารถตอบสนองความต้องการได้ในทุกด้าน ทั้งสาธารณูปโภค สถาบันการศึกษา สถานประกอบอาชีพและแหล่งจ้างงาน ทำให้เขตเมืองปริมณฑลมีอัตราการขยายตัวของเมืองสูง ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง อาทิ ปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลที่มีเพิ่มมากขึ้นในเขตเมือง ทำให้มีปัญหาในด้านการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศ และปัญหาชุมชนแออัดสำหรับผู้มีรายได้น้อยเนื่องจากขาดแคลนที่อยู่อาศัยในราคาที่เข้าถึงได้ ดังนั้นการวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยคำนึงถึงหลัก

อารยสถาปัตย์ (Universal Design) เพื่อให้ประชาชนพึงได้รับการสนับสนุนและเข้าถึงบริการและสวัสดิการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทั้งด้านเทคโนโลยี สาธารณูปโภค สภาพสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) เป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการผลิตของอุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภทที่มีห่วงโซ่การผลิตเชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมเครื่องประดับ อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ภาคกลางเป็นแหล่งที่ตั้งของสถาบันการศึกษาและสถาบันการวิจัยที่มีคุณภาพจึงมีความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับอุตสาหกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมทั้งพัฒนาจากผู้รับจ้างผลิตที่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศไปสู่การผลิตที่เป็นเจ้าของแบรนด์ตัวเองที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง

(๒) เป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ เช่น ข้าว อ้อย พืชผัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด มะพร้าว ไม้ผล โคนม-โคนเนื้อ สุก รัง และสัตว์น้ำ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เหมาะสมและระบบชลประทานที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมแก่การทำประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล ซึ่งทำให้การผลิตสินค้าเกษตรของภาคมีความโดดเด่นและหลากหลายตามลักษณะพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งยังมีสถาบันการศึกษาและวิจัยด้านการเกษตรในพื้นที่ ทำให้ภาคกลางมีศักยภาพและโอกาสในพัฒนาไปสู่การเกษตรสมัยใหม่โดยการใช้ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างสรรค่นวัตกรรมที่ทันสมัยด้านการเกษตรมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาผลิตภาพ และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งลดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ยังมีตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท ซึ่งเป็นตลาดกลางค้าส่งสินค้าเกษตรครบวงจรที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน และตลาดสี่มุมเมือง จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุพรรณ จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น ที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศรองรับการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce

(๓) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ภาคกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ชะอำ และหัวหิน เป็นต้น นอกจากนี้ภาคกลางยังมีพื้นที่อีกหลายแห่งที่มีสภาพภูมิอากาศและธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการที่พักแบบ Long Stay / Home Stay การบริการสปา การดูแลผู้สูงอายุ การบริการสุขภาพ นวดแผนไทย สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และอาหารสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย ทัวร์ป่า ฯลฯ

(๔) เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อย่างเพียงพอพร้อมและทันสมัย อันเป็นผลจากที่ภาคกลางเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ สามารถ

อำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมการเชื่อมโยงระหว่างเมือง ภาค และประเทศมากกว่าภาคอื่นๆ รวมทั้งเอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจบริการโลจิสติกส์ โดยเฉพาะการรวบรวมและกระจายสินค้าที่จะเติบโตควบคู่กับธุรกิจ e-Commerce

(๕) เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำทุกระดับ และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์และบุคลากรการวิจัย ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนากำลังคนคุณภาพและช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาบนฐานนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิต การค้า และการบริการ โดยมีมหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ทำให้มีศักยภาพและโอกาสในการนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้ในการปรับกระบวนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และราคา รวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การขยายตัวของตลาดอาหารสุขภาพ สมุนไพร การแพทย์แผนไทย และการบริการดูแลผู้สูงอายุ

(๖) เป็นศูนย์การดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำ และสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ประกอบกับกระแสการให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาคกลางมีความได้เปรียบในการเป็นศูนย์การดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติเนื่องจากมีโรงพยาบาลที่มีชื่อเสียง มีบุคลากรทางการแพทย์ และอุปกรณ์เครื่องทางการแพทย์เพียบพร้อมทั้งการแพทย์สมัยใหม่และการแพทย์แผนไทย

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้แรงงานเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภาคกลางเป็นภาคที่กำลังเผชิญกับการแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจากประเทศที่ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าทำให้ไม่สามารถแข่งขันด้วยราคาได้ เนื่องจากภาคกลางมีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง ซึ่งสาเหตุสำคัญ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน และค่าที่ดินที่สูงขึ้น และถ้าจะยกระดับไปสู่ตลาดบนต้องแข่งขันกันด้วยความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เนื่องจากในหลายประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการค้าได้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปมาก นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ถ้าอุตสาหกรรมของภาคกลางไม่พัฒนาหรือปรับตัวจะทำให้สูญเสียโอกาสความสามารถในการแข่งขัน

(๒) พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ลดลงจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรม และเป็นการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก ภาคกลางมีที่ดินจำกัดในการทำการเกษตรและราคาที่ดินมีราคาสูงขึ้นส่งผลต่อต้นทุนในการทำการเกษตร ทำให้ได้รับผลกระทบจากสินค้าเกษตรราคาถูกจากประเทศอื่นที่ต้นทุนถูกกว่าเข้ามาตีตลาด และการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรจำนวนมากทำให้เกิดสารพิษตกค้างและได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรฐานการผลิตสินค้า มาตรฐานด้านความสะอาดและสุขอนามัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มเกิดรุนแรงและมีความถี่มากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและคุณภาพของสินค้าเกษตร นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ของภาคยังเป็นผู้พันธุ์หนุ่มสาวและมีแนวโน้มจะขาดผู้สืบทอดการทำการเกษตรเนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนักและมีรายได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรมและบริการ ดังนั้นการพัฒนาเกษตรของภาคกลางต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้า โดยยังคงให้

ความสำคัญกับการพัฒนาและขยายผลการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมและสนับสนุน การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรมาใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและผลิตภาพ (Productivity) การปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่สินค้าเกษตรมูลค่าสูง และการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาสืบทอดอาชีพ เกษตรกร

(ก) การท่องเที่ยวกระจุกตัวในบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อมจึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ประกอบกับการเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านปริมาณจะได้ผลกระทบค่อนข้างมาก เนื่องจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ แทนการท่องเที่ยวในลักษณะหมู่คณะ และให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพพอนามัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการท่องเที่ยวต้องปรับตัวให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพโดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพและจุดเด่นของพื้นที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการดูแลเรื่องความสะอาด สุขอนามัย และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

(ข) ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ได้แก่ ปัญหาจราจร ชะงัก น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ ภาคกลางมีการเติบโตและขยายตัวของเมืองสูง เมืองเติบโตอย่างไร้ระเบียบเป็นไปตามแรงกดดันทางเศรษฐกิจ และไม่สามารถเตรียมสาธารณูปโภคและสาธารณูปการได้ทัน ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนอยู่อาศัยและทำงานในเขตเมือง และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิ ปัญหาจราจรติดขัด ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM ๒.๕ และปัญหาขยะ ดังนั้นจึงควรเร่งดำเนินการวางแผนพัฒนาและรองรับการขยายตัวของเมือง และพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต รวมทั้งคำนึงถึงหลักการออกแบบสากล (Universal Design) เพื่อคนทุกกลุ่ม

(ค) ขาดแคลนแรงงานทั้งมีทักษะและไม่มีทักษะฝีมือ ทักษะกำลังแรงงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของภาค และค่าแรงงานสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน แรงงานภาคกลางส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และผู้ที่จบการศึกษาในสายอาชีพยังมีน้อยเมื่อเทียบกับสายสามัญ รวมทั้งมีค่าแรงงานสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นที่มีค่าแรงงานถูกกว่าแทน รวมทั้งผู้ประกอบการหลายแห่งจ้างแรงงานต่างด้าวแทนคนไทย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้เป็นอุปสรรคในเรื่องการใช้แรงงานต่างด้าวที่มีค่าจ้างแรงงานถูก ทำให้กับผู้ประกอบการหลายแห่งได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตามภาคกลางมีศักยภาพและโอกาสในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ซึ่งในอนาคตยังมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีทักษะฝีมือ ดังนั้นจึงควรใช้ประโยชน์จากการเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำที่มีคุณภาพมาพัฒนาผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับความต้องการในอนาคต และสร้างมาตรการจูงใจให้เด็กเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและสายอาชีพมากขึ้น

(ง) มีสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำทุกระดับแต่ยังขาดการนำผลงานวิจัยไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่ชัดเจน ทำให้สินค้าและบริการส่วนใหญ่ของภาคกลางยังไม่ได้รับการพัฒนามีมูลค่าเพิ่มต่ำ การเข้าถึงการแข่งขันในตลาดบนมีความยากมากขึ้น จึงควรเร่งหาแนวทางแก้ไขให้เกษตรกรและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีเงินทุนไม่มากหรือไม่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้วยตนเองได้สามารถเข้าถึงผลงานวิจัยต่างๆ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการได้จริง โดยให้การสนับสนุนดูแลอย่างครบวงจรตั้งแต่การผลิต

ไปจนถึงการตลาด ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ SMEs สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อยอดจากภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้สามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

(๓) **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม** ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีการเจริญเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่ภาคอื่นๆ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดปริมณฑลที่เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ โดยเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอัตราเร่งเกินกว่าที่ธรรมชาติจะฟื้นตัวได้ทัน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ดังนั้นภาคกลางควรที่จะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดูแลและฟื้นคืนระบบนิเวศ และปรับแนวทางการพัฒนาภาคการผลิตและบริการในอนาคตให้เติบโตบนคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ **บทบาทของภาค** เป็นภาคที่มีบทบาทการพัฒนาที่สำคัญในการเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยอุตสาหกรรมสำคัญของภาคกลางที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดที่สุดของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง กระดาษ เคมีภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ และเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้ภาคกลางยังเป็นศูนย์กลางการค้าและการขนส่งของประเทศ เป็นฐานการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นแหล่งที่ตั้งสถาบันทางการศึกษาและสถาบันวิจัยทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีชื่อเสียงและคุณภาพ และเป็นศูนย์กลางดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำ และสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก

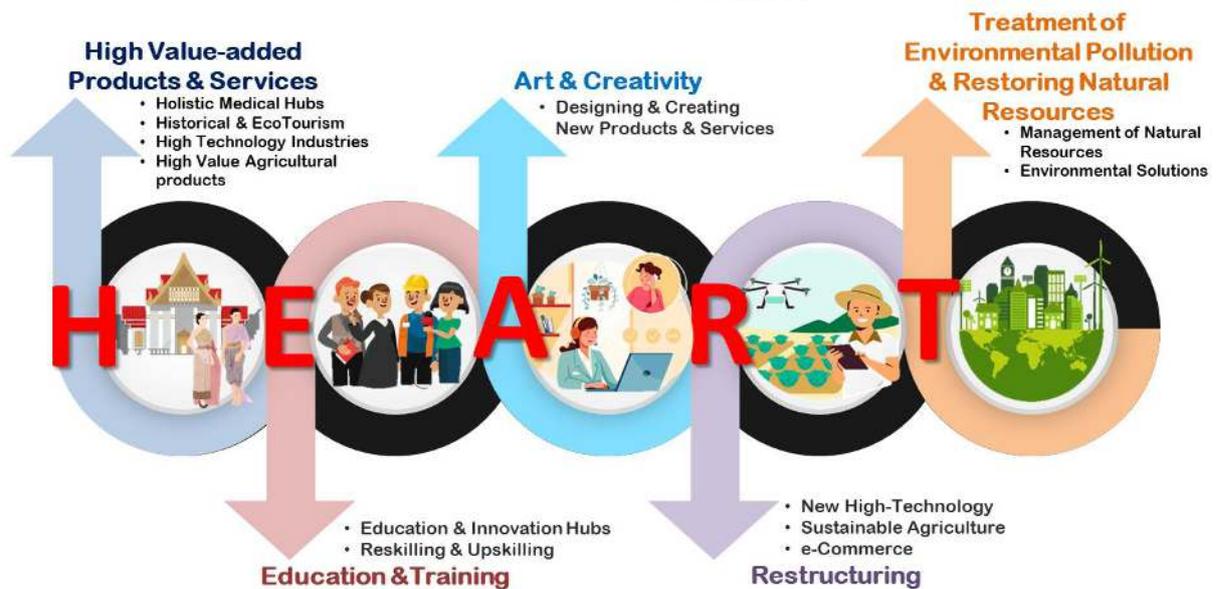
๓.๒ **ทิศทางการพัฒนาภาค** ภาคกลางถือว่าเป็นหัวใจหลักสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ส่งผลให้อิทธิพลของความเป็นเมืองและกิจกรรมความเจริญทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ แผ่กระจายไปยังพื้นที่โดยรอบจนเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่เดียวกันในทุกด้าน กรุงเทพฯ และภาคกลางเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ โดยเป็นที่ตั้งของกระทรวง กรม เป็นศูนย์กลางการบริการ ทั้งทางด้านการค้า การเงิน การขนส่ง และสุขภาพ รวมทั้งเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกที่สำคัญของประเทศ โดยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ภาคกลาง มุ่งพัฒนาเป็น “ฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง” ที่เติบโตอย่างยั่งยืน และกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคกลาง (C Direction) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา HEART โดยใช้ประโยชน์ศักยภาพและความพร้อมทั้งด้านโลจิสติกส์ การวิจัยและพัฒนา ที่เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม มาช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าและบริการ (H: High Value-added Products and Services) และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจากผู้รับจ้างผลิตไปสู่การผลิตที่เป็นเจ้าของแบรนด์ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง และสนับสนุนการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคนให้มีทักษะหลากหลายทั้งทางด้าน “Technical Skill” โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงนวัตกรรม และความคิดเชิงสร้างสรรค์และความคิดริเริ่ม รวมถึง “Human Skill” ที่สามารถเข้าใจจิตใจและอารมณ์ของผู้อื่นได้ และพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทำงานและพัฒนาระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น (E: Education and Training) เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งนำศักยภาพในด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ (A: Art and Creativity) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์

เฉพาะถิ่น งดงามและมีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิต (R: Restructuring) โดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อทดแทนการใช้แรงงานแบบเข้มข้น การปรับเปลี่ยนจากการทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสมไปสู่การทำการเกษตรที่ยั่งยืน และเน้นการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควบคู่กับการฟื้นฟู อนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (T: Treatment of Environmental Pollution and Restoring Natural Resources) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Central Direction 2566-2570

เป็น “ฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง”

C Direction : **HEART**

๓.๓ เป้าหมายรวม

- ๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกลางขยายตัวเพิ่มขึ้น
- ๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคกลางลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๓.๔.๑ พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) นำความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนายกระดับกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อาทิ อาหารเสริมสุขภาพ และเครื่องสำอาง รวมทั้งประยุกต์ใช้ศิลปะและความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น งดงามและมีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

(๒) สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับ อาทิ จังหวัดนนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ ปทุมธานี และสมุทรสาคร อุตสาหกรรมอาหาร

เพื่อสุขภาพ และอุตสาหกรรมสมุนไพรม ในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับ อาทิ จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ ราชบุรี สุพรรณบุรี และสระบุรี และอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต (Next Generation Automotive) ในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับ อาทิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสมุทรปราการ

(ก) สนับสนุนการพัฒนาจากผู้รับจ้างผลิตไปสู่การผลิตที่เป็นเจ้าของแบรนด์ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง

(ข) สนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถเข้าถึงแหล่งทุน เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจตลอดกระบวนการ ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อยอดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้สามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

(ค) ส่งเสริมและพัฒนา กลุ่ม Start Up ที่มุ่งสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่

(ง) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๔.๒ พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) เพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปรวมทั้งวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่แหล่งผลิตสำคัญของภาค เพื่อยกระดับรายได้ให้แก่เกษตรกรจะได้สร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาสืบทอดอาชีพเกษตรกร และลดการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่จะสร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม อาทิ ข้าว ในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท ลพบุรี อ่างทอง ปทุมธานี สิงห์บุรี และนครปฐม อ้อย ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี และสุพรรณบุรี พืชผัก ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม โคนม-โคนเนื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ลพบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี สุกกร ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี และนครปฐม สัตว์ปีก ในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี สระบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี และสัตว์น้ำ ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ ผ่านการวิจัย พัฒนา และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เข้มข้น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรรูปแบบใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความแม่นยำสูงมาใช้ในการทำการเกษตร เพื่อพัฒนาไปสู่เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm หรือ Intelligent Farm) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด

(๓) ส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน อาทิ การทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพการทำการเกษตรไปสู่มาตรฐานความปลอดภัย

(๔) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดอย่างเป็นระบบและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตของเกษตรกร และพัฒนาตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ไปสู่การเป็นศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศรองรับการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce

๓.๔.๓ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เข้าสู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวและปรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตจังหวัดที่มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อาทิ จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สระบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เชียงประวัติศาสตร์ อาทิ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม เชียงอาหารและวัฒนธรรม อาทิ พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท ราชบุรี และเพชรบุรี เชียงกีฬา อาทิ จังหวัดสุพรรณบุรี เชียงการแพทย์และการส่งเสริมสุขภาพ อาทิ นครปฐม พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี กาญจนบุรี และสระบุรี

(๒) ส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถบริหารจัดการดูแลเรื่องความสะอาด สุขอนามัย และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

(๓) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยใช้จุดเด่นและความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะ วัฒนธรรม และองค์ความรู้ท้องถิ่น มาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นให้มีคุณค่าตอบสนองความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลายมากขึ้น

(๔) พัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจำนวนมาก อาทิ จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และพระนครศรีอยุธยา

๓.๔.๔ พัฒนาภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) ยกระดับบริการทางการแพทย์แบบครบวงจร (Medical Hub) และเป็นเครือข่ายรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพฯ ในเขตพื้นที่นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

(๒) ส่งเสริมการวิจัยทางการแพทย์และรักษาโรคเฉพาะทาง โดยภาคกลางมีศักยภาพและความเป็นเลิศทางการรักษาเกี่ยวกับโรคติดต่อและโรคติดเชื้อ โรคทรวงอก และโรคจิตเวช

(๓) เพิ่มประสิทธิภาพการรักษาพยาบาลและพัฒนาขีดความสามารถ ในการให้บริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพ

(๔) ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเมืองสมุนไพรและมีภูมิปัญญาตำรายาสมุนไพรและแพทย์แผนไทย อาทิ นครปฐม นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี กาญจนบุรี สระบุรี และชัยนาท

๓.๔.๕ พัฒนาการผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการเรียนการสอนในทุกพื้นที่ให้มีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะจังหวัดที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลของ

กรุงเทพฯ เพื่อให้ทุกพื้นที่สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ และลดพฤติกรรมการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลโดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องระยะทางในการเดินทาง ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พัก รวมทั้งทำให้เกิดความแออัดในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล

(๒) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรหรือแรงงานได้ตรงตามความต้องการของพื้นที่ อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๓) สนับสนุนเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลความเจริญและมีความขาดแคลน อาทิ จังหวัดชัยนาท และกาญจนบุรี

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการ (ReSkill) ควบคู่กับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นรองรับการเติบโตในอนาคต (UpSkill) เพื่อพัฒนาผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดที่มีความต้องการแรงงานที่ทักษะฝีมือสูง อาทิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ และปทุมธานี

๓.๔.๖ พัฒนาเมือง เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเมืองชายแดน รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก ให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) เร่งดำเนินการวางแผนพัฒนารูปแบบเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต โดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) เพื่อคนทุกกลุ่ม

(๒) วางแผนบริหารจัดการพื้นที่ให้เอื้อต่อการพัฒนาในอนาคต โดยคำนึงถึงความยั่งยืนทางภูมิณีเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

(๓) เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งสินค้า โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาาระบบเชื่อมต่อ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการคมนาคมขนส่ง ให้เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจบริการโลจิสติกส์ โดยเฉพาะการรวบรวมและกระจายสินค้าที่จะเติบโตควบคู่กับธุรกิจ e-Commerce

(๔) เร่งดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก (CWEC) ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครปฐม

๓.๔.๗ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติที่เป็นปัญหาสำคัญของภาค อาทิ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา การแก้ไขปัญหาการรุกคืบน้ำเค็มในเขตจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ การแก้ไขปัญหามลพิษในเขตพื้นที่เมืองและแหล่งอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี และการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่มีความรุนแรงในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และสมุทรปราการ

(๒) บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบทั้งลุ่มน้ำ ในเขตลุ่มน้ำที่สำคัญของภาคกลาง อาทิ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำท่าจีน และลุ่มน้ำป่าสัก เพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอและเหมาะสมทั้งในด้านการอุปโภคบริโภคในภาคครัวเรือน และใช้ในภาคการผลิตและบริการ

(๓) ปรับแนวทางการพัฒนาภาคการผลิตและบริการในอนาคตให้เติบโตบนคุณภาพชีวิต และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ อาทิ อ่างทอง นนทบุรี และปทุมธานี

(๔) บริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด โดยคำนึงถึงความสามารถในการฟื้นคืนทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศกลับสู่สภาพเดิม

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคกลางเป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมส่งออกสินค้าที่สำคัญ และสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สูงให้แก่ภาค มีความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่สามารถสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย การพัฒนา ออกแบบและการทดสอบโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจเริ่มต้น (Start-Up) SMEs และอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) เช่น อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยการปรับกระบวนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและพลังงานสะอาด จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โครงข่ายอินเทอร์เน็ต และสิ่งสนับสนุน - ยกระดับการผลิต และทักษะฝีมือแรงงาน - ส่งเสริมการนำผลงานวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์	- พัฒนาการผลิตและแปรรูป - เสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐาน - ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	- พัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลภาครัฐที่เปิดเผยต่อสาธารณะให้เกิดการต่อยอดนำไปใช้ประโยชน์ - ทำตลาดเชิงรุก โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

๓.๕.๒ แผนงานพัฒนาและยกระดับการเกษตรของภาคกลางสู่การเกษตรสมัยใหม่

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว อ้อย พืชผัก ปศุสัตว์ และประมง ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทั้งทรัพยากร และสภาพภูมิประเทศจึงทำให้การผลิตสินค้าเกษตรมีความหลากหลายและโดดเด่น รวมทั้งมีสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่สามารถสนับสนุนการวิจัย และการพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่าสูง จึงทำให้ภาคกลางมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาไปสู่การจัดทำเกษตรสมัยใหม่ มุ่งสู่การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและอินทรีย์ ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ลดการใช้สารเคมี โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่

คุณค่าและเนื่องจากภาคกลาง เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน จึงทำให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเกษตรของประเทศรองรับการเติบโตด้านเศรษฐกิจได้ ดังนั้นการพัฒนาภาคกลางไปสู่เกษตรสมัยใหม่ โดยนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการผลิต และการแปรรูปที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน สามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านการเกษตรของประเทศได้อย่างชัดเจน และสนับสนุนให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิต เช่น คุณภาพดิน แหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร - พัฒนาเกษตรกร/แรงงาน - ปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้ามุ่งสู่สินค้าปลอดภัย - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อปรับเปลี่ยนสู่การทำเกษตรแบบฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farming) - วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	- พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูง - พัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้บริโภค	- พัฒนาและส่งเสริมการตลาด - ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าอัตลักษณ์ - พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า

๓.๕.๓ แผนงานพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวของภาคกลางเข้าสู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ชะอำ และหัวหิน เป็นต้น ซึ่งสามารถพัฒนาและต่อยอดในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้น การยกระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและบริการ การสร้างมูลค่าเพิ่มของการท่องเที่ยวและปรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการท่องเที่ยว - พัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย - พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว	- เสริมสร้างคุณภาพ มาตรฐาน และคุณค่า ท่องเที่ยว สินค้าและบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น - สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม/เสริมนวัตกรรม	- ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยว - นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตลาดเชิงรุก - สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

๓.๕.๔ แผนงานพัฒนาภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำ และสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ประกอบกับกระแสนวัตกรรมที่สำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาคกลางมีความได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางการดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติเนื่องจากมีโรงพยาบาลที่มีชื่อเสียง มีบุคลากรทางการแพทย์ และอุปกรณ์เครื่องทางการแพทย์เพียบพร้อมทั้งการแพทย์สมัยใหม่และการแพทย์แผนไทย

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุข - พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา วิจัยด้านสาธารณสุข - พัฒนาระบบสาธารณสุขมูลฐาน - พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ทุกประเภท	- พัฒนาระบบการบริการสาธารณสุข - ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก	- พัฒนาภาคีเครือข่ายและพันธมิตรด้านสาธารณสุข - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยในทุกช่องทางสื่อสาร

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

- ภาคตะวันออกเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่

สำคัญของประเทศ รองลงมาจากกรุงเทพมหานครและภาคกลาง โดยภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๓,๐๔๒,๙๑๖ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เมื่อเทียบขนาดเศรษฐกิจของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ กับปี ๒๕๖๒ พบว่า ภาคตะวันออกมีสัดส่วนการผลิตเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๑๗.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๘ ในปี ๒๕๖๒

ตารางที่ ๑ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	Per capita ๒๕๖๒
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก	๒,๓๖๔,๘๕๕	๒,๕๕๓,๘๑๕	๒,๘๐๓,๓๓๐	๒,๙๙๐,๓๓๔	๓,๐๔๒,๙๑๖	๕๐๒,๔๗๑
สัดส่วน/ประเทศ	๑๗.๒	๑๗.๕	๑๘.๑	๑๘.๓	๑๘	
ประเทศ	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๔,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๔๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

- โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคตะวันออกพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด

ช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๖๕.๓ ของผลิตภัณฑ์ภาค อุตสาหกรรมสำคัญที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงของภาค คือ อุตสาหกรรมการผลิตถ่านโค้ก และผลิตภัณฑ์จากการกลั่นปิโตรเลียม การผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง การผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ การผลิตเคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์เคมี ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๒๘.๕ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าและการขนส่ง และภาคการเกษตรมีบทบาทน้อยเพียงร้อยละ ๖.๑ โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช เมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ ๖๖.๙ ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๒๖.๓ และภาคการเกษตรที่ร้อยละ ๖.๘ จะสังเกตได้ว่าภาคบริการมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและการเกษตรมีสัดส่วนลดลง

ตารางที่ ๒ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก ณ ราคาประจำปี

สาขาการผลิต	หน่วย	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย	เฉลี่ย
							ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
ภาคการเกษตร	ล้านบาท	๑๕๑,๓๗๘	๑๕๑,๑๕๐	๑๘๔,๒๑๖	๑๗๒,๒๙๑	๑๘๔,๓๑๕	-	-
	สัดส่วน	๖.๔	๕.๙	๖.๖	๕.๘	๖.๑	๖.๘	๖.๑
ภาคอุตสาหกรรม	ล้านบาท	๑,๕๖๒,๘๗๖	๑,๖๘๒,๖๓๑	๑,๘๓๗,๕๗๓	๑,๙๗๔,๙๙๑	๑,๙๖๑,๒๕๗	-	-
	สัดส่วน	๖๖.๑	๖๕.๙	๖๕.๕	๖๖	๖๔.๕	๖๖.๙	๖๕.๓
เหมืองแร่เหมืองหิน	ล้านบาท	๒๘๖,๓๑๕	๒๕๔,๒๕๑	๒๖๐,๔๘๓	๒๘๖,๔๙๔	๒๗๘,๒๗๖	-	-
	สัดส่วน	๑๒.๑	๑๐	๙.๓	๙.๖	๙.๑	๑๓.๖	๙.๓
อุตสาหกรรม	ล้านบาท	๑,๑๔๗,๓๒๖	๑,๒๙๓,๓๗๙	๑,๔๒๕,๙๕๖	๑,๕๕๒,๑๙๘	๑,๕๒๒,๕๕๐	-	-
	สัดส่วน	๔๘.๕	๕๐.๖	๕๐.๙	๕๐.๙	๕๐	๔๘.๑	๕๐.๖
อื่นๆ	ล้านบาท	๑๒๙,๒๓๕	๑๓๕,๐๐๑	๑๕๑,๑๓๓	๑๖๖,๔๙๙	๑๖๐,๔๒๐	-	-
	สัดส่วน	๕.๕	๕.๓	๕.๔	๕.๖	๕.๓	๕.๒	๕.๔
ภาคบริการ	ล้านบาท	๖๕๐,๖๐๑	๗๒๐,๐๓๔	๗๘๑,๕๔๒	๘๕๓,๐๕๒	๘๙๗,๓๕๔	-	-
	สัดส่วน	๒๗.๕	๒๘.๒	๒๗.๙	๒๘.๒	๒๙.๕	๒๖.๓	๒๘.๕
ค้าส่งค้าปลีก	ล้านบาท	๒๒๓,๐๔๗	๒๔๙,๗๐๖	๒๘๕,๓๘๑	๓๐๘,๓๕๑	๓๒๘,๓๓๗	-	-
	สัดส่วน	๙.๔	๙.๘	๑๐.๒	๑๐.๓	๑๐.๘	๙	๑๐.๔
ขนส่งฯ	ล้านบาท	๘๖,๓๑๑	๙๕,๒๘๓	๙๙,๕๙๐	๑๐๘,๑๓๗	๑๑๑,๔๔๘	-	-
	สัดส่วน	๓.๖	๓.๗	๓.๖	๓.๖	๓.๗	๓.๕	๓.๖
อื่นๆ	ล้านบาท	๓๔๑,๒๔๓	๓๗๕,๐๔๔	๓๙๖,๕๗๑	๔๒๖,๕๖๔	๔๕๗,๕๖๙	-	-
	สัดส่วน	๑๔.๔	๑๔.๗	๑๔.๑	๑๔.๓	๑๕	๑๓.๘	๑๔.๕
ผลิตภัณฑ์รวม	ล้านบาท	๒,๓๖๔,๘๕๕	๒,๕๕๓,๘๑๕	๒,๘๐๓,๓๓๐	๒,๙๙๐,๓๓๔	๓,๐๕๒,๙๑๖	-	-
	สัดส่วน	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• เศรษฐกิจภาคตะวันออกขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศเล็กน้อย ช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจภาคตะวันออกขยายตัวร้อยละ ๓.๔๕ เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการขยายตัวของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๒ แต่ยังคงต่ำกว่าการขยายตัวของระดับประเทศที่ร้อยละ ๓.๕๔ ทั้งที่ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจของภาคพึ่งพิงการส่งออกและได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซาโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ซึ่งอัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๕ ส่วนภาคการเกษตรและบริการ ขยายตัวร้อยละ ๓.๓ และ ๕.๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย: ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
ภาคการเกษตร	-๖.๘	-๖.๔	๑๕.๗	-๖.๕	๐.๕	-๓.๘	๓.๓
ภาคอุตสาหกรรม	๑.๘	๕.๖	๔.๗	๒.๕	๐.๔	๓.๓	๒.๕
เหมืองแร่เหมืองหิน	๑.๑	๒.๑	-๐.๘	-๓.๗	๐.๙	๒.๓	-๑.๒
อุตสาหกรรม	๑.๔	๗.๕	๕.๖	๓.๘	๐.๑	๓.๖	๓.๒
อื่นๆ	๖.๖	-๓.๔	๕.๘	๐.๗	๒.๑	๓.๙	๒.๙

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
ภาคบริการ	๕	๖.๖	๖.๒	๕.๗	๕.๔	๔.๘	๕.๗
ค้าส่งค้าปลีก	๕.๓	๖.๔	๑๐.๘	๕.๗	๕.๒	๒.๗	๗.๒
ขนส่งฯ	๓	๓.๑	๔.๖	๗.๙	๔.๕	๔.๗	๕.๗
อื่นๆ	๕.๔	๗.๖	๓.๙	๕.๒	๕.๗	๖.๒	๔.๙
ผลิตภัณฑ์รวมภาคตะวันออก	๒	๕.๑	๕.๗	๒.๘	๑.๘	๓.๒	๓.๔๕
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕๔

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรของภาคตะวันออก (GRP Per capita) เท่ากับ ๕๐๒,๔๗๑ บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๒๔๓,๗๘๗ บาทต่อคนต่อปี โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per capita) สูงที่สุดคือ จังหวัดระยอง ๙๘๘,๗๔๘ บาทต่อคนต่อปี รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี ๕๗๑,๒๓๔ บาทต่อคนต่อปี ปราจีนบุรี ๕๕๑,๑๕๐ บาทต่อคนต่อปี และฉะเชิงเทรา ๔๕๙,๐๐๕ บาทต่อคนต่อปี ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ จังหวัดสระแก้ว ๗๖,๑๙๙ บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำกว่าจังหวัดระยอง ๑๓ เท่า

ตารางที่ ๔ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาทต่อคนต่อปี

รายการ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวภาคตะวันออก	๔๒๐,๘๑๘	๔๔๗,๓๙๖	๔๗๙,๙๖๐	๕๐๒,๔๗๒	๕๐๒,๔๗๑
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-๐.๖	๖.๓	๗.๓	๔.๗	-๐.๐๐๔
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคตะวันออกยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูงที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ ๓๔.๘ รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ร้อยละ ๓๒.๗ และฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๒.๗ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครนายก ร้อยละ ๑ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การกระจายการพัฒนาในภาคตะวันออกยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

(๒) การเกษตร

• ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตร ทั้งการผลิตพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตข้าว พืชผัก พืชหัว อาทิ มันสำปะหลัง และเป็นแหล่งผลิตผลไม้และผลไม้แปรรูปที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งยังมีศักยภาพในด้านการทำประมง ทั้งประมงชายฝั่งและประมงน้ำลึก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรภาคตะวันออก ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ ประมาณ ๑๘๔,๓๑๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑๕๑,๑๕๐ ล้านบาท ปี ๒๕๕๙ การเกษตรของภาคตะวันออก มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ ๖.๑ ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก และร้อยละ ๑๓.๔ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของประเทศ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรภาคตะวันออก ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวร้อยละ ๓.๓ สูงกว่าในช่วง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หัตถ์เฉลี่ยร้อยละ ๓.๘ ต่อปี การเกษตรของภาคตะวันออกมีปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขหลายประการ เช่น คุณภาพดินเสื่อมจากการใช้สารเคมี สารเคมีตกค้างในผลผลิต และการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากการแย่งใช้น้ำระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เป็นต้น

- **แหล่งการทำเกษตรที่สำคัญของภาคตะวันออก** คือ จังหวัดจันทบุรี มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๓๙.๙ รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ร้อยละ ๑๔.๔ ฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๐.๗ และตราด ร้อยละ ๑๐.๔ ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมของภาคตะวันออกได้แปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคตะวันออกก็ยังถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง ทั้งด้านการเพาะปลูก การเลี้ยงปศุสัตว์ และการประมง **สินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคตะวันออก** ได้แก่ **ข้าวและพืชไร่** ผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวและมันสำปะหลัง จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีมาก คือ จังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครนายก ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมาก คือ จังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา และชลบุรี **ผลไม้** ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ **ทุเรียน** จังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด **มังคุด** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง **ลำไย** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี **เงาะ** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี และตราด **ลองกอง** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี **ด้านปศุสัตว์** ได้แก่ **ไก่เนื้อ** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง **ไก่ไข่** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก และชลบุรี **เป็ดเนื้อ** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก และระยอง **เป็ดไข่** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา และชลบุรี และ**สุกร** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี และระยอง สำหรับ**ด้านประมง** ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสูงที่สุด คือ จังหวัดตราด รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจันทบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคการเกษตร รายกิจกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
พืช	๗๖.๑	๗๕.๙	-๓.๗	๓.๔
ปศุสัตว์	๑๑.๙	๑๑.๔	๐	๑.๘
บริการทางการเกษตร และป่าไม้	๑.๗	๑.๖	๑.๒	-๑.๗
ประมง	๑๐.๒	๑๑.๑	-๙.๔	๕.๒
เกษตร	๑๐๐	๑๐๐	-๔.๖	๓.๓

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

- **พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคตะวันออกต่ำกว่าประเทศ** ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรวมประมาณ ๑๒.๙๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ และมีพื้นที่ชลประทาน ประมาณ ๒.๗๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๗ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ และคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ ๒๐.๘ ซึ่งต่ำกว่าของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒

- **เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก** จากข้อมูลการตรวจรับรองเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ พบว่าภาคตะวันออกมีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยรวมทั้งสิ้น ๘๙๐,๕๘๖.๓๖ ไร่ แบ่งออกเป็น

ยังไม่หมดอายุ ๘๖๓,๒๗๓.๘๔ ไร่ และที่หมดอายุ ๒๗,๓๑๒.๕๒ ไร่ โดยจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี รองลงมาคือ จังหวัดตราด สระแก้ว และระยอง และเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งสิ้น ๔,๖๑๖.๗๙ ไร่ แบ่งออกเป็นที่ยังไม่หมดอายุ ๑,๖๑๑.๘๙ ไร่ และที่หมดอายุ ๓,๐๐๔.๙๐ ไร่ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ จังหวัดจันทบุรี รองลงมาคือ จังหวัดตราดและระยอง

(๓) อุตสาหกรรม

- **สาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักของภาค** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑,๙๖๑,๒๔๗ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑,๖๘๒,๖๓๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม ๑,๕๒๒,๕๕๐ ล้านบาท สาขาเหมืองแร่ ๒๗๘,๒๗๖ ล้านบาท สาขาการไฟฟ้า ๑๔๙,๕๓๑ ล้านบาท และสาขาการประปา ๑๐,๘๘๙ ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๖๒ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ สาขาอุตสาหกรรมในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวร้อยละ ๓.๒ และชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๖ ต่อปี อีกทั้งปี ๒๕๖๓ เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ประเทศคู่ค้าส่งออกดาวนัประเทศ ส่งผลให้การนำเข้าวัตถุดิบเพื่อนำมาใช้ในการผลิตสินค้าต้องหยุดชะงัก ประกอบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในภาพรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งของประเทศ ปรับตัวลดลง อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียม

- **แหล่งผลิตที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงกระจุกตัวในจังหวัดชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา** จังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ ๓๔.๔ รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ร้อยละ ๒๙.๗ ปราจีนบุรี ร้อยละ ๑๗.๖ และฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๗ ตามลำดับ สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญๆ ที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ อุตสาหกรรมการผลิตถ่านโค้กและผลิตภัณฑ์จากการกลั่นปิโตรเลียม คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาค มีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และระยอง รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง ร้อยละ ๑๕.๔ มีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ระยอง และชลบุรี อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ ร้อยละ ๑๐.๘ มีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง และอุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี ร้อยละ ๘.๔ มีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา

- **การพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องเตรียมการรองรับการพัฒนาและการลงทุนอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและยังต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม** เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมพื้นฐานของเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเพื่อรองรับการลงทุนอุตสาหกรรมแห่งอนาคต เช่น อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเผชิญอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไข อาทิ ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ ชยะ การแย่งกันใช้น้ำ และการจราจรติดขัด

(๔) การท่องเที่ยว

- ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เช่น พัทยา เกาะช้าง และเกาะเสม็ด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา แหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่งของภาคตะวันออกประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวคือ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย โดยเฉพาะชายหาดและแหล่งปะการังธรรมชาติ ปัญหาขยะมูลฝอยและการบุกรุกพื้นที่เพื่อประกอบธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน ๔๑.๗๖ ล้านคน ขณะที่ปี ๒๕๖๓ เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมากเหลือ ๑๘.๕๒ ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ ของประเทศ) ลดลงจาก ๓๖.๓๕ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยอง และฉะเชิงเทรา สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๓ ต่อปี จากที่เคยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๙.๙ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และถ้าเทียบกับประเทศ พบว่า หดตัวเล็กน้อย โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ระดับประเทศมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๑ ต่อปี อย่างไรก็ตาม การลดลงอย่างมากของจำนวนนักท่องเที่ยวในปี ๒๕๖๓ กลายเป็นโอกาสในการฟื้นตัวของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆ กลับมามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

- รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง ปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๙๙,๙๙๐ ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖ ของประเทศ) ลดลงจาก ๒๗๘,๓๖๔ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดของภาคตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยอง และตราด ตามลำดับ สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๙ ต่อปี จากที่เคยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๖.๕ ต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แต่ถ้าเทียบกับประเทศ พบว่า หดตัวน้อยกว่า โดยช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ระดับประเทศมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๑.๕ ต่อปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวในปี ๒๕๖๔ ยังคงมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากหลายประเทศยังคงเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลต่อการเดินทางและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การท่องเที่ยวในอนาคตจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(๕) การค้าส่งค้าปลีก

- ภาคตะวันออกเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญของประเทศรองมาจากกรุงเทพฯ และภาคกลาง ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้า ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เท่ากับ ๓๒๘,๓๓๗ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๒๔๙,๗๐๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ มูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้า คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๐.๘ ของเศรษฐกิจภาค และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๒ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้าทั้งประเทศ สำหรับอัตราการขยายตัวมีแนวโน้มเติบโตดี โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒ ขยายตัวสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๒.๗ โดยจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดของภาคตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ ๓๕.๙ รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ร้อยละ ๒๕.๖ ฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๕ และปราจีนบุรี ร้อยละ ๑๑.๗ อย่างไรก็ตาม ปี ๒๕๖๓ เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ภาคการค้าได้รับผลกระทบทั้งการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ ภาคการค้าจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทใหม่ และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

(๖) การค้าชายแดน

- ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชา โดยภาคตะวันออกมีพื้นที่ชายแดนติดกับกัมพูชาทางฝั่งตะวันออก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดสระแก้ว ตราด และจันทบุรี ปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าชายแดน รวมทั้งสิ้น ประมาณ ๑๓๗,๘๑๓ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑๑๖,๒๘๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๙ โดยเป็นมูลค่าการส่งออก ๑๑๘,๗๙๐ ล้านบาท และนำเข้า ๑๙,๐๒๓ ล้านบาท อัตราการขยายตัวการค้าชายแดนของภาคตะวันออก ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๘ ต่อปี ชะลอตัวลงจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๓.๗ ต่อปี สำหรับปี ๒๕๖๓ เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ทำให้ประเทศไทยต้องเข้มงวดในการควบคุมการเข้า - ออก ตลอดแนวชายแดน ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนลดลง นอกจากการค้าชายแดนแล้ว ภาคตะวันออกยังมีการค้าผ่านแดนไปยังประเทศเวียดนามและจีน โดยปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าผ่านแดน รวมประมาณ ๓,๐๒๔ ล้านบาท เป็นการส่งออก ๑,๒๔๐ ล้านบาท และนำเข้า ๑,๗๘๔ ล้านบาท

- ภาคตะวันออกเป็นภาคที่ได้ดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด โดยสินค้าส่งออกไปยังประเทศกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบฯ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และเครื่องจักรกลและส่วนประกอบ อื่นๆ ส่วนสินค้านำเข้าจากประเทศกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง

๑.๑.๒ ด้านสังคม

(๑) ประชากร

- อัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕.๑๐ ล้านคน (ชาย ๒.๕๑ ล้านคน และหญิง ๒.๕๙ ล้านคน) หรือร้อยละ ๗.๗ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๔.๙๕ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ และมีอัตราการเพิ่มประชากรรวมของภาคตะวันออกในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๑ ต่อปี สูงกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ โดยจังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรมากที่สุด ๑.๕๖ ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัดระยอง ๐.๗๔ ล้านคน และ ฉะเชิงเทรา ๐.๗๒ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕ ๑๔.๔ และ ๑๔.๑ ของประชากรภาค ตามลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาคตะวันออกเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นแหล่งรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแหล่งจ้างงาน ส่งผลให้ประชากรจากภูมิภาคอื่นๆ อพยพมาพักอาศัยและประกอบอาชีพ

- สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นและกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ โครงสร้างประชากรของภาคตะวันออกจะเปลี่ยนสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๗๔ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ ๑๓.๖ ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ ๑๗.๕ และเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๗ ในปี ๒๕๕๙ ส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุจาก ๑๘ คน ในปี ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ คน ในปี ๒๕๖๒

- ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๕๙ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรเมืองจำนวน ๑.๙๙ ล้านคน หรือร้อยละ ๔๐.๒ ของประชากรทั้งภาค และปี ๒๕๖๒ มีประชากรเมืองเพิ่มขึ้น เป็น ๒.๐๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๔๐.๓ ของประชากรทั้งภาค หรือมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๑.๑ ต่อปี โดยจังหวัดชลบุรีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุดร้อยละ ๑.๗ รองลงมา คือ จังหวัดระยองและสระแก้ว มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองร้อยละ ๑.๕ และ ๐.๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ : จำนวนประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายการ	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๔.๙๐	๔.๙๕	๕	๕.๐๖	๕.๑๐
โครงสร้างประชากร (ร้อยละ)					
กลุ่ม ๐ - ๑๔ ปี	๑๘.๑	๑๘	๑๘	๑๗.๙	๑๗.๘
กลุ่ม ๑๕ - ๕๙ ปี	๖๙.๕	๖๙.๓	๖๙.๑	๖๘.๘	๖๘.๕
กลุ่ม ๖๐+	๑๒.๔	๑๒.๗	๑๓	๑๓.๓	๑๓.๖
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๑.๙๗	๑.๙๙	๒.๐๑	๒.๐๓	๒.๐๕

- ประชากรแฝงกระจุกตัวในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๒ จังหวัดชลบุรีมีประชากรแฝงประมาณ ๐.๕๔ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๖.๗ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ (๘.๐๒ ล้านคน) ซึ่งมากเป็นอันดับสามของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพฯ) และมากที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา คือ จังหวัดระยอง มีประชากรแฝงประมาณ ๐.๒๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ ซึ่งทั้ง ๒ จังหวัดเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมและบริการ และเป็นแหล่งที่ตั้งของสถาบันการศึกษา ดังนั้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการบริการภาครัฐทางด้านสวัสดิการ สาธารณูปโภค การรักษาพยาบาล และด้านอื่นๆ จึงมีความสำคัญและมีจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องดูแลและให้บริการอย่างเท่าเทียม

(๒) แรงงาน

- สัดส่วนกำลังแรงงานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแนวโน้มลดลงและส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ๔.๘๘ ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน ๓.๔๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๗๐.๕ ของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗๑.๑ โดยกำลังแรงงานเหล่านี้ ประกอบด้วย ผู้มีงานทำ ๓.๔๑ ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๑.๕ อยู่ในภาคบริการ รองลงมา ร้อยละ ๒๗.๑ อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และร้อยละ ๒๑.๔ อยู่ในภาคการเกษตร แรงงานในภาคบริการมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๕๑.๘ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๕๑.๕ ในปี ๒๕๖๒ เช่นเดียวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๒๗.๕ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒๗.๑ ในปี ๒๕๖๒ ขณะที่แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๒๐.๗ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒๑.๔ ในปี ๒๕๖๒ สำหรับอัตราการว่างงาน มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๐.๙ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๐.๗ ในปี ๒๕๖๒

• **แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษา ขณะที่แรงงานระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยมาก** ปี ๒๕๖๒ มีผู้มีงานทำ ๓.๔๑ ล้านคน โดยแรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และต่ำกว่า ร้อยละ ๓๔.๓ ลดลงจากร้อยละ ๓๗.๓ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมต้น ร้อยละ ๒๑.๖ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๐.๓ ในปี ๒๕๕๙ ระดับมัธยมปลาย ร้อยละ ๑๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๔.๒ ในปี ๒๕๕๙ ระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๑๑.๘ ลดลงจากร้อยละ ๑๒.๔ ในปี ๒๕๕๙ ระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๓.๙ ลดลงจากร้อยละ ๔.๔ ในปี ๒๕๕๙ อีกทั้งการผลิตแรงงานระดับอาชีวศึกษายังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่ต้องการแรงงานสายวิชาชีพที่มีคุณภาพจำนวนมาก

ตารางที่ ๗ : จำนวนผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา

สถานภาพแรงงาน	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	ล้านคน	ร้อยละ
กำลังแรงงาน	๓.๓๓	-	๓.๓๓	-	๓.๓๔	-	๓.๓๕	-	๓.๔๔	-
ผู้มีงานทำ	๓.๒๙	-	๓.๒๘	-	๓.๓๑	-	๓.๓๘	-	๓.๔๑	-
ที่ไม่มีการศึกษา	๐.๑๐	๓	๐.๑๐	๓	๐.๑๑	๓.๓	๐.๑๐	๒.๘	๐.๐๙	๒.๖
ที่มีการศึกษา ระดับประถมและต่ำกว่า	๑.๒๕	๓๘.๒	๑.๒๓	๓๗.๓	๑.๑๙	๓๖.๑	๑.๒๐	๓๕.๕	๑.๑๗	๓๔.๓
ที่มีการศึกษา ระดับมัธยมต้น	๐.๖๓	๑๙.๑	๐.๖๗	๒๐.๓	๐.๖๙	๒๐.๘	๐.๗๐	๒๐.๘	๐.๗๔	๒๑.๖
ที่มีการศึกษา ระดับมัธยมปลาย	๐.๔๕	๑๓.๗	๐.๔๗	๑๔.๒	๐.๔๗	๑๔.๑	๐.๔๙	๑๔.๕	๐.๕๑	๑๕
ที่มีการศึกษา ระดับอาชีว	๐.๑๔	๔.๑	๐.๑๔	๔.๔	๐.๑๔	๔.๒	๐.๑๔	๔.๒	๐.๑๓	๓.๙
ที่มีการศึกษา ระดับวิชาชีพขั้นสูง	๐.๒๕	๗.๗	๐.๒๕	๗.๕	๐.๒๖	๗.๘	๐.๒๗	๘	๐.๓๐	๘.๗
ที่มีการศึกษา ระดับอุดมศึกษา	๐.๔๓	๑๓.๑	๐.๔๑	๑๒.๔	๐.๔๐	๑๒.๒	๐.๔๑	๑๒.๒	๐.๔๐	๑๑.๘
อื่นๆ และไม่ทราบ	๐.๐๔	๑.๑	๐.๐๓	๐.๙	๐.๐๕	๑.๕	๐.๐๖	๑.๙	๐.๐๗	๒.๑

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

• **กำลังแรงงานของภาคตะวันออกเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพิ่มขึ้น** โดยสัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๔.๗ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๖๒.๒ ในปี ๒๕๖๐ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ ๔๓.๔ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคม จำนวน ๒.๑๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๖๒.๒ ของกำลังแรงงานของภาค โดยจังหวัดระยองมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมมากที่สุดร้อยละ ๘๘.๗ รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรีและฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๘๗.๔ และ ๖๖.๗ ตามลำดับ ขณะที่จังหวัดที่มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมน้อยที่สุด คือ จังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ร้อยละ ๒๐.๓ เท่ากัน

• **การพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา) ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานคงเหลือในภาค จำนวน ๔๓๔,๐๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔ ของแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานคงเหลือทั่วประเทศเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๖๓,๑๐๘ คน โดยจังหวัดชลบุรีมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากที่สุดของภาคตะวันออก จำนวน ๑๖๓,๗๑๓ คน รองลงมา คือ จังหวัดระยอง จำนวน ๙๑,๔๙๐ คน และฉะเชิงเทรา จำนวน ๕๐,๑๙๓ คน ตามลำดับ ทั้งนี้มีสาเหตุจากโครงสร้างประชากรของภาคตะวันออกที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ขณะที่ประชากร

วัยแรงงานและวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับแรงงานบางสาขาไม่เป็นที่นิยมของคนไทย โดยเฉพาะกิจการก่อสร้าง และกิจการประมงทะเล แปรรูปสัตว์น้ำและแปรรูปด้านการเกษตรอื่นๆ ผู้ประกอบการจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะแรงงานสัญชาติกัมพูชาและเมียนมา ตามลำดับ

(๓) การศึกษา

- ประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๙.๔๐ ปี ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๙.๖๐ ปี ในปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่ ๙.๗๐ ปี โดยจังหวัดชลบุรี มีจำนวนปีการศึกษาของประชากรเฉลี่ยสูงสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ ๑๐.๔๐ ปี รองลงมา คือ จังหวัดปราจีนบุรี และระยองที่ ๑๐ และ ๙.๕๐ ปี ตามลำดับ

(๔) สาธารณสุข

- ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโอกาสได้รับการบริการด้านสาธารณสุขดีขึ้น เนื่องจากมีสถานบริการสาธารณสุขครอบคลุมทุกพื้นที่ มีโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน ๘๒๘ แห่ง แบ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๕๘ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๗ แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๕ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๗๕๘ แห่ง โดยสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการกระจายตัวดีขึ้น จาก ๑ : ๑,๗๙๐ คนในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑ : ๑,๕๓๔ คนในปี ๒๕๖๒ ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนแพทย์ต่อประชากรของมาตรฐานโลกที่กำหนดไว้ คือ ๑ คนต่อประชากร ๑,๕๐๐ คน โดยจังหวัดนครนายกมีโอกาสได้รับการบริการด้านสุขภาพสูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๖๒ มีแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๐๘๘ คน รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรี มีแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๑,๑๒๙ คน ส่วนจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และตราด มีการกระจายตัวของแพทย์ต่ำ โดยมีแพทย์ต่อประชากร ๑ : ๓,๑๕๕ คน ๑ : ๒,๐๒๖ คน และ ๑ : ๑,๙๖๑ คน ตามลำดับ ส่งผลให้การบริการด้านสาธารณสุขยังคงไม่ทั่วถึงและต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

- ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต อัตราการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs ใน ๕ โรคสำคัญ ได้แก่ โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก ๕,๘๖๖.๖๐ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๖,๖๔๔.๑๐ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดนครนายก มีการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs สูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น ๑๒,๗๑๐.๘๐ ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จังหวัดจันทบุรี คิดเป็น ๙,๖๑๓.๒๐ ต่อประชากรแสนคน และตราด คิดเป็น ๗,๔๒๙.๓๐ ต่อประชากรแสนคน เมื่อพิจารณาการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตสูงสุดของคนไทย พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นจาก ๘๒๕.๙๐ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๙๖๗.๓๐ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดนครนายกมีการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งสูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น ๒,๒๔๑.๒๐ ต่อประชากรแสนคน รองลงมาเป็นจังหวัดจันทบุรี คิดเป็น ๑,๖๕๑ ต่อประชากรแสนคน และชลบุรี คิดเป็น ๑,๑๖๘.๗๐ ต่อประชากรแสนคน ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศที่ ๑,๐๗๘.๒๐ ต่อประชากรแสนคน

ตารางที่ ๘ : การเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs ๕ โรคหลัก ของภาคตะวันออกเฉียง (มะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง)

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

การเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
มะเร็ง	๗๖๘.๒๐	๘๒๕.๙๐	๘๖๐.๗๐	๘๙๑.๔๐	๙๖๗.๓๐
หัวใจ	๑,๒๖๓.๖๐	๑,๓๕๑.๗๐	๑,๓๖๗.๕๐	๑,๓๒๖.๖๐	๑,๔๘๙.๖๐
โรคหลอดเลือดสมอง	๔๗๗.๓๐	๕๒๖.๗๐	๕๓๖.๔๐	๕๕๐.๙๐	๕๘๗
เบาหวาน	๑,๑๕๒.๓๐	๑,๒๑๒.๓๐	๑,๒๗๒.๕๐	๒,๑๑๐.๗๐	๑,๓๘๕.๒๐
ความดันโลหิตสูง	๑,๘๒๖.๙๐	๑,๙๕๐.๑๐	๒,๐๒๕.๓๐	๒,๑๑๐.๗๐	๒,๒๑๔.๙๐
รวมการเจ็บป่วย ๕ โรค	๕,๔๘๘.๔๐	๕,๘๖๖.๖๐	๖,๐๖๒.๔๐	๖,๒๖๙	๖,๖๔๔.๑๐

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

• ภาคตะวันออกเฉียงมีปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลง แต่ยังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีแนวโน้มลดลงจาก ๘,๙๗๓ คนในปี ๒๕๕๙ เป็น ๖,๓๑๙ คนในปี ๒๕๖๒ หรือคิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี ลดลงจาก ๕๖ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี พันคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๔๒.๑๐ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี พันคน ในปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีอัตรา ๓๑.๓๐ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี พันคน โดยจังหวัดนครนายก มีอัตราการคลอดบุตรสูงสุด เท่ากับ ๔๗.๑๐ รองลงมา คือ จังหวัดระยองและชลบุรี เท่ากับ ๔๕.๙๐ และ ๔๓.๖๐ ตามลำดับ

(๕) คุณภาพชีวิต

• ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง ภาคตะวันออกเฉียงมีคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นจาก ๑๓๑.๑ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑๕๗.๔ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดระยองมีสัดส่วนคดีสูงสุด ๓๒๘.๔ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรีและปราจีนบุรี มีสัดส่วนคดี ๑๕๔.๘ และ ๑๔๐.๙ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ สำหรับการจับกุมคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก ๖๕๓.๖ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๘๖๔.๗ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ ทั้งนี้พบว่า สัดส่วนการจับกุมคดียาเสพติดสูงสุดอยู่ที่จังหวัดระยอง เท่ากับ ๑,๗๗๕.๓ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จังหวัดนครนายก และชลบุรี เท่ากับ ๙๑๑.๒ และ ๘๓๗.๑ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ : สัดส่วนคดีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และคดียาเสพติด

หน่วย : คนต่อประชากรแสนคน

รายการ	คดีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					คดียาเสพติด				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคตะวันออกเฉียง	๑๖๖.๘	๑๓๑.๑	๑๖๓.๖	๑๔๘.๒	๑๕๗.๔	๕๑๘.๘	๖๕๓.๖	๗๖๖	๘๐๑.๔	๘๖๔.๗
ประเทศ	๑๑๒.๒	๙๐.๘	๑๒๖.๑	๑๐๕.๘	๙๖.๕	๔๒๒.๔	๔๓๘.๖	๕๔๓.๓	๕๒๔.๗	๕๔๓.๘

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง

- สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลง จำนวนคนจนหรือประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนเพิ่มขึ้นจาก ๒๙๗.๓๑ พันคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๓๑๓.๖๘ พันคน ในปี ๒๕๖๒ แต่สัดส่วนคนจนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๕.๓ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๕.๒ ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดสระแก้วมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๑๘.๗ รองลงมา คือ จังหวัดตราดและจันทบุรี มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๙.๗ และ ๘.๙ ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลงจาก ๐.๓๙๗ ในปี ๒๕๖๐ เป็น ๐.๓๙๒ ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคลดลง คือ จังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี ขณะที่จังหวัดสระแก้วมีความเหลื่อมล้ำมากที่สุด โดยมีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค เท่ากับ ๐.๔๕๖ รองลงมา คือ จังหวัดจันทบุรี และนครนายก มีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค เท่ากับ ๐.๔๕๒ และ ๐.๔๑๔ ตามลำดับ

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ทรัพยากรดินยังคงมีสภาพเสื่อมโทรม การใช้ที่ดินนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น ขณะที่พื้นที่เกษตรลดลง ทรัพยากรดินมีแนวโน้มความเสื่อมโทรมในระดับสูง ซึ่งมีสาเหตุหลักจากกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมที่ดำเนินการในพื้นที่ เช่น การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร การเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร การทิ้งกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดตามธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหาดินเปรี้ยวจัดซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๐.๙๐ ล้านไร่ การรุกรานของน้ำเค็ม และปัญหาดินพุด ที่มักเกิดในบริเวณที่ลุ่มน้ำขังชายฝั่งทะเล

- พื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ พื้นที่ป่าไม้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้น ๐.๐๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๗ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ ๕.๑๓ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ ๕ ของพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี สระแก้ว และปราจีนบุรี ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดน้อยที่สุด คือ จังหวัดระยอง คิดเป็นร้อยละ ๘.๑ ของพื้นที่จังหวัด การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เกิดจากนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ ในการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ อาทิ การทวงคืนผืนป่าจากนายทุนที่บุกรุกป่าไม้ รวมทั้งการดำเนินโครงการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

- พื้นที่ป่าชายเลนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพิ่มขึ้น (จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และฉะเชิงเทรา) ช่วงปี ๒๕๕๒ - ๒๕๖๒ พื้นที่ป่าชายเลนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้น ๐.๐๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าชายเลน ๐.๒๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๙ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ ๑๑.๕ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ ๕.๙ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศ ขณะที่จังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าชายเลนน้อยที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ ๐.๔ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศ การเพิ่มขึ้นของป่าชายเลนเป็นผลมาจากการรณรงค์และการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินโครงการปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)

• **ปริมาณกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้น** ปริมาณน้ำท่าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในลุ่มน้ำหลัก ๓ แห่ง ประกอบด้วย ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำโตนเลสาบ และลุ่มน้ำชายฝั่งอ่าวไทยตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ มีปริมาณกักเก็บน้ำเฉลี่ย ๒๐,๔๓๒.๙ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยปี ๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ จำนวน ๔,๒๓๗ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๓.๗ และเมื่อพิจารณาปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั้ง ๖ แห่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ (ณ วันที่ ๑ มกราคม) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถกักเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้นจาก ช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ จำนวน ๑,๙๘๗ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๖ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดาที่สามารถกักเก็บน้ำได้ในปี ๒๕๖๐ ถึงแม้ว่าปริมาณน้ำท่าและปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้น จากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความถี่ในการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวของชุมชน ประกอบ กับภัยแล้งและปัญหาด้านประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำฝนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

• **คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินยังต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญและได้รับการตรวจวัดคุณภาพจากกรมควบคุมมลพิษ จำนวน ๕๗ จุด ของแม่น้ำ ๙ สาย โดยช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ ดัชนีคุณภาพน้ำผิวดินในภาพรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในเกณฑ์พอใช้ ซึ่งปี ๒๕๖๒ คุณภาพของแม่น้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นแม่น้ำพองตอนบน แม่น้ำระยอง และแม่น้ำนครนายก ที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยมีสาเหตุจากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และการปล่อยของเสียจากฟาร์มสุกรและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการขาดระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๑๐ : คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แหล่งน้ำ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๘-๒๕๖๒)
ระยอง	เสื่อมโทรม (๕๔)	เสื่อมโทรม (๕๖)	เสื่อมโทรม (๕๘)	พอใช้ (๖๒)	เสื่อมโทรม (๖๐)	เสื่อมโทรม (๕๘)
ประแสร์	พอใช้ (๖๗)	พอใช้ (๖๗)	พอใช้ (๖๖)	พอใช้ (๗๐)	พอใช้ (๖๗)	พอใช้ (๖๗.๔)
จันทบุรี	ดี (๗๓)	พอใช้ (๖๙)	พอใช้ (๗๐)	พอใช้ (๖๙)	ดี (๗๔)	ดี (๗๑)
พองตอนบน (จังหวัดจันทบุรี)	เสื่อมโทรม (๔๗)	เสื่อมโทรม (๕๐)	เสื่อมโทรม (๕๒)	เสื่อมโทรม (๕๓)	เสื่อมโทรม (๕๑)	เสื่อมโทรม (๕๐.๖)
พองตอนล่าง (จังหวัดระยอง)	พอใช้ (๖๗)	ดี (๘๐)	พอใช้ (๖๔)	พอใช้ (๖๖)	พอใช้ (๖๙)	พอใช้ (๖๙.๒)
เวฬุ	ดี (๘๒)	ดี (๗๕)	พอใช้ (๖๘)	ดี (๖๙)	ดี (๗๗)	ดี (๗๔.๒)
ตราด	ดี (๗๙)	ดี (๗๔)	พอใช้ (๖๘)	พอใช้ (๖๗)	ดี (๘๑)	ดี (๗๓.๘)
บางปะกง	พอใช้ (๖๔)	พอใช้ (๖๕)	พอใช้ (๖๔)	พอใช้ (๖๑)	พอใช้ (๖๔)	พอใช้ (๖๓.๖)
ปราจีนบุรี	พอใช้ (๖๓)	พอใช้ (๖๑)	พอใช้ (๖๑)	พอใช้ (๖๓)	พอใช้ (๗๔)	พอใช้ (๖๔.๔)
นครนายก	พอใช้ (๖๑)	เสื่อมโทรม (๕๙)	เสื่อมโทรม (๕๙)	พอใช้ (๖๕)	เสื่อมโทรม (๖๐)	พอใช้ (๖๐.๘)
รวมค่าเฉลี่ยคุณภาพน้ำผิวดิน	พอใช้ (๖๕.๗)	พอใช้ (๖๕.๖)	พอใช้ (๖๓)	พอใช้ (๖๔.๕)	พอใช้ (๖๗.๗)	พอใช้ (๖๕.๓)

ที่มา: กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ: ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (WQI) ประกอบด้วย คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ๑๐๐-๗๑ คะแนน คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ๗๐-๖๑ คะแนน และ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ๖๐-๐ คะแนน

- **คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลอยู่ในสภาพที่ดี** ปี ๒๕๖๒ คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเกณฑ์ดีมาก ได้แก่ เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี และอ่าวพร้าว จังหวัดระยอง อย่างไรก็ตาม ยังมีบางพื้นที่ประสบปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี และหาดพยุห์ จังหวัดระยอง เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและอุตสาหกรรม รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประกอบกับการปนเปื้อนของน้ำมันจากการรั่วไหลของน้ำมันเชื้อเพลิงจากเรือท่องเที่ยวและเรือขนส่งสินค้า

- **ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น จากจำนวน ๒.๒๙ ล้านตันต่อปี เป็นจำนวน ๒.๔ ล้านตันต่อปี ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะ จำนวน ๒.๕ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยมีสาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง พฤติกรรมการบริโภคและการท่องเที่ยวของประชาชน โดยจังหวัดชลบุรีมีปริมาณขยะมากที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นลำดับ ๒ ของประเทศ รองจากกรุงเทพฯ สำหรับการจัดการขยะมูลฝอย ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน ๑ ล้านตัน และมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ จำนวน ๐.๗ ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ จำนวน ๐.๑ และ ๐.๒ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑ และ ๒๗.๖ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องและปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น จำนวน ๐.๓ และ ๐.๔ ล้านตันต่อปี ตามลำดับ

- **ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น** ปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม จำนวน ๓ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๔๑ ของปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมในประเทศ แบ่งเป็นกากของเสียอันตราย จำนวน ๐.๘ ล้านตัน และ กากของเสียไม่อันตราย จำนวน ๒.๒ ล้านตัน ซึ่งมีปริมาณมากกว่า ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๐.๖ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ (ปี ๒๕๖๒ มีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม จำนวน ๒.๔ ล้านตัน) โดยจังหวัดที่มีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยอง ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ถึงแม้ว่าปริมาณการกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงประสบปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง) และพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก และพื้นที่ดังกล่าวยังมีบ่อดินเก่า เหมืองร้าง และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งเสี่ยงต่อการลักลอบทิ้งกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมข้างต้น โดยประเภทกากของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่พบจากการลักลอบทิ้งมากที่สุด ได้แก่ กากของเสียรวม กากของเสียสารเคมี น้ำเสียและน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว น้ำมันดำ และกากตะกอน และจากการตรวจสอบของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า โรงงานหลายแห่งยังไม่มีการจัดการกากของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและครบถ้วน ทำให้มีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายการปนเปื้อนของสารเคมีจากกากอุตสาหกรรมอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ได้

- **ปริมาณขยะทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** ปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะทะเล จำนวน ๒๙๗,๗๒๒ ชิ้น คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘ ของปริมาณขยะทะเลทั่วประเทศ โดยจังหวัดระยอง มีปริมาณขยะทะเล จำนวน ๗๙,๙๔๗ ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙ ของปริมาณขยะทะเลของภาค

ตะวันออก) ซึ่งเป็นลำดับหนึ่งของภาคตะวันออก รองลงมา คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา และชลบุรี มีปริมาณขยะทะเล จำนวน ๖๖,๕๑๑ ชิ้น และ ๖๓,๒๗๗ ชิ้น ตามลำดับ ซึ่งขยะทะเลส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ขวดพลาสติก กล่องโฟม กระป๋อง และถุงพลาสติก โดยสาเหตุการเกิดขยะทะเลของภาคตะวันออก ส่วนใหญ่เกิดจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด เรือพาณิชย์หรือเรือประมง และการทิ้งขยะของพื้นที่ชุมชน บริเวณชายฝั่งและริมแม่น้ำ

ตารางที่ ๑๑ : ปริมาณขยะทะเลของภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒

จังหวัด	ชิ้น
ชลบุรี	๖๓,๒๗๗
ฉะเชิงเทรา	๖๖,๕๑๑
ระยอง	๗๙,๙๔๗
จันทบุรี	๒๔,๘๑๒
ตราด	๖๓,๑๗๕
รวม	๒๙๗,๗๒๒

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

• **มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ปี ๒๕๖๓** ภาคตะวันออก มีจำนวนครั้งที่เกิดและปริมาณของฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน ที่เกินค่ามาตรฐาน จำนวน ๑๓ ครั้ง และมีปริมาณสูงสุด ๑๘๘ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน ที่เกินค่ามาตรฐาน จำนวน ๒๘ ครั้ง และมีปริมาณสูงสุด ๑๑๒ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๑๐ ไมครอน และ ๒.๕ ไมครอน ที่เกิดขึ้นสูงสุดอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าตูม จังหวัดปราจีนบุรี โดยสาเหตุหลักมาจากการเผาตอซังข้าว การจุดไฟเผาไร่อ้อย และการจราจรในพื้นที่

(๒) ภัยพิบัติ

• **สถานการณ์ไฟป่ามีแนวโน้มรุนแรงขึ้น** จากการเปรียบเทียบการเกิดไฟป่า ช่วงปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ พบว่า ภาคตะวันออกมีอัตราการเกิดไฟไหม้ป่าเพิ่มสูงขึ้น จำนวน ๔๙ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และมีพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น จำนวน ๓,๗๕๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙ โดยปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีอัตราการเกิดไฟไหม้ป่า จำนวน ๑๓๓ ครั้ง มีพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย ๗,๒๕๔ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๘ และ ๔.๒ ของทั้งประเทศ ตามลำดับ โดยสาเหตุของการเกิดไฟไหม้ป่าของภาคตะวันออกเกิดจากปัญหาภัยแล้ง อุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น และการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการเกษตร

• **สถานการณ์อุทกภัยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น** ปี ๒๕๖๑ ภาคตะวันออกมีจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายรวม ๖๑๓ หมู่บ้าน ๖,๙๘๙ ครัวเรือน และมีประชาชนได้รับความเสียหาย จำนวน ๑๕,๒๐๓ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๔.๐๕ ๑.๖๗ และ ๑.๕๑ ของทั้งประเทศ ตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ ที่ได้รับความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย จำนวน ๔๘๖ หมู่บ้าน ๓,๙๓๗ ครัวเรือน และมีประชาชนที่ได้รับความเสียหาย จำนวน ๑๒,๒๖๑ คน โดยจังหวัดปราจีนบุรี เป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบทางด้านอุทกภัยมากที่สุด ได้รับความเสียหาย จำนวน ๓๐๐ หมู่บ้าน โดยสาเหตุของการเกิดอุทกภัยที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากจำนวนวันที่ฝนตกติดต่อกัน ประกอบกับการเกิดขึ้นของพายุ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงอ่างเก็บน้ำได้ทัน

- ภาคตะวันออกเฉียงมีจำนวนหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งลดลง เนื่องจากมีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นและมีการบูรณาการการจัดการน้ำได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานการณ์น้ำของภาคตะวันออกเฉียงมีดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปี ๒๕๖๒ ยังคงมีบางจังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด (อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเมืองตราด) และชลบุรี (อำเภอเกาะสีชัง) ที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ภัยแล้ง โดยสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ และฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง

- การกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลดลง ช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ภาคตะวันออกเฉียงมีระยะทางการกัดเซาะชายฝั่งลดลง ขณะที่การกัดเซาะชายฝั่งที่ได้รับการแก้ไขมีระยะทางเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๖๑ ภาคตะวันออกเฉียงมีแนวชายฝั่งที่ประสบปัญหาการกัดเซาะ ระยะทาง ๑๗๓.๘ กิโลเมตร หรือร้อยละ ๓๐.๓ ของระยะทางชายฝั่งของภาคตะวันออกเฉียง แบ่งเป็น การกัดเซาะชายฝั่งที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ระยะทาง ๑๖๐ กิโลเมตร หรือร้อยละ ๙๒ ของระยะทางชายฝั่งที่ประสบปัญหาการกัดเซาะ และการกัดเซาะชายฝั่งที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ระยะทาง ๑๓.๘ กิโลเมตร โดยเป็นการกัดเซาะชายฝั่งระดับรุนแรง ระยะทาง ๘.๕ กิโลเมตร ระดับปานกลาง ระยะทาง ๔.๑ กิโลเมตร และระดับน้อย ระยะทาง ๑.๒ กิโลเมตร ปี ๒๕๖๑ ภาพรวมของแนวชายฝั่งที่ประสบปัญหาการกัดเซาะลดลงจากปี ๒๕๖๐ ระยะทาง ๑๔.๖ กิโลเมตร โดยจังหวัดที่ยังคงมีการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรง ได้แก่ จังหวัดตราด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ซึ่งสาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่งส่วนหนึ่งมาจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล การขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายตัว ลุกล้ำพื้นที่ชายฝั่ง และการบุกรุกป่าชายเลน

ตารางที่ ๑๒ : สรุปการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียง

รายการ	ปี							
	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)	๕.๐๘	๕.๐๙	๕.๑๑	๕.๐๘	๕.๑๓	๕.๑๓	N/A	N/A
พื้นที่ป่าชายเลน (ล้านไร่) (เก็บข้อมูลทุก ๕ ปี)	๐.๑๖	N/A	N/A	N/A	N/A	๐.๒๐	N/A	N/A
ปริมาณน้ำท่า (ล้านลูกบาศก์เมตร)	๑๗,๘๖๒	๑๓,๒๔๕	๒๔,๕๒๖	๒๔,๔๓๓	๒๒,๐๙๘	N/A	N/A	N/A
ปริมาณน้ำในอ่างน้ำขนาดใหญ่ (ล้านลูกบาศก์เมตร) (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ มกราคม ของทุกปี)	๔๖๐	๔๒๙	๔๑๒	๑,๐๕๖	๑,๑๘๗	๑,๒๑๗	๗๑๖	๑,๐๓๙
คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (คะแนน)	N/A	๖๕.๖	๖๓	๖๔.๕	๖๗.๗	๖๕.๓	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	๒.๒	๒.๔	๒.๓	๒.๓	๒.๓	๒.๕	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน)	๐.๗	๐.๗	๐.๘	๑.๒	๐.๙	๑	N/A	N/A
ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ ประโยชน์ (ล้านตัน)	๐.๓	๐.๓	๐.๒	๐.๕	๐.๖	๐.๗	N/A	N/A
ขยะทะเลของภาค ตะวันออกเฉียง (ชิ้น)	๑๗,๐๙๒	๘๕,๓๐๐	๓๒,๒๓๑	๑๗,๒๙๘	๔๘,๑๔๖	๒๙๗,๗๒๒	N/A	N/A
จำนวนการเกิดไฟไหม้ป่า (ครั้ง)	๗๒	๖๗	๑๑๙	๕๕	๒๕	๘๑	๑๓๓	N/A
พื้นที่ป่าไม้ถูกไฟไหม้ (ไร่)	๑,๕๐๗	๒,๖๒๒	๔,๗๕๖	๑,๐๑๑	๓๘๘	๑,๔๑๖	๗,๒๕๔	N/A

รายการ	ปี							
	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
จำนวนหมู่บ้านที่รับผลกระทบจากอุทกภัย (แห่ง)	N/A	๗๙๓	๑๐๐	๔๘๖	๖๑๓	N/A	N/A	N/A
จำนวนหมู่บ้านที่รับผลกระทบจากภัยแล้ง (แห่ง)	N/A	๑,๕๕๘	๑,๕๓๐	๘๕	๐	๑๕๔	N/A	N/A
ระยะทางการกัดเซาะชายฝั่ง (กิโลเมตร)	N/A	N/A	N/A	N/A	๑๘๘.๔	๑๗๓.๘	N/A	N/A

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้มุ่งพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติการพัฒนา ร่วมกับภาคีการพัฒนาต่างๆ อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินการในภาพรวมในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ ทั้ง ๒ ตัวชี้วัด ทั้งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๑๓ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๑.๘
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๓๗๙
	ผลการดำเนินงาน	๐.๓๙๒

โครงการพัฒนาส่วนใหญ่มุ่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้าน “การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน” และมุ่งเน้นพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ ๑ “พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน” และดำเนินโครงการประเภทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาด้านการเกษตร ขณะที่โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองและชุมชนยังมีการดำเนินงานไม่มากเท่าที่ควร รวมทั้งยังมีผลการดำเนินงานต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสรุปผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งอัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ และมูลค่าการลงทุนภาครัฐและเอกชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑

โดยปี ๒๕๖๒ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ๑ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ ๒,๔๓๙,๕๕๗ ล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๐.๗ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก เนื่องจากเศรษฐกิจของภาคตะวันออกพึ่งพิงการส่งออกและได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นภาคการผลิตหลักของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ๑ รวมทั้งภาคตะวันออกทั้ง ๘ จังหวัด นอกจากนี้มูลค่าการลงทุนภาครัฐและเอกชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ๑ ในปี ๒๕๖๓ มีมูลค่าที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก เนื่องจากการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติลดลงทั้งจำนวนโครงการและเงินลงทุน คิดเป็นร้อยละ ๑๑ และ ๖๖ ตามลำดับ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมในการชักจูงนักลงทุนต่างประเทศได้ตามแผนที่วางไว้ ดังนั้น การพัฒนาในระยะต่อไปยังคงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งเร่งประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงและดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย จากต่างชาติ

ตารางที่ ๑๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ๑	ค่าเป้าหมาย	ขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓	ขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๗	N/A
มูลค่าการลงทุนภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	ค่าเป้าหมาย	ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท	ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
	ผลการดำเนินงาน	๒๕๔,๕๘๒ ล้านบาท	๒๐๓,๙๓๙ ล้านบาท

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย ๓ แนวทาง ได้แก่ (๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง และต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานทุกระบบให้เชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจ (๒) ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ และ (๓) พัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการ ประเภท (๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่ง (ท่าเทียบเรือ A) ที่ท่าเรือแหลมฉบัง โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ ๓ และ (๒) การศึกษา วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนากำลังคนและแรงงานของภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว อาทิ โครงการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านวิศวกรรมยานยนต์ของชิ้นส่วนอุตสาหกรรมระบบขนส่งทางราง โครงการพัฒนาทักษะ ผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาษา การใช้เทคโนโลยีด้วยการศึกษาเชิงประสบการณ์ โครงการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านระบบอัตโนมัติ และหุ่นยนต์ขั้นสูงให้กับภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชน โครงการศึกษาและพัฒนาแนวทางการเพิ่มศักยภาพคนรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง โครงการพัฒนาระบบสร้างเสริมขีดความสามารถของอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาคตะวันออกเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย

(๒) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี - ระยอง ให้เป็นฐานการกระจายรายได้และการสร้างงานให้แก่ชุมชน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวงกรม หรือในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการ ประเภท ๑) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี - ระยอง ด้วยการก่อสร้างเขื่อนป้องกันคลื่นริมทะเลพร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณชายหาดที่สำคัญ เช่น อ่าวดวงตาล จังหวัดชลบุรี หาดหนองแปน หาดสนกระซิบ และหาดดวงตะวัน จังหวัดระยอง โครงการก่อสร้างสะพานท่าเทียบเรือแหลมมู หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าเทววงษ์ เทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอกะสีชัง จังหวัดชลบุรี โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หนองตะไกรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โครงการก่อสร้างสวนสาธารณะบริเวณชายหาดบางพระ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายฝั่งทะเลสัตหีบ เทศบาลเมืองสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และ ๒) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี - ระยอง

(๓) การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองใหม่อัจฉริยะนำอยู่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการ ๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงสนับสนุนพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะกลุ่มจังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน โครงการพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ในพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าในเมืองใหญ่ ระยะที่ ๑ และ ๒) การพัฒนาด้านสาธารณสุข อาทิ โครงการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรม เมืองสำคัญและเมืองนำอยู่ภาคตะวันออก ซึ่งเป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา

ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทต้นทางและกลางทาง คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ การปรับปรุงท่าเรือ การพัฒนาโครงข่ายทางหลวง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาระบบบริการอินเทอร์เน็ต การพัฒนาระบบสาธารณสุข และการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ขณะที่การดำเนินโครงการด้านการประชาสัมพันธ์และพัฒนาทางการตลาด ยังมีไม่มากนัก

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออก (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พบว่า ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรเท่ากับ ๑๘๔,๓๑๕ ล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๐.๕ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก เนื่องจากสภาพอากาศที่แห้งแล้งและฝนทิ้งช่วงที่เกิดขึ้นในภาคตะวันออก ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง โดยเฉพาะข้าว พืชยืนต้น และผลไม้ อย่างไรก็ตาม ปี ๒๕๖๔ ภาพรวมของภาคการเกษตรมีทิศทางที่ดีขึ้น จากแนวโน้มราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น ซึ่งเกิดจากความต้องการสินค้าเกษตรในตลาดโลกและราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไปต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเสริมสร้างความ

เข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาและรักษามาตรฐาน การผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มช่องทางการตลาดต่างประเทศใหม่ๆ

ตารางที่ ๑๕ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ ภาคเกษตรของภาคตะวันออก	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๐.๕

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาการผลิตและการค้าผลไม้ภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการตลอดห่วงโซ่อุปทาน (๑) โครงการต้นทาง อาทิ โครงการพัฒนาการผลิตและการค้าผลไม้ภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย โดยการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกผลไม้เมืองร้อนให้มีคุณภาพ โครงการพัฒนากระบวนการเตรียมวัตถุดิบ สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีสะอาด (๒) โครงการกลางทาง อาทิ โครงการสินค้าเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐานและพัฒนาเกษตรกรยั่งยืน โดยการรับรองแปลง GAP และเกษตรกรอินทรีย์ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อเพิ่มโอกาสในการต่อยอดด้านการตลาดและลดต้นทุนโดยรวม โครงการส่งเสริมเทคโนโลยีและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า OTOP ให้เข้าสู่การรับรองมาตรฐานโครงการจัดทำศูนย์ทดสอบสินค้าเกษตรและอาหารมาตรฐาน ISO/IEC ๑๗๐๒๕ และ (๓) โครงการปลายทาง อาทิ โครงการส่งเสริมตลาดผลไม้ เพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการบริโภคผลไม้และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โครงการยกระดับตลาดผลไม้ภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย เพื่อจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า และร่วมงานแสดงและจำหน่ายสินค้านานาชาติ THAIFEX

(๒) การส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตลาด อาทิ โครงการส่งเสริมการบริโภคสินค้าปศุสัตว์และสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานปลอดภัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค โดยจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า รวมทั้งจับคู่เจรจาธุรกิจการค้า

ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ ๒ มีการดำเนินงานโครงการที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการดำเนินโครงการต้นทางและกลางทาง โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร พัฒนาเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนในการผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานส่งออก ขณะที่โครงการปลายทางที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย มีไม่มากนัก

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออก (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีรายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับ ๙๙,๙๙๐.๔๓ ล้านบาท และมีอัตราการหดตัวประมาณร้อยละ ๗๓ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ไปทั่วโลก ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะชะลอตัว รวมทั้งการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลง ขณะเดียวกันการจำกัดการเดินทางดังกล่าว ยังคงมีผลต่อเนื่องในปี ๒๕๖๔ ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไปต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวรองรับกับการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ

ตารางที่ ๑๖ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
รายได้จากการท่องเที่ยวภาคตะวันออก	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๓.๗	หดตัวร้อยละ ๗๒.๗

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ประกอบด้วย ๓ แนวทาง คือ (๑) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลในจังหวัดจันทบุรี และตราด (๒) ฟื้นฟูและปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม เชิงนิเวศและอนุรักษ์ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ และท่องเที่ยวเมืองเก่า และ (๓) ฟื้นฟูและอนุรักษ์ท่องเที่ยวอารยธรรมขอม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนกลาง กระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการตลอดห่วงโซ่อุปทาน (๑) โครงการต้นทาง ได้แก่ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงและสิ่งอำนวยความสะดวก โครงการก่อสร้างสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครนายก โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประสานส่วนภูมิภาค โครงการด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวสู่ระดับมาตรฐานสากล ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และตราด โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเลพร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่ชายฝั่งทะเล หาดคังวิมาน โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศาสนา วัฒนธรรมและอารยธรรม เพื่อพัฒนา ฟื้นฟู และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมภาคตะวันออก โครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดนครนายก โครงการก่อสร้างอาคารคลังยาและเวชภัณฑ์และก่อสร้างอาคารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลพระปกเกล้า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (๒) โครงการกลางทาง อาทิ โครงการพัฒนานวัตกรรมเชิงสุขภาพในกลุ่ม Active Beach (จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด) เพื่อสร้างการบริการมูลค่าสูง (High value) และยกระดับให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเอเชีย (Wellness hub of Asia) โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรแบบครบวงจรเพื่อเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีและจันทบุรี โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โครงการพัฒนายกระดับมาตรฐานการให้บริการของบุคลากรการท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับการ

ท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) และ (๓) โครงการปลายทาง อาทิ โครงการเมืองรองต้องลองเพื่อ ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในพื้นที่นครนายก ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด สระแก้ว และระยอง

ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ ๓ โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการต้นทางและกลางทาง ที่มุ่งเน้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ การพัฒนาโครงข่ายทางหลวง การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรและกิจกรรมในการบริการด้านท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการ ปลายทาง อาทิ การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัย และการจดจำที่ดี ในการท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออก (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยปี ๒๕๖๓ ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้า ชายแดน เท่ากับ ๑๓๗,๘๑๓ ล้านบาท และมีอัตราการหดตัวร้อยละ ๙.๔ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก เนื่องจากค่าเงินบาทแข็งตัวมากขึ้น เศรษฐกิจโลกชะลอตัว และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ทำให้ประเทศไทยต้องปิดจุดผ่านแดนและเพิ่มความเข้มงวดในตรวจ การขนส่งสินค้าข้ามแดนและผ่านแดนระหว่างกัน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ส่งผลให้ไม่สามารถ ค่าขายสินค้าตามด่านชายแดนและขนส่งสินค้าไปยังปลายทางได้ตามปกติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมของมูลค่า การค้าชายแดนและผ่านแดนที่ลดลง ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไป ต้องให้ความสำคัญกับการเร่งส่งเสริม การลงทุนเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (สระแก้วและตราด) การยกระดับช่องทางธรรมชาติ หรือจุดผ่อนปรนการค้าที่มีศักยภาพให้เป็นด่านถาวร และการอำนวยความสะดวกและพัฒนาศักยภาพให้กับ ผู้ประกอบการการค้าชายแดนและผ่านแดน

ตารางที่ ๑๗ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการค้าชายแดน ภาคตะวันออก	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๙.๓	หดตัวร้อยละ ๙.๔

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการพัฒนา พื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ประกอบด้วย ๓ แนวทาง คือ (๑) พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอรัญ ประเทศ จังหวัดสระแก้ว (๒) พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด และ (๓) พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนบ้านแหลมและบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของกระทรวง กรม หรือในระดับพื้นที่ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนิน โครงการตลอดห่วงโซ่อุปทาน ๑) โครงการต้นทาง ได้แก่ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โครงการพัฒนา โครงข่ายทางหลวงและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการเป็นประตูเชื่อมโยง การค้าชายแดน โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ ๑ ในพื้นที่ จังหวัดตราดและสระแก้ว โครงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณด่านชายแดน อาทิ โครงการก่อสร้างด่าน ศุลกากรอรัญประเทศพร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่) และโครงการก่อสร้างอาคารจุดผ่านแดนถาวร (บ้าน

หนองเอี่ยน) (๒) โครงการกลางทาง โครงการยกระดับพัฒนาบริการด้านการแพทย์รองรับการพัฒนาพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของหน่วยบริการสาธารณสุข และ (๓) โครงการปลายทาง อาทิ โครงการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก โครงการส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก โดยการจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า รวมทั้ง จับคู่เจรจาธุรกิจการค้า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี สระแก้ว และตราด การจัดงานเทศกาลนานาชาติ “พลอยและ เครื่องประดับ จังหวัดจันทบุรี” เพื่อส่งเสริมและพัฒนาช่างฝีมือ จัดแสดงและจำหน่ายสินค้า และเจรจาการค้า อัญมณีและเครื่องประดับ และจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน ในรูปแบบผสมผสาน Offline & Online

ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ ๔ แม้ว่าจะมีการดำเนินโครงการที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน แต่ส่วนใหญ่เป็นโครงการต้นทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และ โครงการปลายทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมตลาดการค้าชายแดน เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า ขณะที่ โครงการกลางทาง โดยเฉพาะการพัฒนาผู้ประกอบการการค้าชายแดนและผ่านแดนและการพัฒนาระบบ การให้บริการเกี่ยวกับการค้าชายแดนและผ่านแดนยังคงมีไม่มากนัก

๑.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคตะวันออก (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) พบว่า ในภาพรวมไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมี ๒ ตัวชี้วัดที่ไม่เป็นไปตาม เป้าหมาย ได้แก่ ๑) สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ภาคตะวันออกในปี ๒๕๖๒ เท่ากับร้อยละ ๒๒.๕ ซึ่งต่ำกว่าค่า เป้าหมายที่ ร้อยละ ๒๕ เนื่องจากปัญหาไฟป่าและการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการเกษตร และ ๒) สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องและนำกลับมาใช้ใหม่ของภาคตะวันออก ในปี ๒๕๖๒ เท่ากับร้อยละ ๖๘.๓ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ร้อยละ ๘๐ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของ ชุมชนเมือง ประกอบกับแหล่งกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะมีอยู่จำกัด ขณะที่ มี ๒ ตัวชี้วัดที่เป็นไป ตามเป้าหมาย ได้แก่ ๑) คุณภาพอากาศภาคตะวันออก (ปริมาณก๊าซโอโซน) ในปี ๒๕๖๓ เท่ากับ ๙๘.๕ ppb ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ไม่เกิน ๑๐๐ ppb เล็กน้อย และ ๒) จำนวนแหล่งน้ำของภาคตะวันออกที่มีคุณภาพ ในเกณฑ์ดี ในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๓ แหล่ง ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ ๒ แหล่ง ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไปยังคงต้อง ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และเอกชน อาทิ การปลูกป่า การบริหารจัดการขยะที่เป็นระบบและ ถูกหลักวิชาการ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๑๘ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ภาคตะวันออก	ค่าเป้าหมาย	ร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ภาค	ร้อยละ ๒๗ ของพื้นที่ภาค
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๒๒.๕	N/A
คุณภาพอากาศ ภาคตะวันออก (ปริมาณก๊าซโอโซน)	ค่าเป้าหมาย	ไม่เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ย ๑ ชม.สูงสุด ๑๐๐ ppb	ไม่เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ย ๑ ชม.สูงสุด ๑๐๐ ppb
	ผลการดำเนินงาน	๑๐๙.๒ ppb	๙๘.๕ ppb

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
จำนวนแหล่งน้ำ ของภาคตะวันออกเฉียง ที่มีคุณภาพในเกณฑ์ดี	ค่าเป้าหมาย	๒ แหล่ง	๓ แหล่ง
	ผลการดำเนินงาน	๓ แหล่ง	N/A
สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง และนำกลับมาใช้ใหม่ ของภาคตะวันออกเฉียง	ค่าเป้าหมาย	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๖๘.๓	N/A

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๖ แนวทาง คือ (๑) บริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาภาวะภัยแล้งและน้ำท่วมฉับพลัน ทรานด์ และสระแก้ว (๒) พื้นฟูป่าต้นน้ำให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ (๓) คุ้มครองและฟื้นฟูป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล และป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง (๔) ดำเนินการตามมาตรการจัดการมลพิษทางอากาศในจังหวัดระยอง ชลบุรีและฉะเชิงเทรา (๕) ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และพื้นที่อุตสาหกรรม และ (๖) พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการรวบรวม ขนย้าย และการกำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในส่วนของการตรวจ กรม หรือในระดับพื้นที่ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการตลอดห่วงโซ่อุปทาน (๑) โครงการต้นทาง ได้แก่ โครงการเกี่ยวกับพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น พัฒนาระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยเครื่องสูบน้ำไฟฟ้าแบบจุ่มใต้น้ำ/เครื่องสูบน้ำแบบเทอร์โบ/พลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดหาแหล่งน้ำบาดาลในพื้นที่แล้งซ้ำซากและมีปัญหาคุณภาพน้ำเค็ม เป็นต้น โครงการก่อสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันพื้นที่ชายฝั่ง โครงการป้องกันทรัพยากรทางทะเล เพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU) (๒) โครงการกลางทาง อาทิ โครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ประสบภัยซ้ำซาก ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และชลบุรี โครงการปักไม้ไผ่ชะลอความรุนแรงของคลื่นบริเวณชายฝั่งที่เป็นหาดโคลน ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทรานด์ และฉะเชิงเทรา โครงการฟื้นฟูทรัพยากรปะการังและหญ้าทะเลแบบบูรณาการทุกภาคส่วน โครงการติดตั้งทุ่นกักขยะและจัดหาเรือเก็บขยะ และ (๓) โครงการปลายทาง อาทิ โครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาพืชและสัตว์ทะเล จังหวัดระยอง เพื่อเป็นที่รวบรวมตัวอย่างพืชและสัตว์อ้างอิง (Reference Collection) ของฝั่งทะเลอ่าวไทย โครงการพัฒนาแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกระดับจังหวัด

ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ ๕ มีการดำเนินงานโครงการที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน และครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ ส่งผลให้ภาพรวมด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติดีขึ้นเล็กน้อยและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดทุกตัวที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นยังคงต้องมีการดำเนินโครงการพัฒนาเพื่อรักษาและยกระดับคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคตะวันออกเฉียงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่หลากหลาย สามารถผสานร่วมกันให้เกิดผลิตภาพที่มีประสิทธิภาพสูง และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในการพัฒนาประเทศ ทั้ง ๓ มิติการพัฒนาหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจะเป็นโอกาสที่สำคัญของประเทศไทยในการพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ในการยกระดับผลิตภาพของภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้งการให้บริการต่างๆ อาทิ การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ให้ก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนการลดการเกิดและผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยมีการใช้เทคโนโลยีสำหรับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน อาทิ ด้านอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต เพื่อต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต โดยมีกิจกรรมโครงการ อาทิ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เช่น โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบลูโอลิโอเทค ซีดี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น การผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ที่มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพ การพัฒนาด้านมาตรฐานและบริการทางการแพทย์ และการขยายตลาดส่งออกเครื่องมือแพทย์ไปยังประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการกำหนดให้อุตสาหกรรมการแพทย์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) การส่งเสริมการลงทุนด้านหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ โครงการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน (Sustainable Manufacturing Center: SMC) ในเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก การติดตั้งโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านสื่อสัญญาณสายเคเบิลใยแก้วนำแสง (FTTx) พร้อมจัดให้มีจุดให้บริการอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (Wi-Fi) ครอบคลุมหมู่บ้านห่างไกล จำนวน ๒๔,๗๐๐ หมู่บ้าน และการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ

ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมในอนาคต โดยมีการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญ ประกอบกับเป็นพื้นที่เกษตรและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยภาคตะวันออกมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมให้มีความเหมาะสมทั้งทางบก อากาศ และทางทะเล และครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่เมืองหรือพื้นที่อุตสาหกรรม อาทิ รถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ท่าเรือน้ำลึก รวมทั้งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการพัฒนาทั้งภาคอุตสาหกรรมและบริการ อาทิ ปัญญาประดิษฐ์และระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลิตภาพการผลิต ยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น มีการกระจุกตัวเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และยังคงต้องมีการเตรียมความพร้อมรองรับ อาทิ ศูนย์ทดสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์อุตสาหกรรม และเครื่องมือทางการแพทย์ ขณะที่การเข้าถึงเทคโนโลยีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กยังคงอยู่ในวงจำกัด ขณะเดียวกันจำนวนแรงงานที่มีทักษะยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการ

พัฒนา โดยเฉพาะการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมหลักและการเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรหรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของหลายประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลง และค่าใช้จ่ายภาครัฐด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาล และสวัสดิการ ให้แก่ผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับความตระหนักในการรักษาสุขภาพของประชากรทั่วโลก ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่มีการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันมากขึ้น ซึ่งนอกจากภาครัฐต้องเตรียมการรับมือกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ยังเป็นโอกาสในการสร้างเศรษฐกิจใหม่จากความต้องการสินค้าและบริการต่างๆ ด้านสาธารณสุขและสุขภาพที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งประชาชนในช่วงวัยอื่นๆ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรของโลกดังกล่าว ประกอบกับทัศนคติของคนรุ่นใหม่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ลักษณะการทำงานหรือความต้องการแรงงานในอนาคตเปลี่ยนจากลักษณะการทำงานที่เป็นการทำซ้ำหรือเป็นแบบแผน ไปสู่ความต้องการแรงงานที่มีทักษะ ความสามารถเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เช่น งานในอุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมการแพทย์ เป็นต้น

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวรับมือกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) รวมทั้งการพัฒนากำลังคนในทุกช่วงวัยตั้งแต่ ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยรุ่น วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ โดยหนึ่งในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ให้เอื้อต่อการพัฒนา ศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนเอง และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศ ซึ่งหน่วยงานราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน โครงการต่างๆ อาทิ โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ โครงการพัฒนา ศักยภาพผู้สูงอายุสู่ตลาดแรงงาน โครงการจัดระบบเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ โครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการพัฒนา ครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โครงการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการดิงดูเด็กและเยาวชนเข้าสู่อาชีพกวิวิจัย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการดังกล่าวยังคงอยู่ในช่วงของการเริ่มต้น และต้องมีการพัฒนาและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ภาคตะวันออกมีโครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี ๒๕๗๑ โดยประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้อัตราพึ่งพิงรวมสูงขึ้น ประกอบกับ อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) มีอัตราสูงขึ้น ดังนั้น การเร่งพัฒนา ศักยภาพของคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคม รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพจึงมีความสำคัญ ขณะที่ภาคตะวันออกเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งปัจจุบันยังขาดแรงงานที่มีทักษะ ขณะที่การพัฒนาบัณฑิตในภาพรวมยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยขาดความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนการสอนและทักษะในการทำงานจริง

๒.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วโลก ซึ่งจะมีมูลค่าสูงถึงร้อยละ ๑ - ๓.๓ ของ GDP โลก โดยที่ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้เกิดผลกระทบอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ และความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ก่อให้เกิดภาวะภัยแล้งหรืออุทกภัยที่รุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อรายได้และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ประเทศไทยได้ตระหนักต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยได้ลงนามในอนุสัญญากรอบการทำงานแห่งสหประชาชาติ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) ที่ตั้งเป้าหมายในปี ๒๕๗๒ ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๑ โดยได้กำหนดเป้าหมายของประเทศสำหรับดำเนินการภายในปี ๒๕๖๓ ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ (ไม่ให้เป็น ๔๔ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) ภายในปี ๒๕๗๓ นอกจากนี้ได้มีการกำหนดประเด็นดังกล่าวในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการเติบโตอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพิ่มพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงการผลิตและการบริโภคสู่ความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การบริหารจัดการมลพิษ และมีการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการลดปริมาณของเสียให้น้อยลง การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว การเฝ้าระวังและติดตามปัญหามลพิษต่างๆ การส่งเสริมการลดใช้ถุงพลาสติก และด้านการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำ เพิ่มผลิตภาพน้ำทั้งระบบ และรักษาแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีระบบที่ดี โดยการรับมือต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และบริการ การฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งน้ำ และการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ผ่านกิจกรรมโครงการต่างๆ อาทิ การเจาะบ่อบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองในการผลิตน้ำประปาสำหรับฤดูแล้ง การปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำต่างๆ การขยายเขตบริการน้ำประปา

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และมีการขยายตัวของเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ในการพัฒนาตามแผนแม่บทดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม ภาคตะวันออกยังคงเผชิญกับปัญหามลพิษ อาทิ ขยะมูลฝอยชุมชน กากของเสีย อุตสาหกรรม น้ำเสีย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง ความขัดแย้งด้านการใช้น้ำ ดังนั้น ภาคตะวันออกยังคงต้องดำเนินมาตรการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ การบริหารจัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และทะเลให้เหมาะสม การลดการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนจากแหล่งกำเนิด การดำเนินอุตสาหกรรมสีเขียว การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกในทุกระดับ ทั้งภาคีภาคประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของภาคตะวันออกได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการขนส่งให้สูงขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการก่อตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ในปี ๒๕๖๐ ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึก ๓ ท่าเรือ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา รถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางถนนที่สามารถเชื่อมโยงภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาเชิงพื้นที่ของประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียแปซิฟิก

(๒) เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ภาคตะวันออกเป็นแหล่งที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) ที่ประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งอุตสาหกรรมเป้าหมายเดิม (First S-curve) และอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีศักยภาพในการพัฒนา (ทั้ง ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย) ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลักและแหล่งจ้างงานที่สำคัญของภาคตะวันออก รวมทั้งภาพรวมประเทศ

(๓) เป็นแหล่งผลิตอัญมณีที่มีคุณภาพและศูนย์กลางค้าขายอัญมณีที่สำคัญของประเทศ โดยจังหวัดจันทบุรีและตราดเป็นแหล่งพลอยที่สำคัญ ขณะที่จังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งเจียรไนและแหล่งค้าขายอัญมณีที่สำคัญ มีช่างผู้ชำนาญในการเจียรไนได้ละเอียดประณีตงดงามและเป็นที่ยอมรับจากหลายๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งหลายๆ ประเทศได้ส่งพลอยก้อนมายังจังหวัดจันทบุรี เพื่อเจียรไนและส่งออกกลับไปยังประเทศต้นทาง นอกจากนี้สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวและการค้าขายแดนของจังหวัดหรือของภาคตะวันออก

(๔) เป็นแหล่งการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชาที่สำคัญ โดยครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และปริมณฑลและพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ใกล้ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจุดการค้าชายแดนอื่นๆ ของประเทศ อีกทั้งมีระบบโครงข่ายคมนาคมที่รองรับ ทั้งทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางเรือ สามารถเชื่อมโยงการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้อย่างสะดวก

(๕) เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะการปลูกผลไม้และการประมง ทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการจับสัตว์น้ำ ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงระดับโลก อาทิ ทูเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศจีน เป็นแหล่งผลิตพืชสมุนไพรและแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้ เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนาไมและแหล่งจับสัตว์น้ำที่สำคัญ อีกทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งผลิตด้านการเกษตรต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงสุขภาพ และเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ของภาคตะวันออก

(๖) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีความหลากหลาย และมีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ภาคตะวันออกมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งแหล่งทรัพยากรอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งหรือการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อาทิ พื้นที่เกษตร โบราณสถาน ศิลปะและวัฒนธรรม ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติเดิม อาทิ พัทยา บางแสน เกาะช้าง และเกาะเสม็ด ยังคงเป็นแม่เหล็กสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นกลุ่มระดับล่าง นอกจากนี้ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลแหล่งอื่นๆ ที่สามารถเสริมสร้างศักยภาพให้เป็น

แหล่งท่องเที่ยวนานาชาติที่สำคัญ ที่มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวต่างชาติระดับกลางถึงสูงได้ อาทิ เกาะหมาก เกาะกูด นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลแล้ว ภาคตะวันออกมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ อาทิ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้ง วิว trail ล่องแก่ง และมีหลายพื้นที่ที่มีภูมิอากาศและธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเป็นที่อยู่อาศัยชั้นดี อีกทั้งเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชสมุนไพรและผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งพื้นที่ผลิตผลไม้ที่สำคัญ ซึ่งสามารถพัฒนาและยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) การบริการสาธารณสุขที่ค่อนข้างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ภาคตะวันออก มีสถานพยาบาลที่ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่และมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรในภาพรวมอยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่ามาตรฐานโลก ส่งผลให้สุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ประกอบกับคุณภาพในการให้บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ รวมทั้งแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่สะดวก ส่งผลให้ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการแพทย์ที่สำคัญของประเทศได้

(๔) การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศในปัจจุบัน มีโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งประเทศภายในอาเซียน และ ระหว่างอาเซียนกับภูมิภาคอื่นๆ ประกอบกับแนวโน้มการพึ่งพาเศรษฐกิจระหว่างกันภายในภูมิภาคมากขึ้น (Regionalization) อีกทั้งประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกอยู่ในภูมิภาคที่ผสมผสานและมีโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม ทั้งการขนส่งทางอากาศ ทางราง ทางถนน และทางทะเล ทำให้มีโอกาสที่ประเทศต่างๆ จะใช้ประเทศไทยหรือภาคตะวันออกเป็นเส้นทางการขนส่งสินค้าผ่านแดนและเป็นจุดกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกมากยิ่งขึ้น

(๕) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างพลิกผัน (Disruptive Technology) อาทิ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) ปัญญาประดิษฐ์และระบบอัตโนมัติ (Artificial Intelligence and Automation) เทคโนโลยีชีวภาพ ส่งผลให้ภาคตะวันออกมีโอกาสในการปรับกระบวนการพัฒนาการผลิตสินค้าและการให้บริการให้ตรงกับความต้องการและได้มาตรฐานและปลอดภัย รวมทั้งส่งผลให้เกิดการกระจายทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งด้านคุณภาพสินค้า ต้นทุนการผลิต และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น และช่วยสร้างกำลังคนให้มีประสิทธิภาพ ให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต และก่อให้เกิดการพัฒนาคนทุกช่วงวัย อาทิ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานนอกระบบ

(๖) ความต้องการในการดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพกายและใจ ยังคงเป็นกระแสนิยมและความจำเป็นในปัจจุบัน จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลกและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) รวมทั้งการป่วยด้วยโรค NCDs ที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความต้องการบริการทางการแพทย์ การบริการด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และบริการด้านอาหารและการท่องเที่ยวปลอดภัย อาทิ การบริการโรงแรมที่มีมาตรฐานสุขอนามัย จะเป็นโอกาสสำคัญของภาคตะวันออกในการสร้างรายได้ให้กับประชาชน วิสาหกิจชุมชน และอุตสาหกรรมบริการแพทย์ครบวงจร อาทิ การดำเนินธุรกิจบริการสุขภาพ บริการทางการแพทย์ และศูนย์พักพิงผู้สูงอายุ เนื่องจากภาค

ตะวันออกมีศักยภาพสูงในการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) **ภาวะการขาดแคลนแรงงานของภาคตะวันออกยังคงเพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะสูง ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับภาพรวมของประเทศ ประชากรวัยแรงงานของภาคตะวันออกมีจำนวนลดลง ขณะที่ประชากรในวัยพึ่งพิงซึ่งมีทักษะฝีมือในระดับต่ำมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ของประเทศไทย ขณะที่การเตรียมการรองรับยังคงไม่เหมาะสม ทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้แรงงานจำนวนมากที่มีทักษะต่ำและมีลักษณะการทำงานซ้ำเป็นแบบแผน จะมีความเสี่ยงสูงต่อการจะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีและถูกเลิกจ้าง นอกจากนี้การทำงานของวัยหนุ่มสาวของไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มในรูปแบบการจ้างงานที่ไม่ใช่มาตรฐาน โดยมีลักษณะการทำงานเป็นแบบครั้งคราว (Gig Worker) ซึ่งกำลังแรงงานที่ลดลงจะส่งผลให้เกิดการพึ่งพาแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก นำไปสู่การขยายตัวของภาคเคลื่อนย้ายแรงงาน ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้รูปแบบของสังคมเมืองของภาคตะวันออกปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนระหว่างประชาชนในสังคมเมืองและสังคมชนบท

(๒) **การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านอุตสาหกรรม การเกษตร และการท่องเที่ยว รวมทั้งการขยายตัวของเมืองของภาคตะวันออก ยังคงส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออก** จากการเป็นแหล่งที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทั้งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี โดยกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ประกอบกับการคมนาคมขนส่งจำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ สารอินทรีย์ระเหยง่าย ก๊าซเรือนกระจก ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM๑๐ กากของเสียอุตสาหกรรม คุณภาพน้ำของแม่น้ำลำคลองที่ยังคงอยู่ในระดับพอใช้ ขยะทะเล นอกจากนี้ความเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งในความต้องการใช้น้ำ ยังคงมีอยู่ ทั้งด้านการปลูกผลไม้ที่ต้องการใช้น้ำในปริมาณมาก เช่นเดียวกับภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว การทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การขยายตัวของเมืองส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของคนเข้ามาอยู่ในเมืองใหญ่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดประชากรแฝงจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรีและระยอง ส่งผลให้ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการอยู่รวมตัวกันของแรงงานจำนวนมากในพื้นที่แออัด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ต่างๆ ที่รุนแรง

(๓) **ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะผลไม้** ใดๆก็ตาม ประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวและการรักษาผลผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐานยังคงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สินค้าเกษตร โดยเฉพาะผลไม้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ออกตามฤดูกาล ผลผลิตออกมาพร้อมๆ กัน เป็นจำนวนมากและเน่าเสียได้ง่าย (Perishable Agriculture Commodities) จึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพตลอดห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาระบบการเก็บรักษาผลผลิตเพื่อรักษาคุณภาพผลผลิตให้ยาวนาน รวมทั้งการพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรที่หลากหลายและวิสาหกิจชุมชนหรือ SMEs ให้สามารถเข้าถึงและดำเนินการได้อย่างสะดวกและเหมาะสม

(๔) โครงข่ายคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักหรือพื้นที่เมือง สู่มหาเมืองท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งพื้นที่เกษตร รวมทั้งระบบการบริการขนส่งสาธารณะที่สามารถเชื่อมโยงการขนส่ง ทั้งทางอากาศ ถนน และทางราง ยังคงไม่สะดวกเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด โดยการเดินทางสู่มหาเมืองท่องเที่ยวชุมชนยังคงต้องพึ่งพียงานพาหนะส่วนตัวเป็นหลัก นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (Hard Infrastructure) ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ถึงแม้ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และการนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจยังคงกระจุกตัวอยู่บางกลุ่ม ประชาชนในหลายพื้นที่ยังคงไม่สามารถเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ขณะที่ค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งการใช้ระบบดิจิทัลยังคงกระจุกตัวอยู่กับกิจกรรมเพื่อนันทนาการ (ดูหนัง ฟังเพลง และเกมออนไลน์) ขณะที่การใช้ในภาคธุรกิจยังไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการใช้ เพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของภาคตะวันออก รวมทั้งประเทศไทย

(๕) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ รวมทั้งประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของภาคตะวันออก แม้ว่าประเทศไทยมีพันธกรณีจากข้อตกลงระหว่างประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แต่จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร รวมทั้งจากการเพิ่มขึ้นของยานพาหนะที่ใช้พลังงาน Fossil ในการขับเคลื่อนสำหรับการขนส่งสินค้า และประชากร การเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศ และการขยายตัวของชุมชนเมือง ได้เป็นส่วนสำคัญในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งอยู่ในระดับสูงและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และได้ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ และสภาพภูมิอากาศอื่นๆ ของโลกและประเทศไทย อาทิ ความรุนแรงของพายุที่รุนแรงขึ้น ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกลดลง การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล คุณภาพน้ำทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป ได้ก่อให้เกิดอุทกภัย ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน การเกิดภาวะภัยแล้งซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก การเกิดปะการังฟอกขาว ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดลงของทรัพยากรประมง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อศักยภาพการผลิตทางการประมง ผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังกล่าว มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ตามสภาพภูมิสังคมและเศรษฐกิจ ขณะที่ขีดความสามารถทั้งในด้านงบประมาณและการเตรียมความพร้อมในการรับมือยังคงมีอยู่อย่างจำกัด

(๖) คุณค่าของสังคมไทยมีแนวโน้มเสื่อมถอยลง เนื่องจากประชาชนรุ่นใหม่ขาดแคลน ทักษะทางพฤติกรรม (Soft Skills) หรือค่านิยม วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตและการทำงานรูปแบบใหม่ อาทิ จิตสาธารณะ ความเป็นพลเมือง ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างสังคมที่เห็นอกเห็นใจต่อความแตกต่าง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัวและคนในสังคม ความกตัญญูรู้คุณ และความเคารพต่อผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผลมาจากกระแสความเป็นปัจเจก (Individualization) การไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ การนิยมและซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น และให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมเกินพอเพียง

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมา ภาคตะวันออก เป็นภูมิภาคหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญของประเทศ พร้อมทั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และมี โครงข่ายคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพและค่อนข้างครบครัน ทั้งทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางทะเล และเป็นแหล่งการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชาที่สามารถเชื่อมโยงการค้ากับประเทศในภูมิภาคอาเซียนและ เอเชียแปซิฟิกได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะผลไม้ สุกกร ไข่ กุ้งทะเล รวมทั้งมีศักยภาพในการต่อยอดการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป ขณะเดียวกัน ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ทั้งการท่องเที่ยว ชายทะเล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการท่องเที่ยวเชิงอารยธรรม

ดังนั้น ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ภาคตะวันออกจะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการสนับสนุนให้ เกิดการพลิกโฉมและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และสามารถรับมือกับ การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้ยืดหยุ่นอย่างมั่นคง ท่ามกลางสภาวะวิกฤติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” ตาม บทบาทของภาคตะวันออกที่ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การผลิตอาหารปลอดภัยได้มาตรฐาน การท่องเที่ยวคุณภาพ การค้าชายแดน และการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการค้า การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค การพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ตามบทบาท การพัฒนาของภาค มุ่งเน้นให้ภาคตะวันออกเป็น “ฐานเศรษฐกิจสีเขียวชั้นนำของอาเซียน ควบคู่กับ คุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี” โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออก (E Direction) ที่ให้ ความสำคัญกับการยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความเข้มแข็งของ คริวเรือน และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ SHARE ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ EEC และปราจีนบุรี ยกระดับศักยภาพของ Start-up และ SMEs ตลอดจนห่วงโซ่อุปทานที่เข้มแข็ง และเสริมสร้าง ศักยภาพฝีมือแรงงาน (S: S-curve Industrial Heartland) พัฒนาพื้นที่เมืองหลักและชนบทให้เป็นเมืองและ พื้นที่น่าอยู่สำหรับทุกคนบนพื้นฐานความเข้มแข็งของครอบครัว ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและความครบครันโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งตามอัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นที่ถิ่น (H: High-tech Living Cities) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์สมุนไพรปลอดภัย มูลค่าสูง และการ ผลิตผลไม้คุณภาพมุ่งสู่การเป็นมหานครผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย (A: Agro-tourism and Food Safety) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (น้ำ ป่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) และสิ่งแวดล้อม (มลพิษทั้งขยะ น้ำ เสีย ฝุ่นละอองขนาดเล็ก) ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และเตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (R: Resilience of Natural Resources and Environment) และพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเมืองชายแดน เชื่อมโยงเศรษฐกิจและการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในเอเชียแปซิฟิก (E: Economic Linkage)

Eastern Direction 2566-2570

เป็น "ภาพเศรษฐกิจสีเขียวอันดับของอาเซียน
ควบคู่กับคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี"

๓.๓ เป้าหมายรวม ภาคตะวันออกมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และเกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ควบคู่กับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออกลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา ประเด็นการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคตะวันออกตามทิศทางพัฒนาภาคที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ที่มุ่งเน้นการยกระดับเศรษฐกิจ ทั้งภาคการผลิตและบริการให้มีมูลค่าสูง เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพที่ดี พร้อมทั้งเป็นมรดกตกทอดส่งต่อสู่คนรุ่นหลัง ตัวอย่างเช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๔ (อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต) มุ่งเน้นพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต และเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมและบริการในระดับภูมิภาคและระดับโลก และ กรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ อาทิ หมายเหตุที่ ๓ (ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าของอาเซียน) โดยการปรับระบบนิเวศอุตสาหกรรมไทยสู่ยานยนต์ไฟฟ้า หมายเหตุที่ ๔ (ไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง) โดยการเสริมสร้างคุณภาพของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์และสุขภาพครบวงจร และการสนับสนุนการลงทุนในงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ให้มีคุณภาพสูงและได้มาตรฐานสากล โดยประเด็นการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาเพื่อให้บรรลุผลตามทิศทางพัฒนาภาคตะวันออก มีดังนี้

๓.๔.๑ พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สีเขียว ผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการรายย่อย โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) **พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรมเป้าหมาย** ในจังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี โดยการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เฉพาะ และการส่งเสริมการใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีขั้นสูง และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีด้วยตัวเองและพัฒนาการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการผลิตให้คุ้มค่าสูงสุดและพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมให้เอื้อต่อการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ อาทิ การพัฒนาศูนย์วิจัยและทดสอบกลางสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนสู่อินเทอร์เน็ตในอนาคต (ยานยนต์ไฟฟ้า) การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ผลิตวงจรไฟฟ้าที่มีความซับซ้อนมากขึ้น (อาทิ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในยานยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ)

(๒) **พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านอุตสาหกรรม** ในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ จังหวัดปราจีนบุรี โดยการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต รวมทั้งใช้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นต้นแบบ

(๓) **ยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจเริ่มต้น (Start-up) และวิสาหกิจ SMEs ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก** รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่และสนับสนุนการพัฒนาให้กับ Start-up และ SMEs เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรม อาทิ การพัฒนาชิ้นส่วนอุปกรณ์ และเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย

(๔) **พัฒนากำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง** โดยการส่งเสริมความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา และการวิจัยและพัฒนา อาทิ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน (Upskill/Reskill/New skill) เพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๓.๔.๒ พัฒนาการเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เชื่อมโยงสู่การผลิตอาหารปลอดภัย การผลิตพลังงานทดแทน และพืชสมุนไพรทางการแพทย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการตลาด ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริหารจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการกระจายสินค้าเกษตร โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) **เสริมสร้างผลิตภาพการผลิตผลไม้ของภาคตะวันออกให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด** นำไปสู่การพัฒนาให้ภาคตะวันออกเป็นมหานครผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย ด้วยการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัย ควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการเพาะปลูกและการแปรรูปตามศักยภาพการผลิตของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนของแต่ละพื้นที่ สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร ส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร พัฒนาตลาดให้เข้าสู่ระบบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) และตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า (Customized Marketing) พัฒนาระบบการเก็บรักษาและการขนส่งสินค้า เพื่อลดต้นทุนและการสูญเสีย และ

เสริมสร้างศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรและระบบฐานข้อมูลการเกษตรทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และ ความต้องการผลผลิต (Demand Side) และผลิตภัณฑ์เกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นศูนย์กลางการรวบรวมผลผลิตและการกระจายสินค้าผลไม้คุณภาพได้มาตรฐาน

(๒) พัฒนาประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออก อาทิ กุ้งทะเล ปูทะเล ปลากระพงขาว จระเข้ และกุ้งก้ามกราม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนอย่างทั่วถึง โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดการฟาร์ม การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการเพาะพันธุ์และการเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการแปรรูปสัตว์น้ำที่มีคุณภาพและลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร ส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร และส่งเสริมการทำประมงชายฝั่งและทะเลอย่างรับผิดชอบ บริเวณจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยเสริมสร้างสวัสดิภาพแรงงานประมง ส่งเสริมและควบคุมการจับสัตว์น้ำตามศักยภาพการผลิต และอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(๓) ยกระดับพืชสมุนไพรให้เป็นธุรกิจสมุนไพรสู่ตลาดสากล (จังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว) และพัฒนาพืชพลังงานเพื่อสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนของประเทศ (จังหวัดสระแก้ว ชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และระยอง) โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตพืชสมุนไพร เพื่อการพาณิชย์ให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปสมุนไพรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ตรงตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และเร่งเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายพืชสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งส่งเสริมให้จังหวัดปราจีนบุรี เป็นต้นแบบธุรกิจสมุนไพร ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ นอกจากนี้ ส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่มีคุณภาพ เสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตไบโอเอทานอล และส่งเสริมให้จังหวัดสระแก้วและชลบุรีเป็นศูนย์กลางการผลิตพืชพลังงานของภาคตะวันออก

(๔) เสริมสร้างศักยภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์สำคัญ ของภาคตะวันออก ได้แก่ สุกร ไก่ และโค ในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและมีพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานปลอดภัย การสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร การส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร และการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเลี้ยงปศุสัตว์ที่มีพันธสัญญากับผู้แปรรูป รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

๓.๔.๓ รักษาและยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เน้นคุณค่า อัตลักษณ์ ความยั่งยืน และเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภาคตะวันออกสู่ระดับโลก และเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพการบริการและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการตลาดให้ได้มาตรฐาน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาคตะวันออก อาทิ พื้นที่สันทนาการ พักผ่อน ภูเขา ภูเขา ภูเขา ภูเขา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อาทิ การท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) การท่องเที่ยวธุรกิจไมซ์ (MICE Business

Travel) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) ให้ได้มาตรฐานระดับสากล ตามอัตลักษณ์และรูปแบบการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ สามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวและครอบครัว และกลุ่มผู้สูงอายุ ด้วยการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมได้มาตรฐาน การจัดพื้นที่ท่องเที่ยว (Zoning) การพัฒนามาตรฐานและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนผู้ประกอบการในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริการ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการ และการรักษาและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาตลาดด้านการท่องเที่ยวและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวด้วยการนำเทคโนโลยีด้านดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

(๒) พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงใต้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีอัตลักษณ์ และมีความยั่งยืน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนและผู้ประกอบการให้มากขึ้น ผ่านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชิงนิเวศ เชิงสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทยและสมุนไพร เชิงศาสนา วัฒนธรรมและอารยธรรม และเชิงประวัติศาสตร์ ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ เช่น วัดโสธรวรารามรวมหาวิหารและวัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี แหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม จังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง เป็นต้น โดยการฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของพื้นที่และชุมชน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวหลักและการท่องเที่ยวทางเลือกผ่านเครือข่ายการท่องเที่ยว การพัฒนาเกษตรกรหรือประชาชนให้เป็นผู้ผลิตด้านการให้บริการด้านการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความจดจำที่ดี และการพัฒนาการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น ที่พัก ระบบขนส่งสาธารณะที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

(๓) ยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อาทิ ผลิตภัณฑ์อัญมณี เสื้อผ้าไหม ให้มีความทันสมัยและเกิดการเพิ่มมูลค่า แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ ด้วยการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิต การฝึกอบรมให้กับวิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน วิสาหกิจชุมชน และสถาบันการศึกษา ในการร่วมวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความแปลกใหม่ตอบสนองการดำเนินชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกให้กับวิสาหกิจชุมชนในการเข้าถึงบริการภาครัฐสำหรับสินค้าที่ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าหรือรับรองมาตรฐานสินค้า การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนแบบมีส่วนร่วม และมีประสิทธิภาพ การสร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า การส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการพัฒนากิจกรรมหรือช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย อาทิ การให้นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าร่วมผลิตผลิตภัณฑ์นั้นๆ

๓.๔.๔ พัฒนาเมืองและพื้นที่ชนบทให้มีความทันสมัยและน่าอยู่ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน การเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งอย่างไร้รอยต่อ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและครบครัน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาเมืองหลักในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นเมืองอัจฉริยะนำอยู่และเป็นเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถเชื่อมโยงการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่ชนบท โดยสนับสนุนการพัฒนาเมืองเชิงนิเวศ ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล การพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นพื้นที่สีเขียวด้วยการปลูกป่าในเมือง การจัดให้มีระบบจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาทิ ขยะ น้ำเสีย และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมประชากรของภาค การสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาด การพัฒนาให้เมืองพัทยาเป็นเมืองศูนย์กลางทางการแพทย์และสาธารณสุขในระดับนานาชาติและสามารถรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทั้งภัยแล้งและอุทกภัย พร้อมทั้งมีระบบเฝ้าระวังและเตือนภัย เพื่อลดความเสียหายต่อประชาชน และการจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพและมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

(๒) พัฒนาพื้นที่ชนบทของภาคตะวันออกให้เป็นพื้นที่เมืองตามอัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น เพื่อกระจายความเจริญสู่ชนบทและเป็นเมืองที่มีคุณภาพและยั่งยืน รวมทั้งเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและพักผ่อนชั้นยอดของประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณี ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบทให้ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นฐานการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเมืองอย่างมีคุณค่า รวมทั้งเกิดการกระจายรายได้ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

(๓) พัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองและพื้นที่ชนบทให้น่าอยู่และยั่งยืนและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน โดยการปรับปรุงและต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เดิมทุกระบบ ทั้งด้านการคมนาคมและระบบสาธารณสุขปโภค รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับทุกภาคส่วนและทุกพื้นที่ เพื่อรองรับการลงทุน การท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ พร้อมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานขนาดเล็กเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาสู่พื้นที่ชนบทได้อย่างทั่วถึง และการพัฒนาระบบบริหารจัดการจราจรและการขนส่งสาธารณะด้วยเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยรวมทั้งคนพิการสามารถเข้าถึงและเดินทางได้อย่างสะดวก มีต้นทุนที่เหมาะสม และมีความปลอดภัย รวมทั้งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์

(๔) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยการพัฒนาศักยภาพคนตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน และวัยรุ่นให้มีพัฒนาการทางสมอง มีความรู้ มีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และมีทักษะในการดำรงชีวิตท่ามกลางการสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในปัจจุบัน การส่งเสริมเลี้ยงดูเด็กภายในครอบครัว ทั้งด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและครอบครัวในการลดปัญหาภายในครอบครัว เช่น ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุและผู้พิการในการสร้างรายได้ผ่านการพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาระบบการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึง

๓.๔.๕ รักษาและยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศกัมพูชา ให้มีมูลค่าสูง มีความมั่นคงและเป็นประตูเชื่อมโยงการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดน การเสริมสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานบริเวณจุดผ่านแดน และการเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงการค้าภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด ให้เป็นประตูและศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและเวียดนาม โดยการจัดระเบียบการใช้ที่ดินให้เหมาะสม การรักษาและยกระดับการให้บริการบริเวณจุดผ่านแดนให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมและครบครัน การปรับปรุงด้านตรวจให้มีความเหมาะสมและมีศักยภาพ การส่งเสริมการค้าและการลงทุน และการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมและปลอดภัย

(๒) ยกกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนบ้านแหลมและบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการซื้อสินค้าต่างประเทศในราคาถูก และเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงจังหวัดพระตะบองและไพลินของประเทศกัมพูชา โดยการพัฒนาด่านและตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาการให้บริการบริเวณจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน การส่งเสริมการค้าบริเวณจุดผ่านแดน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้ง ถนน ไฟฟ้า ประปา และการสื่อสาร ให้มีความเหมาะสม

(๓) ยกกระดับช่องทางธรรมชาติหรือจุดผ่อนปรนการค้าหรือจุดผ่านแดนชั่วคราว ที่มีศักยภาพ ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน อาทิ ช่องทางธรรมชาติบ้านท่าเสา ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ผ่านการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การเร่งสำรวจพื้นที่ในการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน การพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานเชื่อมโยงสู่ด่านชายแดน การประชาสัมพันธ์จุดผ่านแดน และการพัฒนาจุดตรวจด้านความมั่นคง

๓.๔.๖ เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน และการสร้างความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย ๓ แนวทางย่อย ได้แก่

- ยกกระดับการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และสร้างความมั่นคงด้านน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งและอุทกภัย ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ และลดความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และประชาชน โดยเฉพาะจังหวัดระยอง ชลบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด และสระแก้ว โดยการวางแผนบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบและถูกต้องแม่นยำ ด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Big Data) และการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กพร้อมทั้งระบบการกระจายน้ำในพื้นที่เกษตร การจัดหาแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ที่ขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน และการขยายพื้นที่การผลิตน้ำประปา

- อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ โดยเฉพาะป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อรักษาระบบนิเวศป่าไม้ให้สมดุล โดยการปลูกป่า การเฝ้าระวังและติดตามการบุกรุกป่าและจับสัตว์ป่า การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายชุมชนในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรลาดชัน

- อนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อาทิ ป่าชายเลน และทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยเฉพาะบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง เพื่อรักษาสมดุลนิเวศชายฝั่ง สร้างความอุดมสมบูรณ์

ของสัตว์น้ำชายฝั่งและทะเล และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีคุณค่า โดยการกำหนดพื้นที่และหลักเกณฑ์ การใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่ง ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน การปลูกป่าชายเลนและการเฝ้าระวังการจับสัตว์น้ำ ผิดกฎหมายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความตระหนักให้กับประชาชนและชุมชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรชายฝั่ง และการป้องกันและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งให้ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(๒) ป้องกันการเกิดปัญหามลพิษ ทั้งขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละอองขนาดเล็ก อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน โดยดำเนินงานเชิงรุก ด้วยการจัดทำฐานข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อมรายสาขา เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจในการลดการปล่อยมลพิษ ณ แหล่งกำเนิด การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดเก็บขยะและระบบการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน รวมทั้งการเร่งลดขยะตกค้างในพื้นที่ การสร้างความเชื่อมั่น ในความปลอดภัยของพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับสถานที่กำจัดขยะที่ถูกกฎหมาย การจัดหาและพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมน้ำเสียจากทุกพื้นที่ทั้งชุมชน ศูนย์กลางการค้า แหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่อุตสาหกรรม ที่จะไหลลงสู่น้ำ โดยเฉพาะแม่น้ำพองตอนบน แม่น้ำนครนายก และแม่น้ำระยอง การรักษาคุณภาพน้ำทะเลและชายฝั่งโดยจัดการของเสียและมลพิษบนฝั่งตั้งแต่ต้นทาง การ รณรงค์ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำและทะเลและควบคุมการดำเนินกิจกรรมบริเวณชายฝั่ง อาทิ การขนถ่ายสินค้าทาง เรือ การขนส่งนักท่องเที่ยว ไม่ให้ทิ้งขยะลงทะเลอย่างเคร่งครัด การพัฒนาระบบจัดการกากอุตสาหกรรมให้มี ประสิทธิภาพและควบคุมการลักลอบทิ้งของเสียจากอุตสาหกรรมสู่พื้นที่สาธารณะอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ อุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก กากอุตสาหกรรม การดำเนินมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการเกิดมลพิษทางอากาศให้อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐานตลอดเวลา อาทิ สารอินทรีย์ระเหยง่ายและปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก ในจังหวัดระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี

(๓) ยกระดับขีดความสามารถในการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศให้กับประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การท่วมของน้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง โดยเฉพาะบริเวณ อำเภอสหัสขันธ์และอำเภอลาดขลุ่ย จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ การรुक้าของน้ำเค็ม โดยเฉพาะแม่น้ำบางปะกง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเกษตร ของจังหวัดฉะเชิงเทราและปราจีนบุรี เป็นต้น การศึกษา วิเคราะห์ และคาดการณ์ผลกระทบของสภาพ ภูมิอากาศต่อการผลิตในภาคการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ การสนับสนุนจังหวัดและท้องถิ่นในการจัดทำ แผนการปรับตัวและรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาระบบการจัการ ภัยพิบัติและการเตือนภัยพิบัติในทุกกระดับให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรม First S-Curve สู่อุตสาหกรรมอนาคต (พื้นที่ EEC และ จังหวัดปราจีนบุรี)

(๑) สำคัญ ภาคตะวันออกมีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะ ภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาค ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ ในพื้นที่ EEC รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบกับนโยบายรัฐบาลในการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจ

ด้านอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เติบโต อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการปรับกระบวนการผลิตและจัดการการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ

(๒) ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาการวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต โดยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านคมนาคม การสื่อสาร และสาธารณูปโภคให้ครบถ้วน - พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการส่งเสริมความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา	- พัฒนาระบบการกำหนดและการรับรองมาตรฐาน สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (First S-Curve) ที่มีมาตรฐานในระดับสากล - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม - ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการผลิตให้คุ้มค่าสูงสุด - ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมค้าระหว่างผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนการผลิต	- พัฒนาระบบการติดตามผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ที่มีประสิทธิภาพ - ส่งเสริมและสร้างความเชื่อมั่นในการใช้สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตภายในประเทศ - พัฒนาระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพ - การบริหารจัดการกากอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ - พัฒนาพื้นที่สีเขียวในพื้นที่อุตสาหกรรม - ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย จากต่างชาติ

๓.๕.๒ แผนงานเมืองผลไม้ภาคตะวันออก (จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครนายก)

(๑) สารสำคัญ ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการพัฒนาการเกษตร ทั้งทางด้านการผลิตพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยเฉพาะผลไม้ และเป็นแหล่งผลิตผลไม้หลักของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทุเรียน ลำไย และมังคุด โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ซึ่งมีตลาดส่งออกหลัก ๒ แห่ง คือประเทศจีน และเวียดนาม ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ดังนั้น การพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตผลไม้เมืองร้อนที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน จะสามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านการเกษตรของประเทศได้อย่างชัดเจน และสนับสนุนการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

(๒) ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัย ควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต - พัฒนาความมั่นคงด้านน้ำ ด้วยการจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบ	- ส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ตามศักยภาพการผลิตของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนของแต่ละพื้นที่ - พัฒนาและรักษามาตรฐานคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลไม้และ	- พัฒนาระบบฐานข้อมูลการเกษตร ทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และความต้องการผลผลิต (Demand Side) - เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าหรือผู้บริโภคในเรื่องมาตรฐานความ

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
การกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพ - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดินและด้านคมนาคม ให้เหมาะสม - พัฒนาระบบบริหารจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ	อาหาร ในระดับสากล ส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร	ปลอดภัย โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ - พัฒนาระบบการเก็บรักษาและการขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพ - ขยายช่องทางการตลาดสู่ตลาดนานาชาติใหม่ๆ โดยไม่มุ่งเน้นตลาดใดตลาดหนึ่ง

๓.๕.๓ แผนงานเมืองสมุนไพรภาคตะวันออก (จังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว)

(๑) **สาระสำคัญ** ประเทศไทยมีโครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๗๑ ประกอบกับกระแสความใส่ใจด้านสุขภาพ ส่งผลให้ธุรกิจด้านสุขภาพเพื่อป้องกันและรักษาโรคภัยต่างๆ มีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ซึ่งสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรเป็นทางเลือกหนึ่งในการตอบสนองความต้องการ และสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว เป็นแหล่งปลูกพืชสมุนไพร และแหล่งแปรรูปสมุนไพรที่มีชื่อเสียง อีกทั้งมีความพร้อมทางด้านการแพทย์แผนไทยในการนำสมุนไพรมาเสริมสร้าง รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ และเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง ดังนั้นการเพิ่มขีดความสามารถในการปลูกพืชสมุนไพรและการให้บริการด้านสุขภาพด้วยสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยจึงมีความสำคัญ

(๒) ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ในการผลิตพืชสมุนไพรเพื่อการพาณิชย์ให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอ - ส่งเสริมการทำ Zoning การผลิตพืชสมุนไพร - วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร เชื่อมโยงสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเวชภัณฑ์และเวชสำอาง	- ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐานด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ - ส่งเสริมการเสริมสร้างสุขภาพและรักษาโรค ด้วยสมุนไพรและแพทย์แผนไทย - พัฒนาระบบการตรวจรับรองมาตรฐานการผลิตพืชสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน - รักษาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทยของผู้ประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	- ประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการตลาด ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ - สร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย - พัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชสมุนไพร ทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และ ความต้องการผลผลิต (Demand Side) ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ - เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์และการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทย สู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

๓.๕.๔ แผนงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

(๑) **สาระสำคัญ** การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และภาคตะวันออกมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

(COVID-๑๙) ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ขณะที่ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่เกษตรทั้งด้านพืช ประมง และ ปศุสัตว์ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ดังนั้นการท่องเที่ยวทางเลือก โดยเฉพาะ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางออกหนึ่งในการรักษารายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก ในสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งสามารถเพิ่มพูนรายได้จากท่องเที่ยว เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ดีขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเกษตรกร และสนับสนุนการ กระจายรายได้อย่างทั่วถึง

(๒) ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม - พัฒนาที่พักในพื้นที่เกษตร (Home Stay) ให้ได้มาตรฐาน - พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	- พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้ สอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว ผ่านความร่วมมือของเครือข่ายการ ท่องเที่ยว - เชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ - สร้างและยกระดับความปลอดภัยใน การท่องเที่ยว - พัฒนาเกษตรกรหรือประชาชนในชุมชน ให้เป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวมือ อาชีพ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน - พัฒนาสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรู ป และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่แสดงถึงอัต ลักษณ์ของพื้นที่ได้มาตรฐานและ สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว - พัฒนาระบบการให้บริการการ ท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและเข้าถึงได้ สะดวก อาทิ การพัฒนา Platform ด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยง การเดินทาง การจองที่พัก การจอง สินค้า รวมทั้งสามารถตรวจสอบ ย้อนกลับนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางกลับ	- พัฒนาช่องทางการตลาดการ ท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ - ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัย และการจดจำที่ดี ในการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าชุมชน ต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มี ประสิทธิภาพ - ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์และบริการด้านการ ท่องเที่ยว

๓.๕.๕ แผนงานยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ภาคตะวันออก

(๑) **สาระสำคัญ** ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม ภาคตะวันออกได้เข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ประกอบกับความเสี่ยงในการป่วยด้วย โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่กระทบต่อศักยภาพการเติบโตทาง เศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว นอกจากความท้าทายดังกล่าวข้างต้น ภาคตะวันออกยังคงเผชิญกับปัญหา

ประชากรในช่วงวัยและกลุ่มต่างๆ อาทิ โภชนาการในเด็กปฐมวัย ความสามารถทางเขาวัวปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มวัยรุ่น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัยและทุกกลุ่ม รวมทั้งสถาบันครอบครัว เพื่อสามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ

(๒) ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
● พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อม รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคม ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและสังคม ● พัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ● พัฒนาศักยภาพคนตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีพัฒนาการทางสมอง มีความรู้ มีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และมีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ● ส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กภายในครอบครัวทั้งด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ● พัฒนาคุณภาพของที่อยู่อาศัยของกลุ่มเปราะบาง	● ป้องกันการเพิ่มขึ้นของและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคุณแม่วัยใส ● เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ● ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเปราะบาง เพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ● ส่งเสริมการเข้าถึงการให้บริการสุขภาพของประชาชน	● พัฒนาระบบติดตามการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคใต้
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์และผลการพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

• เศรษฐกิจภาคใต้มีขนาดเล็กและมีแนวโน้มลดลง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑,๓๓๔,๔๕๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗.๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศซึ่งลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๘.๐ ของประเทศ เศรษฐกิจของภาคใต้ กระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของภาค ในปี ๒๕๖๒ จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต มูลค่า ๒๕๑,๘๑๓ ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา มูลค่า ๒๔๕,๗๗๑ ล้านบาท จังหวัดสุราษฎร์ธานี มูลค่า ๒๑๐,๓๙๖ ล้านบาท และจังหวัดนครศรีธรรมราช มูลค่า ๑๘๐,๗๒๗ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๘.๙ ๑๘.๔ ๑๕.๘ และ ๑๓.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคใต้ ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	Per capita ๒๕๖๒
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	๖๕๒,๕๘๑	๗๐๖,๒๐๙	๗๓๔,๕๗๖	๗๔๕,๘๒๓	๗๙๐,๓๐๕	๑๔๙,๓๐๒
สัดส่วน/ภาค	๖๑.๑	๖๐.๒	๕๙.๓	๕๘.๗	๕๙.๒	
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	๔๑๕,๗๗๒	๔๖๗,๗๑๗	๕๐๔,๖๑๕	๕๒๔,๕๗๗	๕๔๔,๑๔๕	๒๒๑,๕๔๐
สัดส่วน/ภาค	๓๘.๙	๓๙.๘	๔๐.๗	๔๑.๓	๔๐.๘	
ภาคใต้	๑,๐๖๘,๓๕๓	๑,๑๗๓,๙๒๕	๑,๒๓๙,๑๙๑	๑,๒๗๐,๓๙๙	๑,๓๓๔,๔๕๐	๑๗๒,๑๙๗
สัดส่วน/ประเทศ	๗.๘	๘.๑	๘.๐	๗.๘	๗.๙	
ประเทศ	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๔,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๔๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖	

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

• โครงสร้างเศรษฐกิจภาคใต้พึ่งพาภาคบริการและภาคเกษตร โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคบริการ มีสัดส่วนร้อยละ ๖๓.๖ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๐.๗ ในปี ๒๕๕๙ รองลงมาคือ ภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๙ และภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ ๑๕.๕ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๑.๗ และ ๑๗.๗ ตามลำดับ และหากพิจารณาในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๖๓.๑ ส่วนใหญ่เป็นบริการที่พักและอาหาร รองลงมาคือการค้าส่งค้าปลีก และการขนส่ง ตามลำดับ ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๖ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช สำหรับภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๖.๓

โดยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ภาคบริการ ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ ๕๖.๑ ๒๕.๐ และ ๑๘.๙ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคเพิ่มขึ้น ส่วนภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสัดส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจลดลง เนื่องจากภาคเกษตรได้รับผลกระทบจากความผันผวนของสภาพภูมิอากาศและความผันผวนด้านราคาของสินค้าเกษตรหลักของภาค ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นการแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ

• **ภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคได้และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มมากขึ้น** ในปี ๒๕๖๒ ภาคบริการมีมูลค่า ๘๔๘,๓๗๓ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๓.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีมูลค่า ๗๑๒,๓๕๔ ล้านบาท หรือร้อยละ ๖๐.๗ โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนฯ ๑๒ ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๖๓.๑ เมื่อเทียบกับร้อยละ ๕๖.๑ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยกิจกรรมในภาคบริการที่สำคัญของภาคได้ ได้แก่ บริการที่พักและอาหารรองลงมา คือ การค้าส่งค้าปลีก และการขนส่ง ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๖.๗ ๑๑.๑ และ ๘.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ตามลำดับ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๑.๑ ๑๐.๒ และ ๗.๑ ตามลำดับ โดยจังหวัดภูเก็ตมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคบริการสูงสุดของภาคที่ ๒๓๖,๗๘๒ ล้านบาท โดยเฉพาะสาขาบริการที่พักและอาหาร รองลงมาคือจังหวัดสงขลา ที่มีความโดดเด่นในสาขาการค้าส่งค้าปลีก และจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ตามลำดับ และหากพิจารณาในด้านอัตราการขยายตัวของภาคบริการ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคบริการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๕ ลดลงเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวร้อยละ ๕.๒ โดยเป็นการลดลงของสาขาบริการที่พักและอาหาร และการขนส่ง

ตารางที่ ๒ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคใต้ ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท / สัดส่วน : ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	๒๒๒,๙๓๖ ๒๐.๙	๒๕๔,๓๕๓ ๒๑.๗	๒๖๓,๙๙๐ ๒๑.๓	๒๕๐,๔๖๓ ๑๙.๗	๒๗๙,๒๔๕ ๒๐.๙	๒๕.๐	๒๐.๖
ภาคอุตสาหกรรม	๒๐๘,๔๒๘ ๑๙.๕	๒๐๗,๒๒๘ ๑๗.๗	๒๑๔,๕๙๗ ๑๗.๓	๒๐๒,๕๘๓ ๑๕.๙	๒๐๖,๘๓๒ ๑๕.๕	๑๘.๙	๑๖.๓
- เหมืองแร่เหมืองหิน	๕๕,๐๗๑ ๕.๒	๔๗,๗๓๐ ๔.๑	๓๔,๗๒๗ ๒.๘	๓๗,๒๗๒ ๒.๙	๔๐,๑๖๑ ๓.๐	๔.๖	๒.๙
- อุตสาหกรรม	๑๒๗,๗๑๗ ๑๒.๐	๑๒๙,๙๑๕ ๑๑.๑	๑๔๗,๙๒๐ ๑๑.๙	๑๓๒,๐๑๕ ๑๐.๔	๑๒๙,๙๖๐ ๙.๗	๑๑.๘	๑๐.๗
- อื่นๆ	๒๕,๖๔๐ ๒.๔	๒๙,๕๗๓ ๒.๕	๓๖,๙๕๐ ๒.๖	๓๓,๒๙๗ ๒.๖	๓๖,๗๑๒ ๒.๘	๒.๕	๒.๗
ภาคบริการ	๖๓๖,๙๘๘ ๕๙.๖	๗๑๒,๓๕๔ ๖๐.๗	๗๖๐,๖๐๓ ๖๑.๔	๘๑๗,๓๕๓ ๖๔.๓	๘๔๘,๓๗๓ ๖๓.๖	๕๖.๑	๖๓.๑
- การค้าส่งค้าปลีก	๑๐๘,๕๖๕ ๑๐.๒	๑๒๘,๕๗๑ ๑๑.๐	๑๔๐,๗๐๔ ๑๑.๔	๑๓๙,๕๗๒ ๑๑.๐	๑๔๖,๓๖๓ ๑๑.๐	๑๐.๒	๑๑.๑
- ขนส่ง	๘๕,๑๗๙ ๘.๐	๙๒,๒๓๑ ๗.๙	๙๘,๒๑๓ ๗.๙	๑๐๔,๓๘๔ ๘.๒	๑๐๓,๗๒๙ ๗.๘	๗.๑	๘.๐
- ที่พักและบริการฯ	๑๔๒,๙๖๙ ๑๓.๔	๑๗๑,๐๐๕ ๑๔.๖	๑๙๓,๒๒๖ ๑๕.๖	๒๑๘,๘๑๙ ๑๗.๒	๒๓๒,๑๒๕ ๑๗.๔	๑๑.๑	๑๖.๗

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
- อื่นๆ	๓๐๐,๒๗๖	๓๒๐,๕๕๗	๓๒๘,๕๖๐	๓๕๔,๕๗๘	๓๖๖,๑๕๖		
	๒๘.๑	๒๗.๓	๒๖.๕	๒๗.๙	๒๗.๔	๒๗.๖	๒๗.๓
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	๑,๐๖๘,๓๕๓	๑,๑๗๓,๙๒๕	๑,๒๓๙,๑๙๑	๑,๒๗๐,๓๙๙	๑,๓๓๔,๔๕๐		
	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

- เศรษฐกิจของภาคได้ขยายตัวช้ากว่าระดับประเทศ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจของภาคได้ขยายตัวร้อยละ ๓.๒ ต่ำกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจระดับประเทศในช่วงเดียวกัน ที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๕ ซึ่งลดลงจาก ร้อยละ ๓.๙ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เนื่องจากการหดตัวของภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคใต้ จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย: ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	-๗.๕	๑.๕	-๑.๒	๘.๗	๗.๗	๑.๙	๕.๑
ภาคอุตสาหกรรม	๒.๑	-๑.๔	๐.๑	-๓.๗	๒.๕	๑.๘	-๐.๔
เหมืองแร่เหมืองหิน	๘.๔	-๕.๘	-๒๓.๗	๑.๔	๖.๐	๒.๕	-๕.๕
อุตสาหกรรม	๐.๕	-๒.๑	๗.๗	-๖.๑	-๐.๒	๑.๒	๐.๕
อื่นๆ	-๒.๒	๙.๕	๑๐.๕	-๐.๙	๗.๑	๓.๔	๕.๖
ภาคบริการ	๙.๗	๗.๕	๓.๖	๔.๙	๒.๒	๕.๓	๓.๕
ที่พักและบริการฯ	๓๐.๐	๑๑.๒	๕.๖	๗.๔	๓.๒	๑๗.๐	๕.๔
ค้าส่งค้าปลีกฯ	๓.๘	๑๒.๑	๖.๖	-๓.๐	๒.๗	-๑.๓	๒.๑
ขนส่งฯ	๙.๑	๓.๒	๔.๒	๖.๑	๐.๐	๘.๑	๓.๕
อื่นๆ	๑.๙	๔.๙	๑.๐	๕.๖	๑.๙	๑.๙	๒.๘
ผลิตภัณฑ์รวมภาคใต้	๓.๙	๔.๖	๒.๐	๔.๓	๓.๓	๓.๙	๓.๒
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

- รายได้เฉลี่ยต่อประชากรเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรภาคใต้ (GRP Per capita) เท่ากับ ๑๗๒,๑๙๗ บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่มีมูลค่า ๑๕๔,๒๗๒ บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ ๒๔๓,๗๘๗ บาทต่อคนต่อปี โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีผลิตภัณฑ์ต่อหัวในระดับสูงที่สุดที่ ๒๒๑,๕๔๐ บาทต่อคนต่อปี โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรสูงสุดของภาค ๔๒๘,๓๕๑ บาทต่อคนต่อปี รองลงมา คือ จังหวัดพังงา ๓๓๓,๐๑๕ บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดพัทลุงมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรต่ำสุดของภาคที่ ๗๕,๗๒๖ บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ ๔ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาท/คน/ปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	๑๒๖,๖๔๖	๑๓๕,๖๓๓	๑๔๐,๔๒๔	๑๔๑,๖๑๗	๑๔๙,๓๐๒
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	๑๗๔,๕๘๐	๑๖๔,๖๖๓	๒๐๘,๓๙๘	๒๑๕,๒๓๐	๒๒๑,๕๔๐
ภาคใต้	๑๔๑,๗๙๘	๑๕๔,๒๗๒	๑๖๑,๙๓๒	๑๖๔,๙๐๗	๑๗๒,๑๙๗
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

(๒) การเกษตร

• ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรมีมูลค่า ๒๗๙,๒๔๕ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ ๒๐.๙ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค มีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๗.๗ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรเพียงร้อยละ ๑.๕ และสูงกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวร้อยละ ๐.๕ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กิจกรรมการผลิตภาคเกษตรที่สำคัญของภาคใต้ คือ ยางพารา ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไม้ผล และปาล์มน้ำมัน โดยมีสัดส่วนร้อยละ ๓๔.๓ ๒๐.๐ ๑๘.๑ และ ๑๑.๓ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีสัดส่วนร้อยละ ๔๖.๙ ๑๕.๗ ๑๐.๓ และ ๑๒.๕ จะเห็นได้ว่าการผลิตไม้ผลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทุเรียนที่มีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมากขึ้น ขณะที่ยางพารามีสัดส่วนลดลงเนื่องจากราคายางพาราในตลาดโลกที่ลดลงจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน และภาคเกษตรมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ สูงกว่าค่าเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเพียงร้อยละ ๑.๙

ตารางที่ ๕ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคเกษตร รายการกิจกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
พืช	๗๘.๑	๗๒.๔	๒.๙	๕.๐
ไม้ผล	๑๐.๓	๑๘.๑	๑๒.๐	๑๗.๔
ปาล์มน้ำมัน	๑๒.๕	๑๑.๓	๐.๕	๑๓.๔
ยางพารา	๔๖.๙	๓๔.๓	๓.๕	-๐.๙
ปศุสัตว์	๓.๔	๔.๕	๔.๖	๓.๔
บริการทางการเกษตร และป่าไม้	๒.๙	๓.๑	-๒.๐	-๒.๔
ประมง	๑๕.๗	๒๐.๐	-๕.๖	-๓.๔
เกษตร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑.๙	๕.๑

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

• ยางพารามีพื้นที่ปลูกลดลงแต่ผลผลิตเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ปลูกยางพารา ๑๐.๙๐ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๔๘.๔ ของพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งประเทศ ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๑.๔๐ ล้านไร่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดของประเทศ ๒.๓๗ ล้านไร่ รองลงมา คือ จังหวัดสงขลา ๑.๙๖ ล้านไร่ และจังหวัดนครศรีธรรมราช ๑.๗๗ ล้านไร่ ส่วนผลผลิตยางพาราและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณผลผลิต ๒.๕๕ ล้านตัน หรือร้อยละ ๕๒.๗ ของผลผลิตทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕

๕๙ ที่มีผลผลิต ๒.๔๙ ล้านตัน และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จาก ๒๕๖ กิโลกรัมต่อไร่ ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๒๖๒ กิโลกรัมต่อไร่ในปี ๒๕๖๒

- **ปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในภาคใต้** ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ๕.๑๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒ ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีพื้นที่ปลูก ๔.๑๙ ล้านไร่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในประเทศ ๑.๓๔ ล้านไร่ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ๑.๑๕ ล้านไร่ และจังหวัดชุมพร ๑.๐๒ ล้านไร่ ตามลำดับ และปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันของภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณผลผลิต ๑๔.๕๙ ล้านตัน หรือร้อยละ ๘๘.๙ ของผลผลิตทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๑๐.๒๑ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๙ ส่วนผลผลิตปาล์มน้ำมันเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ จาก ๒,๗๑๗ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๓,๐๔๔ กิโลกรัมต่อไร่ ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศที่ ๒,๘๘๗ กิโลกรัมต่อไร่

- **ภาคใต้เป็นแหล่งทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่สำคัญ** โดยมีท่าเทียบเรือประมงในจังหวัดสงขลา ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนองและภูเก็ต โดยในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ๑๐๐,๘๑๔ ตัน มูลค่า ๔,๑๙๘ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ ของปริมาณสัตว์น้ำของประเทศ และร้อยละ ๓๗.๘ ของมูลค่าสัตว์น้ำของประเทศ ทั้งนี้ ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีปริมาณ ๑๑๒,๗๔๒ ตัน มูลค่า ๔,๓๖๙ ล้านบาท โดยปริมาณสัตว์น้ำจับได้มากในจังหวัดภูเก็ต สงขลา ชุมพร และระนอง ในขณะที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งของภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นการเพาะเลี้ยงกุ้ง ในปี ๒๕๖๓ มีพื้นที่เพาะเลี้ยง ๘๒,๖๓๔ ไร่ ปริมาณผลผลิต ๑๗๒,๑๙๓ ตัน โดยพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งที่สำคัญของภาคอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และสงขลา

- **พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย** ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ๑๘.๓๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ มีขนาดฟาร์ม ๑๘.๐๕ ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่ ๑๙.๗๖ ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรของภาคส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุด ๓.๖๗ ล้านไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒.๙๐ ล้านไร่ และจังหวัดภูเก็ตมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรน้อยที่สุดของภาค ๐.๑๑ ล้านไร่

- **พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ทางการเกษตรของภาคใต้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ** ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ชลประทาน ๒.๘๔ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๘.๒ ของพื้นที่ชลประทานประเทศ มีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ทางการเกษตรร้อยละ ๑๕.๕ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒ โดยจังหวัดพัทลุงมีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรสูงสุดร้อยละ ๔๓.๘ รองลงมา คือ จังหวัดสงขลา ร้อยละ ๒๙.๘ และจังหวัดกระบี่มีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรต่ำที่สุดของภาค ร้อยละ ๒.๙ จึงเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ทั้งการเก็บกักน้ำในฤดูแล้ง และชะลอน้ำในช่วงฤดูฝนไม่ให้ความชุ่มชื้นเสียหาย

ตารางที่ ๖ : พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ขนาดฟาร์ม และพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)	ขนาดฟาร์ม (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ชลประทาน/พื้นที่เกษตร (ร้อยละ)
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	๑๒,๑๘๖,๓๙๗	๑๗.๑	๒,๓๙๗,๔๖๔	๑๙.๗
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	๖,๑๑๘,๐๗๙	๒๒.๗	๔๔๓,๕๕๔	๗.๒
ภาคใต้	๑๘,๓๐๔,๔๗๖	๑๘.๖	๒,๘๔๑,๐๑๘	๑๕.๕
ประเทศ	๑๔๙,๒๕๒,๔๕๑	๑๙.๘	๓๔,๕๘๘,๐๔๒	๒๓.๒

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(๓) อุตสาหกรรม

• อุตสาหกรรมของภาคใต้อยู่ในภาวะชะลอตัว และการผลิตส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรขั้นต้น ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม มีมูลค่า ๒๐๖,๘๓๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๕.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ขยายตัวร้อยละ ๒.๕ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และสูงกว่าอัตราการขยายตัวในปี ๒๕๕๙ ที่หดตัวร้อยละ ๑.๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรม เป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการผลิต ๑๒๙,๙๖๐ ล้านบาท และสาขาเหมืองแร่ฯ ๔๐,๑๖๑ ล้านบาท ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ หดตัวร้อยละ ๐.๔ เทียบกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๘ ต่อปี สาขาอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของภาคใต้ ประกอบด้วย อุตสาหกรรมการผลิตในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ โดยผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มมีสัดส่วนสูงสุดและขยายตัวต่อเนื่อง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๖.๒ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการผลิต และในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๓๒.๔ รองลงมาเป็นการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๙.๓ ๑๓.๖ และ ๗.๗ ตามลำดับ

• การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีมูลค่าการลงทุน ๓๑๖,๙๑๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ ๔.๔ ของมูลค่าการลงทุนประเทศ ขยายตัวร้อยละ ๑.๓ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเติบโตของเงินลงทุนในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พบว่ามีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๑ การจ้างงานขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๖ และจำนวนโรงงานขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕ เพิ่มขึ้นช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๘ ๐.๓ และ ๐.๕ ตามลำดับ โดยจังหวัดสงขลามีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๗.๘ ของมูลค่าการลงทุนภาค รองลงมาคือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๘ และ ๑๘.๙ ของมูลค่าการลงทุนภาค ตามลำดับ

(๔) การท่องเที่ยว

• ทรัพยากรการท่องเที่ยวของภาคใต้มีความหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต เกาะสมุย และเกาะพะงัน การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง อุทยานธรณีโลกสตูล จังหวัดสตูล และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา จังหวัดระนอง กระบี่ และพัทลุง รวมทั้ง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ ภาคใต้ยังมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ เช่น หนังตะลุง มโนราห์ และอาหารที่มีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ผสมผสานระหว่างไทย จีน และมุสลิม นอกจากนี้ ภาคใต้ยังมีสังคมแบบพหุวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและสตูล

• **รายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวของภาคหดตัว** โดยปี ๒๕๖๓ ภาคใต้มีรายได้จากการท่องเที่ยว ๒๑๘,๘๔๖ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖ ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ หดตัวร้อยละ ๗๓.๒ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๖ ของรายได้การท่องเที่ยวภาคใต้ รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ และ ๑๑.๑ ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวในภาคใต้มีจำนวน ๑๗.๓ ล้านคน หดตัวร้อยละ ๖๖.๐ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ รายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๓.๖ และ ๑๓.๙ ตามลำดับ ลดลงค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๘.๐ และ ๑๑.๙ ตามลำดับ เนื่องจากเศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะชะลอตัว โดยเฉพาะในแถบยุโรป และผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ในช่วงปลายปี ๒๕๖๒ ต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๖๓

ตารางที่ ๗ : จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ยแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
นักท่องเที่ยว							
จำนวน (ล้านคน)	๔๖,๐๐๖,๓๒๙	๔๘,๙๒๙,๖๖๒	๕๐,๙๘๓,๘๘๙	๕๐,๙๔๕,๒๓๐	๑๗,๓๒๔,๔๓๔	๓๙,๕๒๒,๓๖๓	๔๒,๐๔๕,๘๑๔
สัดส่วนต่อประเทศ	๑๗.๓	๑๖.๙	๑๖.๘	๑๖.๖	๑๒.๖	๑๗.๐	๑๕.๗
อัตราการขยายตัว	๓.๕๘	๖.๓๕	๔.๒๐	-๐.๐๘	-๖๕.๙๙	๑๑.๙	-๑๓.๙
รายได้							
มูลค่า (ล้านบาท)	๖๘๕,๙๗๕	๗๗๔,๐๔๙	๘๓๗,๙๒๑	๘๑๗,๕๒๔	๒๑๘,๘๔๖	๕๑๖,๐๖๗	๖๖๒,๐๘๕
สัดส่วนต่อประเทศ	๓๑.๘	๓๑.๓	๓๑.๑	๓๐.๐	๒๗.๖	๓๐.๒	๓๐.๐
อัตราการขยายตัว	๑๗.๑	๑๒.๘	๘.๓	-๒.๔	-๗๓.๒๓	๑๘.๐	-๑๓.๖
วันพักเฉลี่ย (วัน)	๓.๒๒	๓.๒๖	๓.๒๔	๓.๑๙	n/a	๓.๑๕	๓.๑๘
ค่าใช้จ่ายต่อหัววัน (บาท)	๓,๒๒๔	๓,๔๑๘	๓,๖๓๖	๓,๖๓๖	n/a	๒,๙๖๙	๓,๕๖๔
อัตราการขยายตัว	๑.๕	-๐.๘	-๑.๔	-๒.๕	n/a	๒.๓	๔.๑

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

• **ค่าใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล** โดยในปี ๒๕๖๒ มีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เฉลี่ยต่อคนต่อวัน ๓,๖๓๖ บาท เท่ากับปีที่ผ่านมา จังหวัดที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต ๗,๗๑๗ บาท รองลงมา คือ กระบี่ ๕,๓๔๔ บาท และจังหวัดพังงา ๕,๓๒๘ บาท มีระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวในภาคใต้ ๓.๑๙ วัน ลดลงจากปีที่ผ่านมา ที่ ๓.๒๔ วัน จังหวัดที่นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักนานที่สุด คือ จังหวัดพังงา ๕.๑๑ วัน รองลงมาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๔.๔๗ วัน และจังหวัดกระบี่ ๔.๓๑ วัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวบนบกมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวน้อย โดยจังหวัดพัทลุงมีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ๑,๔๘๒ บาท และมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ๑.๘๑ วัน ซึ่งน้อยที่สุดของภาค ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๓,๕๖๔ บาทต่อคนต่อวัน ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๑ ซึ่งมากกว่าช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๒,๙๖๙ บาทต่อคนต่อวัน ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๓ และในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๓.๑๘ วัน ใกล้เคียงกับในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ ๓.๑๕ วัน

ตารางที่ ๘ : รายได้การท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว แยกรายกลุ่มจังหวัด ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย							
จำนวน (ล้านคน)	๑๗,๑๙๓,๗๐๐	๑๘,๑๙๐,๕๕๘	๑๙,๓๐๘,๕๙๘	๑๙,๐๖๕,๓๔๘	๘,๐๔๓,๓๕๙	๑๔,๘๖๓,๘๐๔	๘๔๖,๖๙๖
มูลค่า (ล้านบาท)	๑๕๗,๐๙๘.๔๙	๑๗๗,๗๔๐.๖๒	๑๙๘,๔๙๓.๖๙	๑๘๗,๖๐๘.๐๖	๕๙,๓๗๖.๑๖	๑๒๐,๓๗๖	๑๕๕,๘๐๕
สัดส่วนต่อภาค	๒๒.๙๐	๒๒.๙๖	๒๓.๖๙	๒๒.๙๕	๒๗.๑๓	๒๓.๓	๒๔.๒
อัตราการขยายตัว	๑๓.๐๕	๑๓.๑๔	๑๑.๖๘	-๕.๔๘	-๖๘.๓๕	๑๘.๐	-๑๓.๖๔
ภาคใต้อันดามัน							
จำนวน (ล้านคน)	๒๗,๔๕๕,๒๐๑	๒๙,๒๗๖,๗๕๗	๓๐,๑๕๕,๒๑๘	๓๐,๓๖๕,๑๓๕	๘,๖๓๓,๒๕๔	๒๒,๙๙๕,๐๘๑	๑๖,๑๕๑,๙๖๖
มูลค่า (ล้านบาท)	๕๒๘,๘๗๖.๑๙	๕๙๖,๓๐๘.๐๘	๖๓๙,๔๒๗.๖๑	๖๒๙,๙๑๕.๖๓	๑๕๙,๔๖๙.๘๐	๓๙๕,๖๙๑.๓๐	๕๐๖,๒๘๐.๒๘
สัดส่วนต่อภาค	๗๗.๑๐	๗๗.๐๔	๗๖.๓๑	๗๗.๐๕	๗๒.๘๗	๗๖.๗	๗๕.๘
อัตราการขยายตัว	๑๘.๓๒	๑๒.๗๕	๗.๒๓	-๑.๔๙	-๗๔.๖๘	๑๗.๒๕	๑๔.๑

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(๕) การค้าชายแดน

- **ภาคใต้มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงที่สุดของประเทศ** จากการค้าผ่านด่านชายแดนไทย - มาเลเซีย จำนวน ๕ แห่ง ประกอบด้วย ด่านวังประจัน และด่านตำมะลัง ในจังหวัดสตูล ด่านปาดังเบซาร์ ด่านสะเดา และด่านบ้านประกอบ ในจังหวัดสงขลา และด่านชายแดนไทย-เมียนมา ๑ แห่ง บริเวณด่านศุลกากรระนอง โดยในปี ๒๕๖๓ มีมูลค่าการค้าชายแดน ๒๔๔,๑๐๓ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓ ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งประเทศ ลดลงจากปีที่ผ่านมาร้อยละ ๑๓.๗ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการค้าชายแดนภาคใต้ มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๘ หดตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวร้อยละ ๒.๕ โดย

- **การค้าชายแดนไทย-มาเลเซียมีแนวโน้มหดตัว** โดยการค้าผ่านด่านชายแดนทั้ง ๕ ด่านมีมูลค่า ๒๔๔,๑๐๓ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙ ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียทั้งหมด ลดลงร้อยละ ๘.๘ แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก ๑๒๐,๖๓๔ ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ประกอบด้วย ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และมีมูลค่าการนำเข้า ๑๒๓,๔๖๙ ล้านบาท โดยสินค้านำเข้า ได้แก่ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ และไดโอด ทรานซิสเตอร์และอุปกรณ์กึ่งตัวนำ โดยด่านชายแดนสะเดาและด่านชายแดนปาดังเบซาร์ มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด มากเป็นอันดับ ๑ และอันดับ ๒ ของประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๓.๖ ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย และร้อยละ ๒๗.๔ ของการค้าชายแดนทั้งประเทศ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย มีอัตราการหดตัวเฉลี่ย ร้อยละ ๖.๑ เพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวร้อยละ ๒.๐

- **การค้าชายแดนไทย-เมียนมา (จังหวัดระนอง) มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย** มีมูลค่า ๑๗,๐๐๒ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมาทั้งหมด ลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ ๑๕.๘ แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก ๑๑,๑๒๘ ล้านบาท สินค้าส่งออก ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล และผ้าฝ้ายและด้าย ตามลำดับ และมูลค่าการนำเข้า ๕,๘๗๓ ล้านบาท สินค้านำเข้า ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ ัญชุน้ำ และสัตว์น้ำ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการค้าชายแดนไทย - เมียนมา มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๖ หดตัวลดลงจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวร้อยละ ๔.๔

ตารางที่ ๙ : มูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท/ร้อยละ

มูลค่าการค้า	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ส่งออก	๒๖๙,๓๘๖.๐๓	๓๒๗,๓๘๐.๘๖	๑๖๔,๒๗๑.๐๓	๑๓๗,๙๓๒.๘๕	๑๓๑,๗๖๒.๕๓	๒๙๐,๔๓๙	๑๙๐,๓๓๗
อัตราการขยายตัว	๒.๑๑	๒๑.๕๓	-๔๙.๘๒	-๑๖.๐๓	-๙.๒๘	-๗.๔๑	-๑๒.๐๐
นำเข้า	๒๔๓,๘๕๕.๕๓	๒๕๔,๑๗๖.๑๗	๑๕๙,๖๗๗.๖๐	๑๔๙,๘๙๒.๓๗	๑๒๙,๓๔๒.๐๗	๒๒๗,๗๓๐	๑๗๓,๒๗๒
อัตราการขยายตัว	๓.๗๔	๔.๒๓	-๓๗.๑๘	-๖.๑๓	-๔.๔๗	๖.๒๒	-๑๓.๒๒
ดุลการค้า	๒๕,๕๓๐.๕๐	๗๓,๒๐๔.๖๙	๔,๕๙๓.๔๓	-๑๑,๙๕๙.๕๒	๒,๔๒๐.๔๖	๖๒,๗๐๙	๑๗,๐๖๕
มูลค่ารวม	๕๑๓,๒๔๑.๕๖	๕๘๑,๕๕๗.๐๓	๓๒๓,๙๔๘.๖๓	๒๘๗,๘๒๕.๒๒	๒๖๑,๑๐๔.๖๐	๕๑๘,๑๖๙	๓๖๓,๖๐๙
อัตราการขยายตัว	๒.๘๘	๑๓.๓๑	-๔๔.๓๐	-๑๑.๑๕	-๑๓.๗๑	-๒.๔๘	-๑๒.๗๖

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ ๑๐ : มูลค่าการค้าชายแดนภาคใต้จำแนกตามประเทศคู่ค้า ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ โครงสร้าง และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศคู่ค้า		๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	อัตราการ ขยายตัวเฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕- ๒๕๕๙)	อัตราการ ขยายตัวเฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐- ๒๕๖๓)
		เมียนมา	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๑๕,๓๙๕.๔๘ ๔,๑๒๘.๔๓ ๑๙,๕๒๓.๙๑ ๓.๘	๒๐,๓๒๔.๘๕ ๕,๔๗๕.๑๖ ๒๕,๘๐๐.๐๑ ๔.๔	๑๖,๗๓๓.๑๖ ๔,๙๖๙.๕๒ ๒๑,๗๐๒.๖๘ ๖.๗	๑๕,๔๗๐.๗๒ ๔,๗๖๓.๐๔ ๒๐,๒๓๓.๗๖ ๗.๐	๑๑,๑๒๘.๔๐ ๕,๘๗๓.๓๗ ๑๗,๐๐๑.๗๗ ๖.๕
มาเลเซีย	ส่งออก นำเข้า มูลค่า ร้อยละ	๒๕๓,๙๙๐.๕๕ ๒๓๙,๗๒๗.๑๐ ๔๙๓,๗๑๗.๖๕ ๙๖.๒	๓๐๗,๐๕๖.๐๑ ๒๔๘,๗๐๑.๐๑ ๕๕๕,๗๕๗.๐๒ ๙๕.๖	๑๔๗,๕๓๗.๘๗ ๑๕๔,๗๐๘.๐๘ ๓๐๒,๒๔๕.๙๕ ๙๓.๓	๑๒๒,๔๖๒.๑๓ ๑๔๕,๑๒๙.๓๓ ๒๖๗,๕๙๑.๔๖ ๙๓.๐	๑๒๐,๖๓๔.๑๓ ๑๒๓,๔๖๘.๗๐ ๒๔๔,๑๐๒.๘๓ ๙๓.๕	-๗.๐๒ ๖.๔๐ -๒.๐๔ ๙๓.๕	๐.๒๗ -๑๔.๒๕ -๖.๑๒ ๙๓.๕
รวม ๒ ประเทศ	ส่งออก นำเข้า มูลค่า	๒๖๙,๓๘๖.๐๓ ๒๔๓,๘๕๕.๕๓ ๕๑๓,๒๔๑.๕๖	๓๒๗,๓๘๐.๘๖ ๒๕๔,๑๗๖.๑๗ ๕๘๑,๕๕๗.๐๓	๑๖๔,๒๗๑.๐๓ ๑๕๙,๖๗๗.๖๐ ๓๒๓,๙๔๘.๖๓	๑๓๗,๙๓๒.๘๕ ๑๔๙,๘๙๒.๓๗ ๒๘๗,๘๒๕.๒๒	๑๓๑,๗๖๒.๕๓ ๑๒๙,๓๔๒.๐๗ ๒๖๑,๑๐๔.๖๐	-๗.๔๑ ๖.๒๒ -๒.๔๘	-๑๒.๐๐ -๑๓.๒๒ -๑๓.๘๓

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

(๖) เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

• รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนภาคใต้มีแนวโน้มลดลง โดยปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๖,๗๒๖ บาทต่อเดือน ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๕ ที่มีรายได้ ๒๘,๕๖๕ บาทต่อเดือน สูงกว่าระดับประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ๒๖,๐๑๘ บาทต่อเดือน จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงสุดของภาคคือ จังหวัดภูเก็ต ๓๖,๕๙๙ บาทต่อเดือน รองลงมา คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓๒,๐๑๔ บาทต่อเดือน ส่วนจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่ำสุด คือ จังหวัดพัทลุง ๒๐,๐๘๕ บาทต่อเดือน

• หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนภาคใต้มีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงสูงกว่าระดับประเทศ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ๑๖๐,๓๓๖ บาท ต่ำกว่าระดับประเทศซึ่งมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ๑๖๗,๙๙๓ บาท ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ที่มีหนี้สินเฉลี่ย ๑๘๑,๖๙๔ บาท จังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุด คือ จังหวัดภูเก็ต ๒๓๖,๖๓๕ บาท รองลงมา คือ จังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง มีหนี้สินเฉลี่ย ๒๑๖,๕๘๖ และ ๒๑๐,๐๑๕ บาท ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด คือ จังหวัดพังงา ๗๓,๕๕๔ บาท

๑.๑.๒ ด้านสังคม

(๑) ประชากร

- จำนวนประชากรรวมของภาคใต้เพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีประชากร ๙.๔๙ ล้านคน อัตราการเพิ่มของประชากรปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ เฉลี่ยร้อยละ ๐.๔๔ ในขณะที่อัตราการเพิ่มของประเทศเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓๓ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรมากที่สุด ๑.๕๖ ล้านคน รองลงมาเป็นจังหวัดสงขลา ๑.๔๔ โดยจังหวัดระนองมีประชากรน้อยที่สุด ๐.๑๙ ล้านคน

- สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๑๓ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๔.๕๗ ในปี ๒๕๖๒ ส่งผลให้ประชากรแรงงานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ ประชากรแรงงาน ๕ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๑ คน ส่วนสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๒๐.๐๙ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๙.๑๙ ในปี ๒๕๖๒ ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากร้อยละ ๖๕.๙ เหลือร้อยละ ๖๖.๒ ในปี ๒๕๖๒

- ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๕๙ มีประชากรเมืองจำนวน ๓.๒๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๗.๐๖ ของประชากรทั้งภาค เพิ่มขึ้นเป็น ๓.๒๘ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๗.๑๐ ของประชากรทั้งภาค ในปี ๒๕๖๒ โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ มากที่สุด ร้อยละ ๖.๘๘ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดพัทลุงและระนอง มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองร้อยละ ๕.๒๘ และ ๔.๔๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๑ : ข้อมูลด้านประชากรและสังคมภาคใต้

รายการ	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๗.๓๐	๗.๓๓	๗.๓๗	๗.๔๐	๗.๔๒
โครงสร้างประชากร (%)					
กลุ่ม ๐ - ๑๔ ปี	๒๐.๔๐	๑๙.๙๐	๑๙.๘๒	๑๙.๕๔	๑๙.๑๙
กลุ่ม ๑๕ - ๕๙ ปี	๖๕.๙๐	๖๒.๖๐	๖๕.๖๓	๖๖.๔๐	๖๖.๒๓
กลุ่ม ๖๐ +	๑๗.๕๐	๑๗.๕๐	๑๔.๕๕	๑๔.๐๖	๑๔.๕๗
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๒.๒๐	๒.๒๕	๒.๒๗	๒.๓๐	๒.๓๑
คะแนน O-NET ๔ วิชาหลัก	๓๖.๑๔	๓๕.๙๐	๔๓.๓๑	๓๔.๗๐	๓๘.๑๒
แรงงานต่างด้าว (คน)	๒๙๒,๔๐๙	๒๘๐,๗๘๗	๓๖๗,๒๘๘	๒๔๒,๒๒๘	๓๗๗,๘๘๐

(๒) แรงงาน

- แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มจบการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ปี ๒๕๖๒ มีผู้มีงานทำ ๔.๒๔ ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ ๓๙.๘๗ ของผู้มีงานทำของภาค จำนวนแรงงานที่มีความรู้ระดับประถมลดลง จากร้อยละ ๔๒.๕๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๔๑.๔๐ ในปี ๒๕๖๒ มีความรู้ระดับมัธยมต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๖.๕๘ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๗.๑๒ ในปี ๒๕๖๒ ระดับมัธยมปลาย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๙๘ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๓.๙๔ ในปี ๒๕๖๒ แรงงานระดับอาชีวะลดลงจากร้อยละ ๔.๓๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๓.๗๗ ในปี ๒๕๖๒ ระดับอุดมศึกษา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๘๐ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๑๒.๓๗ ในปี ๒๕๖๒ เห็นได้ว่าคุณภาพแรงงานมีแนวโน้มดีขึ้น

ตารางที่ ๑๒ : ผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา

หน่วย : พันคน

ปี	ผู้มีงานทำ	ไม่มีการศึกษา	ประถมศึกษาและต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยมปลาย (สายสามัญ)	อาชีวศึกษา	วิชาชีพชั้นสูง	อุดมศึกษา	อื่นๆ
๒๕๕๘	๔,๒๐๖.๘๔ (๑๐๐)	๑๑๐.๔๑ (๒.๖๒)	๑,๘๒๕.๙๒ (๔๓.๔๐)	๖๙๕.๙๗ (๑๖.๕๕)	๕๑๕.๖๗ (๑๒.๒๖)	๑๗๕.๘๕ (๔.๑๘)	๓๔๒.๔๙ (๘.๑๔)	๔๙๔.๘๘ (๑๑.๗๖)	๔๕.๖๔ (๑.๐๘)
๒๕๕๙	๔,๒๓๔.๒๘ (๑๐๐)	๙๘.๘๖ (๒.๓๔)	๑,๗๙๙.๗๖ (๔๒.๕๐)	๗๐๒.๐๖ (๑๖.๕๘)	๕๔๙.๔๐ (๑๒.๙๘)	๑๘๑.๙๖ (๔.๓๐)	๓๕๖.๖๙ (๘.๔๒)	๔๙๙.๕๙ (๑๑.๘๐)	๔๕.๘๖ (๑.๐๘)
๒๕๖๐	๔,๒๑๐.๔๕ (๑๐๐)	๙๙.๑๗ (๒.๓๖)	๑,๗๓๕.๓๑ (๔๑.๒๑)	๗๑๖.๒๑ (๑๗.๐๑)	๕๔๑.๒๑ (๑๒.๘๕)	๑๗๗.๐๔ (๔.๒๐)	๓๔๘.๓๔ (๘.๒๗)	๕๔๓.๕๙ (๑๒.๙๑)	๔๙.๕๗ (๑.๑๘)
๒๕๖๑	๔,๒๔๘.๔๙ (๑๐๐)	๑๐๐.๑๘ (๒.๓๖)	๑,๗๕๒.๒๙ (๔๑.๒๔)	๗๔๔.๒๕ (๑๗.๕๒)	๕๕๔.๒๙ (๑๓.๐๕)	๑๖๙.๔๓ (๓.๙๙)	๓๕๑.๗๒ (๘.๒๘)	๕๓๓.๖๖ (๑๒.๕๖)	๕๒.๖๘ (๑.๐๐)
๒๕๖๒	๔,๓๓๖.๑๘ (๑๐๐)	๙๘.๙๒ (๒.๓๔)	๑,๗๕๓.๗๗ (๔๑.๔๐)	๗๒๕.๖๒ (๑๗.๑๒)	๕๙๐.๕๐ (๑๓.๙๔)	๑๕๙.๗๗ (๓.๗๗)	๓๕๐.๓๑ (๘.๒๗)	๕๒๓.๙๗ (๑๒.๓๗)	๓๓.๖๒ (๐.๗๙)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ร้อยละ

- **แรงงานต่างด้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีแรงงานต่างด้าวที่เป็นสัญชาติ เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม ๒๕๖๒) จำนวน ๓๔๑,๕๑๖ คน หรือ ร้อยละ ๙๐.๔ ของแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่แรงงาน ๓ สัญชาติจะทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมการก่อสร้าง เกษตรและปศุสัตว์ และผู้รับใช้ในบ้าน

(๓) การศึกษา

- **สถาบันการศึกษาครอบคลุมทุกระดับ** โดยมีระดับอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งมีที่ตั้งและวิทยาเขตครอบคลุม ๗ จังหวัด มหาวิทยาลัยของรัฐ ๙ แห่ง สถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๔ สถาบัน วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๖๗ แห่ง สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพร วิทยาเขตกระบี่ และวิทยาตรัง และมหาวิทยาลัยเอกชน ๒ แห่ง

- **จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรใกล้เคียงค่าเฉลี่ยประเทศ** ในปี ๒๕๖๒ ประชากรมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๙.๔๘ ปี ในขณะที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยระดับประเทศ ๙.๖๕ ปี โดยจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุด ๓ จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต สงขลา และตรัง มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๑๐.๓ ๑๐.๑ และ ๙.๓ ปี ตามลำดับ

- **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย** โดยผลการสอบ O-NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ มีคะแนนเฉลี่ย ๓๘.๑๒ คะแนนสูงกว่าระดับประเทศที่มีคะแนนเฉลี่ย ๓๖.๘๙ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕๐ คะแนนในทุกวิชา โดยวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ๕๖.๕๘ คะแนน รองลงมา คือ วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย ๓๐.๐๙ คะแนน และวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนต่ำสุด ๒๗ คะแนน

ตารางที่ ๑๓ : คะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net (๔ วิชาหลัก)

หน่วย : ร้อยละ

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๓๖.๓๗	๓๖.๒๖	๔๔.๕๔	๓๕.๑๔	๓๘.๔๔
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๓๕.๙๖	๓๕.๖๑	๔๒.๒๘	๓๔.๓๓	๓๗.๘๕
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๓๖.๑๔	๓๕.๙๐	๔๓.๓๑	๓๔.๗๐	๓๘.๑๒
ประเทศ	๓๕.๘๒	๓๕.๐๓	๔๑.๗๘	๓๓.๗๕	๓๖.๘๙

ที่มา : สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

(๔) สาธารณสุข

• สถานบริการสาธารณสุขครอบคลุมทุกจังหวัด ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้น แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ภาคใต้มีโรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๕ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๑๑ แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๑๐๙ แห่ง โดยมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑,๘๔๒ คน ในปี ๒๕๖๒ สูงกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑,๖๗๔ คน จังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรน้อยที่สุด คิดเป็น ๘๖๑ คน รองลงมา คือ จังหวัดสงขลาและสุราษฎร์ธานี คิดเป็น ๑,๑๙๐ คน และ ๑,๗๕๕ คน ตามลำดับ ในขณะที่บางจังหวัดยังมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรสูง เช่น จังหวัดกระบี่ สตูล และพัทลุง คิดเป็น ๓,๔๗๙ คน ๓,๑๕๘ คน และ ๓,๑๔๑ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๔ : สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร

หน่วย : คน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๒,๒๘๘	๒,๑๘๑	๑,๓๓๙	๑,๙๑๔	๑,๘๒๗
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๒,๓๓๒	๒,๒๙๕	๒,๐๙๖	๑,๙๘๓	๑,๘๗๖
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๒,๓๐๒	๒,๒๑๕	๑,๕๐๗	๑,๙๓๕	๑,๘๔๒
ประเทศ	๒,๐๓๕	๒,๐๖๕	๑,๘๔๓	๑,๗๗๑	๑,๖๗๔

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข

• ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้น โดยอัตราการเจ็บป่วยด้วย ๕ โรคหลัก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง และโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นจาก ๕,๖๔๒ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๖,๗๕๒ ต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๖๒ ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการเจ็บป่วยด้วย ๕ โรคหลัก ๗,๐๙๔ ต่อประชากรแสนคน จังหวัดสงขลามีอัตราการเจ็บป่วยมากที่สุด คิดเป็น ๗,๗๖๓ ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จังหวัดตรังและจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็น ๗,๗๔๓ และ ๗,๖๙๘ ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากโรคที่เจ็บป่วย พบว่า เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด คิดเป็น ๒,๓๔๓ ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคหลอดเลือดสมอง คิดเป็น ๑,๖๑๑ ๑,๓๓๗ ๘๕๐ และ ๕๗๐ ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ : ภาพการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก (มะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง)

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	โรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๔,๔๔๔	๕,๖๔๗	๕,๙๗๘	๖,๕๗๙	๗,๑๑๐
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๕,๓๘๕	๕,๖๓๐	๕,๕๑๙	๕,๖๐๓	๕,๙๕๙
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๔,๗๓๓	๕,๖๔๒	๕,๘๓๗	๖,๒๗๗	๖,๗๕๓
ประเทศ	๕,๘๑๔	๖,๐๙๐	๖,๓๐๐	๖,๗๑๑	๗,๐๙๔

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(๕) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

• สัดส่วนคดีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ภาคใต้มีจำนวนคดีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก ๑๑๔ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๑๑๕ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ จังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนคดีสูงสุด ๒๓๘ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ จังหวัดกระบี่และสงขลามีสัดส่วนเท่ากับ ๑๓๔ และ ๑๓๓ คดีต่อประชากรแสนคน ขณะที่สัดส่วนคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๘๔๗ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๙๔๔ คดีต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๖๒ จังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนคดียาเสพติดสูงสุดเท่ากับ ๑,๗๔๓ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ จังหวัดระนองและสตูลมีสัดส่วนเท่ากับ ๑,๒๗๖ และ ๑,๒๔๐ คดีต่อประชากรแสนคน

นอกจากนี้ พื้นที่บางส่วนของภาคใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสบไชย) ยังเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้ดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่มีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ ๑๖ : สัดส่วนคดีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หน่วย : คดีต่อประชากรแสนคน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๑๓๑	๑๐๘	๑๓๒	๑๓๒	๑๐๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๑๔๖	๑๒๘	๑๗๑	๑๗๕	๑๔๔
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๑๓๖	๑๑๔	๑๔๔	๑๔๖	๑๑๕
ประเทศ	๑๑๔	๙๑	๑๒๖	๙๕	๙๗

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง

(๖) สัดส่วนคนจน

• สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สัดส่วนคนจนภาคใต้ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗.๕๒ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๘.๒๔ ในปี ๒๕๖๒ จังหวัดพัทลุงมีสัดส่วนคนจนสูงสุตร้อยละ ๑๘.๖๗ รองลงมา คือจังหวัดระนอง และสตูล มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๖.๔๓ และ ๑๔.๘๓ ตามลำดับ และจังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนคนจนต่ำสุตร้อยละ ๐.๔๐ สำหรับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ พบว่า สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้าน

รายได้ ในปี ๒๕๖๒ มี ๐.๔๒๙ ลดลงจาก ๐.๔๓๐ ในปี ๒๕๕๘ และมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชากรในภาคสูงกว่าระดับประเทศเล็กน้อย ซึ่งสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ มีค่า ๐.๔๓๐

ตารางที่ ๑๗ : จำนวนคนและสัดส่วนคนจน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๓๒๙.๓	๖.๕๔	๓๖๑.๕	๗.๐๘	๔๑๑.๓	๘.๐๐	๕๒๐.๔	๑๐.๐๖	๕๖๒.๐	๘.๗๓
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๑๓๔.๒	๕.๙๕	๑๙๘.๕	๘.๔๙	๑๗๔.๑	๗.๑๑	๒๔๔.๕	๑๐.๓๖	๑๗๖.๖	๗.๑๙
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๔๖๓.๕	๖.๓๕	๕๖๐.๐	๗.๕๒	๕๘๕.๕	๗.๘๒	๗๖๔.๙	๑๐.๑๖	๖๓๘.๖	๘.๒๔
ประเทศ	๔,๘๔๗.๒	๗.๒๑	๕,๘๑๐.๑	๘.๖๑	๕,๓๒๔.๐	๗.๘๗	๖,๖๘๒.๕	๙.๘๕	๔,๓๖๖.๒	๖.๒๔

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

ตารางที่ ๑๘ : สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๔	๒๕๕๖	๒๕๕๘	๒๕๖๐	๒๕๖๒
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๐.๔๕๑	๐.๔๐๑	๐.๔๓๘	๐.๔๒๖	๐.๔๒๓
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๐.๔๓๗	๐.๔๗๑	๐.๔๑๐	๐.๔๓๐	๐.๔๔๐
ภาคใต้ (๑๑จังหวัด)	๐.๔๔๗	๐.๔๒๔	๐.๔๓๐	๐.๔๒๘	๐.๔๒๙
ประเทศ	๐.๔๘๔	๐.๔๖๕	๐.๔๔๕	๐.๔๕๓	๐.๔๓๐

ที่มา : สศช.

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• **พื้นที่ป่าไม้ภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ในปี ๒๕๖๒ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ของภาคเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๖๔ เมื่อเทียบกับ ๒๕๕๙ โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑.๓ โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน ๙.๕๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ ๙.๓ ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ป่าไม้ภาคสูงสุด ร้อยละ ๕๕.๒ จังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองลงมาคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช พังงา และระนอง ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๙ : พื้นที่ป่าไม้ของภาคใต้

กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)					การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่กลุ่มจังหวัด		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้กลุ่มจังหวัด/พื้นที่ป่าไม้ภาค
		(ล้านไร่)		(ร้อยละ)		(ล้านไร่)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
		๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑			๒๕๖๒	๒๕๕๙-๒๕๖๒	๒๕๕๙	๒๕๖๒
อ่าวไทย	๒๕,๓๕๒,๖๔๗.๐๓	๕.๑๖	๕.๑๖	๕.๑๗	๕.๒๐	๕.๒๓	๐.๐๗	๑.๓๒	๒๐.๓๖	๒๐.๖๐	๕๕.๒๐
อันดามัน	๑๓,๙๖๒,๔๓๓.๓๑	๔.๑๘	๔.๑๙	๔.๑๙	๔.๒๗	๔.๒๗	๐.๐๙	๒.๐๓	๓๐.๐๐	๓๐.๖๐	๔๔.๘๐
ภาคใต้	๓๙,๓๑๕,๐๘๐.๓๔	๙.๓๕	๙.๓๕	๙.๓๖	๙.๔๗	๙.๕๐	๐.๑๕	๑.๖๔	๒๓.๗๘	๒๔.๒๐	๙.๑๕
รวมทั้งประเทศ	๓๒๓,๕๒๘,๗๐๐	๑๐๒.๒๔	๑๐๒.๑๗	๑๐๒.๑๖	๑๐๒.๔๙	๑๐๒.๔๘	๐.๓๑	๐.๓๐	๓๑.๕๘	๓๑.๗๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

- **พื้นที่ป่าชายเลนของภาคใต้มีแนวโน้มนำเพิ่มขึ้น** ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีพื้นที่ป่าชายเลน รวม ๑.๔๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ ของพื้นที่ภาคและคิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ ที่มีจำนวน ๑.๒๘ ล้านไร่ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนพบว่ายังมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตรและประมง (เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง) การสร้างที่อยู่อาศัย และเพื่อการท่องเที่ยว

- **ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ลดลง** จากสถิติปริมาณการเก็บกักน้ำได้ของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคใต้จำนวน ๑ อ่าง คือ อ่างเก็บน้ำรัชชประภา พบว่าปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี ในช่วงระหว่างปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ มีปริมาณ ๔,๐๒๓ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ ของความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง ซึ่งมีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี น้อยกว่าปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี ในช่วงระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ซึ่งมีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๔,๕๔๗ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐ ของความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง แม้ว่าความสามารถในการกักเก็บจะค่อนข้างต่ำแต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการอุปโภคบริโภคและการทำการเกษตรของประชาชนมากนัก เนื่องจากมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สามารถกักเก็บน้ำได้อยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างมาก

ตารางที่ ๒๐ : ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคใต้

หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร

อ่างเก็บน้ำ	ความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง(นรก.)	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๕- ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๖๐-๒๕๖๔)
รัชชประภา	๕,๖๓๙	๔,๙๒๘	๔,๔๑๙	๓,๘๖๒	๓,๖๒๓	๓,๒๘๑	๔,๕๔๗	๔,๐๒๓
ร้อยละของความจุ	๑๐๐	๘๗	๗๘	๖๘	๖๔	๕๘	๘๑	๗๑

ที่มา : กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **คุณภาพแหล่งน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีเพิ่มขึ้น** โดยส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ จากการประเมินคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญของภาคใต้ จำนวน ๙ แห่ง โดยในปี ๒๕๖๒ เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๖๑ พบว่าคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำสำคัญอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ดีและพอใช้ โดยมีแม่น้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ๑ แห่ง ได้แก่ ตาปีตอนบน แหล่งน้ำที่มีคุณภาพในเกณฑ์ดี จำนวน ๔ แห่ง และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพในเกณฑ์พอใช้ จำนวน ๔ แห่ง ซึ่งไม่มีแหล่งน้ำที่สำคัญในภาคใต้มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม อย่างไรก็ตามกลุ่มน้ำปากพองมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อปี ๒๕๖๑ คุณภาพน้ำลดลงจากเกณฑ์ดีเป็นพอใช้ในปี ๒๕๖๒

ตารางที่ ๒๑ : คุณภาพแหล่งน้ำที่สำคัญของภาคใต้

แหล่งน้ำ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ชุมพร	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
ตาปีตอนบน	ดีมาก	ดี	ดี	ดี	ดีมาก
ตาปีตอนล่าง	ดี	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ดี
พุมดวง	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ดี
ปากพอง	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี	พอใช้
ทะเลน้อย	พอใช้	เสื่อมโทรม	ดี	พอใช้	พอใช้
ทะเลหลวง	พอใช้	พอใช้	ดี	พอใช้	พอใช้
ทะเลสาบสงขลา	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ดี	ดี
ตรัง	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย, กรมควบคุมมลพิษ

- **คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในระดับดี** จากการตรวจประเมินคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งโดยดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index) ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอ่าวไทย ในจังหวัดชุมพร บริเวณหาดทุ่งวัวแล่น คุณภาพน้ำปรับขึ้นจากระดับดีในปี ๒๕๖๐ เป็นระดับดีมาก ในปี ๒๕๖๑ ทั้งนี้คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งบริเวณฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันส่วนมากอยู่ในระดับดี และในปี ๒๕๖๑ คุณภาพน้ำทะเล บริเวณหาดหาดบางเบน จังหวัดระนอง คุณภาพน้ำทะเลได้เพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้เป็นระดับดี ยกเว้น บริเวณปากพัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงอยู่ในเกณฑ์พอใช้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ -๒๕๖๑ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณชายฝั่งปากพังเป็นพื้นที่ชุมชนมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น และเป็นเส้นทางไหลของน้ำที่มีการปนเปื้อนของสารเคมี และชีวิตสัตว์ที่มาจากการทำเกษตรกรรมออกสู่ทะเล

ตารางที่ ๒๒ : คุณภาพน้ำคำนวณหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง (Marine Water Quality Index)

แหล่งน้ำ	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
ชุมพร (หาดทุ่งวัวแล่น)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดีมาก
สุราษฎร์ธานี (หาดสำราญ)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
นครศรีธรรมราช (ปากแม่น้ำขนอม)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
นครศรีธรรมราช (ปากพัง)	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
สงขลา (ทะเลสาบสงขลา)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ภูเก็ต (แหลมพันวา)	ดี	พอใช้	ดี	ดี	ดี
กระบี่ (หาดนพรัตน์ธารา)	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดี	ดี
ตรัง (หาดปากเมง)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ระนอง (หาดบางเบน)	พอใช้	ดี	ดี	พอใช้	ดี
พังงา (บ้านน้ำเค็ม)	พอใช้	ดี	ดี	ดี	ดี
สตูล (ปากบารา)	ดี	ดีมาก	ดี	ดี	ดี

ที่มา : รายงานคุณภาพน้ำทะเลปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๑ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- **ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๐ เมื่อเทียบกับในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ซึ่งมีอัตราปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๒ โดยพบว่าจากปี ๒๕๕๗ ที่มีจำนวนขยะเท่ากับ ๒.๗๑ ล้านตัน ค่อยๆมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ๓.๒๐ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๗ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ จังหวัดที่มีปริมาณขยะมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ จังหวัดสงขลา คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๕ ของภาคใต้ รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔๕ และ ๑๕.๘๒ ของภาคตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภาคใต้มีแนวโน้มปริมาณสัดส่วนขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๖.๙ เมื่อเทียบกับในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ที่มีอัตราปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๖ ซึ่งในปีล่าสุด ๒๕๖๒ มีปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน ๑.๖๒ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๗ ของปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ทั่วประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักและให้ความสำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะมากขึ้น

ตารางที่ ๒๓ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๗			๒๕๕๘			๒๕๕๙			ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
ฝั่งอ่าวไทย	๑.๖๙	๐.๒๕	๐.๓๔	๑.๗๑	๐.๒๕	๐.๓๖	๑.๖๖	๐.๔๐	๐.๓๘	๑.๖๙	๐.๓๐	๐.๓๖
ฝั่งอันดามัน	๑.๐๒	๐.๓๔	๐.๒๘	๑.๐๑	๐.๓๕	๐.๒๕	๑.๐๔	๐.๔๔	๐.๒๘	๑.๐๒	๐.๓๘	๐.๒๗
รวมภาคใต้	๒.๗๑	๐.๕๙	๐.๖๒	๒.๗๒	๐.๖๐	๐.๖๑	๒.๗๐	๐.๘๕	๐.๖๖	๒.๗๑	๐.๖๘	๐.๖๓
ร้อยละของประเทศ	๑๒.๒๑	๑๒.๙๕	๑๔.๗๐	๑๒.๐๒	๑๒.๗๑	๑๓.๘๒	๑๑.๘๔	๑๔.๐๕	๑๓.๙๔	๑๒.๐๒	๑๓.๓๑	๑๔.๑๔
ประเทศ	๒๒.๒๒	๔.๕๓	๔.๒๓	๒๒.๖๕	๔.๗๓	๔.๔๒	๒๒.๘๔	๖.๐๒	๔.๗๒	๒๒.๕๗	๕.๐๙	๔.๔๖

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะ โดยกรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ ๒๔ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๖๐			ปี ๒๕๖๑			ปี ๒๕๖๒			ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
ฝั่งอ่าวไทย	๑.๖๗	๐.๔๕	๐.๖๖	๑.๖๘	๐.๔๗	๐.๖๘	๒.๐๗	๐.๓๘	๑.๒๒	๑.๘๑	๐.๔๓	๐.๘๕
ฝั่งอันดามัน	๑.๐๘	๐.๔๘	๐.๓๓	๑.๑๑	๐.๔๙	๐.๓๖	๑.๑๓	๐.๔๑	๐.๔๐	๑.๑๑	๐.๔๖	๐.๓๖
รวมภาคใต้	๒.๗๕	๐.๙๓	๐.๙๙	๒.๗๙	๐.๙๖	๑.๐๔	๓.๒๐	๐.๗๙	๑.๖๒	๒.๙๑	๐.๘๙	๑.๒๒
ร้อยละของประเทศ	๑๒.๒๐	๑๐.๖๗	๑๖.๖๘	๑๒.๐๖	๑๓.๘๘	๑๑.๗๘	๑๓.๔๗	๑๓.๓๖	๑๔.๑๗	๑๒.๕๙	๑๒.๔๔	๑๓.๙๓
ประเทศ	๒๒.๕๒	๘.๗๐	๕.๕๒	๒๓.๑๐	๖.๙๓	๘.๘๔	๒๓.๗๕	๕.๙๕	๑๑.๔๒	๒๓.๑๒	๗.๑๙	๘.๗๓

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะ โดยกรมควบคุมมลพิษ

(๒) ภัยพิบัติ

● ไฟไหม้ป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ มีอัตราการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๔๐.๗ และมีอัตราพื้นที่ไฟไหม้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๑๑ เมื่อเทียบกับในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ที่มีอัตราการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕๖๓.๖ และมีอัตราพื้นที่ไฟไหม้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒,๘๐๘ ที่อัตราการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่า เนื่องจากในปี ๒๕๖๐ และปี ๒๕๖๑ มีอัตราการเกิดไฟป่าลดลงอย่างมาก แต่มาเพิ่มขึ้นในสองปีถัดมา โดยปี ๒๕๖๓ เกิดไฟไหม้ป่าจำนวน ๘๖ ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ป่า ๑๕,๓๑๙.๘๙ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่มีการเกิดไฟไหม้ป่า ๑๘๘ ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ป่า ๑๔,๑๘๘.๓๓ ไร่ โดยในระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ เกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย ๘๖ ครั้งต่อปี คิดเป็นพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย ๙,๘๐๙.๙ ไร่ต่อปี สาเหตุหลักของการเกิดไฟไหม้ป่าในภาคใต้มาจากฝีมือมนุษย์ที่มีการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรแล้วไฟได้ลุกลามไปยังพื้นที่ป่าส่วนอื่น รวมถึงในบางพื้นที่มีการบุกรุกขยายพื้นที่และการเข้าไปหาของป่าในเขตพื้นที่ป่า

ตารางที่ ๒๕ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคใต้

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ฝั่งอ่าวไทย	๑๕๔	๑๓,๓๗๓.๖๕	๑๙	๒๒๗.๐๐	๓๐	๙๒๙.๙๐	๘๔	๑๖,๘๓๑.๐๐	๖๙	๑๔,๒๓๓.๐๐
ฝั่งอันดามัน	๓๔	๘๑๔.๖๘	๐	๐	๗	๖๘.๓๐	๑๗	๑๐,๘๕๕.๐๙	๑๗	๑,๐๘๖.๘๙
ภาคใต้	๑๘๘	๑๔,๑๘๘.๓๓	๑๙	๒๒๗.๐๐	๓๗	๙๙๘.๒๐	๑๐๑	๑๗,๖๘๖.๐๙	๘๖	๑๕,๓๑๙.๘๙
ร้อยละของประเทศ	๓	๑๑.๒๗	๐	๐.๘๓	๑	๑.๗๙	๑	๑๑.๘๐	๑	๑๐.๒๘

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้

ตารางที่ ๒๖ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคใต้เฉลี่ยต่อปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๕ - ๒๕๕๙		๒๕๖๐ - ๒๕๖๓		การเปลี่ยนแปลง	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ฝั่งอ่าวไทย	๑๐๓	๖,๙๓๐.๓๐	๕๑	๘,๑๕๕.๒๓	๕๒	๑,๒๒๔.๙๓
ฝั่งอันดามัน	๒๓	๑,๐๙๘.๕๔	๑๐	๕๖๐.๐๗	๑๓	๕๓๘.๔๗
รวมทั้งภาค	๑๒๖	๘,๐๒๘.๘๔	๖๑	๘,๗๑๕.๓๐	๖๕	๖๘๖.๔๖
ร้อยละของไฟไหม้ป่าภาค : ประเทศ	๒	๑๑.๖๙	๑	๘.๐๗	๑	๓.๖๒

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้

• สถานการณ์อุทกภัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ มีอัตราการผลกระทบจากอุทกภัย (หมู่บ้าน) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๙.๐ และมีอัตราการผลกระทบจากอุทกภัย (ครัวเรือน) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๕.๘ โดยมีค่าเฉลี่ยสถานการณ์อุทกภัยในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ มีจำนวนหมู่บ้าน และครัวเรือนที่ประสบภัยเท่ากับ ๔,๙๖๔ หมู่บ้าน ๑๙๘,๓๗๙ ครัวเรือน ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยสถานการณ์อุทกภัยในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ที่มีจำนวนหมู่บ้าน และครัวเรือนที่ประสบภัยเท่ากับ ๓,๗๘๕ หมู่บ้าน ๒๑๒,๔๖๓ ครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณฝนเฉลี่ย โดยปริมาณฝนเฉลี่ยภาคใต้ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ เท่ากับ ๑,๘๔๔ มิลลิเมตร ซึ่งสูงกว่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ที่เท่ากับ ๑,๓๘๖.๒๐ มิลลิเมตร และจากข้อมูลปริมาณน้ำเฉลี่ยในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ภาคใต้ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำเฉลี่ยมากกว่าในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ โดยในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๔,๑๔๐.๕๐ ล้าน ลบ.ม. และในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ มีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๔,๖๗๓.๕๐ ล้าน ลบ.ม. (เก็บข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธ.ค. ของแต่ละปี) ส่งผลให้ความเสียหายจากสถานการณ์อุทกภัยของภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๗ : สถานการณ์อุทกภัยภาคใต้ ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๗		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน
ฝั่งอ่าวไทย	๒,๖๓๓	๑๔๑,๗๗๕	๑,๒๑๙	๔๕,๑๕๕	๔,๕๓๕	๒๕๑,๖๑๔	๔,๕๖๖	๒๕๕,๑๘๙	๒,๕๓๘	๘๒,๑๔๔
ฝั่งอันดามัน	๕๔๙	๑๔๐,๐๘๙	๒๗๕	๘,๓๔๔	๙๗๖	๑๕,๒๐๘	๑,๖๗๗	๓๖,๕๓๐	๑,๑๔๗	๒๒,๘๙๔
รวมทั้งภาค	๓,๑๘๒	๑๕๕,๘๖๔	๑,๔๙๔	๕๓,๔๙๙	๕,๕๑๑	๒๖๖,๘๒๒	๖,๒๔๓	๒๙๑,๗๑๙	๓,๖๘๕	๑๐๕,๐๓๘
ร้อยละของประเทศไทย	๒๑.๑๕	๒๕.๙๐	๒๕.๐๖	๒๕.๑๕	๒๒.๕๒	๔๖.๒๑	๑๒.๗๗	๒๑.๘๗	๒๔.๓๖	๒๕.๑๑
ประเทศ	๑๕,๐๔๔	๖๐๑,๗๙๖	๕,๙๖๒	๒๑๒,๗๓๙	๒๔,๔๗๓	๕๗๗,๔๒๖	๔๘,๙๐๓	๑,๓๓๓,๗๙๑	๑๕,๑๓๐	๔๑๘,๓๓๘

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ ๒๘ : ค่าเฉลี่ยสถานการณ์อุทกภัยภาคใต้ระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๕ - ๒๕๕๙		๒๕๖๐ - ๒๕๖๓	
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน
ฝั่งอ่าวไทย	๓,๑๕๔	๑๙๗,๒๘๗	๓,๕๕๒	๑๖๘,๖๖๗
ฝั่งอันดามัน	๖๓๑	๑๕,๑๗๖	๑,๔๑๒	๒๙,๑๗๒
รวมทั้งภาค	๓,๗๘๕	๒๑๒,๔๖๓	๔,๙๖๔	๑๙๘,๓๗๙
ร้อยละของประเทศไทย	๒๑.๓๐	๒๘.๗๕	๒๕.๕๐	๒๒.๖๔
ประเทศ	๑๗,๗๗๐	๗๓๙,๐๒๗	๓๒,๐๑๗	๘๗๖,๐๖๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

• **พื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเพิ่มขึ้น** ในปี ๒๕๖๑ ชายฝั่งทะเลภาคใต้ถูกกัดเซาะรวม ๒๖๘.๐๒ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙ ของชายฝั่งทะเลที่ถูกกัดเซาะทั่วประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๖๐ พื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งในภาคใต้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗ ในจำนวนนี้เป็นารกัดเซาะในจังหวัด นครศรีธรรมราชมากที่สุด มีพื้นที่ถูกกัดเซาะ ๗๕.๓๙ กิโลเมตร รองลงมาเป็นจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ถูกกัดเซาะ ๕๙.๕๗ กิโลเมตร และภูเก็ตมีพื้นที่ถูกกัดเซาะ ๓๓.๑๗ กิโลเมตร ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๐ จังหวัดที่มีพื้นที่การกัดเซาะเพิ่มมากขึ้น ๓ ลำดับแรก ได้แก่ จังหวัดภูเก็ตพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๐๒.๑ จังหวัดตรังมีพื้นที่ถูกกัดเซาะเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐๓ จังหวัดพังงามีพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ และ การเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งทะเล ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ เช่น การปลูกสร้างสิ่งสาธารณูปโภค และการขยายตัวของชุมชนรุกล้ำชายฝั่ง การบุกรุกทำลายป่าชายเลนที่เป็นแนวกำบังคลื่นลมตามธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งภาวะความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทิศทางของกระแสน้ำในทะเลและการเกิดคลื่นลมที่รุนแรงมากขึ้น

ตารางที่ ๒๙ : พื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งทะเลของภาคใต้

หน่วย : กิโลเมตร

จังหวัด	ความยาวชายฝั่ง	พื้นที่ประสบปัญหากัดเซาะ				
		๒๕๕๔	๒๕๕๗	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ
กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย	๘๐๐.๘๔	๒๕๐.๙๑	๔๑๕.๓๗	๑๓๙.๒๔	๑๖๑.๗๙	๑๖.๒๐
ชุมพร	๒๔๘.๓๓	๓๑.๙๔	๕๔.๓๗	๑๓.๕๗	๑๔.๖๓	๗.๘๑
สุราษฎร์ธานี	๑๕๗.๑๗	๓๗.๕๗	๘๑.๖๗	๑๐.๙๕	๑๒.๒	๑๑.๔๒
นครศรีธรรมราช	๒๓๖.๘๑	๑๒๖.๘๗	๑๘๐.๓๓	๖๑.๔๘	๗๕.๓๙	๒๒.๖๓
สงขลา	๑๕๘.๕๓	๕๔.๕๓	๙๙.๐๐	๕๓.๒๔	๕๙.๕๗	๑๑.๘๙
กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน	๑,๑๑๑.๓๕	๑๐๐.๐๔	๒๖๓.๘๙	๘๔.๗๓	๑๐๖.๒๓	๒๕.๓๗
ระนอง	๑๗๒.๕๕	๑๙.๗๙	๓๘.๗๙	๑๐.๕๘	๑๑.๕๔	๑.๑๓
พังงา	๒๓๕.๗๘	๑๗.๑๖	๗๐.๓๖	๘.๒๔	๑๑.๕๗	๓๑.๔๗
ภูเก็ต	๒๐๒.๘๓	๖.๒๐	๑๔.๙๕	๒๔.๗๖	๓๓.๑๗	๑๐๒.๐๖
กระบี่	๒๐๓.๗๙	๒๑.๖๓	๖๐.๘๓	๑๒.๒	๑๓.๒๑	๔.๐๘
ตรัง	๑๓๕.๐๓	๑๘.๘๐	๖๒.๕๐	๖.๔๖	๑๔.๑๕	๖๓.๐๓
สตูล	๑๖๑.๓๘	๑๖.๔๖	๕๐.๘๖	๒๒.๔๙	๒๒.๕๙	๑.๕๕

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคใต้ ในช่วง ๓ ปีแรกของ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่มุ่งสู่เป้าหมาย “ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณธ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก” มีการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ การ สถาบันการศึกษา เอกชน และประชาสังคม ในทุกมิติการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๓๐ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๘
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๓.๓
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๗
	ผลการดำเนินงาน	๐.๔๒๙

ผลการดำเนินงานในภาพรวมยังไม่สามารถบรรลุตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงแค่ร้อยละ ๓.๓ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด ส่วนการดำเนินงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคการกระจายรายได้ ในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๐.๔๒๙ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีการผลดำเนินงานเพื่อการพัฒนาภาค ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า ยังไม่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก โดยตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าต้องเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐.๐ โดยอัตราขยายตัวเฉลี่ยของรายได้การท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓) หดตัวร้อยละ ๑๓.๖ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ที่อยู่อัตราขยายตัวร้อยละ ๑๕.๑ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราการขยายตัวในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ หดตัวในช่วงดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะเศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะชะลอตัว โดยเฉพาะในแถบยุโรป และในช่วงปลายปี ๒๕๖๒ และปี ๒๕๖๓ เป็นช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ซึ่งนำมาสู่การปิดประเทศส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของภาค ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเริ่มลดลง ซึ่งการหดตัวดังกล่าวเป็นการหดตัวของทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ เนื่องจากยังไม่มีเปิดประเทศ

ตารางที่ ๓๑ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการขยายตัวรายได้การท่องเที่ยวภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐.๐
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๒.๔	หดตัวร้อยละ ๗๓.๒

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) ยกระดับมาตรฐานบริการและส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของภาค โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ยกระดับการท่องเที่ยวด้วยดิจิทัลยกระดับมาตรฐานการให้บริการให้กับนักเรียนและผู้ประกอบการ (อบรมมัคคุเทศก์ในพื้นที่ Satun Geppark) พัฒนาระบบป้องกันและรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (จัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์) พัฒนาระบบบริการทางการแพทย์ (อาคารฟื้นฟูผู้ป่วยและอาคารแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก) ระบบสาธารณสุขและส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรองรับการท่องเที่ยว พัฒนาศูนย์กลางบริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Service)

(๒) พัฒนาและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวเรือสำราญและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาท่าเรือรองรับเรือสำราญ ท่าเรือแวะพัก และท่าเรือมารีนา จัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ out board พัฒนาอุตสาหกรรมต่อเรือและซ่อมแซมเรือเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

(๓) พัฒนากิจกรรมและบริการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน มีการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม (พัฒนาหอศิลป์เมืองกระบี่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม) และเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ (OTOP Academy) และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในด้านการเพิ่มมูลค่าของอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยในปี ๒๕๖๒ มูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๕ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากคำสั่งซื้ออย่างเร่งและน้ำยางข้นที่เพิ่มขึ้นในช่วงปลายปี ๒๕๖๒ ทำให้การผลิตและส่งออกยางพาราแปรรูปขยายตัว ขณะเดียวกันการผลิตไม้ยางและผลิตภัณฑ์ขยายตัวจากความต้องการของจีน นอกจากนี้ การผลิตถุงมือยางขยายตัวต่อเนื่องในตลาดจีนและสหรัฐฯ

ตารางที่ ๓๒ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการขยายตัวการผลิตสาขาอุตสาหกรรมภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๖
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๒.๕

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแปรรูปยางพารา การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมยางพาราไปสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ ในพื้นที่ภาคใต้ การยกระดับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยางและไม้ยางพาราด้วยนวัตกรรม และพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงเขตอุตสาหกรรมแปรรูปยาง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันปาล์ม และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพและนวัตกรรมในการผลิตปาล์มน้ำมัน และการส่งเสริมการพัฒนารัฐอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีในภาคใต้

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรของภาคใต้ จนทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ ๕.๐ สูงกว่าค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ร้อยละ ๑.๕ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตภาคเกษตรขยายตัว เนื่องจากมูลค่าการผลิตปาล์มน้ำมัน ไม้ผล ปศุสัตว์ และสินค้าประมงที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น จากปริมาณผลผลิตและราคาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะยางพารา รวมทั้งความต้องการใช้ยางของโลกที่เพิ่มขึ้น โดยราคายางพาราได้รับปัจจัยสนับสนุนจากความต้องการถูงมีอย่างเพิ่มขึ้นจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่วน ปาล์มน้ำมันมีราคาเพิ่มขึ้นจากความต้องการใช้เพื่อการผลิตไบโอดีเซลสำหรับภาคการขนส่ง

ตารางที่ ๓๓ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตรภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๕
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๗.๗

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาสินค้าเกษตรหลักของภาคและการสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโดยมีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ตลอดห่วงโซ่การพัฒนา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการผลิตพืชอัตลักษณ์ พัฒนาคุณภาพดินเพื่อการปลูกพืช การจัดการบ่อนุรักษ์ดินและน้ำ การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน การพัฒนาคุณภาพไม้ผลเพื่อการส่งออก การเพิ่มมูลค่าสินค้าปศุสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมสมุนไพร การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีแก่สถาบันเกษตรกร และการบริหารจัดการสินค้าเกษตร การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้า การเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตร และการพัฒนานักการตลาด และการยกระดับอุตสาหกรรมประมง-การผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของภาค

๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรมและการเชื่อมโยงการค้าโลก

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมูลค่าการค้าชายแดนของภาคใต้มีแนวโน้มลดลงมาตลอดตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา และเมื่อเฉลี่ยผลการดำเนินงานในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าชายแดนภาคใต้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๒ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ สาเหตุเนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ส่งผลให้การส่งออกลดลง โดยเฉพาะการค้าด้านมาเลเซียที่มีการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่ส่งผลให้การค้าชายแดนลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการปิดด่านชายแดนหลายแห่ง เพื่อป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) รวมทั้ง ความต้องการสินค้าและกำลังซื้อที่ลดลงจากการหยุดกิจการ

ของธุรกิจในประเทศคู่ค้า ทั้งในส่วนของสินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี (ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ และแผงวงจรไฟฟ้า)

ตารางที่ ๓๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการค้าชายแดนภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๒๐.๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๒๐.๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๑๓.๓	หดตัวร้อยละ ๗๓.๒

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมเพื่อเชื่อมโยงการค้าโลก มีการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สำคัญๆ ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางหลวงเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่กับแหล่งท่องเที่ยวเดิม (พัฒนาถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ และตรัง) พัฒนาท่าอากาศยานและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาและปรับปรุงศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้ การพัฒนาระบบจราจรอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

๑.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ อนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนของภาคใต้ไม่ต่ำกว่าปีละ ๘,๐๐๐ ไร่ โดยในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นแหล่งอาหารและพลังงาน รวมทั้งเป็นแนวกันชนป้องกันคลื่นลมและการกัดเซาะชายฝั่ง โดยการดำเนินงานสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้เพิ่มขึ้นถึง ๑๒๕,๘๕๑ ไร่ มากกว่าที่กำหนดไว้ ๓๒,๐๐๐ ไร่ เนื่องจากทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของป่าชายเลน และร่วมกันดำเนินงานในการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลนของภาคในลักษณะการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนในพื้นที่

ตารางที่ ๓๕ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒
พื้นที่ป่าชายเลนภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ๘,๐๐๐ ไร่
	ผลการดำเนินงาน	๑๒๕,๘๕๑ ไร่

ผลการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในด้านการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ป่า การวางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ การเสริมสร้างความสมบูรณ์ของทรัพยากรและระบบนิเวศป่า

ชายเลน การป้องกัน รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของภาคโดยมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การวางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการก่อสร้างเขื่อนป้องกันกีดกันการกัดเซาะชายฝั่ง

๑.๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๖ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมูลค่าการลงทุนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ยังมีมูลค่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด โดยในช่วงปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มีเพียง ๑๒,๓๑๑ ล้านบาท โดยเป็นการลงทุนใน ๓ กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมบริการและสาธารณูปโภค การเกษตรกรรมและผลผลิตทางการเกษตร และการลงทุนในอุตสาหกรรมเบา

ตารางที่ ๓๖ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๖

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มูลค่าการลงทุนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท
	ผลการดำเนินงาน	๕,๑๐๙ ล้านบาท	๗,๒๒๒ ล้านบาท

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ เพื่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนทุกระดับ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านความรู้และทักษะ รวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การปรับตัวให้เข้ากับวิถีปกติใหม่ (New Normal) หลังจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่เทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาประยุกต์ใช้ในทุกด้านอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในรูปแบบออนไลน์

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จำนวนประชากรสูงอายุของภาคเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานลดลง และมีอัตราพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานเพิ่มขึ้น และอาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในอนาคตและนำไปสู่การพึ่งพิงแรงงานข้ามชาติเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงควรคำนึงถึงกำลังแรงงานในอนาคต อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะเป็นโอกาสของการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ บริการทางการแพทย์ ผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับผู้สูงอายุ

๒.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวโน้มการเกิดที่รุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิโลกที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อาทิ ภาวะภัยแล้งและฝนทิ้งช่วง หรือน้ำท่วม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรง

ต่อภาคการเกษตรของภาคที่มีการผลิตโดยพึ่งพาสภาพดิน ฟ้า อากาศ และพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีปัญหากัดเซาะเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งจากคลื่นลมที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

๒.๑.๔ การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการบริโภคสินค้าและอาหารของผู้บริโภค จะมีกระแสให้ความสำคัญกับสินค้าและอาหารที่ดีต่อสุขภาพและต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายหรือรบกวนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการสูง มีความสำคัญต่อร่างกาย เต็มไปด้วยคุณค่าวิตามินต่างๆ อาทิ กลุ่มฟังก์ชันนอลฟู้ด และโปรไบโอติกส์ เป็นต้น ดังนั้น จึงนำไปสู่การปรับตัวของภาคการผลิตที่ต้องให้ความสำคัญกับการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมอาหารและเครื่องดื่มสุขภาพ อาหารทางการแพทย์ เพื่อให้ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ ซึ่งไม่เพียงจะต้องมีความหลากหลาย แต่ต้องมีมาตรฐานความปลอดภัยและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

๒.๑.๕ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่อในทุกๆ ด้านของประเทศทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ชีวิตของประชาชน ทำให้มีการดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจของภาคหดตัว จากการหยุด/ชะลอการดำเนินธุรกิจ ประเภทต่างๆ โดยเฉพาะภาคบริการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับภาคโดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ และส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว เป็นต้น ที่มีผลให้มีการลดและเลิกจ้างแรงงานจำนวนมาก ประชาชนมีรายได้ลดลงและบางส่วนขาดรายได้ การว่างงานเพิ่มขึ้น และแรงงานบางส่วนเคลื่อนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมโดยเข้าสู่ภาคการเกษตร อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าว ยังมีผลในด้านการทำงานตัวของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการท่องเที่ยว รวมทั้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภค เช่น บริการสั่งอาหารแบบ Delivery การสั่งซื้อสินค้าและการชำระเงินด้วยระบบออนไลน์ เป็นต้น

๒.๒ บทวิเคราะห์สถานะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและหลากหลายทั้ง ๒ ฝั่งทะเล และทางบกตอนในกระจายอยู่ทั่วทั้งภาค โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ อาทิ ภูเก็ต พังงา สมุย พะงัน และหลีเป๊ะ รวมทั้งชายหาดและหมู่เกาะ จังหวัดชุมพร สามารถเชื่อมโยงกับเขต The Royal Coast ของภาคกลาง และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และอารยธรรม ที่สามารถพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างกันได้ โดยมีกลุ่มการท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิ การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวชุมชน

(๒) เป็นแหล่งทำการเกษตร (พืช ประมง ปศุสัตว์) และอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ โดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมัน เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำการเกษตรและมีประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่หลากหลายและเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ รวมทั้งมีงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรจากสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ประกอบกับกระแสการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เป็นโอกาสของภาคเกษตรในการยกระดับการผลิตสินค้าให้มีมาตรฐานความปลอดภัยทั้งต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความพร้อมในการพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่ม

(๓) เป็นประตูการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซียผ่านด่านชายแดนทั้ง ๕ แห่ง ซึ่งมีมูลค่าการค้าสูงที่สุดของประเทศ และเป็นที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่มีโครงข่ายคมนาคมทางบกและทางรางที่สามารถเชื่อมโยงกับภาคกลางและภาคตะวันออก และเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจภาคเหนือต่อเนื่องไปยังภาคใต้ของมาเลเซียและสิงคโปร์ รวมทั้งการเชื่อมโยงกับด่านชายแดนเมียนมาในจังหวัดระนองที่สามารถเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย และกลุ่มประเทศ BIMSTEC

(๔) กระแสการท่องเที่ยวที่เน้นความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพ จะเป็นโอกาสในการฟื้นฟูและพัฒนารูปแบบบริการด้านการท่องเที่ยวและบริการด้านสุขภาพ โดยเน้นท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัฒนธรรมและอาหาร สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มไฮเอนด์ที่เน้นคุณภาพในการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแบบลองสเตย์ การท่องเที่ยวที่ผสมผสานวัฒนธรรมชนบท (Homestay) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา การบริการดูแลผู้สูงอายุ การบริการทางการแพทย์และสุขภาพ รวมทั้งธุรกิจอาหารเสริมและผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นโอกาสในการพัฒนาทักษะ Upskill/Reskill บุคลากรในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้าน Health & Wellness

(๕) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยเอื้อให้ภาคการผลิตสำคัญของภาคมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการสื่อสาร จะมีบทบาทสำคัญในการนำมาใช้พัฒนาภาคผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการการท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้ประกอบการทุกระดับจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและบริการให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

(๖) นโยบายการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะการพัฒนารถไฟทางคู่และการพัฒนาระบบรางเชื่อมต่อไปยังชายแดนไทย - มาเลเซีย การพัฒนาสถานีขนส่งสินค้าทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จะส่งผลให้มีการเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งสินค้าและการเดินทางระหว่างฝั่งทะเลอันดามัน - อ่าวไทย รวมทั้งเชื่อมโยงในภูมิภาคและต่างประเทศมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) และวิถีปกติใหม่ (New Normal) ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของภาคที่พึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้มีแนวโน้มรูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยมากขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้จุดแข็งของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่ใส่ใจกับความยั่งยืนของทรัพยากรและชุมชน และต้องสร้างมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทั้งต่อทรัพย์สินและความปลอดภัย รวมทั้งความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

(๒) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งของภาคยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในสถานที่ท่องเที่ยว ระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาความไม่สะดวกในการเดินทางและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะและชายหาดหลักของภาคมีปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งเกินขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ส่งผลให้ระบบบริการสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการไม่เพียงพอต่อการรองรับ

ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่รูปแบบการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) จะเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับความสะอาด ปลอดภัย และสะดวก ดังนั้น การบริการด้านการท่องเที่ยวจึงต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

(๓) การทำการเกษตรมีลักษณะปลูกพืชเชิงเดี่ยว และเป็นการผลิตแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีน้อย ทำให้มีความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้การบริหารจัดการต้นทุนการผลิต การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและการแปรรูป การพัฒนาการตลาด ตลอดจนการบริหารจัดการตลาดสมัยใหม่ รวมทั้งขาดการรวมกลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ทั้งคุณภาพน้ำใต้ดิน คุณภาพดินที่เสื่อมสภาพ รวมทั้งภาวะภัยแล้งและน้ำท่วม ส่งผลต่อการผลิตของภาคเกษตร ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าที่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่มีความปลอดภัยและมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคการเกษตรต้องปรับตัวโดยการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการบริหารจัดการฟาร์ม โดยใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติลดลง และสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยนวัตกรรมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับสู่ SMART Farmer ที่มีคุณภาพชีวิตและรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

(๔) โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อแรงงานในภาคการผลิตของภาค โดยเฉพาะการเกษตรและประมง รวมทั้งภาคการท่องเที่ยว ที่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานเป็นฐานเดิมอยู่แล้ว เมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้ประชากรวัยแรงงานลดลง ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แรงงานบางส่วนยังขาดทักษะฝีมือที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตาม การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ยังเป็นประเด็นท้าทายสำหรับผู้ประกอบธุรกิจในการพัฒนาสินค้าและบริการ รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ให้รองรับกับความต้องการของผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้น อาทิ อาหารเพื่อสุขภาพ และบริการทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

(๕) ระบบโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงทั้งภายในและระหว่างประเทศ ยังไม่ครอบคลุมและไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้าการลงทุนในภาค จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งระบบราง ถนน และด่านชายแดน รวมทั้งการให้บริการและบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ เพื่อต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่สามารถเชื่อมโยงการค้าได้ทั้งในและระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมความได้เปรียบจากจุดที่ตั้งของภาคที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงทั้งภายในและระหว่างประเทศ

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค ภาคใต้มีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับภาคและประเทศจากการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง และแหล่งท่องเที่ยวทางบกที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างกันได้ และเป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญของภาค โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมันที่มีการผลิตและการแปรรูปเพื่อการส่งออก ตลอดจนภาคใต้มีความได้เปรียบด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนากับพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศ รวมทั้งภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะด่านชายแดนที่มีมูลค่าการค้าสูงสุดของประเทศ

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค เป็น “แหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและมีมูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค” โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคใต้ (S Direction) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา PEARL โดยมุ่งยกระดับการบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าสูง (P: Premium Services & Tourism) การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิตสำหรับสาขาเศรษฐกิจสำคัญของภาค (E: Environment & Natural Resources Reservation) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (A: Agro-based Industries and Organic Farmland) ส่งเสริมการนำงานวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมในการแปรรูปสินค้าเกษตรหลักของภาคเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (R: Research, Innovation & Technology) และพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในและนอกภูมิภาค (L: Linked Economic Corridor)

Southern Direction 2566-2570 เป็น “แหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและมีมูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค”

๓.๓ เป้าหมายรวม

๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคใต้ลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๓.๔.๑ พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการ และธุรกิจต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวและบริการที่มีมาตรฐานและมีมูลค่าสูง โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย และสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในภาคและระหว่างภาคได้อย่างสะดวก อาทิ ท่าเรือ ระบบขนส่งสาธารณะ และระบบสื่อสารและสารสนเทศ เป็นต้น

(๒) ยกระดับมาตรฐานบริการการท่องเที่ยวและส่งเสริมธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว

(๓) พัฒนากิจกรรมและบริการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและสร้างสรรค์ ที่เน้นมาตรฐานและสนับสนุนการท่องเที่ยวสีเขียว อาทิ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชิงนิเวศน์ เชิงสุขภาพและการแพทย์ เชิงธุรกิจและการประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเมืองเก่า และการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น โดยใช้เรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ความโดดเด่นของแต่ละพื้นที่เป็นจุดขายเพื่อเพิ่มมูลค่าและดึงดูดนักท่องเที่ยว

(๔) ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและส่งเสริมการตลาดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะต่างๆ

๓.๔.๒ พัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลแบบครบวงจรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร และนครศรีธรรมราช เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ และสามารถสร้างมูลค่าให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

(๒) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพในอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน เพื่อการแปรรูปขั้นกลางและขั้นปลายให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง อาทิ อุตสาหกรรมล้อยางและถุงมือยาง และอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ เป็นต้น

(๓) สนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs และ Start Up ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรม

๓.๔.๓ พัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรหลักของภาค โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร ให้มีการผลิตผลผลิตขั้นต้นที่มีคุณภาพรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน รวมทั้ง ส่งเสริมการเชื่อมโยงการพัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมและเทคโนโลยีร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อวิจัยพัฒนาการออกแบบ พัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

(๒) ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของภาค เช่น ข้าว ไม้ผล กาแฟ พืชสมุนไพร ปศุสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อให้เป็นสินค้ามีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีในกระบวนการผลิต และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความหลากหลายของสินค้า

(ก) ต่อยอดการพัฒนาการผลิตสู่ระบบเกษตรมาตรฐานต่างๆ อาทิ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณโดยรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับสู่ Smart Modern Farm

(ข) ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และความมั่นคงทางด้านอาหารและรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อย

(ค) สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการ SMEs และธุรกิจ Start up เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน เป็นอัตลักษณ์และแข่งขันได้

(ง) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนภาคการเกษตรให้เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะระบบน้ำชลประทาน และการขนส่งสินค้าเกษตร

(จ) พัฒนาระบบตลาดที่ทันสมัยและมีความหลากหลายให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

๓.๔.๔ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฐานทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และป้องกันความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนและท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีและรูปแบบที่เหมาะสมกับทรัพยากรแต่ละชนิดและแต่ละสภาพพื้นที่

(๒) บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง

(๓) ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน

(๔) บริหารจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ

๓.๔.๕ พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาพื้นที่บริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้มีความพร้อมสำหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

(๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และระบบโลจิสติกส์ด้านการขนส่งสินค้าและการผ่านแดนบริเวณด่านชายแดนให้สามารถเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งภายในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) สนับสนุนมาตรการจูงใจให้กับผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการค้าการลงทุนในพื้นที่

(๔) เตรียมความพร้อมกำลังแรงงานที่มีศักยภาพเพื่อรองรับการประกอบการในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓.๔.๖ พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) โดยการเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ที่มีในปัจจุบันและพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงฝั่งอ่าวไทย-ฝั่งอันดามัน-ประเทศแถบเอเชียใต้

(๒) พัฒนาประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (Royal Coast & Andaman Route) โดยพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงฝั่งอ่าวไทยและอันดามันตามแนวประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร-ระนอง-เมียนมา ควบคู่กับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสนับสนุนกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งสองฝั่งทะเล รวมทั้งการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

(๓) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Based & Processed Agricultural Products) ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช โดยสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตร โดยเน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอดจากการผลิตน้ำมันปาล์มไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า พัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมยางพาราและการแปรรูปอาหาร และพืชเศรษฐกิจสำคัญอื่นๆ

(๔) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาเมืองน่าอยู่ (Green Culture & Livable Cities) โดยเน้นกรอบการเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่ม และยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ รวมทั้งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยววิถีชุมชน

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยเฉพาะยางพารา ปาล์มน้ำมันและสินค้าเกษตรหลักอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีการผลิตแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีน้อย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการแปรรูป เพื่อพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีมูลค่าสูง โดยนำองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูป และสร้างตราสินค้าคุณภาพ ตลอดจนพัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- วิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตร - พัฒนาและปรับปรุงผลผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมัน - ยกระดับพืชเศรษฐกิจสำคัญ - พัฒนาเขตพื้นที่สิทธิประโยชน์	- พัฒนา Phase Change Material (PCM) - ยกระดับอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน (โอเลโอเคมีคอล) - พัฒนา Nutrition Foods และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร - นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชีวภาพ อาทิ อาหารเพื่อสุขภาพ - พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์	- ดึงดูดนักลงทุนภาคเอกชน - สร้างแบรนด์สินค้าเกษตรคุณภาพสูง - พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า

๓.๕.๒ แผนงานพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการสู่มาตรฐานและมีมูลค่าสูง

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและทางบกตอนในที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่สามารถสร้างรายได้ให้กับภาคอย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลให้รูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวและบริการเชิงคุณภาพเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรและชุมชน และต้องยกระดับบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นทั้งต่อทรัพย์สินและความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวก - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว - พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว	- ยกระดับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว อาทิ พัฒนาทักษะบุคลากรในการให้บริการและธุรกิจบริการต่อเนื่อง - พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว - นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในธุรกิจบริการท่องเที่ยว	- เชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว - ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ร่าง
กรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ร่าง

กรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑. สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑ สถานการณ์การพัฒนาภาค

๑.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ภาพรวม

● เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนมีขนาดเล็กสุดของประเทศ โดยในปี ๒๕๖๒ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี เท่ากับ ๑๓๙,๑๗๓ ล้านบาท สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เนื่องจากเป็นภาคที่มีขนาดเล็กที่สุดเมื่อเทียบกับทุกภาคของประเทศจาก พื้นที่ภาคเพียง ๓ จังหวัด (ยะลา นราธิวาส และปัตตานี) โดยในช่วง ๓ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขนาดเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนมีแนวโน้มเล็กลง โดยปี ๒๕๖๒ ขนาดเศรษฐกิจมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๐.๘ จากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๐.๙ ของประเทศ

ตารางที่ ๑ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคใต้ชายแดน ณ ราคาประจำปี

หน่วย : ล้านบาท

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	Per capita ๒๕๖๒
ภาคใต้ชายแดน	๑๒๕,๔๓๔	๑๓๘,๕๗๑	๑๓๐,๒๗๘	๑๓๖,๙๖๑	๑๓๙,๑๗๓	๗๕,๖๑๐
สัดส่วน/ประเทศ	๐.๙	๐.๙	๐.๘	๐.๘	๐.๘	
ประเทศ	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๕,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๕๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖	

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

● โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคมีแนวโน้มเปลี่ยนจากภาคเกษตรสู่ภาคบริการมากขึ้น โดยสัดส่วนภาคเกษตรปรับตัวลดลงจากร้อยละ ๓๑.๘ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒๙.๐ ในปี ๒๕๖๒ แต่ภาคการเกษตรยังคงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจภาคใต้ชายแดน เนื่องจากกำลังแรงงานส่วนใหญ่ หรือร้อยละ ๔๕.๔ อยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยในช่วง ๓ ปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการผลิตภาคการเกษตรของภาคใต้ชายแดน มีสัดส่วนร้อยละ ๒๘.๙ ลดลงจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ร้อยละ ๓๕.๙ เนื่องจากสินค้าเกษตรหลักของภาคได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและความผันผวนด้านราคา ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับภาคอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๑๑.๖ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๙.๐ ในปี ๒๕๖๒ เนื่องจากต้องชะลอกำลังการผลิตจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีภาวะถดถอยและมาตรการกีดกันทางการค้า โดยลดลงและเมื่อพิจารณาในช่วง ๓ ปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ ๙.๘ ลดลงจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ร้อยละ ๑๐.๙ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้นซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อย ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบส่งผลให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ขณะที่ภาคบริการมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ

ภาคใต้ชายแดน โดยในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๕๖.๖ และในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ ๖๑.๔ เพิ่มขึ้น จากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ร้อยละ ๕๓.๒ โดยสาขาการศึกษาที่มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ รองลงมา คือ สาขาการบริหารราชการและป้องกันประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และการค้าส่งค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ผ่านมามีการเติบโตเศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการพัฒนาในทุกๆ ด้าน จากผลกระทบของสถานการณ์ เหตุการณ์ความไม่สงบ ที่เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาที่สำคัญของภาค

ตารางที่ ๒ : โครงสร้างผลิตภัณฑ์ภาคใต้ชายแดน ณ ราคาประจำปี

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยระยะ แผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	๓๘,๘๖๙	๔๔,๐๗๖	๓๖,๗๑๒	๔๐,๓๑๒	๔๐,๓๖๖		
	๓๑.๐	๓๑.๘	๒๘.๒	๒๙.๔	๒๘.๐	๓๕.๙	๒๘.๙
ภาคอุตสาหกรรม	๑๔,๐๔๘	๑๖,๐๖๕	๑๓,๙๗๒	๑๓,๐๓๙	๑๒,๕๓๗		
	๑๑.๒	๑๑.๖	๑๐.๗	๙.๕	๙.๐	๑๐.๙	๙.๘
- เหมืองแร่เหมืองหิน	๓๕๔	๓๙๗	๔๐๔	๕๖๕	๕๖๗		
	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๔	๐.๔	๐.๓	๐.๔
- อุตสาหกรรม	๑๒,๐๓๙	๑๓,๙๗๑	๑๑,๘๔๒	๑๐,๘๔๒	๑๐,๒๗๙		
	๙.๖	๑๐.๑	๙.๑	๗.๙	๗.๔	๙.๔	๘.๑
- อื่นๆ	๑,๖๕๔	๑,๖๙๗	๑,๗๒๖	๑,๖๓๑	๑,๖๙๑		
	๑.๓	๑.๒	๑.๓	๑.๒	๑.๒	๑.๒	๑.๒
ภาคบริการ	๗๒,๕๑๗	๗๘,๔๓๑	๗๙,๕๙๔	๘๓,๖๑๐	๘๖,๒๗๑		
	๕๗.๘	๕๖.๖	๖๑.๑	๖๑.๐	๖๒.๐	๕๓.๒	๖๑.๔
- การค้าส่งค้าปลีก	๑๓,๒๓๑	๑๖,๐๔๐	๑๔,๖๗๙	๑๕,๖๗๐	๑๖,๐๙๗		
	๑๐.๕	๑๑.๖	๑๑.๓	๑๑.๔	๑๑.๖	๑๐.๔	๑๑.๔
- การบริหารราชการ และป้องกันประเทศ	๑๕,๐๑๕	๑๕,๕๓๔	๑๖,๑๓๘	๑๗,๑๐๙	๑๗,๖๕๗		
	๑๒.๐	๑๑.๒	๑๒.๔	๑๒.๕	๑๒.๗	๑๐.๘	๑๒.๕
- การศึกษา	๑๘,๙๐๙	๑๙,๓๔๖	๑๙,๗๕๘	๒๐,๑๒๖	๒๐,๑๘๖		
	๑๕.๑	๑๔.๐	๑๕.๒	๑๔.๗	๑๔.๕	๑๓.๖	๑๔.๘
- อื่นๆ	๒๕,๓๖๑	๒๗,๕๑๒	๒๙,๐๒๐	๓๐,๗๐๕	๓๒,๓๓๑		
	๒๐.๒	๑๙.๙	๒๒.๒	๒๒.๔	๒๓.๒	๑๘.๔	๒๒.๖
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	๑๒๕,๔๓๔	๑๓๘,๕๗๑	๑๓๐,๒๗๘	๑๓๖,๙๖๑	๑๓๙,๑๗๓		
	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

● เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนหดตัวเล็กน้อย โดยปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคใต้ชายแดนหดตัว ร้อยละ ๐.๕ ในขณะที่ปี ๒๕๕๙ มีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ ๔.๗ สำหรับในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๐.๔ โดยปรับตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๓ เนื่องจากอัตราการขยายตัวของภาคบริการ โดยเฉพาะสาขาการขนส่งและสาขาที่พักและบริการที่มีการอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนมีอัตราการขยายตัวต่ำมาก เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวของประเทศในช่วงเดียวกันที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๕

ตารางที่ ๓ : อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคใต้ชายแดน จำแนกตามภาคการผลิต แบบปริมาณลูกโซ่

หน่วย : ร้อยละ

สาขาการผลิต	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
ภาคเกษตร	-๑๔.๒	๒.๒	-๒๕.๓	๒๘.๓	-๓.๘	-๓.๔	-๐.๓
ภาคอุตสาหกรรม	-๑.๒	๙.๕	-๑๗.๓	-๓.๙	-๒.๔	๒.๒	-๗.๘
เหมืองแร่เหมืองหิน	-๒.๘	-๗.๖	๐.๘	๔๐.๖	-๔.๕	-๓.๒	๑๒.๓
อุตสาหกรรม	-๑.๒	๑๐.๗	-๑๙.๙	-๖.๕	-๓.๐	๒.๕	-๙.๘
อื่นๆ	-๑.๒	๗.๑	-๘.๐	-๐.๔	๐.๔	๒.๐	-๒.๗
ภาคบริการ	๗.๕	๕.๑	-๐.๖	๓.๓	๑.๕	-๐.๒	๑.๔
ที่พักและบริการฯ	๑๑.๒	-๐.๒	๐.๙	๘.๘	๕.๐	๓.๔	๔.๙
การบริหารราชการและ ป้องกันประเทศ	๔๐.๕	-๐.๖	๐.๖	๓.๒	๐.๙	๐.๕	๑.๖
การศึกษา	-๔.๐	-๐.๔	-๐.๒	-๐.๓	-๑.๖	๑.๑	-๐.๗
อื่นๆ	๕.๖	๗.๓	๒.๕	๔.๑	๓.๔	๓.๒	๓.๔
ผลิตภัณฑ์รวมภาคใต้ชายแดน	-๑.๗	๔.๗	-๑๐.๔	๙.๖	-๐.๕	-๑.๓	-๐.๔
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓	๓.๕	๓.๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

● รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร (GRP Pe capita) เฉลี่ย ๗๕,๖๑๐ บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นช่วงสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีมูลค่า ๗๖,๕๔๗ บาทต่อคนต่อปี แต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศประมาณ ๓.๒ เท่า โดยจังหวัดยะลา มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดเท่ากับ ๙๘,๕๐๑ บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดนราธิวาส มีค่าต่ำสุด ๕๙,๔๙๘ บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำที่สุดในภาคใต้ ๑๔ จังหวัด และต่ำที่สุดของประเทศ

ตารางที่ ๔ : มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร

หน่วย : บาท/คน/ปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคใต้ชายแดน	๖๙,๖๘๖	๗๖,๕๔๗	๗๑,๕๒๖	๗๔,๗๙๒	๗๕,๖๑๐
ประเทศ	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

(๒) การเกษตร

● ภาคการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของภาค แต่เป็นการผลิตแบบเดิม และมีการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย ปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรมีมูลค่า ๔๐,๓๖๖ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค หดตัวร้อยละ ๓.๘ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยกิจกรรมการเกษตรที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน ประกอบด้วย ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ประมงทะเลและชายฝั่ง ปศุสัตว์ และไม้ผลอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ หดตัวร้อยละ ๒.๘ ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เนื่องจากการขยายตัวในการผลิตไม้ผลและปศุสัตว์

ตารางที่ ๕ : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวภาคเกษตร รายกิจกรรมการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรมการผลิต	โครงสร้างการผลิต		อัตราการขยายตัว	
	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๗)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๗)	เฉลี่ยระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
พืช	๗๑.๕	๗๗.๖	-๒.๑	๒.๘
ไม้ผล	๑๐.๗	๑๙.๙	-๓.๐	๘๕.๖
ปาล์มน้ำมัน	๑๒.๕	๑๑.๓	๑๑.๗	๑๖.๐
ยางพารา	๕๔.๘	๕๐.๒	-๑.๘	-๒.๖
ปศุสัตว์	๑.๔	๓.๔	-๔.๖	๒๒.๑
บริการทางการเกษตรและป่าไม้	๑.๖	๑.๘	๖.๕	-๙.๙
ประมง	๒๕.๕	๑๗.๒	-๕.๓	-๑๑.๓
เกษตร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	-๓.๔	-๐.๓

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

- **ยางพารามีแนวโน้มผลผลิตลดลง ปี ๒๕๖๒** ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ปลูกยางพารา ๒.๖๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ ของพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งประเทศ ลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๕๕ ที่มีพื้นที่ปลูก ๒.๖๔ ล้านไร่ ปริมาณผลผลิตและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มีแนวโน้มลดลง โดยปี ๒๕๖๒ มีผลผลิต ๐.๕๓ ล้านตัน และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๒๒๖ กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๒๔๗ กิโลกรัมต่อไร่ จังหวัดยะลามีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด ๑.๒๔ ล้านไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนราธิวาส ๑.๐๐ ล้านไร่ เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำประกอบกับผลของนโยบายลดพื้นที่ปลูกยางพารา เกษตรกรจึงเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากการปลูกยางพาราเป็นการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ปาล์มน้ำมัน พืชทางเลือกอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น ทูเรียน เป็นต้น

- **ปาล์มน้ำมันมีประสิทธิภาพการผลิตในระดับต่ำ** ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ๐.๑๐ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑.๖ ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งประเทศ โดยจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ๐.๐๗ ล้านไร่ รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี ๐.๐๒ ล้านไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับต่ำที่ ๒,๑๗๒ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่ ๒,๘๙๗ กิโลกรัมต่อไร่ เนื่องจากการขยายพื้นที่ปลูกในที่ราบลุ่มและพื้นที่นาร้างซึ่งมีปัญหาคุณภาพดิน การใช้สายพันธุ์คุณภาพต่ำ รวมทั้งเกษตรกรบางส่วนยังขาดความรู้ในวิธีการปลูกและการดูแลรักษาสวนปาล์มที่ถูกต้องเหมาะสม

- **การประมงประสบปัญหาปริมาณสัตว์น้ำลดลงจากทรัพยากรทางทะเลเสื่อมโทรม** ภาคใต้ชายแดนเป็นแหล่งประมงที่สำคัญของภาคใต้ ปี ๒๕๖๒ สามารถจับสัตว์น้ำได้ ๑๐๘,๑๐๕ ตัน หรือร้อยละ ๓๙.๑ ของปริมาณสัตว์น้ำของประเทศ เป็นมูลค่า ๔,๙๓๒ ล้านบาท โดยทำเทียบเรือประมงปัตตานีมีปริมาณสัตว์น้ำขึ้นท่าสูงสุดของประเทศ อย่างไรก็ตามการทำประมงในพื้นที่ประสบปัญหาปริมาณสัตว์น้ำลดลงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรที่ลดลง และปัญหาการทำประมงนอกน่านน้ำจากมาตรการทางกฎหมายของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งผลจากการใช้มาตรการการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมาย (Illegal Unreported and Unregulated fishing หรือ IUU Fishing) ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมและกุ้งกุลาดำ มีพื้นที่เพาะเลี้ยงรวม ๑,๘๓๐ ไร่ มีผลผลิต ๓,๗๐๗ ตัน โดยมีพื้นที่เพาะเลี้ยงมากที่สุดในจังหวัดปัตตานี

- **ปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนมีการเลี้ยงปศุสัตว์ (แพะ และโค) เพื่อบริโภคในครัวเรือน** และใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา โดยภาครัฐได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง ปี ๒๕๖๒ มีการเลี้ยงแพะ จำนวน ๑๗๓,๐๔๙ ตัว เลี้ยงมากที่สุดในจังหวัดยะลา ส่วนโคเนื้อีมีจำนวน ๓๗,๘๑๒ ตัว โดยเลี้ยงมากที่สุดในจังหวัดนราธิวาส อย่างไรก็ตาม ปริมาณปศุสัตว์ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในพื้นที่ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนสายพันธุ์ดีและการขาดความรู้ในการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงไก่เบตงในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นไก่พื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง แต่ยังมีข้อจำกัดในการขยายพันธุ์และควบคุมคุณภาพพันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้เพียงพอับความต้องการของตลาด

- **พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคใต้ชายแดนใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร** ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดน มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ๓.๔๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔ ของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน และคิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ของประเทศ โดยจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุด ๑.๔๑ ล้านไร่ จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรน้อยที่สุด ๐.๗๕ ล้านไร่ สำหรับขนาดฟาร์มที่ถือครองต่อครัวเรือน มีเพียง ๑๕.๕ ไร่ต่อครัวเรือน ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีขนาดฟาร์ม ๑๙.๘ ไร่ต่อครัวเรือน โดยจังหวัดปัตตานีมีขนาดฟาร์มที่ถือครองต่อครัวเรือนต่ำที่สุด ๘.๑ ไร่ต่อครัวเรือน

- **พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ** ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ชลประทาน ๐.๘๔ ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนต่อพื้นที่การเกษตรร้อยละ ๒๔.๕ สูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒ โดยจังหวัดยะลามีพื้นที่ชลประทานมากที่สุด ๐.๔๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ ของพื้นที่เกษตรของจังหวัด และจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ชลประทานน้อยที่สุดที่ ๐.๐๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๖

ตารางที่ ๖ : พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ขนาดฟาร์ม และพื้นที่ชลประทาน ปี ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)	ขนาดฟาร์ม (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ชลประทาน/พื้นที่เกษตร (ร้อยละ)
ปัตตานี	๗๕๑,๐๖๓	๘.๓๑	๔๒,๐๑๐	๕.๖
ยะลา	๑,๒๘๕,๓๖๐	๒๑.๖๐	๔๑๖,๔๙๔	๓๒.๔
นราธิวาส	๑,๔๐๗,๘๒๙	๑๙.๓๓	๓๘๕,๙๙๒	๒๗.๔
ภาคใต้ชายแดน	๓,๔๔๔,๒๕๒	๑๕.๕	๘๔๔,๔๙๖	๒๔.๕
ประเทศ	๑๔๙,๒๕๒,๔๕๑	๑๙.๘	๓๔,๕๘๘,๐๔๒	๒๓.๒

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(๓) อุตสาหกรรม

- **อุตสาหกรรมของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป** **ขั้นต้นและอยู่ในภาวะหดตัว** ในปี ๒๕๖๒ การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่า ๑๒,๕๓๗ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค หดตัวร้อยละ ๒.๔ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๑ โดยอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร แปรรูปยางพารา เคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา ซึ่งกระจายตัวอยู่ที่ ๓ จังหวัด โดยจังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนของอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารมากที่สุด โดยเฉพาะอาหารทะเลแช่แข็งและอาหารทะเลกระป๋อง จังหวัดยะลามีสัดส่วนของอุตสาหกรรมการผลิต เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมีและอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราสูงที่สุด สำหรับอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของ

อุตสาหกรรมอยู่ในภาวะหดตัว โดยในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๘ ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๘ ส่วนใหญ่เป็นการหดตัวของการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์อาหาร

- การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีจำนวนไม่มาก ปี ๒๕๖๒ เงินลงทุนภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ชายแดน มีจำนวน ๒๕,๖๕๓ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ของประเทศ ขยายตัวร้อยละ ๖.๒ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเติบโตของเงินลงทุนในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พบว่า มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๓.๐ ต่อปี และการจ้างงานขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔๑.๘ และจำนวนโรงงานขยายตัว ร้อยละ ๐.๗ โดยจังหวัดที่มีเงินลงทุนมากที่สุดคือ จังหวัดยะลามีมูลค่า ๑๑,๘๘๕ ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี มูลค่า ๙,๒๖๕ ล้านบาท และจังหวัดนราธิวาส มูลค่า ๔,๕๐๒ ล้านบาท

(๔) การท่องเที่ยว

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ภาคใต้ชายแดนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด-สุโขทัย อุทยานแห่งชาติป่าอาลา-บาลา ชายหาดนราทัศน์ หาดอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว หาดแหลม จังหวัดปัตตานี ป่าบาลา-ฮาลา บ่อน้ำร้อน จังหวัดยะลา รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม เช่น เมืองเก่าปัตตานี วัดช้างไห้ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว และการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเบตงและสุโขทัย-โลก ที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย

- รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้การท่องเที่ยวของประเทศ โดยปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๑,๗๘๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๖ ของรายได้การท่องเที่ยวประเทศ โดยจังหวัดยะลามีสัดส่วนรายได้สูงที่สุดในกลุ่ม ร้อยละ ๔๔.๒ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเมืองชายแดนเบตง ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่จังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนต่ำที่สุด ร้อยละ ๒๓.๐ มีนักท่องเที่ยวจำนวน ๑.๖๘ ล้านคน ขยายตัวร้อยละ ๑.๓ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลดลงของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) จังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนนักท่องเที่ยวสูงที่สุด ร้อยละ ๔๒.๐ รองลงมา คือ จังหวัดยะลา ร้อยละ ๔๑.๒ และจังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนต่ำที่สุด ร้อยละ ๑๖.๘ โดยในช่วง ๓ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ ๓.๑ และ ๕.๔ ตามลำดับ

- รายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่ระยะพำนักเฉลี่ยลดลง ในปี ๒๕๖๒ มีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เฉลี่ยต่อคนต่อวัน ๒,๒๖๔ บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๒ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก โดยจังหวัดยะลา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากที่สุด ๒,๖๑๓.๒ บาท รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส ๒,๓๑๙ บาท และจังหวัดปัตตานี ๑,๘๕๙.๙ บาท อย่างไรก็ตาม ระยะพำนักเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๒ มีระยะพำนักเฉลี่ย ๒.๐๒ วัน เริ่มลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีระยะพำนักเฉลี่ย ๒.๑๕ วัน โดยจังหวัดปัตตานีมีระยะพำนักเฉลี่ยมากที่สุด ๒.๑๑ วัน รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส ๒.๐๓ วัน และจังหวัดยะลา ๑.๙๑ วัน ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๒,๑๙๗ บาทต่อคนต่อวัน ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๒ ซึ่งมากกว่าช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่มีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๑,๘๕๐ บาทต่อคนต่อวัน ขยายตัวเฉลี่ย

ร้อยละ ๔.๙ และในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ๒.๐๗ วันใกล้เคียงกับระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่ ๒.๒๔ วัน

ตารางที่ ๗ : จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓

รายการ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ยแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ยแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
นักท่องเที่ยว							
จำนวน (ล้านคน)	๑,๕๒๘,๐๔๒	๑,๕๙๕,๗๖๖	๑,๖๕๔,๐๖๓	๑,๖๗๕,๘๐๗	๗๔๖,๑๑๓	๑,๓๙๑,๖๖๐.๐	๑,๖๔๑,๘๗๘.๗
สัดส่วนต่อประเทศ	๐.๖	๐.๖	๐.๖	๐.๖	๐.๕	๐.๖	๐.๕
อัตราการขยายตัว	๑.๒	๔.๔	๓.๗	๑.๓	-๕๕.๕	๙.๒	๓.๑
รายได้							
มูลค่า (ล้านบาท)	๒,๔๑๓.๐๖	๒,๕๖๐.๘๔	๒,๕๒๖.๔๔	๑,๗๘๐.๐๔	๒,๕๓๕.๘๗	๕,๖๕๔.๙๔	๗,๓๗๕.๘๗
สัดส่วนต่อประเทศ	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓
อัตราการขยายตัว	๕.๗	๘.๗	๗.๓	๐.๒	-๖๖.๔	๑๑.๘	๕.๗
วันพักเฉลี่ย (วัน)	๒.๑๔	๒.๑๑	๒.๐๙	๒.๐๒	n/a	๒.๒๔	๒.๐๗
ค่าใช้จ่ายต่อหัว (บาท)	๒,๐๐๓	๒,๑๑๓	๒,๒๑๖	๒,๒๖๔	n/a	๑,๘๕๐	๒,๑๙๗
ค่าใช้จ่ายต่อหัว/วัน (บาท)	๒,๐๐๓	๒,๑๑๓	๒,๒๑๖	๒,๒๖๔	n/a	๑,๘๕๐	๒,๑๙๗
อัตราการขยายตัว	๔.๕	๕.๕	๔.๙	๒.๒	n/a	๔.๙	๔.๒

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(๕) การค้าชายแดน

- ภาคใต้ชายแดนมีมูลค่าการค้าชายแดนค่อนข้างน้อย โดยปี ๒๕๖๓ การค้าชายแดนผ่านด่านชายแดน ๔ แห่ง ได้แก่ ด่านชายแดนเบตง จังหวัดยะลา ด่านชายแดนสุโข-ลกด่านชายแดนตากใบ และด่านชายแดนบูเกะตา จังหวัดนราธิวาส มีมูลค่ารวม ๕,๓๕๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย และร้อยละ ๐.๗ ของมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งประเทศ เป็นมูลค่าการส่งออก ๓,๕๕๘ ล้านบาท และมูลค่านำเข้า ๑,๗๙๒ ล้านบาท โดยทุกด่านชายแดนได้ดูแลการค้า ยกเว้นด่านชายแดนสุโข-ลก ที่มีการนำเข้าไม้และไม้ยางแปรรูปที่สำคัญจากประเทศมาเลเซีย ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มูลค่าการค้าชายแดนในภาคใต้ชายแดนหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๑ หดตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่หดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๔

- การนำเข้าและส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ขนมัน แป้งสาลี ยางเอสปีอาร์ ๑๕๐๒ น้ำมันหล่อลื่น ซึ่งเป็นการนำเข้ามาจำหน่ายทั้งภายในและนอกพื้นที่ภาค ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าเกษตรในพื้นที่ อาทิ ไม้ผล ยางพารา นอกจากนี้ด่านชายแดนทั้ง ๓ แห่ง ในจังหวัดนราธิวาสเป็นเส้นทางในการเดินทางผ่านแดนของประชาชนและนักท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับรัฐกลันตัน ในขณะที่ด่านเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นเส้นทาง การค้าชายแดนที่สำคัญของภาค โดยเป็นเส้นทางขนส่งยางพารา ไม้ผล (ทุเรียน) ไปยังท่าเรือปีนัง เส้นทางในการเดินทางผ่านแดนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองเบตง

ตารางที่ ๘ : มูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนภาคใต้ชายแดน ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ และอัตราการขยายตัว

หน่วย : ล้านบาท/ร้อยละ

มูลค่าการค้า	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	เฉลี่ย ระยะแผนฯ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๓)
ส่งออก	๔,๑๑๘.๖๙	๕,๒๐๒.๘๘	๓,๔๐๐.๕๔	๔,๓๑๙.๐๑	๓,๕๕๗.๙๐	๔,๗๘๙	๔,๑๒๐
อัตราการขยายตัว	๑๒.๕	๒๖.๓	-๓๔.๖	๒๗.๐	-๑๗.๖	-๙.๖	๐.๓
นำเข้า	๓,๔๓๕.๙๖	๓,๓๓๐.๔๓	๒,๕๘๙.๑๖	๒,๕๐๙.๓๔	๑,๗๙๒.๓๔	๒,๕๗๐	๒,๕๕๕
อัตราการขยายตัว	๕๔.๑	-๓.๑	-๒๒.๓	-๓.๑	-๒๘.๖	๙.๐	-๑๔.๓
ดุลการค้า	๖๘๒.๗๓	๑,๘๗๒.๔๕	๘๑๑.๓๘	๑,๘๐๙.๖๗	๑,๗๖๕.๕๖	๒,๒๑๘	๑,๕๖๕
อัตราการขยายตัว							
มูลค่ารวม	๗,๕๕๔.๖๕	๘,๕๓๓.๓๑	๕,๙๘๙.๗๐	๖,๘๒๘.๓๕	๕,๓๕๐.๒๔	๗,๓๕๙	๖,๖๗๕
อัตราการขยายตัว	๒๘.๒	๑๓.๐	-๒๙.๘	๑๔.๐	-๒๑.๗	-๓.๔	-๖.๑

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

(๖) เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

• รายได้เฉลี่ยครัวเรือนภาคใต้ชายแดนเพิ่มขึ้นแต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีรายได้เฉลี่ย ๑๙,๒๘๓ บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ที่มีรายได้เฉลี่ย ๑๗,๘๘๓ บาทต่อเดือน แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีรายได้ ๒๖,๐๑๘ บาทต่อเดือน ทั้งนี้รายได้เฉลี่ยครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งจากโครงการสนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่

• หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยภาคใต้ชายแดนเพิ่มสูงขึ้น ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย ๙๕,๒๘๙ บาท เพิ่มขึ้นปี ๒๕๕๘ ที่มีหนี้สินครัวเรือน ๗๑,๗๙๐ บาท ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน และสาเหตุบางส่วนเกิดจากนโยบายช่วยเหลือสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนและเกษตรกรรายย่อยของรัฐบาล

๑.๑.๒ ด้านสังคม

(๑) ประชากร

• ภาคใต้ชายแดนมีอัตราการเพิ่มของประชากรกว่าสองเท่าของประเทศ ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีประชากร ๒.๐๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๓.๑ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ที่มีจำนวน ๒.๐๑ ล้านคน และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร ในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ โดยเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓ โดยจังหวัดนราธิวาสมีประชากรมากที่สุด คือ ๐.๘๑ ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี มีประชากร ๐.๗๓ ล้านคน และจังหวัดยะลามีประชากรน้อยที่สุด คือ ๐.๕๔ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๑ ๓๕.๐ และ ๒๕.๙ ของประชากรภาค ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาอิสลาม

• ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนค่อนข้างสูง ปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีโครงสร้างประชากรในวัยเด็กและวัยแรงงานในสัดส่วนที่สูง โดยมีสัดส่วนวัยเด็กร้อยละ ๒๕.๖ และวัยแรงงาน ร้อยละ ๖๓.๔ ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยสูงอายุมีสัดส่วนร้อยละ ๑๑.๐ จากสัดส่วนโครงสร้างประชากรดังกล่าวจะเห็นว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชากรวัยเด็กที่มีแนวโน้มเข้าสู่วัยแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้เป็นโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะฝีมือเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยจังหวัด

ปีตตามีมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กสูงที่สุดร้อยละ ๒๖.๐ รองลงมา คือ จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ที่ร้อยละ ๒๕.๘ และ ๒๕.๑ ตามลำดับ

- ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ปี ๒๕๖๒ ประชากรเมืองในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวน ๔๔๓,๗๘๘ คน หรือร้อยละ ๒๑.๓ ของประชากรทั้งภาค เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๘ ที่มีจำนวน ๔๓๗,๔๐๗ คน โดยจังหวัดปัตตานีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ ขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีอัตราการลดลงของประชากรเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔

ตารางที่ ๙ : ประชากรภาคใต้ชายแดน

รายการ	ปี				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๒.๐๐	๒.๐๑	๒.๐๓	๒.๐๕	๒.๐๗
โครงสร้างประชากร (%)					
กลุ่ม ๐ - ๑๔ ปี	๒๖.๖	๒๖.๘	๒๖.๑	๒๕.๙	๒๕.๖
กลุ่ม ๑๕ - ๕๙ ปี	๖๒.๒	๖๑.๘	๖๒.๖	๖๓.๓	๖๓.๔
กลุ่ม ๖๐+	๑๑.๒	๑๑.๔	๑๑.๓	๑๐.๘	๑๑.๐
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๐.๔๔	๐.๔๔	๐.๔๔	๐.๔๔	๐.๔๔
คะแนน O-NET ๔ วิชาหลัก	๓๒.๐๗	๒๙.๙๑	๓๔.๐๐	๒๘.๖๒	๓๑.๒๙
จำนวนแรงงานต่างด้าว (คน)	๘,๗๗๙	๗,๘๙๗	๗,๑๑๓	๗,๘๖๖	๑๖,๒๑๕

(๒) แรงงาน

- แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า โดยในปี ๒๕๖๒ แรงงานที่มีความรู้ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามีจำนวน ๐.๓๙ ล้านคน ลดลงจาก ๐.๔๐ ล้านคน ในปี ๒๕๕๙ ขณะที่แรงงานที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูงและระดับอาชีวศึกษามีจำนวนน้อยและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ มีแรงงานที่จบการศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูงจำนวน ๗๒,๒๑๙ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๕.๑ และมีสัดส่วนร้อยละ ๕.๕ ของแรงงานรวม และแรงงานที่จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำนวน ๑๒,๗๔๘ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๗.๒ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๐.๙๗ ของแรงงานรวม ส่งผลให้มีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือแรงงาน

ตารางที่ ๑๐ : ผู้มีงานทำจำแนกตามระดับการศึกษา

หน่วย : พันคน

ปี	ผู้มีงานทำ	ไม่มี การศึกษา	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยมปลาย (สายสามัญ)	อาชีวศึกษา	วิชาชีพชั้นสูง	อุดมศึกษา	อื่นๆ
๒๕๕๘	๘๓๖.๒๕ (๑๐๐)	๖๘.๒๕ (๘.๒)	๓๘๗.๔๖ (๔๖.๓)	๑๒๖.๒๒ (๑๕.๑)	๑๒๔.๗๕ (๑๔.๙)	๘.๙๕ (๑.๑)	๕๖.๖๙ (๖.๘)	๕๘.๐๓ (๑๑.๗)	๕.๙๑ (๐.๗)
๒๕๕๙	๘๔๓.๒๙ (๑๐๐)	๕๕.๔๙ (๖.๖)	๔๐๒.๕๑ (๔๗.๗)	๑๒๒.๒๓ (๑๔.๕)	๑๓๒.๒๗ (๑๕.๗)	๑๐.๓๙ (๑.๒)	๕๒.๗๑ (๖.๓)	๖๔.๒๐ (๗.๖)	๓.๕๐ (๐.๔)
๒๕๖๐	๘๓๖.๖๑ (๑๐๐)	๕๗.๖๐ (๖.๙)	๓๘๔.๗๒ (๔๖.๐)	๑๑๖.๙๔ (๑๔.๐)	๑๓๘.๑๗ (๑๖.๕)	๑๒.๔๕ (๑.๕)	๕๕.๕๗ (๖.๕)	๖๗.๑๔ (๘.๐)	๕.๐๑ (๐.๖)
๒๕๖๑	๘๕๐.๒๘ (๑๐๐)	๕๙.๙๘ (๗.๑)	๓๙๒.๐๙ (๔๖.๑)	๑๒๔.๓๕ (๑๔.๖)	๑๓๔.๐๕ (๑๕.๘)	๑๐.๙๐ (๑.๓)	๕๕.๔๐ (๖.๕)	๖๒.๑๙ (๗.๓)	๑๒.๓๒ (๑.๕)
๒๕๖๒	๘๔๔.๔๒ (๑๐๐)	๖๔.๖๘ (๗.๗)	๓๘๖.๒๒ (๔๕.๗)	๑๑๕.๗๕ (๑๓.๗)	๑๔๖.๐๙ (๑๗.๓)	๘.๒๗ (๑.๐)	๕๘.๕๓ (๗.๐)	๕๖.๑๖ (๖.๗)	๘.๔๒ (๑.๐)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ร้อยละ

- **แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายมีแนวโน้มลดลง** โดยในปี ๒๕๖๐ จำนวนแรงงานต่างด้าวในพื้นที่มี จำนวน ๑๖,๒๑๕ คน ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ที่มีจำนวน ๘,๗๗๙ คนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๗ โดยจังหวัดปัตตานีมีแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายมากที่สุด จำนวน ๑๐,๕๙๑ คน และจังหวัดนราธิวาสมีแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายน้อยที่สุดจำนวน ๒,๓๓๔ คน โดยแรงงานส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา ร้อยละ ๗๙.๘ กัมพูชา ร้อยละ ๑๗.๗ และลาว ร้อยละ ๒.๕ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอาชีพการเกษตรและต่อเนื่องการเกษตร ก่อสร้าง และการผลิต

(๓) การศึกษา

- **สถาบันการศึกษามีทุกระดับ โดยระดับอุดมศึกษา จำนวน ๘ แห่ง ครอบคลุมทั้ง ๓ จังหวัด** แยกเป็นสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัฐ ๕ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา วิทยาลัยชุมชนยะลา วิทยาลัยชุมชนปัตตานี วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตยะลา และมหาวิทยาลัยเอกชน ๑ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๑๙ แห่ง

- **จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรลดลงและยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ** โดยในปี ๒๕๖๒ ประชากรภาคใต้ชายแดนมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๘.๘๐ ปี ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๘.๘๓ ปี แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ ๙.๖๕ ปี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายจังหวัดพบว่าจังหวัดยะลา มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุด ๙.๖๑ ปี และจังหวัดนราธิวาสมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำสุด ๘.๑๒ ปี

ตารางที่ ๑๑ : จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย

หน่วย : ร้อยละ

จังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๙.๘๖	๙.๐๐	๙.๒๐	๘.๘๘	๘.๖๘
ยะลา	๙.๓๘	๙.๔๐	๙.๓๐	๙.๓๑	๙.๖๑
นราธิวาส	๘.๒๕	๘.๑๐	๘.๒๐	๘.๑๖	๘.๑๒
ภาคใต้ชายแดน	๙.๑๖	๘.๘๓	๘.๙๐	๘.๗๘	๘.๘๐
ประเทศ	๑๐.๐๖	๙.๔๐	๙.๖๒	๙.๕๗	๙.๖๕

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าค่ากลางประเทศอย่างต่อเนื่อง** โดยผลการสอบ O-NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ อยู่ที่ร้อยละ ๓๑.๒๙ สูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๕ ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๒๙.๙๑ แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ ๓๖.๘๙ และมีเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ในทุกวิชา เนื่องจากผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้การเรียนการสอนไม่เต็มที่ และระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการเรียนการสอนหลักสูตรทางศาสนาควบคู่กับหลักสูตรสามัญ ซึ่งมีการใช้ภาษาถิ่นในการเรียนการสอน ทำให้เป็นข้อจำกัดในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในบทเรียน

แม้ช่วงที่ผ่านมาภาครัฐจะให้ความสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนในภาคโดยการ
จัดให้มีการติวเข้มให้กับเด็กนักเรียน และพัฒนาทักษะการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนทำให้คะแนน O-Net
เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ตารางที่ ๑๒ : คะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net (๔ วิชาหลัก)

หน่วย : ร้อยละ

จังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๓๔.๐๘	๒๙.๖๔	๓๒.๘๗	๒๘.๔๖	๓๑.๑๗
ยะลา	๓๑.๕๑	๓๐.๓๓	๓๔.๑๓	๒๙.๑๘	๓๒.๐๙
นราธิวาส	๓๐.๖๑	๒๙.๗๘	๓๕.๐๐	๒๘.๒๒	๓๐.๖๑
ภาคใต้ชายแดน	๓๒.๐๗	๒๙.๙๑	๓๔.๐๐	๒๘.๖๒	๓๑.๒๙
ประเทศ	๓๕.๘๒	๓๕.๐๓	๔๑.๗๘	๓๓.๗๕	๓๖.๘๙

ที่มา : สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

(๔) สาธารณสุข

- มีสถานบริการสาธารณสุขให้บริการครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ มีโรงพยาบาลของรัฐ
จำนวน ๓๓ แห่ง แยกเป็น โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๑ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๔ แห่ง โรงพยาบาลชุมชน
(รพช.) ๒๘ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ๓๑๙ แห่ง แต่การให้บริการยังมีข้อจำกัดจาก
ผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ห่างไกลบางส่วน
ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

- ประชาชนของภาคใต้ชายแดนเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒
มีสัดส่วนประชากรต่อแพทย์ ๓,๐๒๙ คน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าระดับประเทศที่ ๑,๖๗๔ คน และดีขึ้นเมื่อ
เทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีจำนวนประชากรต่อแพทย์ ๓,๗๓๘ คน โดยเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลก
(WHO) กำหนดประชากรต่อแพทย์ ๑,๐๐๐ คน จังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนประชากรต่อแพทย์สูงสุดที่ ๓,๓๖๔ คน
รองลงมา คือ จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลาที่ ๓,๓๓๖ คน และ ๒,๓๗๙ คน ตามลำดับ บุคลากรทาง
การแพทย์ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักของภาคโดยเฉพาะจังหวัดยะลา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลศูนย์
(โรงพยาบาลประจำจังหวัดประจำภูมิภาคที่มีขีดความสามารถระดับตติยภูมิ มีจำนวนเตียงมากกว่า ๕๐๐ เตียง)

ตารางที่ ๑๓ : สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร

หน่วย : คน

จังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๓,๘๓๐	๔,๑๑๙	๓,๕๙๑	๓,๕๖๒	๓,๓๖๔
ยะลา	๒,๗๕๑	๒,๙๑๕	๒,๕๐๔	๒,๕๕๒	๒,๓๗๙
นราธิวาส	๔,๐๑๒	๔,๑๗๖	๓,๕๖๖	๓,๓๙๖	๓,๓๓๖
ภาคใต้ชายแดน	๓,๕๓๓	๓,๗๓๘	๓,๒๒๐	๓,๑๗๖	๓,๐๒๙
ประเทศ	๒,๐๓๕	๒,๐๖๕	๑,๘๔๓	๑,๗๗๑	๑,๖๗๔

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข

• อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่ป้องกันได้ (NCDs) ได้แก่ โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคเบาหวาน และโรคหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก ๓,๙๓๒ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๘ เป็น ๔,๗๓๕ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๒ การเจ็บป่วยของประชาชนในภาคใต้ชายแดน ๓ อันดับแรก ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง หัวใจ และเบาหวาน ซึ่งมีอัตราผู้ป่วย ๑,๗๐๘ ๑,๓๘๓ และ ๙๖๓ ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่ป้องกันได้สูงสุด คือ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีอัตราผู้ป่วยคิดเป็น ๕,๔๘๒ ต่อประชากรแสนคน

ตารางที่ ๑๔ : ภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก (มะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง)

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

จังหวัด	โรคไม่ติดต่อ ๕ โรคหลัก				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๓,๑๕๗	๓,๐๒๖	๓,๑๘๖	๓,๓๗๕	๓,๔๓๑
ยะลา	๔,๐๗๒	๔,๓๕๔	๔,๙๗๓	๔,๘๕๙	๕,๓๗๑
นราธิวาส	๔,๕๒๖	๔,๒๓๑	๔,๖๙๙	๕,๓๙๐	๕,๔๘๒
ภาคใต้ชายแดน	๓,๙๓๒	๓,๘๔๔	๔,๒๕๓	๔,๕๔๘	๔,๗๓๕
ประเทศ	๕,๘๑๔	๖,๐๙๐	๖,๓๐๐	๖,๗๑๑	๗,๐๙๔

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

• อัตราตายมารดาและอัตราตายทารกมีแนวโน้มลดลงและสูงกว่าประเทศกว่าเท่าตัว โดยการตายของมารดาจากการคลอดบุตรในปี ๒๕๖๒ มีอัตรา ๕๒.๒ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าระดับประเทศที่ ๒๒.๕ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่อัตรา ๖๑.๘ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน โดยจังหวัดปัตตานีมีอัตราตายมารดาสูงที่สุด ที่ ๖๕.๘ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน รองลงมาคือจังหวัดยะลา และนราธิวาส มีอัตราการตาย ๔๘.๔ และ ๔๓.๑ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน ตามลำดับ ส่วนสถานการณ์การตายของทารกในปี ๒๕๖๒ มีอัตรา ๘.๕ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตรา ๕.๗ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่อัตรา ๑๑.๘ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน โดยจังหวัดนราธิวาสมีอัตราตายของทารกสูงสุด คิดเป็นอัตรา ๑๐.๖ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน รองลงมาคือจังหวัดปัตตานีและยะลา คิดเป็นอัตรา ๘.๖ และ ๕.๙ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน ตามลำดับทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการดูแลสุขภาพของมารดาในช่วงตั้งครรภ์และการดูแลทารกแรกคลอด

ตารางที่ ๑๕ : อัตราตายมารดา

หน่วย : ต่อการเกิดมีชีพแสนคน

จังหวัด	อัตราตายมารดา				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๓๖.๐	๘๘.๙	๔๔.๒	๒๗.๓	๖๕.๘
ยะลา	๓๙.๔	๒๘.๗	๓๘.๒	๕๖.๕	๔๘.๔
นราธิวาส	๖๕.๕	๖๕.๑	๔๘.๓	๓๓.๐	๔๓.๑
ภาคใต้ชายแดน	๔๗.๘	๖๑.๘	๔๓.๙	๓๘.๕	๕๒.๒
ประเทศ	๒๔.๖	๒๖.๖	๒๑.๘	๑๙.๙	๒๒.๕

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ ๑๖ : อัตราตายทารก

หน่วย : ต่อการเกิดมีชีพพันคน

จังหวัด	อัตราตายทารก (การตายเด็ก < ๑ ปี)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๙.๖	๑๒.๙	๑๐.๒	๑๒.๐	๘.๖
ยะลา	๘.๘	๑๐.๗	๘.๖	๘.๑	๕.๙
นราธิวาส	๑๒.๐	๑๑.๖	๑๑.๕	๑๑.๑	๑๐.๖
ภาคใต้ชายแดน	๑๐.๒	๑๑.๘	๑๐.๒	๑๐.๔	๘.๕
ประเทศ	๖.๒	๖.๔	๕.๙	๖.๐	๕.๗

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(๕) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

• สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนที่มีแนวโน้มการเกิดเหตุและผู้เสียชีวิตลดลง โดยมีสถิติจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑๐๗ เหตุการณ์ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีจำนวน ๒๘๙ เหตุการณ์ ขณะที่จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตลดลง โดยปี ๒๕๖๓ มีจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บ ๙๖ คน และผู้เสียชีวิต ๖๑ ราย ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ที่มีผู้บาดเจ็บ ๓๖๕ คน และเสียชีวิต ๑๐๙ ราย ซึ่งมีปัจจัยจากการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาควบคู่กับงานด้านความมั่นคง ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการให้ความสำคัญกับการบูรณาการงานด้านความมั่นคงกับงานด้านการพัฒนา โดยดำเนินโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในด้านความมั่นคงและการพัฒนา ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบกับภาครัฐมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๑๗ : จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

จังหวัด	๒๕๕๙			๒๕๖๐			๒๕๖๑			๒๕๖๒			๒๕๖๓		
	เหตุการณ์รุนแรง	ผู้เสียชีวิต	ผู้ได้รับบาดเจ็บ
ปัตตานี	๑๒๕	๔๔	๒๐๓	๖๐	๕๐	๑๐๑	๖๗	๒๔	๓๕	๕๓	๓๕	๕๘	๓๘	๒๖	๒๑
ยะลา	๕๔	๒๘	๓๙	๔๐	๑๐	๕๓	๓๐	๙	๕๑	๓๔	๒๘	๔๕	๒๒	๑๐	๔๑
นราธิวาส	๑๑๐	๓๗	๑๒๓	๕๙	๑๗	๗๐	๔๒	๑๕	๓๕	๔๑	๑๗	๔๒	๔๗	๒๕	๓๔
ภาคใต้ชายแดน	๒๘๙	๑๐๙	๓๖๕	๑๕๙	๗๗	๒๒๔	๑๓๙	๔๘	๑๒๑	๑๒๘	๘๐	๑๔๕	๑๐๗	๖๑	๙๖

ที่มา : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า

(๖) ความยากจนและการว่างงาน

• ปัญหาความยากจนโดยมีสัดส่วนคนจนสูงสุดของประเทศ และการขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพทำให้มีอัตราการว่างงานสูง ในปี ๒๕๖๒ มีสัดส่วนคนจนอยู่ในระดับสูงที่ร้อยละ ๒๔.๑

ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนคนจนระดับประเทศที่มีอัตราร้อยละ ๖.๒ โดยจังหวัดปัตตานีมีจำนวนและสัดส่วนคนจนสูงที่สุดที่ร้อยละ ๒๙.๗ เป็นลำดับที่ ๗๗ ของประเทศ รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลาที่มีสัดส่วนคนจนอยู่ที่ร้อยละ ๒๕.๕ และ ๑๔.๐ ตามลำดับ เป็นลำดับที่ ๗๖ และ ๖๕ ของประเทศตามลำดับ นอกจากนี้ภาคใต้ชายแดนยังมีการว่างงานของประชาชนในอัตราที่สูงกว่าระดับประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสที่มีอัตราการว่างงานสูงสุดของภาคที่ร้อยละ ๔.๑๑ รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี และยะลา ที่ร้อยละ ๒.๐๐ และ ๐.๖๕ ตามลำดับ ทั้งนี้ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรและประมงพื้นบ้านที่มีการว่างงานตามฤดูกาล และผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจของภาคที่หดตัวจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการลงทุนและการจ้างงานน้อยทำให้แรงงานในพื้นที่ต้องอพยพไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านและนอกภาคซึ่งให้ได้ค่าจ้างแรงงานสูงกว่า สำหรับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ พบว่า สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายได้ ในปี ๒๕๖๒ มีถึง ๐.๔๕๑ ลดลงจาก ๐.๔๕๗ ในปี ๒๕๕๘ แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของประชาชนลดลง อย่างไรก็ตามประชากรในภาคยังมีความเหลื่อมล้ำของสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคมากกว่าระดับประเทศซึ่งสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ มีค่า ๐.๔๓๐

ตารางที่ ๑๘ : จำนวนคนและสัดส่วนคนจน

จังหวัด	๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ปัตตานี	๒๑๘.๐	๓๔.๙	๒๒๕.๗	๓๖.๐	๒๑๕.๖	๓๔.๒	๒๔๘.๔	๓๙.๓	๑๙๑.๓	๒๙.๗
ยะลา	๙๓.๔	๒๑.๐	๙๔.๗	๒๑.๒	๕๘.๗	๑๓.๑	๑๐๔.๖	๒๓.๓	๖๖.๑	๑๔.๐
นราธิวาส	๑๓๓.๘	๑๙.๕	๒๕๗.๐	๓๗.๓	๒๓๖.๔	๓๔.๒	๒๐๙.๐	๓๐.๑	๑๘๕.๒	๒๕.๕
ภาคใต้ชายแดน	๔๔๕.๒	๒๒.๓	๕๗๗.๔	๓๒.๘	๕๑๐.๗	๒๘.๙	๕๖๒.๐	๓๑.๖	๔๔๒.๖	๒๔.๑
ประเทศ	๔,๘๔๗.๒	๗.๒	๕,๘๑๐.๑	๘.๖	๕,๓๒๔.๐	๗.๙	๖,๖๘๒.๕	๙.๙	๔,๓๒๖.๒	๖.๒

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

ตารางที่ ๑๙ : สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๔	๒๕๕๖	๒๕๕๘	๒๕๖๐	๒๕๖๒
ปัตตานี	๐.๓๗๔	๐.๔๓๘	๐.๓๙๒	๐.๔๔๘	๐.๔๙๔
ยะลา	๐.๓๙๒	๐.๔๔๒	๐.๓๕๐	๐.๓๖๐	๐.๓๒๙
นราธิวาส	๐.๕๓๒	๐.๔๒๑	๐.๕๙๙	๐.๔๗๘	๐.๔๗๔
ภาคใต้ชายแดน	๐.๔๔๒	๐.๔๕๖	๐.๔๘๗	๐.๔๔๕	๐.๔๕๑
ประเทศ	๐.๔๘๔	๐.๔๖๕	๐.๔๔๕	๐.๔๕๓	๐.๔๓๐

ที่มา : สศช.

ตารางที่ ๒๐ : อัตราการว่างงาน

หน่วย : ร้อยละ

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานี	๒.๐๒	๑.๙๘	๑.๗๖	๒.๐๒	๒.๐๐
ยะลา	๑.๔๘	๑.๐๓	๐.๖๖	๐.๔๓	๐.๖๕
นราธิวาส	๑.๖๔	๑.๗๔	๕.๐๑	๖.๐๐	๔.๑๑
ภาคใต้ชายแดน	๑.๗๓	๑.๖๓	๒.๗๐	๓.๑๕	๒.๔๖
ประเทศ	๐.๘๘	๐.๙๙	๑.๑๘	๑.๐๕	๐.๙๘

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๑.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

(๑) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• พื้นที่ป่าไม้ลดลงเล็กน้อยจากการบุกรุกเพื่อทำการเกษตรในขณะที่พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่าไม้ ๑.๗๓ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ ของพื้นที่ภาค และคิดเป็นร้อยละ ๑.๗ ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ โดยลดลงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๐.๗ เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตร โดยในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่าไม้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๒ ต่อปี พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดยะลา มีสัดส่วนร้อยละ ๕๓.๑ รองลงมา คือ จังหวัดนราธิวาส และปัตตานี มีสัดส่วนร้อยละ ๔๓.๑ และ ๓.๙ ตามลำดับ ทั้งนี้โดยจังหวัดปัตตานี มีอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ ๓.๒ จังหวัดยะลา ร้อยละ ๐.๘ และจังหวัดนราธิวาส ร้อยละ ๐.๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๑ : พื้นที่ป่าไม้

กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)					การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่กลุ่มจังหวัด		สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้กลุ่มจังหวัด/พื้นที่ป่าไม้ภาค
							(ล้านไร่)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		(ร้อยละ)
		๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๕๙-๒๕๖๒	๒๕๕๙	๒๕๖๒	๒๕๖๒	
ปัตตานี	๑,๒๓๕,๓๒๑.๖๑	๐.๐๖	๐.๐๗	๐.๐๗	๐.๐๗	๐.๐๗	๐.๐๐๒	๒.๐๓	๕.๔	๕.๖	๓.๙
ยะลา	๒,๗๙๗,๔๑๗.๘๔	๐.๙๒	๐.๙๑	๐.๙๒	๐.๙๒	๐.๙๑	-๐.๐๐๗	-๐.๓๓	๓๒.๘	๓๒.๕	๕๓.๑
นราธิวาส	๒,๘๐๗,๐๘๑.๖๑	๐.๗๔	๐.๗๔	๐.๗๔	๐.๗๕	๐.๗๕	๐.๐๐๓	๐.๑๙	๒๖.๕	๒๖.๖	๔๓.๑
ภาคใต้ชายแดน	๖,๘๓๙,๘๒๑.๐๖	๙.๓๕	๙.๓๕	๙.๓๖	๙.๔๗	๙.๕๐	-๐.๐๐๒	-๐.๐๒	๒๕.๓	๒๕.๒	๑.๗
รวมทั้งประเทศ	๓๒๓,๕๒๘,๗๐๐	๑๐๒.๒๔	๑๐๒.๑๗	๑๐๒.๑๖	๑๐๒.๔๙	๑๐๒.๔๘	๐.๓๑	๐.๓๐	๓๑.๖	๓๑.๗	๑๐๐.๐

ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

ในปี ๒๕๖๒ ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่าชายเลน ๐.๒ แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ของพื้นที่ภาค และคิดเป็นร้อยละ ๑.๓ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ ในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๒ มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๔.๔ เนื่องจากทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและประชาชนบริเวณชุมชนชายฝั่งในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและการประมงที่สำคัญของภาค

• ปริมาณน้ำกักเก็บในแหล่งเก็บน้ำมีแนวโน้มลดลง จากสถิติปริมาณการเก็บกักน้ำได้ของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ คือ อ่างเก็บน้ำบางยาง พบว่าปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี ในช่วงระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มีปริมาณน้ำที่เก็บกักได้ปริมาณ ๙๑๗ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐ ความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง ซึ่งมีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี น้อยกว่าปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๕ ปี ในช่วงระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ซึ่งมีปริมาณน้ำเก็บกักเฉลี่ย ๑,๐๓๕ ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒ ความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง โดยภาคใต้ชายแดนมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สามารถกักเก็บน้ำได้ รวมทั้งมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างมากถึงแม้ว่าความสามารถในการกักเก็บจะค่อนข้างต่ำแต่ไม่ส่งผลต่อการอุปโภคบริโภคและการทำการเกษตรของประชาชนมากนัก

ตารางที่ ๒๒ : ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคใต้ชายแดน

หน่วย : ล้าน ลบ.ม.

อ่างเก็บน้ำ	ความจุระดับเก็บกักน้ำของอ่าง (นรก.)	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๕- ๒๕๕๙)	เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๖๐-๒๕๖๔)
บางกลาง	๑,๔๕๔	๖๒๓	๑,๑๙๒	๘๖๒	๘๔๗	๑,๐๕๙	๑,๐๓๕	๙๑๗
ร้อยละของความจุ	๑๐๐	๔๒.๘	๘๒.๐	๕๙.๐	๕๘.๓	๗๒.๘	๗๑.๒	๖๓.๐

ที่มา : กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

• **คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญมีแนวโน้มลดลง** จากการสำรวจคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญของภาคใต้ชายแดน จำนวน ๓ แหล่ง ได้แก่ แม่น้ำปัตตานีตอนบน แม่น้ำปัตตานีตอนล่าง และแม่น้ำสายบุรี พบว่าในปี ๒๕๖๒ คุณภาพน้ำของแม่น้ำปัตตานีตอนบน แม่น้ำปัตตานีตอนล่าง อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งคุณภาพของแม่น้ำทั้งสองสายลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๖๑ ที่คุณภาพน้ำทั้ง ๒ สายอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๒ แม่น้ำสายบุรียังคงมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดี เมื่อเทียบกับแม่น้ำทั้งสองสายที่มีคุณภาพน้ำลดลง

ตารางที่ ๒๓ : คุณภาพแหล่งน้ำของแม่น้ำสายหลักในภาคใต้ชายแดน

แหล่งน้ำ	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ปัตตานีตอนบน	ดี	ดี	พอใช้	ดี	พอใช้
ปัตตานีตอนล่าง	ดี	ดี	พอใช้	ดี	พอใช้
สายบุรี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย, กรมควบคุมมลพิษ

• **คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในระดับดี** จากการตรวจประเมินคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งโดยดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index) ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าคุณภาพน้ำทะเลในจังหวัดปัตตานี บริเวณอ่าวปัตตานี คุณภาพน้ำปรับขึ้นจากระดับพอใช้ในปี ๒๕๖๐ เป็นระดับดีในปี ๒๕๖๑ ทั้งนี้คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งบริเวณปากแม่น้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส ยังคงอยู่ในระดับดีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

ตารางที่ ๒๔ : คุณภาพน้ำค่านวนหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง (Marine Water Quality Index)

แหล่งน้ำ	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
ปัตตานี (อ่าวปัตตานี)	ดี	ดี	ดี	พอใช้	ดี
นราธิวาส (ปากแม่น้ำบางนรา)	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี

ที่มา : รายงานคุณภาพน้ำทะเลปี ๒๕๕๕-๒๕๖๑ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• **ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยและมีการนำขยะไปใช้ประโยชน์มากขึ้น** ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราปริมาณขยะที่เกิดขึ้นลดลงร้อยละ ๐.๔ เมื่อเทียบกับในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ซึ่งมีอัตราปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๔ โดยในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ๐.๗๒ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ นอกจากนี้ภาคใต้ชายแดนมีแนวโน้มปริมาณ

สัดส่วนขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นเช่นกัน ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ มีอัตราปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๕ ซึ่งในปีล่าสุด ๒๕๖๒ มีปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน ๐.๓๔ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๗ ของปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ทั้งประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากมาตรการของภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนที่ตระหนักและให้ความสำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะมากขึ้น และการส่งเสริมการผลิตพลังงานไฟฟ้าชีวมวลส่งผลให้มีการใช้ประโยชน์จากขยะเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ ๒๕ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๕๗			ปี ๒๕๕๘			ปี ๒๕๕๙			ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
ปัดตานี	๐.๒๐	๐.๐๖	๐.๐๙	๐.๒๐	๐.๐๗	๐.๐๙	๐.๒๔	๐.๐๓	๐.๐๙	๐.๒๑	๐.๐๕	๐.๐๙
ยะลา	๐.๒๗	๐.๐๔	๐.๐๙	๐.๓๑	๐.๐๔	๐.๑๔	๐.๒๒	๐.๐๙	๐.๐๙	๐.๒๗	๐.๐๖	๐.๑๑
นราธิวาส	๐.๒๓	๐.๐๓	๐.๐๘	๐.๒๓	๐.๐๕	๐.๐๘	๐.๒๗	๐.๐๓	๐.๑๑	๐.๒๕	๐.๐๓	๐.๐๙
รวมภาคใต้ชายแดน	๐.๗๐	๐.๑๓	๐.๒๗	๐.๗๔	๐.๑๖	๐.๓๑	๐.๗๓	๐.๑๕	๐.๒๙	๐.๗๒	๐.๑๕	๐.๒๙
ร้อยละ	๓.๑๓	๒.๘๕	๖.๓๕	๓.๒๙	๓.๓๖	๖.๙๖	๓.๑๘	๒.๕๕	๖.๐๗	๓.๒๐	๒.๘๙	๖.๔๕
ประเทศ	๒๒.๒๒	๔.๕๓	๔.๒๓	๒๒.๖๕	๔.๗๓	๔.๔๒	๒๒.๘๔	๖.๐๒	๔.๗๒	๒๒.๕๗	๕.๐๙	๔.๔๖

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะโดยกรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ ๒๖ : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๖๐			ปี ๒๕๖๑			ปี ๒๕๖๒			ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒		
	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)
ปัดตานี	๐.๒๔	๐.๐๓	๐.๑๐	๐.๒๔	๐.๐๒	๐.๑๒	๐.๒๕	๐.๐๓	๐.๑๑	๐.๒๕	๐.๐๓	๐.๑๑
ยะลา	๐.๒๒	๐.๐๙	๐.๐๙	๐.๒๐	๐.๐๗	๐.๑๑	๐.๒๐	๐.๐๖	๐.๑	๐.๒๑	๐.๐๗	๐.๑๐
นราธิวาส	๐.๒๗	๐.๐๔	๐.๑๐	๐.๒๗	๐.๐๔	๐.๑๐	๐.๒๗	๐.๐๔	๐.๑๒	๐.๒๗	๐.๐๔	๐.๑๑
รวมภาคใต้ชายแดน	๐.๗๔	๐.๑๖	๐.๓๐	๐.๗๒	๐.๑๓	๐.๓๒	๐.๗๒	๐.๑๒	๐.๓๔	๐.๗๓	๐.๑๔	๐.๓๒
ร้อยละ	๓.๒๙	๑.๘๓	๕.๐๑	๓.๑๒	๑.๘๘	๓.๖๖	๓.๐๒	๒.๐๗	๒.๙๗	๓.๑๔	๑.๙๑	๓.๖๖
ประเทศ	๒๒.๕๒	๘.๗๐	๕.๙๒	๒๓.๑๐	๖.๙๓	๘.๘๔	๒๓.๗๕	๕.๙๕	๑๑.๔๒	๒๓.๑๒	๗.๑๙	๘.๗๓

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจขยะโดยกรมควบคุมมลพิษ

(๒) ภัยพิบัติ

- สถานการณ์ไฟไหม้ป่ามีแนวโน้มลดลง ในปี ๒๕๖๓ ภาคใต้ชายแดนเกิดไฟไหม้ป่าจำนวน ๔ ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ป่า ๘.๗๖ ไร่ ทั้งนี้ภาคใต้ชายแดนมีการเกิดไฟไหม้ป่าลดลงจากปี ๒๕๕๙ ที่มีการเกิดไฟไหม้ป่า ๑๖ ครั้ง ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๒๕ และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ป่า ๓,๓๑๔ ไร่ ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๐.๒๖ โดยในระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ มีการเกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย ๕ ครั้งต่อปี คิดเป็นพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย ๖๖๖.๖๖ ไร่ต่อปี หากเปรียบเฉลี่ยระหว่างแผนพัฒนาฯ ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย ๑๑ ครั้งต่อปี คิดเป็นพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย ๒๕๑ ไร่ต่อปี ในขณะที่ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ เกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย ๒ ครั้งต่อปี

คิดเป็นพื้นที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย ๕ ไร่ต่อปี เปลี่ยนแปลงเกิดไฟไหม้ป่าลดลง ๙ ครั้งต่อปี พื้นที่ไฟไหม้ป่าลดลง ๙๔๖ ไร่ต่อปี

ตารางที่ ๒๗ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคใต้ชายแดน

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ปัตตานี	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๑	๐.๓๐	๑	๐.๓๔
ยะลา	๑	๔๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
นราธิวาส	๑๕	๓,๒๗๓.๘๓	๑	๒.๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๘.๔๒	๓	๘.๔๒
รวมทั้งภาคใต้ชายแดน	๑๖	๓,๓๑๓.๘๓	๑	๒.๐๐	๐	๐.๐๐	๔	๘.๗๒	๔	๘.๗๖
ร้อยละของไฟไหม้ป่าภาค : ประเทศ	๐	๒.๖๓	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๑	๐	๐.๐๑

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ (<http://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/statistic.html>)

ตารางที่ ๒๘ : สถิติไฟไหม้ป่าของภาคใต้ชายแดนเฉลี่ยต่อปี

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๕ - ๒๕๕๙		๒๕๖๐ - ๒๕๖๓		การเปลี่ยนแปลง	
	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	จำนวนครั้ง	พื้นที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ปัตตานี	๐	๐.๐๐	๑	๐.๑๖	๑	๐.๑๖
ยะลา	๐	๘.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	-๘.๐๐
นราธิวาส	๑๑	๙๔๓.๐๗	๒	๔.๗๑	-๙	-๙๓๘.๓๖
รวมทั้งภาคใต้ชายแดน	๑๑	๙๕๑.๐๗	๒	๔.๘๗	-๙	-๙๔๖.๒๐
ร้อยละของไฟไหม้ป่าภาค : ประเทศ	๐	๑.๓๘	๐	๐.๐๐	๐	-๑.๓๘

ที่มา : สถานีควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ (<http://www.dnp.go.th/forestfire/web/frame/statistic.html>)

• สถานการณ์อุทกภัยมีแนวโน้มลดลงแต่ยังน้ำท่วมซ้ำซากบริเวณที่ราบลุ่มและบริเวณริมฝั่งลุ่มน้ำหลักของภาค ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ มีอัตราการเกิดผลกระทบจากอุทกภัย (หมู่บ้าน) ลดลงร้อยละ ๔๐ ทั้งนี้ สถานการณ์อุทกภัยในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ ของภาคใต้ชายแดนเป็นสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล โดยเฉพาะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำสุโข-ลพ จังหัดนราธิวาส และริมแม่น้ำปัตตานี จังหวัดปัตตานี โดยในปี ๒๕๖๑ มีจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน ๕๓ หมู่บ้าน คริวเรือนที่ได้รับผลกระทบจำนวน ๕๑๘ คริวเรือน ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่มีจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน ๑,๕๘๘ หมู่บ้าน ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๔ และมีคริวเรือนที่ได้รับผลกระทบ ๑๑๗,๗๖๙ คริวเรือน ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๐.๔๔ สอดคล้องกับปริมาณฝน ๒๕๖๑ เท่ากับ ๒,๔๑๒ มิลลิเมตร ซึ่งต่ำกว่าปริมาณน้ำฝนปี ๒๕๖๐ ที่เท่ากับ ๓,๓๙๕ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๒๙ : สถานการณ์อุทกภัยภาคใต้ชายแดน ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

กลุ่มจังหวัด	๒๕๕๗		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
	หมู่บ้าน	คริวเรือน
ปัตตานี	๔๐๘	๓๐,๙๖๐	๐	๐	๒๔๙	๘,๓๐๗	๓๙๒	๔๒,๐๒๘	๗	๐
ยะลา	๒๗๕	๓๗,๐๒๓	๐	๐	๔๖๖	๑๘,๑๖๔	๖๔๔	๕๑,๐๓๖	๐	๐
นราธิวาส	๕๔๘	๖๓,๓๙๒	๐	๐	๖๔๗	๒๘,๐๗๓	๕๕๒	๒๔,๗๐๕	๔๖	๕๑๘
รวมทั้งภาค	๑,๒๓๑	๑๓๑,๓๗๕	๐	๐	๑,๓๖๒	๕๔,๕๔๔	๑,๕๘๘	๑๑๗,๗๖๙	๕๓	๕๑๘
ร้อยละของอุทกภัยภาค : ประเทศ	๘.๑๘	๒๑.๘๓	๐	๐	๕.๕๗	๙.๕๕	๓.๒๕	๘.๘๓	๐.๓๕	๐.๑๒
ประเทศ	๑๕,๐๙๔	๖๐๑,๗๙๖	๕,๙๖๒	๒๑๒,๗๓๙	๒๔,๔๗๓	๕๗๗,๔๒๖	๔๘,๙๐๓	๑,๓๓๓,๗๙๑	๑๕,๑๓๐	๔๑๘,๓๓๘

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ ๓๐ : ค่าเฉลี่ยสถานการณ์อุทกภัยภาคใต้ชายแดน ระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ และระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

จังหวัด	ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙		ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑	
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน
ปัตตานี	๒๓๒	๑๒,๙๙๙	๒๐๐	๒๑,๐๑๔
ยะลา	๒๑๖	๑๔,๘๐๐	๓๒๒	๒๕๕,๑๘
นราธิวาส	๔๘๐	๒๘,๓๙๔	๒๙๙	๑๒,๖๑๒
รวมทั้งภาค	๙๒๗	๕๖,๑๙๒	๘๒๑	๕๙,๑๔๔
ร้อยละของอุทกภัยภาค : ประเทศ	๕.๒๒	๗.๖๐	๒.๕๖	๖.๗๕
ประเทศ	๑๗,๗๗๐	๗๓๙,๐๒๗	๓๒,๐๑๗	๘๗๖,๐๖๕

ที่มา : ประมวลข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่ จากข้อมูลรายจังหวัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

• **การกัดเซาะชายฝั่งทะเลลดลง** ในปี ๒๕๖๑ ชายฝั่งทะเลภาคใต้ชายแดนถูกกัดเซาะรวม ๕๗.๒๓ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๗ ของชายฝั่งทะเลของประเทศ ทั้งนี้ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งลดลงจากปี ๒๕๖๐ ที่มีพื้นที่กัดเซาะรวม ๗๖.๑๑ กิโลเมตร ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๘๑ โดยจังหวัดปัตตานีมีการกัดเซาะชายฝั่งรวม ๓๐.๖๔ กิโลเมตร ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๐ ซึ่งมีพื้นที่ถูกกัดเซาะรวม ๔๔.๒๓ กิโลเมตร ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๓ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่การกัดเซาะรวม ๒๖.๕๙ กิโลเมตร ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ซึ่งมีพื้นที่ถูกกัดเซาะรวม ๓๑.๘๘ กิโลเมตร ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๙ ทั้งนี้สาเหตุหลักการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนมาจากลมมรสุมที่รุนแรง ทำให้ชายฝั่งได้ถูกกัดเซาะอย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน รวมถึงการบุกรุกพื้นที่ตามแนวชายฝั่งเพื่อทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้แนวพื้นที่ที่โดนกัดเซาะขยายมาถึงพื้นที่ชุมชนและแนวถนนโดยตลอดชายฝั่ง

ตารางที่ ๓๑ : พื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งทะเลของภาคใต้ชายแดน

หน่วย : กิโลเมตร

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	ความยาวชายฝั่ง	พื้นที่ประสบปัญหาการกัดเซาะ				ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
		๒๕๕๔	๒๕๕๗	๒๕๖๐	๒๕๖๑	
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน	๑๙๗.๐๕	๑๐๕.๙๓	๑๘๒.๔๘	๗๖.๑๑	๕๗.๒๓	-๒๔.๘๑
ปัตตานี	๑๔๐.๐๓	๖๑.๙๔	๑๐๑.๒๙	๔๔.๒๓	๓๐.๖๔	-๓๐.๗๓
นราธิวาส	๕๗.๐๒	๔๓.๙๙	๘๑.๑๙	๓๑.๘๘	๒๖.๕๙	-๑๖.๕๙

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ผลการพัฒนาภาคในช่วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคใต้ชายแดน ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่มุ่งสู่เป้าหมาย “เป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม” โดยมีมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต (๒) พัฒนาเมืองสู่ไฮเทค-โลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองนำอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน และ (๓) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านรายได้ การศึกษา และ

สาธารณสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ผ่านกลไกการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะการดำเนินโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการภาคประจำปี และงบประมาณปกติประจำปีของส่วนราชการ งบประมาณภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และงบประมาณภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อมุ่งพัฒนาให้ภาคใต้ชายแดนบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนขยายตัวเพิ่มขึ้น และ (๒) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคใต้ชายแดนลดลง

ตารางที่ ๓๒ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐๒	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐๒
	ผลการดำเนินงาน	ลดลงร้อยละ ๐.๔๖	N/A
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๕	ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๕
	ผลการดำเนินงาน	๐.๔๕๑	N/A

ผลการพัฒนาของภาคใต้ชายแดนในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยภาพรวมผลการดำเนินงานที่มุ่งเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่ ๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนขยายตัวเพิ่มขึ้น ปรากฏว่า ปี ๒๕๖๒ ปรับตัวลดลงร้อยละ ๐.๔๖ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐๒ และตัวชี้วัดที่ ๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคใต้ชายแดนลดลง ปรากฏว่าปี ๒๕๖๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) การกระจายรายได้ของภาคใต้ชายแดน ๐.๔๕๑ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายให้ลดลงต่ำกว่า ๐.๔๔๕ เนื่องจากเศรษฐกิจภาคพืชภาคเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้นเพื่อการส่งออก (ยางพารา ไม้ผล ประมง) ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย และมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้าหลักโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประมง รวมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้งและการเกิดโรคระบาดในพืชและโรคอุบัติใหม่โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่ส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคม ในวงกว้างและรุนแรง และสถานการณ์ความไม่สงบยังส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีผลการพัฒนาภาคใต้ชายแดน ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า การพัฒนาภาคการผลิตของภาคใต้ชายแดนไม่สามารถทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคใต้ชายแดนเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย โดยในปี ๒๕๖๒ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการผลิตหดตัวร้อยละ ๓.๘ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๑๙ เนื่องจากปัญหาปรากฏการณ์เอลนีโญทำให้มีฝนตกชุก การขาดแคลนแรงงานกรีดยางและในอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราขั้นต้น ปริมาณสัตว์น้ำขึ้นท่าของท่าเรือประมงหลักที่มีแนวโน้มลดลง และอุตสาหกรรมภายใน

ภาคซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรเพื่อการส่งออกได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้การส่งออกสินค้าชะลอตัวลง

ตารางที่ ๓๓ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตรภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๑๙	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑.๑๙
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๓.๘	N/A
อัตราการขยายตัวของการผลิตสาขาอุตสาหกรรมภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๖๖	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๖๖
	ผลการดำเนินงาน	หดตัวร้อยละ ๒.๔	N/A

หมายเหตุ : ค่าเป้าหมายประเทศ GRP ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม คำนวณจากค่าเป้าหมายประเทศ

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สรุปได้ ดังนี้

(๑) พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรในสินค้าเกษตรหลักของภาค ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาโรคระบาดในพืชจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำและขยายพื้นที่ชลประทาน โครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร(ภาคใต้ชายแดน) โดยการพัฒนาระบบชลประทานและจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ ๙,๓๕๗ ไร่ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็น Smart Farmer การส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ การส่งเสริมการผลิตสินค้าไม้ผล (หมู่บ้านลองกองคุณภาพ) สินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ให้เป็นสินค้าปลอดภัยและสินค้าอินทรีย์ อาทิ ไก่เบตง กล้วยหิน การส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดให้กับผู้ประกอบการปศุสัตว์ การปรับปรุงท่าเรือปัตตานีเพื่อเพิ่มศักยภาพการขนส่งทางน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบกักเก็บน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำเพื่อการเกษตรและป้องกันอุทกภัย เป็นต้น

(๒) การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรหลักและสินค้าอัตลักษณ์ของภาค ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมเกษตรหลักของภาค ยกกระดับอุตสาหกรรมประมง โดยการปรับปรุงตลาดสัตว์น้ำและพื้นที่โรงคลุมท่าเทียบเรือประมงปัตตานี และส่งเสริมการแปรรูปการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าการสนับสนุนการใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ในพื้นที่นวัตกรรม ยกกระดับเกษตรกรรายย่อย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรมืออาชีพ Smart Entrepreneur Smart SMEs และ Startup การจัดตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรครบวงจร พัฒนาศักยภาพตลาดและจับคู่เจรจาธุรกิจการค้ากับผู้ประกอบการตลาดปศุสัตว์

๑.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาเมืองสู่โหนด-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวและเมืองการค้าชายแดนหลักของภาค ต่ำกว่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัดที่กำหนด โดยในปี ๒๕๖๒ รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ ๐.๒๓ และในปี ๒๕๖๓ ลดลงร้อยละ ๖๖.๔๔ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มขึ้นปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ และมูลค่าการค้าชายแดนของภาคใต้ชายแดน ทั้ง ๔ ด้าน ในปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๐.๐๒ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ในปี ๒๕๖๓ กลับลดลงอย่างรุนแรงมูลค่าการค้าชายแดนลดลงร้อยละ ๒๑.๖๕ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๒ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔ และในปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ ทั้งนี้สาเหตุสำคัญของการหดตัวอย่างรุนแรงของรายได้จากท่องเที่ยวและมูลค่าการค้าชายแดน เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวของมาเลเซียและไทยส่งผลให้มีการประกาศปิดด่านชายแดนไม่ให้มีการเดินทางข้ามแดนระหว่างประเทศในช่วง และมีการควบคุมการส่งออกสินค้าอย่างเคร่งครัด ทำให้การส่งออก-นำเข้าสินค้าผ่านแดนลดลงนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทยไม่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของภาค และภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอยส่งผลให้สินค้าส่งออกมีปริมาณและมูลค่าลดลง

ตารางที่ ๓๔ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
รายได้การท่องเที่ยวภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐
	ผลการดำเนินงาน	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๒๓	ลดลงร้อยละ ๖๖.๔๔
มูลค่าการค้าชายแดนภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔	เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕
	ผลการดำเนินงาน	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๐๒	ลดลงร้อยละ ๒๑.๖๕

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สรุปได้ ดังนี้

(๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาเมืองชายแดนและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคให้เพียงพอและได้มาตรฐาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการค้าการลงทุนของเมืองชายแดนและเมืองเศรษฐกิจ และเขตเศรษฐกิจพิเศษ การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ การพัฒนาด่านชายแดนทั้ง ๔ ด้าน (สุโขทัย-ลก ทากใบ และบูเก๊ะตา จ.นราธิวาส และด่านเบตง จังหวัดยะลา) ให้มีมาตรฐาน เพื่อสร้างการเติบโตให้กับเศรษฐกิจของภาค โดยได้ดำเนินการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ การก่อสร้างท่าอากาศยานเบตง อำเภอเบตงจังหวัดยะลา โครงการก่อสร้างอาคารที่พักผู้โดยสารหลังใหม่ และสิ่งก่อสร้างประกอบอื่นๆ พร้อมครุภัณฑ์อำนวยความสะดวกท่าอากาศยาน ท่าอากาศยานนราธิวาส ตำบลโคกเคียน อำเภอเมืองนราธิวาส การปรับปรุงทางหลวงหมายเลข ๔๑๐ เชื่อมสู่อำเภอเบตง และการปรับปรุงทางหลวงหมายเลข ๔๐๕๖ และ ๔๐๕๗ เชื่อมด้านศุลกากรสุโขทัย-ลก - ด่านชายแดนบูเก๊ะตา การปรับปรุงทางหลวงหมายเลข ๔๒ - สี่แยกสะพานปลา ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี เพื่ออำนวยความสะดวกการขนส่งสินค้าจากเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่

(๒) การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตอนในของภาค ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญให้มีความสะดวกและมาตรฐาน โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจุดชมวิวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง (ก่อสร้างระบบส่งน้ำ

เพื่อการบริโภคและพัฒนาพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง) พัฒนาทางหลวงหลักที่เชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวของภาคเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และการปรับปรุงภูมิทัศน์และที่พักริมทางเบตงสู่ทะเลสาบป่าฮาลาบาลา อำเภอเบตง จังหวัดยะลา การจัดงานเทศกาลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของดีแต่ละจังหวัด จัดงานวันลองกอง การจัดงานตามประเพณีวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เทศกาลไหว้ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นต้น

(๓) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน โดยสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส อาทิ เร่งรัดการจัดหาพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมนราธิวาส ในพื้นที่อำเภอเยือ พัฒนาผังเมืองรวมเมืองเบตง ระยะ ๒ เพื่อเป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน ปรับปรุงถนนเพื่อการรองรับเขตอุตสาหกรรมท่าเทียบเรือและการท่องเที่ยว พัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน (Hand in Hand) การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการลงทุนในพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งใหม่ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคใต้ โดยการเชื่อมโยงการค้า จับคู่เจรจาธุรกิจการค้า และจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้าจังหวัดชายแดนใต้

๑.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖) พบว่า ต่ำกว่าเป้าหมายตัวชี้วัดที่กำหนด โดยในปี ๒๕๖๒ สัดส่วนคนจนของภาคใต้ชายแดนคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๕ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงน้อยกว่าร้อยละ ๒๙ และอัตราการว่างงาน ในปี ๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๔๖ และในปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔๑ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒ ปัญหาความยากจนยังเป็นปัญหาที่สำคัญและรุนแรงมายาวนานในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน สาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบต่อการลงทุน การจ้างงาน และการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ของประชาชนในภาค นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่มีการผลิตแบบดั้งเดิม และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งรายได้ครัวเรือนต่ำ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่ยังมีความหลากหลายด้านความเชื่อ ภาษาและศาสนา ทำให้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาทั้งด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข การเข้าถึงบริการภาครัฐอื่นๆ รวมทั้งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID -๑๙) ส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงานที่ปรับจ้างในประเทศมาเลเซียและแรงงานจากภาคบริการที่ถูกเลิกจ้างและเดินทางกลับภูมิลำเนาที่กลับมาয়ภาคเกษตรในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดภาวะพึ่งพิงครัวเรือนสูง

ตารางที่ ๓๕ : ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานรวม ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายและผลการดำเนินงาน	๒๕๖๒	๒๕๖๓
สัดส่วนคนจนภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	ลดลงน้อยกว่าร้อยละ ๒๙.๐๐	ลดลงน้อยกว่าร้อยละ ๒๘.๐๐
	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ ๒๔.๐๕	NA
อัตราการว่างงานภาคใต้ชายแดน	ค่าเป้าหมาย	ลดลงร้อยละ ๒.๐๐	ลดลงร้อยละ ๒.๐๐
	ผลการดำเนินงาน	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๔๖	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔๑

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สรุปได้ ดังนี้

(๑) พัฒนาระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ด้านการศึกษาและสาธารณสุข โดยให้ความสำคัญกับ การยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการสร้างอาชีพในอนาคต การตีวงให้เด็กนักเรียนได้เข้าถึงทีวีเตอร์ที่มีชื่อเสียงระดับประเทศควบคู่กับมาตรการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินให้กับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ระบบและตามอัยาศัยเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับเยาวชน และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาด้านบริการสาธารณสุขและสุขภาวะของประชาชน โดยเน้นการเข้าถึงบริการสุขภาพ การดูแลด้านสุขภาพให้กับประชาชนทุกช่วงวัย การดูแลกลุ่มคนยากจนผู้เปราะบาง โดยมีโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โครงการพัฒนาระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ โครงการส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะของประชาชนทุกช่วงวัย การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินและระบบส่งต่อผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบริการทางการแพทย์แผนไทย โครงการบูรณาการเชิงรุกดูแลผู้เปราะบางด้วยโอกาสสู่ชุมชน ๓ จังหวัดชายแดน เป็นต้น

(๒) พัฒนาและสนับสนุนทักษะฝีมือแรงงาน โดยเน้นการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาด โดยมีโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาการอาชีวศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนากำลังคนตอบสนองความต้องการเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการการพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๓) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็ง โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (แพทย์ฉุกเฉิน-ส่งต่อ/อนามัยแม่เด็ก) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (พัฒนาศักยภาพคน สานพลังประชารัฐ สร้างงาน อาชีพ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (ส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว) เป็นต้น

๒. บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาค

๒.๑ บริบทการเปลี่ยนแปลง

๒.๑.๑ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อทุกมิติของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจากมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้เศรษฐกิจของภาคหดตัวอย่างรุนแรง จากการหยุดและชะลอตัวของภาคการท่องเที่ยว การค้าและบริการ และภาคเกษตรโดยเฉพาะสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก (ยางพารา และประมง) ที่ไม่สามารถดำเนินการตามวิถีปกติ แรงงานเคลื่อนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมจากการถูกเลิกจ้างทำให้มีอัตราการว่างงานและมีแนวโน้มกลับเข้าสู่ภาคเกษตรมากขึ้น ทำให้ภาคการผลิตและภาคบริการจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีปกติใหม่ เพื่อตอบสนองต่อสังคมเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันในทุกๆ ด้านมากขึ้น และแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ E-Commerce กับบริการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อกระจายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคโดยตรงมากยิ่งขึ้น ในอนาคตจึงมีความจำเป็นต่อการยกระดับการพัฒนาด้านการขนส่ง

และโลจิสติกส์โดยการดำเนินธุรกิจในรูปแบบ B๒C (Business to Consumer) ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเครือข่ายศูนย์กระจายสินค้าระดับภูมิภาค (Regional Distribution) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการขนส่งแบบถึงมือผู้รับ (Door-to-Door) และพัฒนาการให้บริการคลังสินค้าพร้อมส่ง (Fulfillment) ในขณะที่รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวกลุ่มเล็กที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น และผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานความปลอดภัยด้านสาธารณสุขมากยิ่งขึ้นทำให้ความต้องการสินค้าเพื่อสุขอนามัยเพิ่มมากขึ้นด้วย

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศจากผลกระทบของภาวะโลกร้อนทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ น้ำท่วม ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ การกัดเซาะชายฝั่ง ที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และผลกระทบต่อภาคเกษตรที่พึ่งพาสภาพอากาศและฤดูกาลตามธรรมชาติที่เหมาะสม เกิดการแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาลและโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำได้มากขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของพาหะนำโรคติดต่อโดยเฉพาะยุง

๒.๑.๓ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆอย่างกว้างขวาง อาทิ การใช้ระบบเทคโนโลยีอัตโนมัติในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพ การใช้ข้อมูล Big Data เพื่อกำหนดทิศทางการธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค การจัดการการเรียนการสอนในภาคการศึกษา เป็นต้น และผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดโควิดได้เป็นตัวเร่งในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในทุกด้านอย่างแพร่หลาย จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมคนในทุกๆระดับได้มีความรู้ ทักษะ และเครื่องมืออุปกรณ์ ปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงตามวิถีปกติใหม่ (New Normal) และพลวัตการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ด้อยโอกาส

๒.๑.๔ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในอนาคตนำไปสู่ความต้องการวัยแรงงานเพิ่มขึ้น จะเป็นโอกาสของภาคใต้ชายแดนที่ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน โดยการพัฒนาทักษะความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานของประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวที่มีความเสี่ยงจากผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ อุตสาหกรรม และปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

๒.๑.๕ การขยายตัวของความเป็นเมือง ก่อให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ ทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณสุขภูมิภาค เพื่อรองรับความเป็นเมือง เช่น ทำอากาศยาน ถนน เสริมสร้างโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่างๆเข้ามามีบทบาทและใช้ประโยชน์จากการสร้างเติบโตของเมืองและตอบสนองต่อความต้องการในดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลต่อเมืองในหลายมิติ โดยเฉพาะเมืองการค้าชายแดนและเมืองท่องเที่ยวชายแดนของภาคใต้ชายแดน ก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยเร่งต้องปรับเปลี่ยนสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เพื่อประโยชน์ด้านสุขภาวะและการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพ

๒.๑.๖ การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การให้กับการผลิตสินค้าสีเขียวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เน้นการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตสมัยใหม่ทำให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันและอนาคตที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าและความเชื่อ การบริโภคจึงพึ่งพาธุรกิจการส่งอาหารเดลิเวอรี่ กลุ่มผู้บริโภคที่ให้กับ

ความสำคัญอาหารและสินค้าเพื่อสุขภาพ เช่น อาหารกรีนสินค้าที่เป็น plant base หรือโปรตีนจากพืช อาหาร vegan ธัญพืชต่างๆ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ทำให้การผลิตอาหารและวัตถุดิบจึงเน้นให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้บริโภค ซึ่งภาคได้ขยายแดนสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ยังมีกระบวนการผลิตแบบออร์แกนิกอาศัยธรรมชาติในการเติบโตของสินค้าเกษตรและด้วยกายภาพที่ตั้งที่มีธรรมชาติที่สมบูรณ์มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงจึงสามารถผลิตอาหารปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

๒.๒ บทวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของภาค

๒.๒.๑ ศักยภาพและโอกาส

(๑) **สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศมีความหลากหลาย** สภาพภูมิประเทศเหมาะสมต่อการผลิตพืชเขตร้อน โดยเฉพาะ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญของประเทศ ทั้งทางบก (ป่าฮาลา-บาลา) และทางทะเล (หาดตะโลงกาโปร์ หาดแหลมแม่ จังหวัดปัตตานี และหาดนราทัศน์ จังหวัดนราธิวาส) เป็นแหล่งวัตถุดิบในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อาทิ การแปรรูปยาง ไม้ยาง ปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมประมง และแปรรูปอาหารทะเลเพื่อการส่งออก และมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่อำเภอหนองจิกและเมืองปัตตานี รวมทั้งเป็นที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนราธิวาสที่สามารถดึงดูดให้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ได้มากขึ้น

(๒) **โครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนวัยเด็กและแรงงานสูง** สามารถพัฒนาความรู้และทักษะไปสู่แรงงานที่มีฝีมือและทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ และใช้กำลังคนในวัยแรงงานเพื่อพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคและสนับสนุนกำลังแรงงานของประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าแรงงาน และเตรียมความพร้อมคนวัยเด็กโดยเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาโดยการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อขยายโอกาสโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนและสนับสนุนทักษะที่มีแนวโน้มความต้องการในอนาคตมากขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล วิทยาศาสตร์ข้อมูล เพื่อให้วัยเด็กเป็นวัยแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคต ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต และเป็นการแก้ไขปัญหาคนจนข้ามรุ่น ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสและความเสมอทางสังคมได้มากขึ้น

(๓) **การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศส่งผลต่อการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งสามารถเชื่อมโยงทั้งในและต่างประเทศ** ภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย (IMT-GT) โครงการพัฒนาร่วมไทย – มาเลเซีย (JDA) โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย – มาเลเซีย (JDS) สร้างโอกาสในการขยายความร่วมมือในการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการค้า และการลงทุน เพื่อเพิ่มการขยายตัวของเศรษฐกิจร่วมกัน เช่น การพัฒนาด้านชายแดนไทย – มาเลเซีย การเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟระหว่าง ๒ ประเทศ การพัฒนาท่าเรือ และสนามบิน รวมทั้งมีเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ (เบตง สุโงโกล-ลก) สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจกับภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน (รัฐกลันตัน และรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย)

(๔) **ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาค** ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ รวมทั้งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประชาชนให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น โดยใช้

สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้ และพัฒนางานวิจัยนวัตกรรมที่สำคัญของภาค อาชีวศึกษาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งเป็นแหล่งความรู้และงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สำคัญในพื้นที่

(๕) นโยบายของรัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขในพื้นที่และเป็นโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชน รวมถึงการพัฒนาสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิ โครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

(๖) สังคมพหุวัฒนธรรมทำให้มีความโดดเด่นของวัฒนธรรมเฉพาะชาติพันธุ์ที่หลากหลาย (Multicultural society) ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน อัตลักษณ์เฉพาะทั้งวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและหลากหลาย ในรูปแบบบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน อาหาร เครื่องแต่งกาย สามารถต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเมืองเก่าปัตตานี มัสยิดกรือเซะ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นต้น การท่องเที่ยวชุมชนประมงชายฝั่ง และการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

๒.๒.๒ ข้อจำกัดและประเด็นท้าทาย

(๑) เศรษฐกิจหลักของภาคมีอัตราการขยายตัวในระดับต่ำ เนื่องจากพึ่งพาภาคเกษตรที่มีปัญหาประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการ โครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นเกษตรรายย่อยทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวมีการผลิตแบบดั้งเดิม รายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตและราคาตลาด และทรัพยากรประมงที่เสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อการทำประมงทั้งประมงชายฝั่งและการทำประมงเชิงพาณิชย์ ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อยและใช้เทคโนโลยีต่ำ รวมทั้งขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้รายได้ต่อหัวประชากรต่ำกว่าประเทศมาก และมีสัดส่วนคนจนสูงกว่าประเทศมาก

(๒) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม เป็นวงกว้างและรุนแรง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการหดตัวรุนแรง ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ จากมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดทำให้ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องต้องปิดบริการชั่วคราวหรือหยุดทำการ แรงงานถูกเลิกจ้างจำนวนมาก เกิดอัตราการว่างงานสูง กลับภูมิลำเนาเพื่อประกอบอาชีพการเกษตรและมีอัตราพึ่งพิงครัวเรือนสูง อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของภาคการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวภายใต้วิถีปกติใหม่ (New Normal) ที่เน้นบริการที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย จากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) พฤติกรรมของคนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีวิตมากขึ้นเร่งการเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างรวดเร็ว เพื่อปรับตัวให้อยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์วิกฤติโรคระบาด อาทิ การทำงานรูปแบบ WFH ที่ต้องสื่อสารการทำงานด้วยระบบออนไลน์ การเรียน การสั่งซื้ออาหาร และจำหน่ายสินค้าที่นิยม ใช้แบบออนไลน์มากขึ้น ทำให้ภาคได้ชายแดนต้องปิดด่านชายแดนกับประเทศมาเลเซียทั้ง ๔ ด้าน ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ ส่งผลให้ธุรกิจบางส่วนต้องปิดกิจการผลกระทบต่อกรจ้างงานและสินค้าเกษตรหลัก (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน) ส่งออกได้ลดลงจากมีคำสั่งซื้อชะลอตัวลงจากภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย และปัญหาการขนส่งและโลจิสติกส์จากการปิดด่านชายแดน และมาตรการตรวจสอบคุณภาพที่เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น แรงงานไทยในต่างประเทศเดินทางกลับภูมิลำเนา และอัตราการว่างงานสูง การพอยพกลับถิ่นของแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกราชอาณาจักรและประเทศ

เพื่อนบ้านและประเทศแถบตะวันออกกลาง ประชาชนเข้าสู่วิถีปกติใหม่ (New Normal) นำไปสู่พฤติกรรม และกิจวัตรทุกมิติ ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหดตัว

(๓) **โลกถดถอยอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าเกษตรหลักของภาคที่ผลิตและแปรรูปเพื่อการส่งออก** ได้แก่ ยางพาราส่วนใหญ่ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราชั้นกลาง (ยางแท่ง ยางแผ่นรมควัน) เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมยางยนต์ซึ่งผันแปรตามภาวะเศรษฐกิจโลกและอุตสาหกรรมปลายน้ำในต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อราคาภายในประเทศและรายได้ของเกษตรกร และสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมงแปรรูปเพื่อการส่งออก ถูกชะลอการสั่งซื้อและมีมาตรการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอย่างเข้มข้น ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงต่อรายได้ที่ลดลง

(๔) **สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของภาค** ยังส่งผลกระทบต่อสภาพลักษณะความไม่ปลอดภัยและความเชื่อมั่นด้านการลงทุน ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาลงทุนในพื้นที่น้อยลง และนักท่องเที่ยวยังไม่เชื่อมั่นต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนมีรายได้น้อย เศรษฐกิจภาคเติบโตช้า ก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมสะสมจากประชาชนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ทั้งปัญหาความยากจน คุณภาพการศึกษา และอัตราการว่างงานสูงสุดของประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคและเหลื่อมล้ำทางสังคม

(๕) **ปัญหาความยากจนที่ยังมีความรุนแรงและต่อเนื่องมายาวนาน การศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ และปัญหาสุขภาพอนามัยโดยเฉพาะแม่และเด็กที่มีอัตราการตายสูง ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตและความเหลื่อมล้ำของประชาชน** ปัญหาความยากจนของภาคที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน และมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นจากรายได้ที่ลดลงจากการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้น และรายได้จากภาคเกษตรที่ลดลง ทำให้โอกาสในการหลุดพ้นจากกับดักความยากยิ่งขึ้น เพราะไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น ไม่มีทักษะความรู้ในระบบการศึกษา การทำงานในรูปแบบเศรษฐกิจ และบริการภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เพิ่มความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในสังคมมากยิ่งขึ้น **ปัญหาคุณภาพการศึกษา** ระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของประชากร **และปัญหาการสาธารณสุข** โดยเฉพาะแม่และเด็กมีอัตราการตายสูง ประชาชนพื้นที่ชนบทห่างไกลไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ การแพร่ระบาดของประจําถิ่นและการเกิดโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

(๖) **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นเร็วและรุนแรง มีโอกาสให้เกิดปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม ฝนทิ้งช่วง และเกิดพายุที่รุนแรง ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อ การผลิตภาคเกษตรที่พึ่งพาฤดูกาลและธรรมชาติส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของภาคที่ประกอบอาชีพเกษตรและประมง นอกจากนี้ส่งผลทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาลมากขึ้นโดยเฉพาะในพื้นที่เขตร้อนชื้น และเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

(๗) **ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม** ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีการรุกรานเพื่อการทำประมงและเพาะเลี้ยงชายฝั่ง จากการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ไม่ถูกต้อง แหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย การตื่นเงินของอ่าวปัตตานีและน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนชุมชน การกัดเซาะชายฝั่งจากการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างทำให้เกิดการกัดเซาะบางพื้นที่รุนแรงมากขึ้น และปัญหาอุทกภัยจากการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรทำให้น้ำป่าไหลหลากและท่วมขังในพื้นที่ราบลุ่ม

น้ำของภาครุนแรงมากขึ้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติและเชิงนิเวศหลายแห่งขาดการพัฒนาให้มีมาตรฐาน และอยู่ในพื้นที่ห่างไกลการเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกและปลอดภัย

(๘) การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมืออย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากภาคการผลิตของภาคยังมีความต้องการแรงงานต่างด้าวสูง โดยเฉพาะสาขาเกษตรและประมง ทำให้ผู้ประกอบการมีภาระต้นทุนการใช้แรงงานถูกกฎหมายสูง ส่งผลให้มีการลักลอบนำเข้าแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมืออย่างผิดกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาโรคระบาดจากแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายของงบประมาณภาครัฐและก่อให้เกิดการระบาดไปยังประชากรในพื้นที่

๓. กรอบทิศทางการพัฒนาภาค

๓.๑ บทบาทของภาค ภาคใต้ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเมืองชายแดน จากความได้เปรียบกายภาพที่ตั้งซึ่งเชื่อมโยงกับภาคใต้และประเทศมาเลเซีย มีเมืองชายแดนเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญ ๒ เมืองหลัก คือ เมืองเบตงและเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองยะลาเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค เป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล และอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้นและขั้นกลางเพื่อการส่งออก เป็นแหล่งทำการประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามจึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและผลไม้และอาหารพื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ มีสังคมแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural society) ซึ่งสามารถนำความโดดเด่นของวิถีความเป็นอยู่มาต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ รุนแรงที่สุดของประเทศ

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาภาค การพัฒนาภาคใต้ชายแดน มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ “ฐานเศรษฐกิจชายแดนที่มั่นคง บนสังคมพหุวัฒนธรรม” โดยเน้นการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงเพื่อการส่งออก บนฐานทรัพยากรที่สมดุล ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมให้มีวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสงบสุข โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดน (SB Direction) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา PEACE ได้แก่ การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าหลักเป็นสินค้ามูลค่าสูงเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมัน (P: Para Rubber and Palm Product Development) พัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-วัฒนธรรม (E: Eco-tourism) และพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์ให้เป็นสินค้ามูลค่าสูง (A: Agro-based Industries) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนสู่สังคมสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (C: Calm) และพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (E: Economic Linkage)

Southern Border Direction 2566-2570

เป็น "ฐานเศรษฐกิจชายแดนที่มั่นคง บนสังคมพหุวัฒนธรรม"

๓.๓ เป้าหมายรวม

๓.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ขยายแดนขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคใต้ขยายแดนลดลง

๓.๔ แนวทางการพัฒนา

๓.๔.๑ พัฒนาคุณภาพการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของภาค โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่

(๑) พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตรเป็นสินค้ามูลค่าสูง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลัก ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อให้เป็นสินค้าที่มีมาตรฐานความปลอดภัยระดับสากล

(๒) แปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนการวิจัยพัฒนานวัตกรรม การสนับสนุนการแปรรูปเพิ่มมูลค่าจนถึงผลิตภัณฑ์สินค้าปลายน้ำที่ได้มาตรฐานสากลและเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม การแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรหลักของภาคให้เป็นสินค้ามูลค่าสูง พัฒนาสินค้าไม้ยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราให้มีมาตรฐาน

(๓) ยกกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของภาค โดยขยายการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ เป็นสินค้ามีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน โดยใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีในกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความหลากหลายของสินค้า สร้างแบรนด์สินค้าอัตลักษณ์เรื่องราวหรืออัตลักษณ์แหล่งกำเนิด คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และสินค้าที่มีความโดดเด่นเพื่อเป็นสินค้ามูลค่าสูง สนับสนุนการขึ้นทะเบียนและคุ้มครองสิทธิให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรและชุมชนที่มีอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่น ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการบริโภคสินค้าอัตลักษณ์ในระดับประเทศและการส่งออก

(๔) ยกระดับอุตสาหกรรมประมง การเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชายฝั่งเพื่อการส่งออก และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและบริเวณแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาการทำประมง และชาวประมง สนับสนุนการทำประมงทะเลที่เป็นไปตามมาตรฐานและกฎกติกาสากล พัฒนาผลผลิตสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ประมงให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง

(๕) ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ โดยการวิจัยพัฒนาปรับปรุงพันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์ที่มีพันธุกรรมดี และกระจายสัตว์พันธุ์ดีไปยังเกษตรกร การส่งเสริมและขยายการเลี้ยงปศุสัตว์ที่ความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิสังคม มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค และแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มที่ได้มาตรฐานฮาลาลและมาตรฐานสากลเพื่อบริโภคในท้องถิ่นและส่งออก

(๖) พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร พัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตร และสร้างมาตรฐานคุณภาพสินค้าเป็นมาตรฐานสากล เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงราคาและศูนย์กลางการซื้อขายในพื้นที่ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถเชื่อมโยงแหล่งซื้อขายทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าระบบ Online ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง Outlet farm ขยายตลาดใหม่ๆ

(๗) ส่งเสริมให้เกษตรกรกรรายย่อยปรับระบบการผลิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน อาทิ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เป็นเกษตรปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกพืชที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการบริโภคในครัวเรือนเพื่อพึ่งพาตนเองและสอดคล้องกับความต้องการตลาด

(๘) ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและบริหารจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนการสร้างและพัฒนาองค์กร สถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง พัฒนากลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นเกษตรกรมืออาชีพ/เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) และการส่งเสริมการทำธุรกิจการเกษตรแบบครบวงจร มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบคลัสเตอร์ และบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่เพื่อลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนสร้างและพัฒนาองค์กร สถาบันเกษตรกร และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตรให้มีความเข้มแข็ง สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งความรู้และแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรมและทั่วถึง

๓.๔.๒ พัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยว และจุดเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนตอนใต้และพัฒนาเมืองยะลาศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน โดยมีแนวทาง ได้แก่

(๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาเมืองชายแดนและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค ให้เพียงพอและได้มาตรฐาน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณด่านชายแดน พื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายแดน และเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

(๒) ยกระดับการบริหารจัดการโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน ส่งเสริมให้มีผู้ประกอบการและการลงทุนให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การค้าการลงทุนด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และระดับโลก สนับสนุนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจในรูปแบบ B๒C (Business to Consumer) ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมืออาชีพ พัฒนาเครือข่ายศูนย์กระจายสินค้า

ระดับภูมิภาค (Regional Distribution) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการขนส่งแบบถึงมือผู้รับ (Door-to-Door) และ พัฒนาการให้บริการคลังสินค้าพร้อมส่ง (Fulfillment)

(๓) พัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองนำอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค โดยการจัดทำแผนแม่บทเชิงพื้นที่เพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค และขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนแม่บทที่กำหนด

(๔) พัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและเมืองเก่า โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ มีคุณภาพและได้มาตรฐานความปลอดภัย อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าปัตตานี ยกกระดับมาตรฐานการให้บริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวตามวิถีปกติใหม่ (New Normal) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด

(๕) พัฒนาเมืองท่องเที่ยวชายแดนและส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนที่มีศักยภาพให้มีบริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอและได้มาตรฐาน พัฒนาและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พัฒนาศูนย์บริการด้านการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมาตรฐานความปลอดภัยภายใต้วิถีปกติใหม่ (New Normal) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว

(๖) พัฒนาและส่งเสริมธุรกิจการค้า การลงทุนบริเวณเมืองชายแดน โดยเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษราวีวาสให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของภาค เพื่อรองรับการค้าการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าการลงทุนบริเวณเมืองชายแดน และการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรเมืองชายแดน และกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อจูงใจด้านการลงทุน

๓.๔.๓ ยกกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ การศึกษา สมรรถนะแรงงาน และสาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข พัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับรายได้โดยเฉพาะครัวเรือนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เด็กและเยาวชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ และพัฒนาวัยแรงงานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของภาคให้เป็นแรงงานสมรรถนะสูง พัฒนาการให้บริการด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพและทั่วถึง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมด้วยวิถีชีวิตที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและสังคมสันติสุข โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(๑) พัฒนาและสนับสนุนยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน โดยการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาให้เป็นแรงงานสมรรถนะสูง และรองรับการทำงานรูปแบบใหม่ จัดทำระบบข้อมูลด้านกำลังคนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนากำลังแรงงานแบบมุ่งเป้า เพื่อให้การผลิตกำลังแรงงานสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งเสริมการ Re -Skill/Up Skill สาขาอาชีพที่เสี่ยงตกงานให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาดแรงงาน และสนับสนุนแรงงานที่มีศักยภาพเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(๒) พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยสนับสนุนให้เด็กยากจนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับวิถีปกติใหม่ (New Normal) เพื่อเด็กมีโอกาสเข้าถึงระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนในห้องเรียนที่สามารถดูแลสุขภาพอนามัยนักเรียนได้อย่างเข้มงวด (Social Distancing) สนับสนุนการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพเพื่อสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

(๓) ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพของประชาชนทุกวัย โดยการสนับสนุนสร้างความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและเฝ้าระวังการเกิดโรค การดูแลสุขภาพของสตรีตั้งครรภ์และทักษะการเลี้ยงดูทารก การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริการของสถานพยาบาลทุกระดับ และพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิให้มีคุณภาพและเชื่อมโยงทุกชุมชนและครัวเรือน พัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินและระบบส่งต่อผู้ป่วยที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนกิจกรรมสุขภาพให้แก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้และส่งเสริมการรักษาโรคโดยใช้แพทย์ปัจจุบันควบคู่กับการพัฒนาการแพทย์ทางเลือกที่ใช้ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้าน และการจัดตั้งศูนย์ผลิตสมุนไพรของภาคเพื่อพัฒนาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานผลิต

(๔) ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ชีวิตวิถีแบบยั่งยืน ส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ครัวเรือนพึ่งพาตนเองได้ การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับขีดความสามารถของระบบนิเวศน์ ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงระบบคุ้มครองทางสังคมและบริการสวัสดิการของรัฐในทุกรูปแบบ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนเพื่อสร้างมั่นคงด้านพลังงาน และลดต้นทุนการผลิต

(๕) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการและ SMEs ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจ Startup และส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการผลิตและการตลาดเพื่อสร้างสินค้าชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าชุมชน/ตลาดกลางเพื่อรวบรวมและจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น การพัฒนาความร่วมมือกับห้างค้าปลีก ซูเปอร์มาร์เก็ตเพื่อการกระจายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสถาบันเกษตรกร พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้มีการบริการที่ได้มาตรฐาน ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชุมชน วิถีชีวิตต่อยอด การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นของฝากของที่ระลึก รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

(๖) สร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยสร้างความเข้าใจและการยอมรับในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อนุรักษ์ พื้นฟูและรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย สนับสนุนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชน สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในภาค

๓.๔.๔ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิตของภาคและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

(๑) อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์รองรับการผลิตของภาค โดยเฉพาะทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ประมง และชายฝั่ง เพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิตและบริการ ส่งเสริมให้มีระบบติดตามเฝ้าระวังระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าพรุเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

(๒) พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำเพื่อป้องกันความเสียหายพื้นที่เศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการออกแบบระบบน้ำในลุ่มน้ำหลัก(ลุ่มน้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี และลุ่มน้ำบางนรา) และพัฒนาระบบโครงข่ายน้ำของภาค พัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพ

ระบบกักเก็บน้ำและระบบกระจายน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย รวมทั้งจัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อุตสาหกรรม และการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ จัดทำระบบเฝ้าระวังการเกิดภัยพิบัติและการเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

(๓) **ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง** โดยส่งเสริมให้มีการบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงของการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว โดยการวางแผนพัฒนาพื้นที่ทุกระดับเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างในอนาคตส่งผลกระทบต่อ การเกิดภัยพิบัติเพิ่มขึ้น และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดระเบียบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสิ่งปลูกสร้างบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล และเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการภัยเพื่อลดผลกระทบต่อ การกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง

๓.๕ ตัวอย่างแผนงานสำคัญ

๓.๕.๑ แผนงานพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรเป็นสินค้ามูลค่าสูง

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคใต้ชายแดนพึ่งพาการผลิตภาคเกษตรซึ่งส่วนใหญ่มีรูปแบบการผลิตเป็นแบบดั้งเดิม ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำและคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน จำหน่ายเป็นวัตถุดิบหรือแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าต่ำ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ขยายการผลิตให้เพียงพอต่อการเป็นวัตถุดิบสู่กระบวนการแปรรูประดับกลางน้ำหรือปลายน้ำเพื่อเป็นสินค้ามูลค่าสูง

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาและสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต - ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยี - พัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน - เชื่อมโยงระบบคมนาคมและยกระดับโลจิสติกส์ - พัฒนาศักยภาพเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/เกษตรกรรุ่นใหม่ - สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ	- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีฐานชีวภาพ และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตร - กำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตรอย่างเหมาะสมและมาตรฐานการตรวจสอบผลผลิตการเกษตร - พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประโยชน์ต่อเนื่องจากผลพลอยได้ของสินค้าเกษตร - สนับสนุนมาตรการลงทุนในพื้นที่ - พัฒนากำลังแรงงาน โดยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต	- ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด การกระจายสินค้า และการจัดจำหน่าย อาทิ การทำ Platform ออนไลน์ Outlet farm ขยายตลาดใหม่ๆ - ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตราสินค้าเกษตร (Branding) - ส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ ภาพจำ การรับรู้ของผู้บริโภค

๓.๕.๒ แผนงานพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวของภาค

(๑) **สาระสำคัญ** ภาคใต้ชายแดนมีศักยภาพด้านที่ตั้งโดยมีพรมแดนและโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงในจังหวัดนราธิวาสกับรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย และจังหวัดยะลากับรัฐเปรักและรัฐเคดะห์ และพัฒนาเมืองชายแดนตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่เป็นเมืองการค้าการลงทุนและเมืองท่องเที่ยว และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนราธิวาสและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านต่างๆเพื่อให้เมืองเศรษฐกิจชายแดนมีการเติบโตและเป็นฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงของภาค

(๒) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของแผนงาน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
- พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายคมนาคม และเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะให้มีความสะดวกสบายปลอดภัย - เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน - ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) - พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งผู้ประกอบการอาทิ ต่อยอดความรู้ในธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อยกระดับ - ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนอาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้ประกอบการ	- ยกระดับบริการและปลอดภัยสร้างความประทับใจนักท่องเที่ยว - พิจารณาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ - ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ อาทิ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมเมืองเก่าการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์การท่องเที่ยววิถีชุมชน - การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน	- ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การค้าและการท่องเที่ยวชายแดน - ส่งเสริมการจัดกิจกรรมกระตุ้นการซื้อขาย อาทิ งานมหกรรมการค้าชายแดน - สร้างภาพลักษณ์ การรับรู้ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย